UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris:

CZU 343.34(043.3)

SERBINOV ANGELA

RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU INFRACȚIUNILE CONTRA SECURITĂȚII PUBLICE EXPRIMATE ÎN MANIPULĂRI ILEGALE CU ARME ȘI MUNIȚII

Specialitatea: 554.01 – Drept penal şi execuţional penal

Teză de doctor în drept

Conducător ştiinţific: _____ BRÎNZA Sergiu,
dr. hab. în drept, prof. univ.

Autor: _____

CHIŞINĂU, 2019

© Serbinov Angela, 2019

CUPRINSUL

ADNOTARE (în limbile română, rusă, engleză)……4
LISTA ABREVIERILOR……7
INTRODUCERE……..8

1. MATERIALE ŞTIINŢIFICE REFERITOARE LA RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU INFRACȚIUNILE CONTRA SECURITĂȚII PUBLICE EXPRIMATE ÎN MANIPULĂRI ILEGALE CU ARME ȘI MUNIȚII…….....15
1.1. Materiale ştiinţifice publicate în Republica Moldova ……..15
1.2. Materiale ştiinţifice publicate în alte state…….....24
1.3. Sinteza problematicii tratate şi a rezultatelor obţinute…….…….34

2. CARACTERIZAREA JURIDICO-PENALĂ A INFRACŢIUNILOR CONTRA SECURITĂȚII PUBLICE EXPRIMATE ÎN MANIPULĂRI ILEGALE CU ARME ȘI MUNIȚII…….....36
2.1. Obiectul juridic al infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM……...36
2.1.1. Obiectul juridic generic.……..36
2.1.2. Obiectul juridic special……..…41
2.2. Obiectul material al infracţiunilor consemnate la art.290 şi 291 CP RM…….……45
2.3. Latura obiectivă a infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM…….…..68
2.3.1. Latura obiectivă a purtării, păstrării, procurării, fabricării, reparării sau comercializării ilegale a armei de foc sau a muniţiilor, precum şi a sustragerii lor…….68
2.3.2. Latura obiectivă a păstrării neglijente a armelor de foc şi a muniţiilor……..100
2.4. Elementele subiective ale infracţiunilor contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii……..112
2.4.1. Subiectul infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM……...112
2.4.2. Latura subiectivă a infracţiunilor consemnate la art.290 şi 291 CP RM……..128
2.5. Sinteza problematicii tratate şi a rezultatelor obţinute……137

3. REZULTATELE OBȚINUTE ÎN MATERIA RĂSPUNDERII PENALE PENTRU INFRACȚIUNILE CONTRA SECURITĂȚII PUBLICE EXPRIMATE ÎN MANIPULĂRI ILEGALE CU ARME ȘI MUNIȚII……139
3.1. Rezultatele obţinute cu privire la semnele obiectului infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM……139
3.2. Rezultatele obţinute în cercetarea laturii obiective a infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM……149
3.3. Rezultatele obţinute în cercetarea elementelor subiective ale infracţiunilor consemnate la art.290 şi 291 CP RM……159
3.4. Sinteza problematicii tratate şi a rezultatelor obţinute……166
CONCLUZII ŞI RECOMANDĂRI……...168
BIBLIOGRAFIE……175
DECLARAŢIE PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII……198
CV-ul AUTORULUI……..199

ADNOTARE

Serbinov Angela, „Răspunderea penală pentru infracţiunile contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii", teză de doctor în drept la specialitatea 554.01 - Drept penal şi execuţional penal. Chişinău, 2019

Structura lucrării: Introducere, 3 capitole, concluzii generale şi recomandări, bibliografia din 452 titluri, 174 pagini text de bază. Rezultatele obţinute sunt publicate în 11 lucrări ştiinţifice.

Cuvinte-cheie: armă de foc, muniţii, manipulări ilegale, clauză de impunitate, păstrare neglijentă, purtare, procurare, fabricare, reparare, comercializare ilegală.

Scopul lucrării: efectuarea unei cercetări temeinice în materia răspunderii penale pentru infracţiunile contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii, în identificarea şi soluţionarea problemelor teoretico-practice în partea ce vizează infracţiunile prevăzute la art.290 şi 291 CP RM, precum şi în formularea unor propuneri legislative apte să optimizeze cadrul legal actual în materie.

Obiectivele cercetării: determinarea particularităţilor definitorii ale obiectului material al infrac-ţiunilor consemnate la art.290 şi 291 CP RM; precizarea semnelor obligatorii subiective inserate în textul normelor supuse analizei; abordarea teoretico-practică a laturii obiective a infracţiunilor specificate la art.290 şi 291 CP RM; conturarea condiţiilor în care este operabilă clauza de impunitate înscrisă la alin.(3) art.290 CP RM; delimitarea infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM de unele fapte contravenţionale conexe etc.

Noutatea ştiinţifică şi originalitatea rezultatelor obţinute: îşi găseşte exprimare în faptul că a fost realizată, în premieră, o cercetare temeinică, sub aspect juridico-penal, a faptelor specificate la art.290 şi 291 CP RM în calitate de veritabile infracţiuni contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme de foc şi muniţii. De aici derivă şi caracterul novator al rezultatelor obţinute, dat fiind că lucrarea este una dintre primele de o aşa anvergură, dedicate în exclusivitate analizei juridico-penale a infracţiunilor consemnate la art.290 şi 291 CP RM, în care elementele constitutive ale numitelor infracţiuni sunt supuse unei investigaţii multilaterale, inclusiv în corespundere cu cadrul legal conex şi cu practica judiciară în materie.

Rezultatele obţinute care contribuie la soluţionarea unei probleme ştiinţifice importante soluţionate: elaborarea unui cadru conceptual complex cu privire la semnele constitutive ale infracţiunilor contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii în corespundere cu cadrul teoretico-normativ actual, ceea ce a permis identificarea imperfecţiunilor de care suferă normele de incriminare supuse analizei şi, corespunzător, înaintarea unui şir de propuneri menite să îmbunătăţească textul incriminator examinat în vederea prevenirii şi combaterii cât mai eficiente a infracţionalităţii în această sferă.

Semnificaţia teoretică: lucrarea poate constitui un suport ştiinţifico-metodologic solid pentru literatura de specialitate, în special pentru dezvoltarea în continuare a ştiinţei dreptului penal.

Valoarea aplicativă: teza de faţă poate înlesni, cu siguranţă, activitatea celor îndrituiţi cu aplicarea legii penale, reprezentând un veritabil suport ştiinţifico-practic. Mai mult, lucrarea comportă importante valenţe teoretico-practice, analizei fiind supuse peste 150 de hotărâri judecătoreşti, care au şi servit drept bază empirică a studiului efectuat.

Implementarea rezultatelor ştiinţifice: acestea îşi găsesc aplicare în procesul de instruire a studenţilor de la facultăţile de drept din instituţiile de învăţământ superior, precum şi în activitatea practică a organelor de drept.

АННОТАЦИЯ

Сербинов Анжела, «Уголовная ответственность за преступления против общественной безопасности, выраженные в незаконном обращении с оружием и боеприпасами», диссертация на соискание ученой степени доктора права. Специальности 554.01 – Уголовное право и уголовно-исполнительное право. Кишинэу, 2019

Структура работы: введение, 3 главы, общие выводы и рекомендации, библиографию включающую 452 наименование, 174 страницы основного текста. Полученные результаты были опубликованы в 11 научных работах.

Ключевые слова: огнестрельное оружие, боеприпасы, незаконное манипулирование, клаузула безнаказанности, небрежное хранение, поведение, закупка, производство, ремонт, незаконная торговля.

Цель диссертационного исследования: проведение тщательного рассмотрения вопроса уголовной ответственности преступления против общественной безопасности, выраженного в незаконном обращении с оружием и боеприпасами, в выявлении и решении теоретико-практических проблем в части, касающейся преступлений, предусмотренных ст.290 и 291 УК РМ, а также в формулировании законодательных предложений, способных оптимизировать существующую правовую базу в этой области.

Задачи исследования: установление определяющих особенностей материального объекта преступлений предусмотренных ст.290 и 291 УК РМ; определение обязательных субъективных признаков, включенных в текст норм подлежащих анализу; теоретический и практический подход к объективной стороне преступлений, инкриминированных ст.290 и 291 УК RM; изложение условий, при которых положение о безнаказанности, указанное в часть (3) ст.290 УК РМ становится применяемой; разграничение преступления, предусмотренного ст.291 УК РМ, от некоторых смежных правонарушений.

Научная новизна и оригинальность полученных выводов: выражается в том, что впервые проведено тщательное исследование, с правовой и уголовной точек зрения, деяний инкриминированных в ст.290 и 291 УК РМ, в качестве реальных преступлений против общественной безопасности, выраженных в незаконном обращении с огнестрельным оружием и боеприпасами. Отсюда и новаторский характер полученных результатов, учитывая, что диссертация является одной из первых такого масштаба, посвященной исключительно анализу юридических аспектов уголовных преступлений, предусмотренных ст.290 и 291 УК РМ, чьи составляющие элементы подлежат всестороннему исследованию, в том числе в соответствии со смежной правовой базой и судебной практикой в этой области.

Полученные результаты, способствующие решению особо значимой научной проблемы, разрешенной в рамках проведенного диссертационного исследования: заключается в разработке сложной концептуальной основы касательно устанавливающих признаков преступлений против общественной безопасности, выраженных в незаконном обращении с оружием и боеприпасами в соответствии с действующей теоретико-нормативной базой, что позволило выявить недоработки норм инкриминирования, подлежащих анализу и, соответственно, в разработке ряда предложений по их улучшению, в целях более эффективного предотвращения и борьбы с преступностью в этой области.

Теоретическая значимость: диссертация может стать солидной научно-методологической основой при разработке специализированной литературы, в частности, для дальнейшего развития науки уголовного права.

Практическая применяемость: данная диссертация, безусловно, может облегчить работу лиц применяющих уголовный закон, предоставляя им в этом реальную научно-практическую поддержку. Кроме того, особое теоретико-практическое значение диссертации предопределено тем, что анализу были подверженны более 150 судебных решений, которые и легли в эмпирическую основу проведенного исследования.

Внедрение результатов диссертационного исследования: они находят применение как в процессе обучения студентов юридических факультетов высших учебных заведений, так и в практической деятельности правоохранительных органов.

ANNOTATION

Serbinov Angela "Criminal liability for offenses against public security expressed in illegal manipulations with weapons and ammunition", PhD Thesis on specialty 554.01 – Criminal Law and Criminal Execution Law. Chisinau, 2019

Structure of thesis: Introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 452 titles, 174 pages basic text. The fundamental ideas and scientific results are exposed and published in 11 scientific papers.

Key-words: firearm, ammunition, illegal manipulations, impunity clause, careless storage, illegal carrying, purchasing, producing, repairing, marketing.

The purpose of the Ph.D. thesis: conducting a thorough investigation in the area of criminal liability for crimes against public security expressed in illegal manipulation with weapons and ammunition, in identifying and solving the theoretical-practical problems in the part referring to the offenses stipulated in art. 290 and 291 PC RM, as well as in drafting legislative proposals capable of optimizing the current legal framework in this field.

The objectives of investigation: determine the peculiarities of the material object of the crimes stipulated ain art. 290 and 291 PC RM; theoretical and practical approach to the objective side of the offenses specified in art. 290 and 291 PC RM; specification of the subjective mandatory signs inserted in the text of the analized norms; outlining the conditions in which it is operable the impunity clause provided in para. (3) of art. 290 PC RM; delimitation the offense provided in art. 291 PC RM by certain related administrative contraventions etc.

The scientific novelty and originality of the obtained results: find expression in the fact that has been achieved, for the first time, a thorough research, in the legal-criminal aspect, of the offenses specified in art. 290 and 291 PC RM, as genuine offenses against public security expressed in illegal manipulations with firearms and ammunition. Hence the novelty of the results obtained, since the work is one of the first of such an extent, dedicated exclusively to the judicial-criminal investigation of the offenses recorded in art. 290 and 291 PC RM, in which the constituent elements of the said offenses are subject to a multilateral investigation, including in accordance with the relevant legal framework and judicial practice in the matter.

The obtained results which contribute solving of the foremost scientific problem: it consists in elaboration of a complex conceptual framework on the constitutive signs of crimes against public security expressed in illegal manipulations with arms and ammunition in accordance with the current theoretical and normative framework, which made it possible to identify the imperfections of the incriminating analized norms and, accordingly, submitting a series of proposals to improve the examined incriminated text to prevent and combat criminality in this area as effectively as possible.

Theoretical importance: the thesis can constitute a solid scientific and methodological support for the literature, especially for the further development of the science of criminal law.

Practical value of this thesis: this thesis certainly can facilitate the work of practitioners, representing a real scientific-practical support. Moreover, the work has important theoretical and practical valences, the analysis being subject to more than 150 court decisions, which have also served as an empirical basis for the study.

Implementation of the scientific results: they are applied in the process of training students from the law faculties of higher education institutions, as well as in the practical work of the law enforcement bodies.

LISTA ABREVIERILOR

alin. – alineat

art. – articol

CP FR – Codul penal al Federaţiei Ruse

CP RM din 1961 – Codul penal al Republicii Moldova în redacţia din 24.03.1961

CP RM – Codul penal al Republicii Moldova în redacţia din 18.04.2002

CP Uc – Codul penal al Ucrainei

CPP RM – Codul de procedură penală al Republicii Moldova

C.civ. RM – Codul civil al Republicii Moldova

C.contr. RM – Codul contravenţional al Republicii Moldova

CtEDO – Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Hotărârea Guvernului nr.293/2014 – Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului cu privire la regimul armelor şi al muniţiilor cu destinaţie civilă, nr.293 din 23.04.2014

Hotărârea Plenului CSJ RM nr.31/1998 – Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre purtarea (portul), păstrarea (deținerea), transportarea, fabricarea, comercializarea ilegală, sustragerea armelor de foc, a muniţiilor sau a substanţelor explozive, păstrarea neglijentă a armelor de foc și a muniţiilor”, nr.31 din 09.11.1998

Hotărârea Plenului JS a FR nr.5/2002 – Hotărârea Plenului Judecătoriei Supreme a Federației Ruse „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre sustragerea, extorcarea și traficul ilicit cu arme, muniții, substanțe și dispozitive explozive”, nr.5 din 12 martie 2002

Legea nr.130/2012 – Legea Republicii Moldova privind regimul armelor și al muniţiilor cu destinaţie civilă, nr.130 din 08.06.2012

Legea nr.277/2008 – Legea Republicii Moldova pentru modificarea şi completarea Codului penal al Republicii Moldova, nr.277 din 18.12.2008

lit. – literă

n.a. – nota autorului

Introducere

Actualitatea şi importanţa temei abordate. *Ab initio* subliniem că în prezenta lucrare au fost supuse cercetării infracţiunile prevăzute la art.290 şi 291 CP RM [32], ca fiind faptele socialmente periculoase comise în exclusivitate prin influenţarea infracţională asupra armelor de foc şi a muniţiilor. Celelalte infracţiuni amplasate în Capitolul Părţii Speciale a Codului penal dedicat protecţiei securităţii şi ordinii publice pot fi comise şi fără aplicarea armelor de foc sau a muniţiilor. Prin urmare, operaţiunile ilegale cu armele de foc şi cu muniţiile sunt caracteristice preponderent infracţiunilor specificate la art.290 şi 291 CP RM, raţionament care a şi dictat restrângerea cercului faptelor infracţionale supuse analizei.

Pericolul social al acţiunilor infracţionale exprimate în manipulări ilegale cu arme de foc şi muniţii constă în faptul că creează condiţii pentru săvârşirea infracţiunilor de o gravitate deosebită, fiind unul dintre indicatorii de bază ai creşterii criminalităţii armate. Unele infracțiuni sunt indisolubil legate de manipulările ilegale cu arme și muniții. Bunăoară, banditismul este o infracțiune care implică, necesarmente, prezența armei în cadrul bandei. Atare instrumente sunt folosite pe scară largă de către grupurile criminale organizate, precum şi de către organizaţiile criminale.

Tradiţional, la săvârşirea infracţiunilor ce implică violenţă (şi nu doar) în calitate de mijloc special pentru atingerea rezultatului infracţional sunt folosite diverse tipuri de arme, printre care cel mai uzitat este arma de foc. Deloc întâmplător, aplicarea armei la săvârşirea infracţiunii constituie semn circumstanţial agravant în cadrul mai multor articole din Partea Specială a Codului penal. Deseori, art.290 CP RM este reținut la calificare în concurs cu alte norme ce incriminează fapte prejudiciabile la a căror săvârșire făptuitorul face uz de arme de foc sau de muniții. Cel care săvârșește infracțiunea prevăzută la art.290 CP RM în cele mai dese cazuri urmăreşte utilizarea armei de foc, deţinute ilegal, la comiterea unei alte infracțiuni. Respectiv, infracțiunea prevăzută la art.290 CP RM deseori constituie infracțiune-mijloc în realizarea infracțiunii-scop.

De aici și gradul înalt de pericol social al purtării, păstrării, procurării, fabricării, reparării sau comercializării ilegale a armelor de foc și a muniților. Potrivit datelor statistice oferite de Inspectoratul General al Poliţiei, în anul 2017 au fost înregistrate 135 infracţiuni săvârşite cu aplicarea sau cu folosirea armelor de foc [140], iar în anul 2018 au fost înregistrate 104 infracţiuni comise cu aplicarea sau cu folosirea armelor de foc [141].

Tema tezei este una actuală inclusiv datorită cadrului legal extrapenal, relativ nou, conex normelor de la art.290 şi 291 CP RM (este vorba despre Legea Republicii Moldova privind regimul armelor și al muniților cu destinaţie civilă, nr.130 din 08.06.2012 [128] (în continuare – Legea nr.130/2012) şi despre Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea

Regulamentului cu privire la regimul armelor şi al muniţiilor cu destinaţie civilă, nr.293 din 23.04.2014 [103] (în continuare – Hotărârea Guvernului nr.293/2014). Actele normative în cauză conţin noi reglementări (mai evoluate). Acest lucru solicită realizarea unei intervenţii teoretico-practice pe măsură, corespunzătoare cadrului normativ existent, aceasta deoarece normele de la art.290 şi 291 CP RM, fiind de blanchetă, sunt indisolubil legate de actele normative sus-enunțate. Tocmai din aceste rațiuni este imperioasă cunoașterea conținutului actelor normative de referință. Odată cu adoptarea unor noi reglementări extrapenale se impune abordarea, de pe noi poziții, a infracțiunilor prevăzute la art.290 și 291 CP RM.

Încadrarea temei în preocupările internaţionale. Traficul ilicit cu arme şi muniţii reprezintă un flagel socialmente periculos în întreaga lume. Operațiunile ilegale cu arme și muniții constituie o problemă nu doar de ordin intern, ci și o problemă a întregii comunități internaționale. De aceea, se impun diverse măsuri, inclusiv de ordin juridico-penal, în vederea prevenirii și combaterii respectivului flagel, care astăzi devine din ce în ce mai pronunțat.

La nivel internaţional tendinţa exprimată în lupta acerbă cu fenomenul manipulărilor ilegale cu arme şi muniţii, în special, fabricarea şi comercializarea acestora, este desprinsă din existenţa următoarelor instrumente juridice: Directiva Consiliului Uniunii Europene privind controlul achiziţionării şi deţinerii de arme, nr.91/477/CEE din 18 iunie 1991 [83]; Protocolul împotriva producerii ilicite şi traficului cu arme de foc, cu părţi componente şi cu muniţie, adiţional la Convenţia Organizaţiei Naţiunilor Unite împotriva criminalităţii organizate transnaţionale, adoptat la New York la 31 mai 2001 [152], ratificat de către Republica Moldova, fiind în vigoare din 30 martie 2006; Tratatul de la New York privind comerţul cu arme, din 02 aprilie 2013, ratificat de Republica Moldova prin Legea nr.105 din 28.05.2015 [128^1].

Alături de organismele internaţionale şi regionale, statele luate în parte, inclusiv Republica Moldova demonstrează o atitudine serioasă faţă de fenomenul traficului ilicit de arme şi muniţii.

Încadrarea temei în preocupările naţionale şi zonale. Lucrări ştiinţifice destinate în exclusivitate analizei aspectelor juridico-penale ale infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM au fost semnate într-un număr relativ suficient. În pofida acestui fapt, în doctrina de specialitate, precum şi în activitatea practică a celor abilitaţi cu aplicarea legii penale au rămas mai multe probleme nesoluţionate, întrebări fără răspunsuri, dileme în ce priveşte aplicarea normelor de incriminare în cauză, precum şi a celor conexe şi, nu în ultimul rând, neclarităţi în delimitarea faptelor penale de la art.290 şi 291 CP RM de unele fapte contravenţionale adiacente. Toate acestea potenţează necesitatea efectuării unei cercetări complexe axate în exclusivitate pe analiza normelor de incriminare consemnate la art.290 şi 291 CP RM în vederea soluţionării problemelor teoretico-practice existente.

În cadrul cercetării este efectuată analiza mai multor optici doctrinare evocate pe marginea temei tezei. Astfel, au fost investigate lucrările următorilor autori consacraţi: A.Borodac, S.Borovinskii, L.Brînza, S.Brînza, Gh.Gladchi, B.Glavan, L.Gîrla, V.Cebotar, I.Macari, A.Pînzari, Gh.Reniţă, V.Stati, Iu.Tabarcea, X.Ulianovschi, O.L. Bagrova, A.D. Baranov, V.V. Başilov, Iu.S. Belik, I.I. Bikeev, Z.G. Derbok, E.A. Drojjina, E.A. Kaţ, D.M. Kokin, D.Koreţki, A.I. Kravţov, M.M. Musaev, L.F. Rogatîh, Iu.I. Scoropupov, L.I. Sivţova, A.F. Sokolov, E.Soloniţcaia, I.Iu. Suhacev, A.A. Zadoian, E.V. Zaiţeva, V.I. Ribaciuk, V.A. Robak, M.H. Rustambaev, E.Dan, C.Şulea, V.Cernea ş.a.

Încadrarea temei în context inter- şi transdisciplinar. Datele statistice autohtone denotă existenţa unui număr relativ mare de cauze penale intentate în baza art.290 și 291 CP RM şi deduse judecății, aceasta deşi infracțiunilor prevăzute la art.290 și 291 CP RM le este caracteristic un grad înalt de latență. În toate ţările, traficul ilegal cu arme se dovedeşte a fi una dintre cele mai profitabile activități, ceea ce şi condiţionează numărul mare de astfel de fapte infracţionale.

În Republica Moldova, numărul în creştere de infracțiuni exprimate în manipulări ilegale cu arme și muniții îşi găseşte în special constatare în spaţiul din stânga Nistrului. În lipsa unui control corespunzător din partea Republicii Moldova asupra Transnistriei, traficul cu arme și muniții pare a fi un fenomen „la el acasă”. Se observă şi tendinţa creşterii numărului de deţinători legali de arme de foc şi muniţii, dar care se pot converti cu uşurinţă în deținători ilegali de arme. Potrivit datelor statistice oferite de Inspectoratul General al Poliţiei, în anul 2017 la evidenţa organelor de poliţie se aflau 57 290 persoane fizice în proprietatea cărora se aflau 70 951 arme de foc [140], iar în anul 2018 numărul posesorilor armelor de foc a crescut la 59 102, şi care deţin 70 549 arme de foc [141].

Regimul juridic special al armelor de foc şi al muniţiilor determinat de prezenţa reglementărilor specifice în materia circulaţiei acestora, precum şi potenţialitatea folosirii lor la săvârşirea unor fapte infracţionale de gravitate înaltă, consecinţele nefaste ale încălcării regulilor de păstrare a acestora au determinat legiuitorul moldav să incrimineze separat manipularea ilegală cu atare obiecte.

Deci, unul dintre mecanismele în stare să prevină manipulările ilegale cu arme de foc şi muniţii îl reprezintă Codul penal, în Partea Specială a căruia legiuitorul a inserat art.290 şi 291 CP RM destinate ocrotirii relaţiilor sociale aflate în derivaţie organică cu securitatea publică drept valoare socială *sui generis*. Totuşi, din cauza unor imperfecţiuni de care suferă normele de la art.290 şi 291 CP RM, reacţia autentică, caracteristică unei legi penale, exprimată în prevenirea şi combaterea acestui fenomen lasă de dorit. Plus la aceasta, din cauza lacunelor legislative, unele manipulări ilegale cu arme şi muniţii scapă de sub incidenţa legii penale, fapt

ce ne permite să conchidem că normele de incriminare enunţate necesită îmbunătăţire. Toate acestea demonstrează actualitatea temei supuse investigaţiei, ceea ce ne direcţionează spre înaintarea unor propuneri *de lege ferenda* menite să îmbunătăţească actualul cadru incriminator în vederea prevenirii şi combaterii cât mai eficace a faptelor contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme de foc şi muniţii.

Ideile, concluziile din teză pot contribuie la dezvoltarea altor ştiinţe: criminologia, balistica, criminalistica etc. În special, pot fi furnizate concepţii şi orientări importante în dezvoltarea balisticii judiciare. Structura armei de foc şi a muniţiilor (construcţia acestora), gradul lor de funcţionare prezintă interes atât pentru ramura de drept penal, din perspectiva obiectului material al infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM (şi nu numai), cât şi pentru dezvoltarea ideilor reformatoare în sfera balisticii judiciare (ştiinţa despre expertiza armei şi a muniţiilor).

Gradul înalt de pericol social al infracțiunilor contra securității publice exprimate în manipulări ilegale cu arme și muniții, numărul relativ mare și caracterul organizat al acestora, conexiunea lor cu cele mai periculoase infracțiuni (omor intenționat, banditism, tâlhărie, răpirea unei persoane, șantaj etc.), cadrul legal conex relativ nou, precum și numărul redus de lucrări științifice special dedicate analizei componențelor de la art.290 și 291 CP RM, determină efectuarea unei cercetări științifice temeinice în care să fie punctate şi abordate problemele teoretico-practice în materia infracțiunilor prevăzute la art.290 și 291 CP RM.

Scopul lucrării. *Scopul tezei* constă în efectuarea unei cercetări temeinice în materia răspunderii penale pentru infracţiunile contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii, în identificarea şi soluţionarea problemelor teoretico-practice în partea ce vizează infracţiunile prevăzute la art.290 şi 291 CP RM, precum și în formularea unor propuneri legislative apte să optimizeze cadrul legal actual în materie.

Obiectivele cercetării. În vederea atingerii scopului enunțat, au fost formulate următoarele *obiective*:

– determinarea particularităţilor definitorii ale obiectului material al infracţiunilor consemnate la art.290 şi 291 CP RM;

– abordarea teoretico-practică a laturii obiective a infracţiunilor specificate la art.290 şi 291 CP RM;

– stabilirea momentului de consumare a infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM;

– precizarea semnelor obligatorii subiective inserate în textul normelor supuse analizei;

– conturarea condiţiilor în care este operabilă clauza de impunitate înscrisă la alin.(3) art.290 CP RM;

– cercetarea practicii judiciare în materia infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM;

– delimitarea infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM de unele fapte contravenţionale conexe;

– analiza comparativă a reglementărilor penale din legislaţiile unor state străine în materia infracţiunilor contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii;

– identificarea carenţelor legislative ce marchează normele incriminatoare consemnate la art.290 şi 291 CP RM;

– înaintarea propunerilor *de lege ferenda* menite să îmbunătăţească cadrul legal existent în materia infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM.

Ipoteza cercetării este bazată pe presupunerea, conform căreia:

– prin sustragerea muniţiilor sau a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) în plan principal nu se atentează asupra relaţiilor sociale referitoare la operaţiunile legale realizate în privinţa entităţilor numite;

– în condiţiile legislative actuale, aceeaşi faptă de păstrare neglijentă a armei de foc şi a muniţiilor aferente cade atât sub incidenţa legii penale, cât şi a celei contravenţionale, suprapunere legislativă ce permite instaurarea liberului arbitru în persoana celui abilitat cu aplicarea legii penale;

– termenul „neglijent” din conţinutul art.291 CP RM vizează latura obiectivă, dar nu cea subiectivă a infracţiunii;

– infracţiunea prevăzută la art.291 CP RM (în modalitatea de păstrare neglijentă a armei de foc sau a muniţiilor) poate fi comisă atât din neglijenţă, cât şi cu intenţie directă.

Sinteza metodologiei de cercetare şi justificarea metodelor de cercetare alese. În calitate de metode la realizarea scopului şi obiectivelor propuse au servit: metoda logică, metoda istorică, inducţia, deducţia etc. De menţionat metoda comparativă, prin a cărei aplicare au fost analizate legislaţiile penale ale statelor străine având norme corespondente celor de la art.290 şi 291 CP RM, ca: Federaţia Rusă, Ucraina, Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Tadjikistan, Uzbekistan, Lituania, Letonia, Estonia, Spania, Elveţia, Danemarca, România, Serbia, Cehia, Slovenia, Ungaria, Croaţia, Slovacia, Italia, Israel, Argentina, Mexic, Filipine, El Salvador, statul New York, statul Texas, statul California etc.

O parte din studiu a fost axată pe analiza practicii judiciare în materia infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM, fiind supuse cercetării peste 150 de hotărâri judecătoreşti.

Sumarul compartimentelor tezei

În ***Capitolul 1*** **– Materiale ştiinţifice referitoare la răspunderea penală pentru infracţiunile contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii –** a fost efectuată analiza materialelor ştiinţifice privitoare la tema tezei publicate în Republica

Moldova, precum şi în alte state. Prin tezele, accepţiunile doctrinare analizate a fost facilitat procesul de interpretare a conţinutului normelor incriminatoare de la art.290 şi 291 CP RM.

În special, analiza abordărilor doctrinare în materia răspunderii penale pentru infracţiunile contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii a permis constatarea mai multor aspecte definitorii relevante prezentului studiu, care au contribuit la formarea propriului punct de vedere.

Patrimoniul doctrinar în materia infracţiunilor contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii este relativ suficient. Totuşi, polemici ştiinţifice referitoare la unele sau alte subiecte legate de infracţiunile prevăzute la art.290 şi 291 CP RM continuă să existe. Unele aspecte sunt insuficient tratate, în timp ce altele evitate, fapt ce a determinat orientarea atenţiei noastre spre lichidarea lacunelor ştiinţifice depistate prin acoperirea acestora cu viziuni proprii.

În ***Capitolul 2*** – **Caracterizarea juridico-penală a infracţiunilor contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii** – sunt scoase în evidenţă aspectele definitorii ale armelor de foc şi ale muniţiilor drept entităţi materiale influenţate infracţional prin comiterea faptelor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM.

La fel, o parte din studiu este axată pe identificarea obiectului protecţiei penale protejat prin incriminarea infracţiunilor nominalizate. Se încearcă a se arăta care este rolul juridic al armei de foc şi al muniţiilor în contextul infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM. Tot aici este efectuată analiza elementului material al infracţiunilor specificate la art.290 şi 291 CP RM.

Este identificat momentul de consumare a infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM. Este stabilită, din perspectiva laturii obiective, corelaţia dintre infracţiunilor consemnate la art.290 şi 291 CP RM şi unele fapte contravenţionale conexe. Este abordată problema provocării la săvârşirea infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM.

Se punctează asupra deficienţilor de ordin tehnico-juridic care marchează normele de la art.290 şi 291 CP RM, din perspectiva laturii obiective.

De asemenea, sunt supuse investigaţiei semnele obligatorii ale subiectului şi laturii subiective ale infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM. Este abordată problema privind tragerea la răspundere penală a persoanei juridice pentru săvârşirea infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM. S-a punctat pe aspectele ce vizează calitatea specială a subiectului infracţiunii de păstrare neglijentă a armei de foc sau a muniţiilor. O parte din studiu este orientată spre elucidarea condiţiilor în a căror prezenţă funcţionează clauza de impunitate prevăzută la alin.(3) art.290 CP RM.

În ***Capitolul 3*** – **Rezultatele obţinute în materia răspunderii penale pentru infracţiunile contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii** – sunt scoase în evidenţă rezultatele obţinute în urma cercetării efectuate, şi anume, cele ce vizează: semnele obiectului infracţiunii (obiectului juridic şi material), semnele laturii obiective a infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM, precum şi semnele subiective ale infracţiunilor supuse investigaţiei.

1. MATERIALE ŞTIINŢIFICE REFERITOARE LA RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU INFRACȚIUNILE CONTRA SECURITĂȚII PUBLICE EXPRIMATE ÎN MANIPULĂRI ILEGALE CU ARME ȘI MUNIȚII

1.1. Materiale ştiinţifice publicate în Republica Moldova

În secţiunea ce urmează vom supune analizei lucrările ştiinţifice în care este abordată, nemijlocit sau tangenţial, tematica cercetării noastre publicate în Republica Moldova. Accentul va fi pus, în cea mai mare parte, pe lucrările publicate în ultima perioadă. Vom debuta cu lucrarea ce aparţine lui *I.Macari* [132], ieşită de sub tipar în anul 2003.

Elaborată în calitate de material metodico-didactic, în special, ne interesează studiul realizat de autor al infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM. Principalele repere ale autorului sunt: identificarea obiectului protecţiei penale prin incriminarea faptelor infracţionale prevăzute la art.290 şi 291 CP RM; definirea conceptelor „armă de foc" şi „muniţii"; descrierea elementului material al infracţiunilor analizate; determinarea momentului de consumare a infracţiunilor; redarea particularităţilor semnelor subiective ale infracţiunilor specificate la art.290 şi 291 CP RM.

Interes trezeşte teza expusă de autor în conjunctura faptei prevăzute la art.291 CP RM, potrivit căreia dacă persoana păstrează ilegal arma de foc sau muniţia, atunci cele comise formează concurs de infracţiuni (art.290 şi 291 CP RM), opinie pe care nu o putem îmbrăţişa. În viziunea noastră, un atare comportament trebuie calificat doar potrivit art.290 CP RM. În niciun caz nu poate fi aplicat art.291 CP RM, unde pe post de subiect al infracţiunii poate să apară doar persoana care deţine legal armă de foc sau muniţii. Nefiind posesor legal al armei de foc sau al muniţiilor deţinute, acestuia nu i se poate impune obligaţia de păstrare corespunzătoare a unor atare obiecte.

În aceeaşi ordine de idei, vom supune cercetării segmentul din publicaţia ştiinţifică ai cărei autori sunt *A.Barbăneagră, V.Berliba, M.Bârgău şi alţii*, ce datează din acelaşi an 2003 [2]. Interes prezintă alegaţiile doctrinare expuse pe marginea art.290 şi 291 CP RM. Comentariul acestor articole este realizat de V.Ţaulean.

Sunt supuse analizei elementele constitutive ale infracţiunilor nominalizate. O mare parte a cercetării este focalizată pe identificarea particularităţilor obiectului material al infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM. Sunt definite noţiunile care desemnează fapta prejudiciabilă a infracţiunii consemnate la art.290 CP RM. În ceea ce priveşte infracţiunea prevăzută la art.291 CP RM, se statuează, cu drept cuvânt, că păstrarea neglijentă a armelor de foc şi a muniţiilor presupune păstrarea acestora de către persoanele dotate autorizat, dar cu încălcarea regulilor şi condiţiilor de păstrare stabilite de legislaţia în vigoare.

Următoarea lucrare asupra căreia ne vom opri este manualul de drept penal semnat de *A.Borodac* în anul 2004 [9].

Ca şi lucrarea lui I.Macari, cea elaborată de A.Borodac este destinată uzului studenţilor din cadrul instituţiilor de învăţământ superior. Sumar, autorul punctează asupra elementelor obiective şi a celor subiective ale infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM. În planul infracţiunii consemnate la art.291 CP RM se menţionează că latura subiectivă se caracterizează doar prin vinovăţie imprudentă atunci când fapta ia forma păstrării neglijente a armei de foc sau a muniţiilor, iar în cazul transmiterii ilegale a acestor obiecte unei terţe persoane fapta se exprimă prin două forme de vinovăţie. Ca şi I.Macari, A.Borodac susţine că subiect al infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM poate fi orice persoană fizică responsabilă, care a atins vârsta de 16 ani şi care este dotată legal cu armă de foc şi cu muniţii, precum şi persoana care le deţinea ilegal, doar că această din urmă persoană va purta răspundere pentru concurs de infracţiuni – art.290 şi 291 CP RM.

În continuare vom lua în vizor lucrarea ai cărei autori sunt *A.Barbăneagră, V.Berliba, C.Gurschi şi alţii* apărută de sub tipar în anul 2005 [3]. Suscită interes segmentul din lucrare destinat analizei infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM. Comentariul acestor articole este realizat de N.Ursu.

Se punctează asupra obiectului protecţiei penale. Se arată, pe bună dreptate, că latura subiectivă a infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM se caracterizează prin intenţie directă. Accentul se pune şi pe analiza clauzei de impunitate înscrise la alin.(3) art.290 CP RM. Se susţine (contrar poziţiei noastre) că pentru a opera temeiul special de liberare de răspundere penală specificat la alin.(3) art.290 CP RM este necesar ca iniţiativa de a preda arma de foc şi muniţiile să aparţină persoanei care le păstrează fără autorizaţie.

În cele ce urmează ne vom concentra eforturile asupra analizei lucrării elaborate în acelaşi an, 2005, de către *S.Brînza, X.Ulianovschi, V.Stati, I.Ţurcan şi V.Grosu* [20]. Pentru cercetarea noastră utile sunt tezele expuse de X.Ulianovschi pe marginea infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM. Se susţine că pentru angajarea răspunderii penale în baza art.290 CP RM nu este necesară survenirea urmării prejudiciabile. Se arată că pericolul social al infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM constă în aceea că de armă sau de muniţii se poate folosi orice persoană, inclusiv acea care, din cauza vârstei sau dezvoltării slabe mintale, nu-şi poate da seama de calităţile distrugătoare ale acestora.

Din 2006 datează articolul ştiinţific elaborat de *V.Cebotar* [30]. În articol este abordat rolul Poliţiei în asigurarea circulaţiei legale a armelor şi a muniţiilor. Se arată că una dintre principalele direcţii în activitatea organelor afacerilor interne constă în asigurarea controlului asupra respectării regimului de arme şi muniţii în Republica Moldova. V.Cebotar menţionează că

atât arma, cât şi posesorul ei, nefiind sub un control strict şi bine organizat din partea statului, pot periclita securitatea statului (*a se citi* – securitatea publică – *n.a.*). Potrivit autorului, sistemul de autorizare efectuat de organele afacerilor interne ale Republicii Moldova este un mijloc important de asigurare a securităţii publice în ţară.

Un alt articol ştiinţific ieşit de sub tipar în anul 2006 este cel ce aparţine lui *A.Pînzari* şi *V.Cebotar* [148], în care sunt scoase în evidenţă unele aspecte social-psihologice ce determină luarea deciziei infracţionale de a comite infracţiuni exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii. Autorii constată că deseori organele teritoriale de poliție confiscă un număr considerabil de arme de foc, arme albe etc., care în majoritatea cazurilor sunt folosite atât pentru săvârşirea infracțiunilor, cât şi ca mijloace de autoapărare în condițiile legitimei apărări. De asemenea, dânşii observă că deținerea armei de foc devine, în multe cazuri, un atribut al modei, ca şi telefonul mobil etc., fapt ce determină unele persoane să deţină, legal sau ilegal şi prin orice mijloc, cele mai performante arme de foc, tendinţă ce duce la înarmarea societăţii, iar aceasta, la rândul său, contribuie la creşterea agresivităţii sociale.

Din anul 2009 datează lucrarea elaborată de *A.Barbăneagră, Gh.Alecu, V.Berliba şi alţii* [4]. Pentru studiul de faţă interes prezintă comentariul art.290 şi 291 CP RM realizat de X.Ulianovschi. Comparativ cu comentariul din 2005 la Codul penal, acesta conţine o analiză mai desfăşurată a faptelor infracţionale analizate. Cu multă precizie sunt scoase în evidenţă semnele constitutive ale infracţiunilor specificate la art.290 şi 291 CP RM, începând cu obiectul juridic generic şi finalizând cu semnul circumstanţial agravant consemnat la lit.b) alin.(2) art.290 CP RM. Autorul defineşte securitatea publică şi ordinea publică drept valori sociale fundamentale în legătură cu care se află în derivaţie organică obiectul juridic special al infracţiunilor investigate. Sunt trasate caracteristicile de bază ale armei de foc, ceea ce permite, în cele din urmă, disocierea acesteia de alte categorii de arme, precum şi de unele obiecte similare. Autorul face clasificarea armelor de foc, stabilind şi tipurile de arme care nu se atribuie la categoria celor de foc şi, implicit, care nu pot fi privite ca obiect material al infracţiunii consemnate la art.290 CP RM.

În planul laturii subiective a infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM, se accentuează că făptuitorul îşi dă seama de caracterul ilegal al acţiunilor comise (factorul intelectiv) şi doreşte săvârşirea acestora (factorul volitiv). Referindu-se la clauza de impunitate, X.Ulianovschi punctează că aceasta este aplicabilă indiferent de faptul dacă armele de foc sau muniţiile au fost predate din proprie iniţiativă sau la cererea terţelor persoane.

În ceea ce priveşte păstrarea neglijentă a armelor de foc sau a muniţiilor, autorul notează că în calitate de obiect juridic special suplimentar pot fi viaţa şi sănătatea oamenilor, drepturile de proprietate etc. Amintim că prin Legea pentru modificarea şi completarea Codului penal al Republicii Moldova, nr.277 din 18.12.2008 (în continuare – Legea RM nr.277/2008) [124]

componenţa de infracţiune de la art.291 CP RM a fost transformată din materială în formală, motiv din care infracţiunea analizată posedă un obiect juridic special simplu, nu însă unul complex.

Meritoriu este punctul de vedere al autorului în corespundere cu care dacă arma de foc sau muniţiile se află ilegal la făptuitor, iar acesta încalcă regulile de păstrare a obiectelor indicate, acţiunile lui trebuie calificate doar conform art.290 CP RM, nefiind necesară calificarea suplimentară conform art.291 CP RM. Cu privire la subiectul infracţiunii, se relevă că persoanele cu funcţii de răspundere sau militarii, în cazul păstrării neglijente a armelor de foc sau a muniţiilor, aflate în gestiunea sau folosinţa lor în legătură cu îndeplinirea obligaţiunilor de serviciu, răspund penal conform art.329 sau, respectiv, art.373 CP RM.

O altă publicaţie pe care o vom lua în vizor este cea elaborată în 2009 de *Gh.Gladchi* şi *B.Glavan* [93]. Respectiva lucrare comportă semnificaţie deosebită în planul analizei clauzei de impunitate consemnată la alin.(3) art.290 CP RM. Autorii subliniază că prezenţa acesteia în Partea Specială a Codului penal este condiţionată de faptul că infracţiunea legată de circulaţia ilegală a armelor de foc şi a muniţiilor creează condiţii favorabile pentru comiterea altor infracţiuni mult mai grave soldate cu victime omeneşti ca urmare a aplicării neîndemânatice a acestor obiecte de către alte persoane. Prin predare benevolă a armei de foc şi muniţiilor autorii înţeleg faptul că persoana a avut posibilitatea reală de a le deţine sau de a le poseda în continuare, însă a ales să le predea din propria voinţă autorităţilor, neavând importanţă motivul luării unei astfel de decizii, relevant fiind ca persoana să fi considerat că a avut posibilitatea reală de a le deţine sau de a le poseda în continuare.

Următoarea lucrare la care ne vom referi este cea semnată de *L.Gîrla* şi *Iu.Tabarcea*, apărută în anul 2010 [316]. Pentru studiul de faţă interes prezintă compartimentul dedicat analizei infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM.

Ca şi în cazul celorlalte lucrări, autorii încearcă să realizeze o caracterizare juridico-penală a infracţiunilor supuse investigaţiei prin prisma elementelor constitutive obiective şi subiective ale componenţei de infracţiune. Ei arată că norma de la art.290 CP RM este de blanchetă, motiv din care la aflarea conţinutului acesteia este ineluctabil de a se face trimitere la normele extrapenale de referinţă. O atenţie deosebită autorii acordă aspectelor definitorii ale obiectului material al infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM. În opinia lor, arma de vânătoare cu ţeavă lisă şi muniţiile aferente acesteia nu pot fi obiect material al infracţiunii consemnate la art.290 CP RM. Interpretând *ad litteram* conţinutul normei incriminatoare enunţate, ajungem la concluzia că, de fapt, legiuitorul nu instituie excepţia ca în calitate de obiect material al infracţiunii specificate la art.290 CP RM să figureze muniţiile aferente armei de vânătoare cu ţeavă lisă. Chiar dacă legiuitorul nu dă dovadă de consecvenţă la adoptarea textului incriminator,

nu putem face abstracţie de voinţa acestuia. Prin urmare, deşi paradoxal, muniţiile aferente armei de vânătoare cu ţeavă lisă pot forma totuşi obiectul material al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM.

Remarcabilă este încercarea autorilor de a defini modalităţile normative ale faptei prejudiciabile prevăzute la art.290 CP RM. De notat poziţia autorilor (cu care suntem de acord), potrivit căreia transportarea armelor de foc şi a muniţiilor, alături de celelalte modalităţi normative de exprimare a faptei prejudiciabile, urmează a fi incriminată distinct. Se relevă că infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM este formală atunci când apare în modalitatea de purtare, păstrare, procurare, fabricare, reparare sau comercializare ilegală a armei de foc sau a muniţiilor, iar atunci când fapta prejudiciabilă ia forma sustragerii, infracţiunea devine materială.

În ce priveşte infracţiunea specificată la art.291 CP RM, autorii susţin că arma de vânătoare cu ţeavă lisă poate să apară pe post de obiect material. Sunt definite cele două modalităţi normative alternative de exprimare a elementului material. În opinia lor, păstrarea neglijentă a armei de foc sau a muniţiilor trebuie disociată de păstrarea ilegală a acestor obiecte ca formă de exprimare a ilicitului penal prevăzut la art.290 CP RM. Drept criteriu de delimitare autorii evocă lipsa sau prezenţa dreptului de deţinere a armei de foc sau a muniţiilor. Se indică că în calitate de subiect al infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM poate să apară doar deţinătorul legal al unor asemenea obiecte.

În planul laturii subiective se subliniază că infracţiunea prevăzută la art.291 CP RM poate îmbrăca forma imprudenţei (încrederea exagerată sau neglijenţa). În ce ne priveşte, considerăm că încrederea exagerată drept modalitate a imprudenţei este incompatibilă cu componenţa de infracţiune formală, motiv din care infracţiunea specificată la art.291 CP RM nu se poate caracteriza prin încredere exagerată. Din perspectivă istorică, consemnăm că o asemenea posibilitate exista atunci când componenţa de infracţiune cercetată era materială.

Următoarea lucrare asupra căreia ne vom opri este manualul de drept penal semnat de *S.Brînza* şi *V.Stati* ce datează din anul 2011 [24]. Ca şi în cazul celorlalte publicaţii, interes prezintă segmentul din lucrare dedicat analizei juridico-penale a infracţiunilor înscrise la art.290 şi 291 CP M.

De remarcat că lucrarea în cauză comportă valenţe practice, dat fiind că conţine analiza unor cauze concrete din practica judiciară. O bună parte a studiului este orientată spre identificarea obiectului material al infracţiunilor investigate. În context, autorii menţionează, pe bună dreptate, că pentru calificarea faptei potrivit art.290 CP RM nu are importanţă dacă muniţiile sunt accesorii pentru armele de foc sau pentru arme de alt tip, precum nu contează nici dacă muniţiile sunt aferente unei arme sau au un caracter autonom. Se relevă că nu pot să reprezinte obiect material al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM alte tipuri de arme (altele

decât armele de foc): armele cu tuburi cu gaze (pneumatice); armele mecanice; armele albe (cu lamă, percutante sau balistice); armele cu gaze toxice neutralizante; armele cu aerosol; armele cu cartuşe cu gaze; pulverizatorii mecanici; armele electrocutate.

Remarcabilă este următoarea teză: „…în situaţia fabricării sau reparării armelor de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) sau a muniţiilor, fără autorizaţia corespunzătoare, obiectul material îl reprezintă materia primă sau materialele din care se fabrică entităţile respective, ori arma de foc sau muniţiile defecte sau inutilizabile. La rândul lor, armele de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) sau muniţiile fabricate ori reparate constituie produsul infracţiunii" [24, p.580].

Cu privire la latura obiectivă a infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM, se arată că sustragerea armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) sau a muniţiilor presupune îmbinarea a două acte succesive: deposedarea şi imposedarea. Autorii punctează că aplicarea violenţei, ca şi ameninţarea cu aplicarea violenţei, depăşeşte cadrul infracţiunii specificate la art.290 CP RM, în ipoteza de sustragere a armei de foc sau a muniţiilor; în cazul dat, calificarea urmează a fi făcută conform art.290 şi art.151, 152 sau art.155 CP RM ori potrivit art.78 C.contr. RM. Suplimentar se evidenţiază că alte operaţiuni ilegale decât cele înscrise în dispoziţia art.290 CP RM (de exemplu, expedierea) realizate asupra armei de foc sau a muniţiilor vor constitui, după caz, pregătirea sau complicitatea la infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM.

În planul laturii subiective a infracţiunii consemnate la art.290 CP RM, se trasează ideea că, în ipoteza de sustragere a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) sau a muniţiilor, scopul infracţiunii are un caracter obligatoriu, şi anume: scopul de cupiditate.

În ceea ce priveşte păstrarea neglijentă a armei de foc sau a muniţiilor, S.Brînza şi V.Stati enunţă că infracţiunea indicată atentează asupra relaţiilor sociale cu privire la păstrarea şi transmiterea în condiţii de legalitate a armelor de foc şi a muniţiilor. Prin transmiterea armelor de foc sau a muniţiilor altor persoane autorii înţeleg trecerea în stăpânirea altei persoane a numitelor entităţi, prin vânzare, schimb, donare, dare cu împrumut, dare în contul unei datorii etc. Se accentuează că pentru a fi aplicată norma de la art.291 CP RM atât păstrarea, cât şi transmiterea armelor de foc sau a muniţiilor trebuie să se realizeze în condiţii de ilegalitate.

Sub aspectul laturii subiective, se evidenţiază că infracţiunea respectivă se caracterizează prin imprudenţă exprimată în neglijenţă (în prezenţa modalităţii de păstrare a armelor de foc sau a muniţiilor) sau prin intenţie directă (în prezenţa modalităţii de transmitere a armelor de foc sau a muniţiilor).

Următoarea lucrare supusă analizei este articolul ştiinţific elaborat de *S.Borovinskii* în anul 2013 [305]. Este un material ştiinţific dedicat analizei comparative a infracţiunii prevăzute la art.264 din Codul penal al Ucrainei (normă corespondentă celei de la art.291 CP RM) în raport

cu reglementările penale ale statelor ce au făcut parte din Uniunea Sovietică. Autorul accentuează că toate aceste state au înscrise în Codurile lor penale norme menite să incrimineze păstrarea neglijentă a armei de foc sau a muniţiilor. În calitate de particularitate a tuturor incriminărilor, cu excepţia celei din Codul penal al Lituaniei, autorul evocă faptul amplasării acestora în capitolul din Partea Specială a Codului penal destinat protecţiei securităţii publice. Dânsul observă că unii legiuitori sancţionează păstrarea neglijentă a armei de foc sau a muniţiilor, în timp ce alţii – doar a armei de foc.

Remarcabil este punctul de vedere al autorului, în acord cu care păstrarea neglijentă a armei de foc sau a muniţiilor trebuie să fie o componenţă de infracţiune materială, dar nu formală, aşa cum este şi cazul normei de la art.291 CP RM. În viziunea autorului (pe care o îmbrăţişăm) criminalizarea păstrării neglijente a armei de foc sau a muniţiilor fără cauzarea unor urmări prejudiciabile vine în contradicţie cu un astfel de criteriu al criminalizării cum este prezenţa suficientă a periculozităţii sociale a faptei comise. În opinia lui S.Borovinskii (cu care nu suntem de acord), pe post de obiect material al păstrării neglijente a armei de foc sau a muniţiilor pot să apară atât obiecte deţinute legal, cât şi cele deţinute ilegal [305, p.24].

Relevantă pentru cercetarea noastră este lucrarea lui *S.Brînza* apărută în anul 2013 [17]. În ea sunt scoase în evidenţă unele implicaţii de ordin juridico-penal ca rezultat al adoptării de către Parlamentul Republicii Moldova a unui nou act legislativ menit să reglementeze regimul armelor şi al muniţiilor. Este vorba de Legea nr.130/2012. Obiectul demersului ştiinţific în cauză îl constituie, mai degrabă, o reacţie critică la unele imperfecţiuni legislative identificate în textul noii legi cu caracter extrapenal. În mare parte, critica autorului este susţinută de noi. Accentul este pus pe cadrul normativ ce conţine definiţia armei. Astfel, se subliniază că, comparativ cu vechiul cadru legal, cel nou defineşte noţiunea „armă” fără a preciza destinaţia acesteia (adică, pentru ce este concepută sau adaptată o armă) şi fără a stabili dacă arma trebuie să fie utilă sau nu din punct de vedere tehnic.

În alt context, autorul se întreabă în ce ar consta pericolul social sporit al purtării, păstrării, procurării sau comercializării ilegale a mecanismului de închidere a camerei cartuşului şi/sau a ţevii armei de foc, avându-se în vedere că, potrivit remanierilor legislative operate, respectivele obiecte sunt incluse în categoria armelor de foc în calitate de obiecte separate.

O altă remarcă însemnată a autorului: dânsul consideră neclară atribuirea de către legiuitor a unei duble calităţi dispozitivului conceput sau adaptat pentru a reduce zgomotul provocat de tragerea unui foc de armă, şi anume: a) de armă *şi* b) de piesă de armă. Drept consecinţă, apare firească întrebare a autorului dacă poate fi aplicat sau nu art.290 CP RM în cazul manipulării cu atare obiecte. În ce ne priveşte, considerăm că, graţie principiului *in dubio pro reo*, dispozitivul

conceput sau adaptat pentru a reduce zgomotul provocat de tragerea focului de armă trebuie catalogat drept piesă pentru arma de foc, dar nu ca armă de foc propriu-zisă.

În altă ordine de idei, prezintă interes lucrarea semnată de *S.Brînza* şi *V.Stati*, ieşită de sub tipar în anul 2015 [27]. Pentru teza de faţă comportă interes segmentul din lucrare în care autorii caracterizează infracţiunile prevăzute la art.290 şi 291 CP RM.

În această lucrare autorii punctează foarte detaliat asupra semnelor constitutive ale infracțiunilor prevăzute la art.290 și 291 CP RM. Comparativ cu lucrarea din 2011 semnată de aceiaşi autori, aceasta conţine o caracterizare juridico-penală mai desfăşurată. Mai mult, ideile, accepţiunile lor sunt în unison cu noul cadru legal extrapenal de referinţă pentru normele incriminatoare supuse analizei. De remarcat că analiza efectuată este în conformitate cu practica judiciară în materie. Pentru calificarea faptei în conformitate cu art.290 CP RM, notează autorii, este irelevant criteriul numeric ce caracterizează obiectul material al infracţiunii. Se menţionează că comercializarea armei de foc sau a muniţiilor reprezintă punerea acestora în circulaţie prin vânzare, nu şi prin alte tipuri de tranzacţii.

Privitor la infracţiunea prevăzută la art.291 CP RM, se precizează că în modalitatea de transmitere a armei de foc sau a muniţiilor unor terţe persoane acest articol este aplicabil doar în ipoteza în care cele comise nu cad sub incidenţa prevederii de la alin.(2) art.360 C.contr. RM, normă care stabileşte răspunderea pentru transmiterea sau altă înstrăinare a armei individuale şi a muniţiilor aferente către o persoană care nu are permis de procurare a armelor şi a muniţiilor aferente. Meritorie este următoarea afirmaţie a autorilor: „…subiectul infracţiunii examinate este persoana care deţine autorizaţia de păstrare a muniţiilor sau a armelor de foc. În caz contrar, nu i-ar reveni obligaţia să le păstreze în siguranţă şi să nu le transmită în condiţii de ilegalitate altor persoane. Această calitate a subiectului infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM îl deosebeşte de subiectul infracţiunii specificate la art.290 CP RM”.

Analiza doctrinară o vom continua cu articolele ştiinţifice semnate de *L.Brînza* şi *Gh.Reniţă* [12; 13; 14]. Sunt trei lucrări publicate în anul 2016 şi consacrate problemelor practice de aplicare a art.291 CP RM. Numitele lucrări sunt printre puţinele publicate în Republica Moldova, destinate în exclusivitate analizei componenţei de infracţiune prevăzute la art.291 CP RM, motiv din care respectivele publicaţii sunt de o valoare imensă pentru studiul de faţă, servind drept piloni de bază în fundamentarea ştiinţifică a unor teze expuse în contextul unor sau altor segmente din cadrul investigaţiei efectuate. Plus la aceasta, multe din abordările autorilor nominalizaţi sunt în consonanţă cu ale noastre, fapt ce a determinat alegaţiile, pe care le-am făcut, în repetate rânduri, la opticile autorilor enunţaţi. Lucrările indicate sunt utile studiului de faţă inclusiv datorită practicii judiciare abundente analizate de L.Brînza şi Gh.Reniţă. În context, sunt scoase în evidenţă varii probleme cu care se confruntă cei abilitaţi cu calificarea

infracţiunilor la aplicarea practică a normei de incriminare consemnate la art.291 CP RM. În special, sunt evidenţiate problemele de disociere a faptei infracţionale prevăzute la art.291 CP RM de unele fapte contravenţionale, şi anume: de cele specificate la alin.(2) art.360 şi la alin.(1) art.361 C.contr. RM. Autorii relevă că în practica judiciară nu există un punct de vedere unitar cu privire la calificarea faptei de păstrare a armei de foc şi a muniţiei, unele instanţe considerând că este aplicabil art.291 CP RM, în timp ce altele, dimpotrivă, optând pentru operarea răspunderii în baza alin.(1) art.361 C.contr. RM. În context, L.Brînza şi Gh.Reniţă notează, pe bună dreptate, că la adoptarea alin.(2) art.360 și a alin.(1) art.361 C.contr. RM legiuitorul nu a ținut cont de regula de tehnică legislativă, potrivit căreia în procesul de legiferare este interzisă instituirea aceloraşi reglementări în două sau mai multe acte normative. Vrednică de a fi luată în seamă este următoarea aserţiune a autorilor: „Sintagma „păstrare neglijentă" utilizată în art.291 CP RM este nepotrivită. Aceasta creează falsa impresie că în cazul încălcării regulilor de păstrare a armelor sau a muniţiilor se aplică doar art.291 CP RM, atunci când în plan subiectiv făptuitorul a manifestat imprudență sub forma neglijenței, iar în celelalte ipoteze ar deveni operabil alin.(1) art.361 C.contr. RM (care conține locuțiunea „încălcarea regulilor", fără a se specifica forma vinovăției)".

Însemnată este opinia autorilor potrivit căreia dacă posesorul unei arme de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) sau muniţii nu are autorizaţie corespunzătoare și nesocotește regulile de păstrare fixate în Legea privind regimul armelor şi al muniţiilor cu destinaţie civilă și în Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului cu privire la regimul armelor şi al muniţiilor cu destinaţie civilă, nr.293 din 23 aprilie 2014, acțiunile acestuia necesită a fi calificate doar în temeiul art.290 CP RM. Marcantă este observaţia autorilor (pe care o susţinem pe deplin), în corespundere cu care persoana juridică nu poate fi subiect al infracțiunii prevăzute la art.291 CP RM, cu toate că și persoanelor juridice li se incumbă obligația pozitivă de a asigura păstrarea armelor și muniţiilor în condiții de legalitate.

În fine, vom încheia analiza materialelor ştiinţifice publicate în Republica Moldova în materia cercetată cu articolul ştiinţific elaborat în anul 2016 de către *S.Brînza* [19]. În cadrul demersului său ştiinţific autorul pune în discuţie unele amendamente la reglementările ce vizează regimul juridic al armelor şi al muniţiilor regăsite în cadrul unui Proiect de lege. De remarcat e punctul de vedere al autorului cu privire la iniţiativa legislativă de completare a dispoziţiei normei de la art.290 CP RM cu sintagma „modificarea construcţiei" drept modalitate normativă distinctă de exprimare a ilicitului penal realizat în privinţa armelor şi a muniţiilor. O parte din studiu este axată pe abordarea critică a intenţiei legislative de a fi considerată arma de vânătoare cu ţeavă lisă obiect material al infracţiunii specificate la art.290 CP RM.

1.2. Materiale ştiinţifice publicate în alte state

În cadrul acestei secţiuni accentul va fi pus pe analiza materialelor ştiinţifice în materie publicate în unele state străine. Graţie faptului că infracţiunile prevăzute la art.290 şi 291 CP RM au pătruns în legislaţia penală a Republicii Moldova prin filiera rusă, la analiza materialelor ştiinţifice publicate la tema tezei peste hotarele Republicii Moldova în vizor vor fi luate, în special, lucrările publicate în Federaţia Rusă.

Analiza propriu-zisă o vom iniţia cu lucrarea elaborată de *L.F. Rogatîh* în anul 1998 [374]. Principalele segmente din lucrare vizează: specificarea actelor internaţionale ce reglementează fenomenul de trafic ilicit cu arme; abordarea concepţiilor legislative ale altor state referitoare la reglementarea răspunderii penale pentru traficul ilicit cu arme; caracterizarea juridico-penală a infracţiunilor din sfera traficului cu arme. Pentru studiul de faţă relevanţă comportă, în special, ultimele două segmente din lucrare. Astfel, în ceea ce priveşte obiectul material al infracţiuni autorul susţine că arma de foc şi muniţiile posedă următoarele calităţi: a) constituie un izvor de pericol sporit; b) aceste obiecte au destinaţie specială; c) sunt bunuri interzise sau limitate în circuitul civil. După noi, aceste caracteristici sunt cruciale pentru aşa obiecte cum sunt armele de foc şi muniţiile. Ele permit disocierea de alte obiecte similare.

În alt registru, corectă este remarca autorului precum că răspunderea penală pentru procurarea, comercializarea etc. ilegală a armei de foc survine nu doar în cazul în care ca obiect material al infracţiunii apare arma de foc funcţională, dar şi în ipoteza în care acţiunile infracţionale sunt îndreptate spre o armă nefuncţională, dacă făptuitorul a avut intenţia şi posibilitatea reală de a aduce respectiva armă în stare de funcţionare. Cu privire la subiectul infracţiunii de păstrare neglijentă a armei de foc, L.F. Rogatîh enunţă că în această postură poate să apară doar persoana care deţine legal arma de foc; or, doar unei atare persoane îi poate fi incubată obligaţia de păstrare a armei în condiţii de siguranţă [374, p.25].

Următoarea lucrare supusă analizei este autoreferatul tezei de doctorat susţinute de renumitul penalist rus *I.I. Bikeev* ce datează din anul 2000 [302]. *Inter alia,* I.I. Bikeev critică poziția legiuitorului de a forma un capitol special dedicat protecției securității publice. În opinia lui (cu care nu suntem de acord), toate infracțiunile atentează asupra securității publice. Probabil, autorul suprapune nejustificat securitatea publică cu întreaga ordine de drept. În niciun caz securitatea publică nu este lezată prin comiterea, de exemplu, a unui omor intenţionat sau a unui viol. Ordinea de drept este însă lezată prin comiterea unor atare fapte infracţionale. De consemnat e punctul de vedere exprimat de autor în corespundere cu care comercializarea armelor de foc şi a muniţiilor trebuie incriminată într-o normă separată, unde să fie prevăzută o pedeapsă mai aspră. Aceasta deoarece pericolul social al comercializării unor atare obiecte este substanțial mai mare decât al celorlalte forme de operațiuni ilegale cu astfel de entități. Meritorie

este sugestia autorului de a fi coborâtă vârsta răspunderii penale până la 14 ani pentru manipulările ilegale realizate în privinţa armelor de foc şi a muniţiilor.

În planul laturii subiective, autorul este de părere că infracțiunea examinată poate fi comisă cu intenție indirectă. Potrivit acestuia, este posibil ca făptuitorul să nu dorească cauzarea unui prejudiciu relațiilor sociale cu privire la securitatea publică în rezultatul procurării, păstrării etc. ilegale a armelor de foc sau a muniţiilor, dar să manifeste indiferenţă față de survenirea unor astfel de urmări sau să admită conștient survenirea acestora. În ce ne priveşte, considerăm că infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM poate fi comisă doar cu intenţie directă, fapt dictat de structura laturii obiective a numitei infracţiuni. Fiind o componenţă formală, făptuitorul nu poate să admită survenirea unor urmări prejudiciabile din moment ce acestea nu au fost inserate în textul normei de la art.290 CP RM.

Provoacă reticenţă opinia lui I.I. Bikeev, potrivit căreia sustragerea armelor de foc sau a muniţiilor urmează a fi atribuită la categoria infracţiunilor pentru care nu este obligatoriu scopul de cupiditate: fiindcă scopul de cupiditate ţine anume de esenţa sustragerilor.

Tot din anul 2000 datează autoreferatul tezei de doctorat susţinute de *V.V. Başilov* [300]. Remarcabile sunt viziunile autorului expuse pe marginea sustragerii armei de foc sau a muniţiilor. Astfel, el consemnează, printre altele, că, comparativ cu sustragerea bunurilor străine, pericolul social al sustragerii unei arme este determinat nu de valoarea materială a armei sustrase, ci de posibilitatea reală a făptuitorului de a folosi arma la săvârşirea unei infracţiuni. Cu certitudine, acesta a şi fost motivul de bază care l-a determinat pe legiuitor să amplaseze sustragerea armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) şi a muniţiilor în capitolul din Partea Specială a Codului penal dedicat protecţiei securităţii şi ordinii publice. În acelaşi context, V.V. Başilov menționează că prin sustragerea armelor și a muniților, în mod subsidiar, se aduce atingere relațiilor sociale cu privire la proprietate [300, p.11]. Indubitabil, prin sustragerea unor atare obiecte sunt lezate suplimentar unele relaţii sociale. *Infra* vom demonstra însă că obiectul juridic special secundar al sustragerii armei de foc sau al muniţiilor îl formează relaţiile sociale cu privire la posesia asupra respectivelor entităţi, relaţii aflate în derivaţie organică cu patrimoniul persoanei, drept valoare socială fundamentală, nu însă cu proprietatea acesteia.

Însemnată este sesizarea autorului potrivit căreia procurarea ilegală a armei poate lua orice formă de primire a acesteia de către cel vinovat, cu excepția sustragerii.

Criticabil este punctul de vedere al lui V.V. Başilov, în corespundere cu care scopul de cupiditate şi luarea gratuită nu constituie semne obligatorii ale sustragerii armei. În ce ne priveşte, considerăm că atât gratuitatea, cât şi scopul de cupiditate sunt inerente oricărei sustrageri, inclusiv sustragerii armei de foc şi a muniţiilor. De ce sustragerea armei de foc sau a

muniţiilor trebuie să se diferenţieze de o sustragere obişnuită? Or, termenii folosiţi de legiuitor în textul legii penale trebuie să se bucure de uniformitate. Una dintre regulile tehnicii legislative statuează că este inadmisibil ca unul şi acelaşi termen să posede sensuri diferite.

Nu poate fi trecut cu vederea autoreferatul tezei de doctorat susţinute în anul 2001 de către ucraineanul *V.I. Ribaciuk* [372]. Printre incursiunile de bază remarcăm: abordarea noţiunilor „armă de foc" şi „muniţii", precum şi clasificarea acestor obiecte; definirea conceptului „securitate publică"; identificarea obiectului protecţiei penale prin incriminarea faptelor din sfera circulaţiei ilegale a armelor de foc şi a muniţiilor; disocierea modalităţilor normative alternative conexe, printre care purtarea ilegală a armei de foc şi a muniţiilor de păstrarea ilegală a acestora; disocierea purtării, păstrării, procurării ilegale a armei de foc şi a muniţiilor de sustragerea acestor obiecte, precum şi de păstrarea neglijentă a armei de foc sau a muniţiilor etc.; analiza criminologică a infracţiunilor din sfera circulaţiei ilegale a armelor de foc şi a muniţiilor etc.

Următoarea lucrare spre care ne vom direcţiona atenţia este cea semnată de *M.H. Rustambaev* ce datează din anul 2002 [375]. Pentru studiul de faţă interes prezintă compartimentul din lucrare destinat analizei juridico-penale a infracţiunilor prevăzute de legea penală a Uzbekistanului, care corespund cu cele de la art.290 şi 291 CP RM.

În planul obiectului material, autorul notează că posedarea grenadelor de instruire, precum şi a obiectelor similare, care nu sunt destinate nimicirii forţei vii, nu creează pericol pentru securitatea publică, motiv din care nu pot fi privite în calitate de obiect material. Lăudabil este efortul autorului de a supune analizei clauza de impunitate înscrisă la alin.(4) art.248 din Codul penal al Uzbekistanului (normă corespondentă cu cea de la alin.(3) art.290 CP RM).

Totodată, avem rezerve faţă de optica autorului uzbek M.H. Rustambaev, potrivit căruia pentru a fi în prezenţa păstrării armelor şi a muniţiilor este necesar ca acestea să nu fie purtate de către făptuitor, deci să nu se afle asupra lui, ci într-un alt loc [375, p.396]. Cel puţin este neclară poziţia autorului de a fi restrânsă sfera de acţiune a respectivei modalităţi normative. Nu înţelegem de ce este necesar ca aceste obiecte să nu se afle nemijlocit asupra făptuitorului.

Reticenţă provoacă şi teza autorului în acord cu care încălcarea regulilor de păstrare a armei de foc şi a muniţiilor de către deţinătorul ilegal al acestor obiecte necesită calificare conform regulilor concursului de infracţiuni. În cadrul segmentului dedicat investigării subiectului infracţiunilor consemnate la art.290 şi 291 CP RM vom demonstra că în asemenea ipoteză cele comise trebuie încadrate doar potrivit art.290 CP RM, nu şi conform art.291 CP RM.

Nu poate fi trecut cu vederea articolul ştiinţific elaborat de *L.I. Sivţova* ce datează din anul 2003 [379]. Lucrarea respectivă comportă semnificaţie în planul caracterizării infracţiunii de păstrare neglijentă a armei de foc sau a muniţiilor. Autorul face o incursiune generală a elementelor constitutive ale infracţiunii prevăzute la art.224 CP FR (normă corespondentă celei

de la art.291 CP RM). Se susţine că obiectul juridic special al păstrării neglijente a armei de foc sau a muniţiilor îl formează securitatea publică, viaţa şi sănătatea persoanei. Subliniem că accepţiunea doctrinară indicată este în unison cu cadrul incriminator rus, nu şi cu cel moldav. După cum se va vedea *infra*, obiectul juridic special al infracţiunii consemnate la art.291 CP RM este unul simplu, dar nu complex, lucru dictat de structura laturii obiective a infracţiunii. Valoroasă este alegaţia autorului în corespundere cu care sintagma „urmări grave" din conţinutul infracţiunii investigate este defectuoasă, considerent din care L.I. Sivţova avansează propunerea *de lege ferenda* (la care subscriem) de a fi înlocuită respectiva sintagmă cu locuţiunea „vătămarea gravă sau medie a sănătăţii". În altă privinţă, autorul polemizează asupra coraportului dintre vârsta răspunderii penale şi vârsta necesară obţinerii dreptului de păstrare şi purtare a armei.

În alt registru, pentru studiul de faţă contează ideile expuse de *Iu.I. Scoropupov* în autoreferatul tezei sale de doctorat susţinute în 2003 [380].

În cadrul cercetării efectuate autorul ţine să scoată în evidenţă particularităţile armelor de foc şi ale muniţiilor drept entităţi materiale influenţate infracţional. Comun pentru entităţile materiale enunţate, subliniază Iu.I. Scoropupov, este faptul că aceste bunuri constituie izvor de pericol sporit. Tocmai datorită periculozităţii înalte a unor atare categorii de bunuri, pentru a fi în prezenţa infracţiunilor examinate, punctează autorul, este necesar ca armele de foc şi muniţiile să posede capacitatea de a fi folosite potrivit destinaţiei. Deci, se enunţă că la săvârşirea infracţiunii făptuitorul trebuie să conştientizeze că bunurile în cauză: au o destinaţie specială, adică sunt concepute pentru nimicirea forţei vii sau în scop sportiv ori vânătoresc ori pentru distrugerea mediului înconjurător; sunt apte de a fi folosite potrivit destinaţiei sau pot fi aduse în starea corespunzătoare în vederea unei astfel de folosiri; deţin un statut special deosebit, adică sunt interzise în circuitul civil sau sunt puse în circulaţie cu permisiunea specială a autorităţilor competente. În opinia noastră, în conjunctura infracţiunilor consemnate la art.290 şi 291 CP RM, este imperioasă relevarea trăsăturilor definitorii ale armei de foc şi ale muniţiilor. Or, acest lucru permite identificarea exactă a obiectului material al infracţiunilor investigate.

În perimetrul laturii subiective, contrar opticii lui I.I. Bikeev, dar în consonanţă cu a noastră, Iu.I. Scoropupov accentuează că purtarea, păstrarea, procurarea, repararea, fabricarea sau comercializarea ilegală a armei de foc sau a muniţiilor este pasibilă de comitere doar cu intenţie directă. Însă, motivele infracţiunii pot fi diferite. Ca şi I.I. Bikeev, Iu.I. Scoropupov este de părere că vârsta răspunderii penale pentru infracţiunea corespondentă celei de la art.290 CP RM trebuie să fie de 14, dar nu de 16 ani, avându-se în vedere pericolul social înalt al unor astfel de fapte.

În continuare, atenţia noastră va fi focalizată asupra analizei autoreferatului tezei de doctorat susţinute în anul 2004 de către *O.L. Bagrova* [298].

Este o lucrare dedicată caracterizării juridico-penale a sustragerii şi extorcării armelor de foc sau a muniţiilor în acord cu legislaţia penală a Federaţiei Ruse. Printre tezele expuse de autor, însemnată este cea potrivit căreia sustragerea sau extorcarea armelor de foc sau a muniţiilor este o infracţiune mai periculoasă decât purtarea, păstrarea etc. ilegală a acestor obiecte, acesta fiind unul dintre criteriile fundamentale de constituire a unei componențe de infracțiune distincte și de stabilire a unei pedepse mai severe. Considerăm că, în vederea sancţionării echitabile, şi legiuitorul moldav urmează să formeze o componenţă de infracţiune distinctă care să incrimineze sustragerea sau extorcarea armelor de foc sau a muniţiilor.

De asemenea, susținem punctul de vedere exprimat de O.L. Bagrova, potrivit căruia sănătatea persoanei poate evolua în calitate de obiect juridic secundar al sustragerii armelor sau a muniţiilor. Suntem de părere că sustragerea unor asemenea obiecte poate absorbi violenţa aplicată în vederea luării bunurilor.

Sub aspectul laturii subiective autorul arată că, atunci când arma de foc sau muniţiile sunt luate în folosinţă temporară, cele comise trebuie calificate ca procurare ilegală, dar nu ca sustragere. Iar acest lucru, accentuează autorul, rezultă din esenţa unei sustrageri, unde scopul de cupiditate apare pe post de semn obligatoriu.

În cele ce urmează în atenţie va fi luat articolul ştiinţific ce aparţine lui *M.M. Musaev*, ieşit de sub tipar în 2004 [356]. Obiectul de cercetare în prezentul demers ştiinţific îl constituie analiza juridico-penală a fabricării ilegale a armei. Articolul este elaborat în corespundere cu legislaţia penală a Federaţiei Ruse, unde fabricarea ilegală a armei de foc sau a muniţiilor formează conţinutul unei norme de incriminare distincte. Prin fabricare ilegală autorul înţelege producerea armelor şi a muniţiilor fără deţinerea unei licenţe obţinute în modul corespunzător, precum şi transformarea unor obiecte anumite (obiecte de uz casnic, inventar sportiv), în rezultatul căreia acestea obţin calităţile unei arme de foc. M.M. Musaev susţine că procurarea unor piese în vederea fabricării armelor de foc sau a muniţiilor trebuie considerată pregătire la săvârşirea infracţiunii. În planul momentului de consumare, M.M. Musaev opinează că fabricarea, ca de altfel şi repararea armei de foc sau a muniţiilor, se consideră consumate din momentul începerii producerii sau restabilirii fizice a acestor obiecte. Din punctul nostru de vedere, fabricarea şi repararea urmează a fi considerate consumate din momentul obţinerii unei arme de foc funcţionale, constatare de veridicitate căreia ne vom convinge *infra*.

Utilă studiului de faţă este lucrarea elaborată de *A.D. Baranov*, ieşită de sub tipar în acelaşi an 2004 [299]. Este un material în care autorul supune analizei infracţiunile din sfera traficului de arme de foc, muniţii, dispozitive şi substanţe explozive comise din imprudenţă. Interes

prezintă investigarea elementelor constitutive ale infracţiunii prevăzute la art.224 CP FR (corespondentă celei prevăzute la art.291 CP RM). În planul laturii subiective se remarcă, pe bună dreptate, că cuvântul „neglijent" din dispoziţia normei creează probleme la aplicarea legii penale. În opinia autorului (pe care o îmbrăţişăm), respectivul termen este unul defectuos. În final, A.D. Baranov sugerează înlocuirea termenului „neglijent" cu „necorespunzător". Cât priveşte subiectul infracţiunii, se argumentează că acesta posedă o calitate specială, şi anume: cea de deţinător legal al armei de foc sau al muniţiilor.

Interes prezintă şi autoreferatul tezei de doctorat susţinute de *A.F. Sokolov* în anul 2005 [382]. Autorul susține, *inter alia*, că sustragerea și extorcarea armei de foc sau a muniţiilor nu pot fi atribuite la categoria traficului ilicit de arme, poziție surprinsă și în tălmăcirile oferite de Plenul Judecătoriei Supreme a Federaţiei Ruse, care deosebește următoarele categorii juridice: „trafic ilicit de arme și muniții", „sustragere" și „extorcare". Din aceste motive, subliniază autorul, sustragerea armelor și a muniţiilor nu pot fi amplasate în cadrul normei ce incriminează diverse acțiuni ilegale cu armele și muniţiile, acțiuni ce formează categoria traficului ilicit de arme. Dezvoltând ideea enunţată de A.F. Sokolov, considerăm că sustragerea armelor de foc și a muniţiilor nu trebuie să se regăsească în conținutul art.290 CP RM, alături de purtarea, păstrarea etc. ilegală a armei de foc sau a muniţiilor.

În alt context, este interesantă poziţia autorului în corespundere cu care ar fi binevenită instituirea răspunderii penale a persoanei juridice pentru fabricarea şi comercializarea ilegală a armelor de foc şi a muniţiilor. Printre propunerile *de lege ferenda* lansate de autor merită atenţie recomandarea de a fi agravată răspunderea penală pentru manipulările ilegale în privinţa armelor şi a muniţiilor realizate în proporţii mari şi deosebit de mari. Considerabil s-a dovedit a fi efortul autorului de a elucida aspectele definitorii ale clauzei de impunitate. În final, el sugerează necesitatea inserării unei noi condiţii pentru funcţionarea acesteia, şi anume: contribuirea activă a făptuitorului la descoperirea infracţiunii.

Tot din anul 2005 datează autoreferatul tezei de doctorat elaborate de *E.A. Kaţ* [334]. Lucrarea este axată pe analiza juridico-penală a infracţiunii prevăzute la art.222 CP FR (normă corespondentă celei de la art.290 CP RM). O parte din studiu vizează normele similare din legislaţiile penale ale statelor străine. Vrednică de apreciere este poziţia lui E.A. Kaţ, potrivit căreia arma de vânătoare cu ţeavă lisă posedă aceleaşi caracteristici ca şi alte arme de foc, manipularea cu aceasta fiind în stare să lezeze securitatea publică, considerent din care un atare obiect trebuie să se regăsească în şirul entităţilor susceptibile să apară pe post de obiect material.

Similar punctului de vedere exprimat de I.I. Bikeev, dar diferit de al nostru, E.A. Kaţ este de părere că infracţiunea examinată poate fi comisă cu intenţie indirectă. În planul semnelor subiective secundare, autorul remarcă următoarele particularităţi la identificarea motivului

săvârşirii infracţiunii examinate: „În primul rând, trebuie luat în considerare faptul că specificul obiectului material al infracţiunii determină motivul săvârşirii infracţiunii (de exemplu, dorinţa de a practica vânatul în cele mai dese cazuri va condiţiona păstrarea şi purtarea ilegală a armei de vânătoare). În al doilea rând, nu în puţine cazuri motivul săvârşirii infracţiunii este determinat de vârsta subiectului infracţiunii. Aşadar, în majoritatea cazurilor, astfel de motive ca imitarea, sentimentul prieteniei, romantismul sunt caracteristice mai mult minorilor şi mai puţin persoanelor adulte." Trezeşte curiozitate recomandarea *de lege ferenda* a autorului expusă în conjunctura clauzei de impunitate, în corespundere cu care pentru funcţionarea acesteia este necesară introducerea unui termen de doi ani de zile pentru predarea benevolă a armelor de foc şi a muniţiilor.

Remarcabilă este lucrarea semnată de *D.Koreţki* şi *E.Soloniţcaia*, ieşită de sub tipar în anul 2006 [344]. Punctul *forte* al lucrării îl constituie analiza minuţioasă şi multilaterală a armei în calitate de obiect al traficului ilicit. Sunt scoase în evidenţă trăsăturile definitorii ale armei de foc, precum şi ale altor categorii de arme. Pentru studiul de faţă interes comportă alegaţiile autorilor expuse în privinţa armei de foc. Se accentuează că arma de foc nu posedă doar capacitatea de a nimici, specifică şi ciocanului, toporului sau secerii, dar şi un aspect estetic format în timp, ce înglobează aceste calităţi într-o formă şi construcţie concretă. În acelaşi context, autorii încearcă să stabilească coraportul dintre noţiunile „armă" şi „armament". Se punctează, pe bună dreptate, că cea din urmă categorie este mai largă, incluzând-o pe prima.

În alt registru, provoacă nedumerire punctul de vedere al autorilor în corespundere cu care arma de foc poate să apară pe post de obiect material al infracţiunii prevăzute la art.222 CP FR (normă corespondentă celei de la art.290 CP RM) doar atunci când fapta infracţională se exprimă în modalitatea de procurare sau comercializare, nu şi în ipoteza păstrării sau purtării, caz în care arma apare ca mijloc de săvârşire a infracţiunii – semn al laturii obiective a infracţiunii. Nu putem agrea un asemenea punct de vedere. În opinia noastră, în cadrul componenţei de infracţiune prevăzute la art.290 CP RM, arma de foc în niciun caz nu poate figura drept mijloc de săvârşire a infracţiunii, fapt asupra căruia *infra*, în cadrul segmentului dedicat analizei obiectului material al infracţiunii, vom insista prin argumente.

Merită atenţie autoreferatul tezei de doctorat susţinute de *A.I. Kravţov* în anul 2007 [345]. Unul dintre reperele fundamentale din lucrare îl reprezintă definirea conceptului „securitate publică" în calitate de valoare socială fundamentală. Considerăm acest lucru principial pentru cercetarea noastră, avându-se în vedere că obiectul juridic special al infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM se află în derivaţie organică cu obiectul juridic generic al numitelor infracţiuni, unde pe post de valoare socială fundamentală *sui generis* apare, *inter alia*, securitatea

publică. Tot în contextul obiectului protecţiei penale, autorul observă că sustragerea armei de foc sau a muniţiilor este o infracţiune pluriobiectuală.

Sub aspectul laturii subiective se evocă că infracţiunea consemnată la art.222 CP FR poate fi comisă doar cu intenţie directă, în timp ce fapta infracţională specificată la art.224 CP FR (normă corespondentă cu cea de la art.291 CP RM) se poate exprima în imprudenţă sub forma încrederii exagerate sau neglijenţei. Precizăm că infracţiunea prevăzută la art.224 CP FR este materială, motiv din care făptuitorul poate manifesta încredere exagerată faţă de urmările prejudiciabile survenite. Nu acelaşi lucru este valabil pentru norma incriminatoare de la art.291 CP RM, în conţinutul căreia este înscrisă o componenţă de infracţiune formală, ceea ce nu permite făptuitorului să manifeste încredere exagerată. Or, aşa cum se va vedea *infra*, încrederea exagerată este incompatibilă cu componenţa formală de infracţiune.

Pentru studiul de faţă interes prezintă articolul ştiinţific semnat de *I.Iu. Suhacev* în 2009 [386]. Este un material în care autorul pune în discuţie conceptele „securitate publică" şi „ordine publică". Se încearcă definirea acestor noţiuni, precum şi determinarea coraportului dintre ele. Precizăm că respectivul material este unul de importanţă majoră pentru cercetarea noastră, cel puţin din perspectiva abordării obiectului juridic generic al infracţiunilor examinate. Autorul arată, cu drept cuvânt, că legislaţia naţională nu conţine o definiţie dată securităţii publice, precum şi ordinii publice. În acest sens, I.Iu. Suhacev menţionează că sarcinile înscrise în lege cu privire la protecţia securităţii şi a ordinii publice nu sunt clar delimitate, astfel încât să permită soluţionarea acestora, deoarece nu există un concept bine definit al unor astfel de categorii juridice.

Demn de reţinut este articolul ştiinţific semnat de *A.A. Zadoian* în anul 2011 [326]. Autorul supune investigaţiei elementele constitutive obiective şi subiective ale infracţiunii prevăzute la art.224 CP FR (normă corespondentă celei de la art.291 CP RM). Consemnabilă este părerea autorului potrivit căreia criteriul de criminalizare a păstrării neglijente a armei de foc sau a muniţiilor rezidă în cauzarea unor urmări prejudiciabile în rezultatul păstrării necorespunzătoare a acestor obiecte.

Pe segmentul dedicat analizei laturii subiective A.A. Zadoian observă, ca şi A.D. Baranov, că termenul „neglijenţă" este folosit nereuşit de legiuitor în textul dispoziţiei art.224 CP FR. Potrivit autorului, respectivul termen trebuie interpretat mai larg, deoarece acesta nu caracterizează latura subiectivă, ci cea obiectivă sau, mai exact, fapta prejudiciabilă presupunând că făptuitorul nu îndeplineşte corespunzător obligaţiile asumate de păstrare a armei de foc.

Marcantă este judecata lui A.A. Zadoian în contextul subiectului infracţiunii: „Interpretarea sistematică a normei de la art.224 CP FR permite tragerea concluziei: arma de foc trebuie să se afle asupra persoanei în baza unui temei legal, fapt confirmat prin actele corespunzătoare

(autorizaţie, permis etc.). Dacă persoana păstrează ilegal arma de foc şi în acelaşi timp încalcă regulile de păstrare, cele comise sunt cuprinse de art.222 CP FR (articol analogic cu art.290 CP RM – *n.a.*), nefiind necesară calificarea suplimentară potrivit art.224 CP FR".

Următoarea lucrare la care ne vom opri este articolul ştiinţific elaborat de autorii români *E.Dan, C.Şulea, V.Cernea şi alţii* în anul 2012 [45]. Este un material în care autorii conturează aspectele juridico-penale ale infracţiunii de nerespectare a regimului armelor şi muniţiilor în corespundere cu cadrul legal al României. Printre ideile de bază expuse în această lucrare surprindem următoarele: identificarea obiectului protecţiei penale; statuarea asupra posibilităţii coautoratului la portul şi deţinerea armei; argumentarea faptului că pentru existența elementului material al infracţiunii investigate este suficientă deținerea unei singure arme sau a muniției în cantitate mică; demonstrarea faptului că săvârșirea mai multor acțiuni infracționale, din cele enumerate în dispoziţia normei, nu atestă prezenţa mai multor infracțiuni, ci a unei singure infracţiuni.

În altă privinţă, reticenţă provoacă părerea autorilor potrivit căreia urmarea prejudiciabilă constituie semn obligatoriu al infracţiunii de nerespectare a regimului armelor şi al muniţiilor. În ce ne priveşte, suntem de părere că infracţiunea enunţată din Codul penal al României, precum şi cea corespondentă din Codul penal al Republicii Moldova (art.290), nu cuprind în structura laturii obiective urmarea prejudiciabilă în calitate de semn constitutiv. Urmarea prejudiciabilă nu este indicată nici explicit, nici implicit. Pe cale de consecinţă, suntem în dezacord cu afirmaţia autorilor precum că latura subiectivă a infracţiunii analizate se caracterizează atât prin intenţie directă, cât şi prin intenţie indirectă.

Nu poate fi trecut cu vederea nici articolul ştiinţific elaborat de *V.A. Robak* în anul 2013 [373]. În cea mai mare parte, autorul este interesat de definirea termenilor ce formează elementul material al infracţiunilor prevăzute la art.263 şi 263^1 din Codul penal al Ucrainei (norme corespondente celor de la art.290 CP RM). Se arată, cu drept cuvânt, că însuşirea armelor de foc sau a muniţiilor găsite trebuie catalogată drept procurare ilegală. În ce priveşte păstrarea acestor obiecte, autorul susţine că pentru a fi în prezenţa acesteia este ineluctabil ca făptuitorul să nu le fi deţinut asupra sa, ci în alt loc. Ne exprimăm dezacordul în raport cu această din urmă afirmaţie. Suntem de părere că păstrarea poate avea loc şi asupra persoanei. Probabil, autorul încearcă să evite confuzia dintre păstrarea şi purtarea armei de foc sau a muniţiilor. Poate. Însă, aşa cum se va vedea în compartimentul 3.1. din teză, în cazul purtării este necesară deplasarea făptuitorului. În caz contrar, deţinerea armei de foc sau a muniţiilor asupra făptuitorului fără existenţa unei deplasări nu echivalează cu purtarea acestora, ci cu păstrarea lor.

Următoarea lucrare asupra căreia ne vom concentra atenţia este cea elaborată de *Z.G. Derbok* în 2014 [318]. Este un material ştiinţific dedicat investigării formelor speciale ale

sustragerii şi extorcării, printre care sustragerea şi extorcarea armelor de foc şi a muniţiilor. *Ab initio,* Z.G. Derbok notează că legiuitorul a decis să amplaseze sustragerea armei de foc şi a muniţiilor în capitolul din Partea Specială a Codului penal destinat protecției securității publice reieşind din pericolul social ridicat pentru securitatea societății pe care-l comportă atare obiecte. Din acest motiv, remarcă autorul, sustragerea unor astfel de obiecte posedă un obiect juridic principal şi unul secundar. Consemnabilă este poziţia autorului potrivit căreia gratuitatea trebuie să persiste în cazul tuturor formelor speciale ale sustragerii.

Tot din 2014 datează lucrarea al cărei autor este *E.V. Zaiţeva* [328]. Principalele repere ale lucrării sunt: relevarea aspectelor definitorii ale armei, precum şi clasificarea acestora; analiza comparativă a normelor din legislaţia statelor străine cu privire la răspunderea penală pentru circulaţia ilegală a armelor; analiza juridico-penală a infracţiunilor privind circulaţia ilegală a armelor; perfecţionarea normelor care stabilesc răspunderea penală pentru comiterea infracţiunilor în sfera circulaţiei legale a armelor.

Următoarea lucrare supusă analizei aparţine lui *D.M. Kokin* şi datează din 2015 [340]. Printre reperele de bază ale lucrării evidenţiem: analiza criminologică a infracţiunilor intenţionate contra securităţii publice în sfera circulaţiei armelor, săvârşite în lipsa scopului de cupiditate; caracterizarea juridico-penală a infracţiunilor intenţionate contra securităţii publice în sfera circulaţiei armelor, săvârşite în lipsa scopului de cupiditate; analiza comparativă a reglementărilor din alte state în materia infracţiunilor intenţionate contra securităţii publice în sfera circulaţiei armelor, săvârşite în lipsa scopului de cupiditate.

O altă lucrare care prezintă interes pentru studiul nostru este cea semnată de *E.A. Drojjina* în anul 2015 [321]. Obiectul de cercetare în această lucrare îl formează securitatea publică în calitate de obiect al infracţiunii. Lucrarea comportă semnificaţie în planul identificării obiectului protecţiei penale împotriva faptelor infracţionale consemnate la art.290 şi 291 CP RM. Relevanţă are abordarea doctrinară a conceptului „securitate publică" şi elucidarea trăsăturilor particularizante ale acesteia. Se menţionează că „securitatea publică" reprezintă una dintre cele mai abstracte noțiuni din totalitatea celor utilizate de legiuitor la exprimarea obiectului infracțiunii, considerent din care până în ziua de astăzi în știința dreptului penal rămâne nesoluționată pe deplin problema privind conținutul securității publice ca obiect al infracțiunii. Într-adevăr, se observă lipsa unei viziuni unanime în ceea ce priveşte încărcătura semantică a termenului „securitate publică", ceea ce a şi determinat preocuparea noastră de a limpezi înţelesul acestei noţiuni.

Vom încheia analiza materialelor ştiinţifice în materia infracţiunilor contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii publicate în alte state cu articolul ştiinţific semnat de *Iu.S. Belik,* ieşit de sub tipar în 2016 [301]. Lăudabilă este intenţia autorului

de a analiza clauza de impunitate specificată la art.222 CP FR. Se argumentează că predarea armelor înainte de desfăşurarea nemijlocită a acţiunilor de urmărire penală în vederea identificării acestora nu constituie o predare benevolă în sensul clauzei de impunitate analizate. Aceasta deoarece, în astfel de cazuri, predarea armelor este una forțată, făptuitorul conştientizând că nu mai are posibilitatea de a deține în continuare arma asupra sa.

1.3. Sinteza problematicii tratate şi a rezultatelor obţinute

În urma analizei viziunilor oamenilor de ştiinţă expuse pe marginea materialelor ştiinţifice publicate la tema tezei atât în ţară, cât şi peste hotare, am constatat că prin tezele, accepţiunile doctrinare analizate este facilitat procesul de interpretare a conţinutului normelor incriminatoare de la art.290 şi 291 CP RM. În special, analiza abordărilor doctrinare în materia răspunderii penale pentru infracţiunile contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii a permis constatarea următoarelor aspecte definitorii relevante prezentului studiu, care au contribuit la formarea propriului punct de vedere: irelevanţa pentru calificarea celor săvârşite potrivit art.290 CP RM a faptului dacă muniţiile sunt accesorii pentru armele de foc sau pentru arme de alt tip, precum şi dacă sunt aferente unei arme sau au un caracter autonom; obligativitatea scopului de cupiditate în calitate de semn al componenţei de infracţiune înscrise la art.290 CP RM atunci când fapta prejudiciabilă ia forma sustragerii; defectuozitatea sintagmei „păstrare neglijentă” utilizate în art.291 CP RM; necesitatea relevării trăsăturilor definitorii ale armei de foc şi ale muniţiilor; oportunitatea reamplasării sustragerii armei de foc sau a muniţiilor în cadrul unei norme de incriminare distincte etc.

S-a constatat că patrimoniul doctrinar în materia infracţiunilor contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii este relativ suficient. Totuşi, polemici ştiinţifice referitoare la unele sau alte subiecte legate de infracţiunile prevăzute la art.290 şi 291 CP RM continuă să existe. Unele aspecte sunt insuficient tratate, în timp ce altele evitate, fapt ce a determinat orientarea atenţiei noastre spre lichidarea lacunelor ştiinţifice depistate prin acoperirea acestora cu viziuni proprii. În special, insuficient au fost abordate problemele ce vizează vârsta subiectului infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM, precum şi inegalităţile create prin stabilirea diferenţiată a vârstei răspunderii penale pentru comiterea infracţiunii prevăzute la alin.(1) art.290 şi la alin.(2) art.290 CP RM; n-au fost elucidate pe deplin raţionamentele instituirii persoanei juridice în calitate de subiect al infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM; au fost aduse insuficiente argumente, în corespundere cu cadrul legal naţional, în favoarea reamplasării sustragerii armei de foc sau a muniţiilor în cadrul unei norme incriminatoare separate; sumar a fost elucidată semnificaţia termenului „neglijent” înscris în dispoziţia normei incriminatoare de la art.291 CP RM; într-un volum redus s-a statuat asupra particularităţilor

definitorii ale armelor de foc şi a muniţiilor, precum şi asupra condiţiilor în a căror prezenţă funcţionează clauza de impunitate consemnată la alin.(3) art.290 CP RM etc.

Un rol deosebit la soluţionarea problemelor profilate în legătură cu cercetarea infracţiunilor contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii comportă lucrările semnate de: A.Borodac, S.Borovinskii, L.Brînza, S.Brînza, Gh.Gladchi, B.Glavan, L.Gîrla, V.Cebotar, I.Macari, A.Pînzari, Gh.Reniţă, V.Stati, Iu.Tabarcea, X.Ulianovschi (*Republica Moldova*); O.L. Bagrova, A.D. Baranov, V.V. Başilov, Iu.S. Belik, I.I. Bikeev, Z.G. Derbok, E.A. Drojjina, E.A. Kaţ, D.M. Kokin, D.Koreţki, A.I. Kravţov, M.M. Musaev, L.F. Rogatîh, Iu.I. Scoropupov, L.I. Sivţova, A.F. Sokolov, E.Soloniţcaia, I.Iu. Suhacev, A.A. Zadoian, E.V. Zaiţeva (*Federaţia Rusă*); V.I. Ribaciuk, V.A. Robak (*Ucraina*); M.H. Rustambaev (*Republica Uzbekistan*); E.Dan, C.Șulea, V.Cernea (*România*).

Problema ştiinţifică importantă constă în elaborarea unui cadru conceptual complex cu privire la semnele constitutive ale infracţiunilor contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii în corespundere cu cadrul teoretico-normativ actual, ceea ce a permis identificarea imperfecţiunilor de care suferă normele de incriminare supuse analizei şi, corespunzător, înaintarea unui şir de propuneri menite să îmbunătăţească textul incriminator examinat în vederea prevenirii și combaterii cât mai eficiente a infracționalității în această sferă.

Direcţiile de soluţionare a problemei ştiinţifice importante, pe lângă cele mai sus statuate, constau în: precizarea semnelor obligatorii şi a celor facultative subiective inserate în textul normelor incriminatoare supuse analizei; determinarea momentului de consumare a infracţiunilor specificate la art.290 şi 291 CP RM; stabilirea coraportului dintre art.290 şi normele incriminatoare ce conţin semnul circumstanţial „cu aplicarea armei sau a altor obiecte folosite în calitate de arme”; delimitarea infracţiunii consemnate la art.291 CP RM de unele fapte contravenţionale conexe; încercarea de a lichida dilema privind soluţia de calificare în ipoteza încălcării regulilor de păstrare a armei de foc şi a muniţiilor; statuarea asupra situaţiilor-premisă pentru aplicabilitatea normelor de incriminare prevăzute la art.290 şi 291 CP RM; analiza comparativă a reglementărilor penale din legislaţiile unor state străine în materia infracţiunilor contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii etc.

2. CARACTERIZAREA JURIDICO-PENALĂ A INFRACŢIUNILOR CONTRA SECURITĂȚII PUBLICE EXPRIMATE ÎN MANIPULĂRI ILEGALE CU ARME ȘI MUNIȚII

2.1. Obiectul juridic al infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM

2.1.1. Obiectul juridic generic

În doctrină se arată că obiectul infracţiunii îl formează valorile sociale şi relaţiile sociale, care necesită apărare penală, în a căror consolidare şi dezvoltare este interesată societatea şi cărora, prin comportamentul antisocial al unor persoane aparte sau al unor grupuri de persoane, li se poate aduce atingere esenţială [16, p.35].

După natura sa (materială şi nematerială), distingem obiectul juridic şi obiectul material. S.Brînza punctează că obiectul juridic al infracţiunii şi obiectul material al infracţiunii se corelează ca o categorie socială şi o categorie corporală (materială) [16, p.101]. Nu toate infracţiunile au obiect material; el există numai în cazul în care valoarea socială ocrotită, asupra căreia atentează făptuitorul, se proiectează într-o entitate materială, astfel încât relaţiile sociale sunt vătămate sau ameninţate prin intermediul acestei entităţi [29, p.196].

În ce privește ***obiectul juridic general***, identificarea acestuia nu suscită careva probleme, deoarece el rezultă implicit din conținutul alin.(1) art.2 CP RM. În teoria dreptului penal se menţionează că obiectul juridic general (comun) este format din totalitatea valorilor sociale (relaţiilor sociale) ocrotite de legea penală [134, p.144; 5, p.146; 16, p.116]. Obiectul juridic general poate fi suprapus cu obiectul infracţiunii. Deşi toate infracţiunile din Codul penal au acelaşi obiect juridic general, identificarea acestuia are importanţă mai cu seamă la identificarea ilicitului penal, precum şi la delimitarea de alte forme ale ilicitului, printre care cel contravenţional.

Comparativ cu obiectul juridic general, ***obiectul juridic generic*** este format din fasciculul, grupul, mănunchiul de valori sociale de aceeaşi natură ocrotite prin normele penale [134, p.145]. Privitor la obiectul juridic generic al infracțiunilor investigate, surprindem prezența unei unanimități, cu mici excepții, în ce privește opiniile oamenilor de știință față de conținutul acestuia. Iar acest lucru este cumva explicabil, avându-se în vedere că obiectul juridic generic este desprins din însăşi titulatura capitolului Părții Speciale a Codului penal în care au fost amplasate infracțiunile prevăzute la art.290 și 291 CP RM. În doctrină se menţionează, pe bună dreptate: „În legislația penală a Republicii Moldova, obiectul juridic generic este deprins din titulatura capitolelor din Partea Specială a Codului penal. De fapt, în baza obiectului juridic generic are loc gruparea infracțiunilor în capitole [41, p.113].” Toate infracţiunile amplasate în cadrul acestui capitol, inclusiv cele specificate la art.290 şi 291 CP RM, au acelaşi obiect juridic generic, deşi în doctrină [388, p.6] există şi părerea potrivit căreia nu toate infracţiunile din acest

capitol posedă acelaşi obiect juridic generic. Din perspectiva aspectului istoric al reglementărilor penale, subliniem că în Codul penal în redacția anului 1961 (în continuare – CP RM din 1961) [31] faptele infracționale corespondente celor de la art.290 şi 291 CP RM erau amplasate în Capitolul XI „Infracțiuni contra securității publice, ordinii publice și sănătății populației".

Din perspectiva dreptului comparat, infracţiunile corespondente celor de la art.290 şi 291 CP RM sunt amplasate, în cea mai mare parte, în cadrul capitolului din Partea Specială a Codului penal dedicat protecţiei securităţii şi ordinii publice [426; 419; 397; 398; 391; 395]. Totuşi, în unele legiuiri surprindem careva nuanţe în partea ce vizează valoarea socială fundamentală protejată prin incriminarea acestor fapte. Bunăoară, în Codul penal al Spaniei [424], în cel al Elveției [435], al Croaţiei [436] şi în cel al Macedoniei [437] infracţiunile similare celor înscrise în art.290 şi 291 CP RM sunt amplasate în capitolul destinat protecţiei ordinii publice; în Codul penal al Sloveniei [433] şi în cel al Serbiei [432] – în capitolul dedicat protecţiei liniştii şi ordinii publice; în Codul penal al României [36] – în capitolul destinat protecţiei siguranţei publice; în Codul penal al Ungariei [429], în cel al Republicii Belarus [394] şi în cel al Argentinei [417] – în capitolul dedicat protecţiei securităţii publice; în Codul penal al Slovaciei [434] – în capitolul dedicat protecţiei securităţii publice şi mediului înconjurător; în Codul penal al Tadjikistanului [396] – în capitolul destinat ocrotirii securităţii publice şi sănătăţii publice; în Codul penal al Israelului [329] – în capitolul dedicat protecţiei bazelor de stat şi ale societăţii; în Codul penal al Mexicului [415] – în capitolul dedicat protecţiei colectivităţii; în Codul penal al El Salvadorului [416] – în capitolul dedicat protecţiei sistemului constituţional şi securităţii publice. Pe o poziţie radical diferită se situează legiuitorul danez care a decis că fapta prevăzută la §254 din Codul penal [418] (normă similară cu cea de la art.291 CP RM) constituie o infracţiune contra persoanei. Respectiva faptă, în Codul penal al Lituaniei [422], aşa cum observă S.Borovinskii, este amplasată în capitolul din Partea Specială destinat protecţiei relaţiilor sociale referitoare la manipularea legală cu arme, muniţii, dispozitive explozive, substanţe explozive sau radioactive [305, p.23].

În continuare vom supune analizei conceptul „securitate publică". Or, după cum se va vedea *infra*, conținutul obiectului juridic special al infracțiunilor investigate se află într-o derivaţie organică cu securitatea publică, drept valoare socială *sui generis*. Pentru început consemnăm că legislaţia naţională nu oferă o definiţie securităţii publice. De remarcat că noţiunea „securitate publică" este subsidiară noţiunii „securitate". Etimologic, cuvântul „securitate" provine din latinescul *securitas*, ceea ce înseamnă „fără grijă, serenitate, liniște sufletească". Potrivit Dicționarului Explicativ al Limbii Române [82, p.969], prin securitate trebuie de înțeles faptul de a fi la adăpost de orice pericol; sentiment de încredere și de liniște pe care îl dă cuiva absența oricărui pericol. În doctrină, securitatea este definită ca fiind starea de

protecţie a intereselor vitale importante ale persoanei, societăţii şi ale statului împotriva ameninţărilor cu caracter intern şi extern [345, p.14]. A.V. Șesler și I.O. Smirov evidențiază că securitatea reprezintă starea de ocrotire a celor mai importante valori sociale ce constituie elemente ale protecției juridico-penale [410, p.64]. După părerea lui G.Pavliuc, securitatea reprezintă starea care implică desfăşurarea netulburată a relaţiilor sociale, în a cărei prezenţă realizarea intereselor primordiale ale persoanei, ale societăţii şi ale statului este asigurată împotriva oricăror pericole interne sau externe [145, p.62.].

Securitatea poate viza o singură persoană, un grup de persoane (securitate publică) sau un stat întreg (securitatea statului).

Comparativ cu securitatea personală, securitatea publică vizează un cerc nedeterminat de persoane (amenințarea poartă un caracter în masă) [321, p.22]. În acest sens, Iu.I. Scoropupov punctează că securitatea publică constituie o stare de protecţie a societăţii faţă de infracţiuni ce ameninţă, în primul rând, drepturile şi interesele unui cerc nedeterminat de persoane [380, p.13]. În același făgaș, S.Brînza și V.Stati enunță: „Securitatea publică privește colectivitatea în ansamblul ei (*ut universi*), spre deosebire de securitatea personală, care vizează indivizii luați în parte (*ut singuli*). Când legea penală incriminează anumite fapte care aduc atingere securității publice, prin aceasta se reacționează contra unui pericol de natură să producă efecte colective, adică să atingă interesele unui număr indeterminat, mai mult sau mai puțin important, de indivizi” [27, p.517]. În continuarea aceleiaşi idei, V.Manea afirmă: „De aici rezultă că normele, care incriminează fapte contra securității publice, apără interesele nu ale unei persoane aparte expuse pericolului. Ele apără interesele unui număr neconcretizat de persoane. Nu este neapărat ca numărul acestor persoane să fie foarte mare. Important este ca acestea să fie privite sub un unghi depersonalizat, doar ca parte a colectivităţii, a mulţimii, a publicului” [133, p.80]. Corect consideră, în opinia noastră, E.A. Drojjina că pentru amplasarea unei infracțiuni în capitolul dedicat protecției securității publice este necesar a determina dacă o atare faptă infracțională comportă pericol general [321, p.22].

Delimitând securitatea publică de securitatea statului V.I. Ribaciuk enunţă că securitatea publică reprezintă o parte componentă a securităţii naţionale [372, p.10]. La rândul său, G.Pavliuc punctează şi mai clar: „Securitatea naţională reprezintă un sistem ale cărui elemente sunt securitatea de stat, securitatea publică şi securitatea oricărei persoane fizice, sistem a cărui funcţionalitate este asigurată împotriva unor pericole de natură militară, economică, energetică, ecologică, informaţională etc.” [145, p.124]. Că sunt părţi componente ale securităţii naţionale rezultă implicit din textul art.1 al Legii Republicii Moldova cu privire la securitatea statului, nr.618 din 31.10.1995 [121], în corespundere cu care securitatea statului este parte integrantă a securităţii naţionale. Observăm că cele trei elemente ale securităţii naţionale sunt în corespundere

cu ierarhia valorilor sociale ocrotite de legea penală având următoarea formulă: persoana – societatea – statul.

După elucidarea acestui aspect, în cele ce urmează ne vom concentra atenţia asupra conceptului „securitate publică". Unii autori formulează definiții restrictive, în timp ce alții, din contra, încearcă să dea definiții mult mai largi securității publice. Preliminar menționăm că E.A. Drojjina afirmă, corect, că securitatea publică reprezintă cea mai abstractă noțiune din totalitatea celor utilizate de legiuitor la exprimarea obiectului infracțiunii, motiv pentru care până la ziua de astăzi în știința dreptului penal rămâne nesoluționată pe deplin problema privind conținutul securității publice ca obiect al infracțiunii [321, p.4]. I.Iu. Suhacev la fel menţionează că sarcinile înscrise în lege de protecţie a securităţii şi ordinii publice nu posedă „frontiere" clare de soluţionare a acestora, deoarece nu există un concept bine definit al unor astfel de categorii juridice [386, p.9].

În teoria dreptului penal se relevă că securitatea publică își găsește reflectare în psihologia socială, în conștiința publică fiind asociată cu un nivel anumit de încredere a cetățeanului în starea de protecție a societății în întregime faţă de infracțiunile contra securității publice [408, p.3]. În viziunea lui A.Borodac, securitatea publică reprezintă un sistem de reguli ce asigură ocrotirea celor mai importante valori ale persoanei, a valorilor materiale şi spirituale ale societăţii, a autorităţii puterii oficiale, precum şi a suveranităţii şi inviolabilităţii teritoriale a ţării [9, p.399]. X.Ulianovschi defineşte securitatea publică ca fiind un element al ordinii obşteşti reprezentând un sistem de relaţii sociale, care asigură securitatea vieţii şi sănătăţii cetăţenilor, precum şi nepermiterea cauzării pagubelor materiale sau a altor consecinţe grave în procesul utilizării surselor cu un pericol social sporit [4, p.644]. Alți autori sunt de părere că securitatea publică reprezintă starea prin care se asigură condiţiile propriu-zise de viaţă a întregii societăţi, ordinea publică, precum şi interesele societăţii şi ale statului în procesul executării unor lucrări speciale şi al manipulării cu dispozitive, obiecte şi substanţe general-periculoase [351, p.503]. I.Iu. Suhacev defineşte securitatea publică ca fiind starea unei societăţi de protecţie a vieţii şi sănătăţii persoanelor faţă de atentatele ilegale [386, p.11]. Potrivit părerii exprimate de L.Dumneanu, securitatea publică – ca obiect al infracţiunii – este un sistem de relaţii sociale în raport cu crearea şi menţinerea condiţiilor de securitate ale activităţii societăţii, cu funcţionarea şi dezvoltarea instituţiilor sale [88, p.45]. În viziunea lui O.Iu. Toropîghin, securitatea publică presupune totalitatea relațiilor sociale ce asigură inviolabilitatea vieții și sănătății persoanei, integritatea tuturor formelor de proprietate, protejate de legislația penală împotriva acțiunilor ilegale exprimate în fabricarea, procurarea, comercializarea și purtarea armei cu gaze, armei albe, inclusiv a armei de aruncare [390, p.14]. Prin securitate publică I.I. Bikeev înțelege starea societății atunci când intereselor sale vitale nu li se cauzează daune prin comiterea infracțiunilor

şi altor fapte ilegale [302, p.12]. Privitor la această din urmă accepție, precizăm că securitatea publică poate fi lezată atât prin intermediul faptelor penale, cât şi al celor contravenţionale. În acest sens, capitolul din Codul contravenţional al RM menit să incrimineze faptele exprimate prin manipulări ilegale cu armele şi muniţiile este intitulat „Contravenţii ce atentează la ordinea publică şi securitatea publică".

În aceeaşi ordine de idei, potrivit opiniei lui V.S. Comisarov, securitatea publică presupune totalitatea relaţiilor sociale ce asigură starea de siguranţă a vieţii şi sănătăţii cetăţenilor, interesele patrimoniale ale persoanei fizice şi juridice, liniştea socială şi activitatea normală a instituţiilor de stat şi obşteşti, precum şi menţinerea unui asemenea nivel de siguranţă, care este suficient pentru funcţionarea normală a societăţii [336, p.15]. Respectiva abordare este susţinută de Ş.M. Ijaeva şi R.V. Saveliev [332, p.12]. Deși este o definiție complexă, care scoate în evidență trăsăturile definitorii ale securității publice, nu susținem punctul de vedere exprimat de V.S. Comisarov în ceea ce privește conceperea sănătății publice în calitate de totalitate a relațiilor sociale. Pe aceeași undă se află și alți autori care definesc securitatea publică ca „totalitatea relaţiilor sociale prin care sunt stabilite condiţii de securitate a vieţii în societate" [337, p.27]. În accepţiunea lui T.D. Ustinova, securitatea publică presupune totalitatea relaţiilor sociale ce stabilesc existenţa în siguranţă a persoanei în cadrul sistemului social [405, p.20]. Replicând autorilor citați, menționăm că securitatea publică nu poate fi definită ca un ansamblu de relații sociale; securitatea publică reprezintă valoare socială. Relațiile sociale apar în legătură cu o valoare socială. Sunt aferente valorii sociale, dar nu se suprapun cu aceasta.

Considerăm că securitatea publică reprezintă una dintre valorile sociale fundamentale ce constă într-o stare de fapt. De aceea, agreăm punctele de vedere doctrinare care subliniază acest lucru. Susținem accepțiunea autorilor S.Brînza și V.Stati potrivit căreia securitatea publică este o stare de fapt (sublinierea ne aparține – *n.a.*) creată de normele de drept, destinată să asigure colectivității cele mai prielnice condiții de conviețuire, astfel încât interesele membrilor colectivității să fie puse la adăpost de orice pericol [27, p.517].

În alt context, V.D. Malkov consideră că conceptul de securitate publică trebuie să includă lipsa pericolului pentru societate [354, p.6]. Agreăm acest punct de vedere și menționăm că securitatea publică este o stare de fapt inerentă unei colectivități umane prin care se asigură liniștea în sânul societății.

În altă privință, în opinia lui Iu.I. Scoropupov, securitatea publică poate fi abordată în sens larg și în sens restrâns. Potrivit acestui autor, securitatea publică *lato sensu* reprezintă obiectul general al tuturor infracţiunilor prevăzute în Partea Specială a Codului penal [380, p.13]. Pe o poziție similară se situează V.V. Bașilov, care identifică securitatea publică în sens restrâns în calitate de obiect juridic generic al infracțiunilor cercetate [300, p.11]. Nu putem îmbrățișa

părerea lui I.I. Bikeev, care, criticând poziția legiuitorului de a forma un capitol special dedicat protecției securității publice, susţine că toate infracțiunile atentează asupra securității publice [304, p.13].

2.1.2. Obiectul juridic special

După identificarea obiectului juridic generic al infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM în cele ce urmează ne vom direcţiona atenţia spre determinarea ***obiectului juridic special*** al numitelor infracţiuni.

În ceea ce privește infracțiunea prevăzută la art.290 CP RM, în doctrină se menționează că obiectul juridic special al acestei fapte îl reprezintă relațiile sociale protejate de legea penală legate de manipularea în condiții de siguranță cu armele de foc și cu muniţiile [315, p.14]. În opinia lui S.U. Dikaev, acesta îl formează totalitatea relațiilor sociale ce asigură securitatea publică de o posibilă atentare prin manipulări ilegale cu armele [319, p.10]. După P.S. Matîşevski, obiectul juridic special îl reprezintă securitatea generală, încălcarea căreia se exprimă în săvârşirea acţiunilor interzise în privinţa armei de foc [355, p.19]. E.S. Krîlova susţine că obiectul juridic special îl constituie securitatea publică în sfera traficului de arme şi muniţii [347, p.32]. În concepţia autorilor L.Gîrla şi Iu.Tabarcea, obiectul juridic special al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM îl constituie relaţiile sociale ce asigură securitatea publică în sfera traficului de arme de foc, de elemente componente, precum şi de muniţii pentru acestea [316, p.183]. Alți autori indică în calitate de obiect juridic special relațiile sociale a căror ocrotire este asigurată prin apărarea unui complex de valori, precum: menținerea ordinii publice, apărarea vieții, integrității și sănătății oamenilor, a proprietății, care nu ar fi posibile fără o reglementare strictă a modului în care pot fi deținute și folosite armele [45, p.92]. După A.N. Karahanov, obiectul juridic special îl constituie relațiile sociale din sfera ordinii stabilite de procurare, comercializare, păstrare și purtare a armelor și muniților [333, p.11]. Similară este opinia lui E.A. Kaț, care afirmă că obiectul juridic special al infracțiunii analizate îl reprezintă relațiile sociale din sfera procurării, transmiterii, comercializării, păstrării, transportării şi purtării în condiții de siguranță a armelor [334, p.15]. Nu este clar însă de ce acest autor restrânge cercul relațiilor sociale lezate doar în rezultatul manipulării ilegale cu arme, nu și cu muniții. Alți autori opinează că obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute la art.290 CP RM îl formează securitatea publică apărată împotriva aplicării, folosirii şi manipulării ilegale cu armele şi cu muniţiile [380, p.14; 411, p.16]. De aceeași părere este D.M. Kokin, care indică în calitate de obiect al protecției penale securitatea publică împotriva aplicării şi folosirii armei şi a muniţiilor [340, p.19].

Îmbrățișăm poziția autorului rus L.F. Rogatîh care susţine că obiectul juridic special îl reprezintă relațiile sociale referitoare la circulația armelor bazată pe totalitatea regulilor ce

stabilesc ordinea de fabricare, procurare, folosire, păstrare, comercializare şi transmitere a armelor [374, p.14]. Pare a fi incompletă părerea doctrinară potrivit căreia obiectul infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM îl formează securitatea publică în cazul punerii în circulaţie a armelor şi a muniţiilor [132, p.332]. Reieşind din accepţiunea sus-indicată, s-ar desprinde că securitatea publică este lezată şi în ipoteza circulaţiei legale a armelor şi a muniţiilor, ceea ce ar constitui o absurditate. Legalitatea circulaţiei armelor de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) şi a muniţiilor este subliniată de S.Brînza şi V.Stati, care indică în calitate de obiect juridic special al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM relaţiile sociale cu privire la circulaţia legală de muniţii sau de arme de foc (cu excepţia armei de foc cu ţeavă lisă (*a se citi* armă de vânătoare cu ţeavă lisă – *n.a.*)) [27, p.628; 24, p.578]. Acelaşi lucru îl remarcă V.Păvăleanu, O.Loghin şi T.Toader, în a căror opinie obiectul juridic este reprezentat de relaţiile sociale care implică respectarea regimului legal (sublinierea ne aparţine – *n.a.*) al armelor şi al muniţiilor [146, p.476; 131, p.495].

În altă ordine de idei, în doctrină se menţionează că infracţiunea analizată posedă un obiect juridic special secundar, fiind format din viaţa şi sănătatea persoanei [380, p.14]. Pe o poziţie similară se situează V.Guţuleac şi E.Comarniţcaia, care susţin că infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM atentează, printre altele, la viaţa şi integritatea persoanei [98, p.99]. De asemenea, în literatura de specialitatea ucraineană se susţine că obiectul juridic special al infracţiunii prevăzute la art.263 CP Uc (normă analogică cu cea de la art.290 CP RM) îl formează, *inter alia*, viaţa şi sănătatea persoanelor [399, p.510]. De aceeaşi părere este V.I. Ribaciuk [372, p.10]. Un punct de vedere similar este exprimat în literatura de specialitate română [87, p.291].

În continuare urmează să identificăm obiectul protecţiei penale în ipoteza sustragerii armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) şi a muniţiilor. Doctrina relevă că în această situaţie infracţiunea este pluriobiectuală [345, p.17; 318, p.106; 304, p.13].

În context, în doctrină se arată că prin sustragerea armelor se atentează la două obiecte ale protecţiei juridico-penale: la relaţiile sociale ce asigură ordinea stabilită de manipulare cu armele (obiectul juridic special principal) şi la relaţiile sociale ce asigură inviolabilitatea dreptului de proprietate asupra armelor (obiectul juridic special secundar) [389, p.169]. V.N. Kudaşov opinează că sustragerea armelor de foc şi a muniţiilor posedă un obiect juridic special principal constând în securitatea publică şi unul suplimentar (*a se citi* secundar – *n.a.*) – relaţiile sociale cu privire la proprietate [349, p.384].

Dacă obiectul juridic principal al infracţiunii este situat în planul obiectului juridic generic al infracţiunii, atunci obiectul juridic secundar al infracţiunii se situează, de regulă, în planul altor obiecte juridice generice ale infracţiunii [16, p.131]. Acelaşi lucru este valabil pentru

infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM în modalitatea de sustragere a muniţiilor şi a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă). *In concreto*, acesta se situează în planul infracţiunilor contra patrimoniului comise prin sustragere. Or, reprezentând un caz special al sustragerii, sustragerea muniţiilor şi a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) lezează, în plan secundar, aceleaşi relaţii sociale. Prin urmare, obiectul juridic secundar al sustragerii armei de foc şi a muniţiilor îl formează relaţiile sociale cu privire la posesia asupra acestor entităţi.

Prin sustragerea armelor şi muniţiilor, menţionează V.V. Başilov, în mod subsidiar se aduce atingere relaţiilor sociale cu privire la proprietate [300, p.11]. Nu putem fi de acord cu V.N. Kudaşov şi V.V. Başilov, care indică asupra relaţiilor sociale cu privire la proprietate în calitate de obiect juridic secundar al sustragerii armei de foc şi a muniţiilor. După cum am afirmat mai sus, sustragerea muniţiilor şi a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) constituie o formă specială a sustragerii. În acelaşi timp, sustragerile propriu-zise sunt amplasate în capitolul din Partea Specială a Codului penal destinat protecţiei patrimoniului, dar nu proprietăţii. Deşi proprietatea reprezintă segmentul de bază al patrimoniului, totuşi aceste noţiuni nu se confundă. În context, S.Brînza consemnează că titulatura „Infracţiuni contra patrimoniului" este, în raport cu apărarea oferită de legea penală, mai adecvată decât titulatura „Infracţiuni contra proprietăţii", de vreme ce legea penală exercită această apărare sub aspectul menţinerii poziţiei faptice a bunurilor, poziţie care poate să derive din alte drepturi reale decât din dreptul de proprietate [16, p.201]. Dezvoltând ideea conturată, acelaşi autor punctează că noţiunea de patrimoniu, privită ca universalitate de drept, este mai cuprinzătoare decât acea de proprietate, incluzând, în afara expresiei sale juridice – dreptul de proprietate, toate celelalte drepturi reale şi de creanţă, alături de obligaţiile patrimoniale, precum şi orice situaţie care prezintă chiar numai o aparenţă de drept [15, p.102-109]. În conjunctura infracţiunilor reunite sub denumirea de escrocherie, Ig.Botezatu relevă că relaţiile sociale cu privire la patrimoniu, nu relaţiile sociale cu privire la proprietate, formează obiectul juridic generic al infracţiunii [10, p.111]. Opinii similare expun şi alţi autori [155, p.60]. Şi în literatura de specialitate română se arată că obiectul juridic secundar al sustragerii armelor şi muniţiilor îl reprezintă relaţiile sociale cu caracter patrimonial [146, p.478].

În alt registru urmează să identificăm ***obiectul juridic special al păstrării neglijente a armelor de foc şi a muniţiilor***. După L.I. Sivţova, obiectul juridic special îl formează securitatea publică [379, p.19]. Pe aceeaşi poziţie se află alţi autori [338, p.572; 399, p.513; 355, p.24]. Considerăm o atare accepţie mult prea largă, suprapunându-se cu conceptul obiectului juridic generic al infracţiunii analizate şi nu doar, ci şi al tuturor infracţiunilor amplasate în cadrul aceluiaşi capitol. Alţi autori indică în calitate de obiect juridic special al infracţiunii investigate

securitatea publică în sfera circulaţiei armei de foc [351, p.594]. De aceeaşi părere este şi A.A. Zadoian [326, p.180]. Şi această viziune pare a fi extensivă. Ea nu permite diferenţierea obiectului atentatului infracţional al infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM de cel al infracţiunii specificate la art.290 CP RM. Or, ambele fapte infracţionale lezează securitatea publică în sfera circulaţiei armei de foc.

Într-o altă opinie, obiectul juridic special al infracţiunii examinate îl reprezintă securitatea publică în sfera manipulării cu armele [400, p.539; 339, p.558]. Respectiva accepţie deja pare a fi prea restrictivă, limitându-se la ordinea de manipulare cu armele, nu şi cu muniţiile. Precizăm, însă, că abordarea doctrinară enunţată este în unison cu cadrul normativ al Federaţiei Ruse, a cărei legislaţie penală incriminează doar păstrarea neglijentă a armelor de foc, nu şi a muniţiilor. În raport cu acelaşi model reglementar se află teza doctrinară potrivit căreia obiectul juridic special al infracţiunii în cauză îl constituie securitatea publică în sfera păstrării armei de foc [358, p.418].

În opinia lui X.Ulianovschi, obiectul juridic special al infracţiunii examinate îl constituie securitatea publică în sfera de comportare (sublinierea ne aparţine – *n.a.*) cu armele de foc şi cu muniţiile [4, p.647]. Acelaşi aspect este accentuat de S.Brînza şi V.Stati, care indică în calitate de obiect juridic special al infracţiunii analizate relaţiile sociale cu privire la păstrarea şi transmiterea în condiţii de legalitate a armelor de foc şi a muniţiilor [27, p.635; 24, p.587]. Just se consemnează în literatura de specialitate că obiectul atentării în cazul infracţiunii respective îl formează relaţiile sociale referitoare la securitatea publică, al cărei element îl constituie ordinea de păstrare a armei de foc stabilită de actele normative [401, p.383].

În aceeaşi ordine de idei, în viziunea lui I.Macari, obiectul juridic special al infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM îl formează, pe lângă securitatea publică, viaţa şi sănătatea persoanelor [132, p.334]. Pe o poziţie similară se află alţi autori, care susţin că obiectul juridic special suplimentar al infracţiunii investigate îl constituie viaţa şi sănătatea oamenilor, drepturile de proprietate etc [4, p.647]. Aici venim cu următoarea precizare: afirmaţiile de mai sus sunt în unison cu modelul incriminator existent până la 24 februarie 2009, când în Monitorul Oficial al Republicii Moldova a fost publicată Legea pentru modificarea şi completarea Codului penal al Republicii Moldova, nr.277 din 18.12.2008, prin care din dispoziţia normei incriminatoare a fost exclusă expresia „dacă aceasta a avut urmări grave”. În conformitate cu acel model de reglementare, obiectul juridic special al infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM fiind unul complex, în plan secundar era format, inclusiv, din viaţa şi sănătatea persoanei. Potrivit noului model incriminator, componenţa de infracţiune de la art.291 CP RM este una formală. În structura laturii obiective a infracţiunii legiuitorul nu a inclus, ca altădată, urmarea prejudiciabilă. În lipsa urmării, infracţiunea are un singur obiect de atentare – cel ce derivă organic din obiectul

juridic generic al infracţiunii examinate. Prin urmare, obiectul juridic special al păstrării neglijente a armelor de foc şi a muniţiilor este unul *simplu*. Nu de aceeaşi părere a fost instanţa de judecată într-o cauză penală intentată în baza art.291 CP RM, în acţiunile imputate inculpatului reţinând prezenţa unui obiect juridic special suplimentar – viaţa şi sănătatea persoanei [211].

2.2. Obiectul material al infracţiunilor consemnate la art.290 şi 291 CP RM

Din textul normelor de incriminare supuse analizei desprindem că în calitate de obiect material al infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM pot să apară următoarele entităţi materiale: a) arma de foc; b) muniţiile. În ce priveşte infracţiunea consemnată la art.290 CP RM, precizăm că în postura de obiect material nu poate să apară arma de vânătoare cu ţeavă lisă.

Cu referire la infracţiunea specificată la art.290 CP RM, menţionăm că entităţile sus-indicate au un caracter alternativ, fiind suficient ca făptuitorul să fi influenţat infracţional cel puţin una dintre respectivele entităţi, neavând relevanţă la calificare faptul dacă fapta prejudiciabilă a vizat doar arma de foc sau doar muniţiile, ori concomitent ambele entităţi.

După această precizare, anterior identificării aspectelor definitorii ale fiecărei dintre categoriile bunurilor susceptibile unei influenţe criminale prin manipulările ilegale cu acestea, urmează să polemizăm asupra unei teze, deloc neglijabile, întâlnite în teoria dreptului penal. Avem în vedere viziunea lui D.Koreţki expusă pe marginea infracţiunilor din sfera traficului ilicit cu arme şi muniţii potrivit legislaţiei penale a Federaţiei Ruse, corespondente faptei prevăzute la art.290 CP RM. Potrivit acestuia, arma poate să apară pe post de obiect material doar atunci când fapta infracţională se exprimă în modalitatea de procurare sau comercializare. Drept argument autorul invocă faptul că în rezultatul acestor acţiuni arma îşi schimbă posesorul, în urma căruia obiectului de atentare i se cauzează un prejudiciu [342, p.35; 344, p.33]. Alta este opinia lui D.Koreţki atunci când fapta infracţională ia forma păstrării şi purtării armei, şi anume: „În astfel de cazuri acţiunile infracţionale nu sunt îndreptate nemijlocit asupra armei. În ipoteza purtării armei, acţiunile infracţionale ale subiectului nu sunt îndreptate asupra armei, ca element al obiectului atentării, deşi sunt legate de aceasta. În cazul păstrării şi purtării armei, făptuitorul lezează securitatea publică în sfera traficului de arme şi face acest lucru cu ajutorul armei, care se află la îndemână şi sub controlul acestuia. Adică, arma nu apare pe post de obiect material al infracţiunii – parte componentă a obiectului infracţiunii, ci pe post de mijloc de săvârşire a infracţiunii – semn al laturii obiective a infracţiunii” [342, p.35; 344, p.33; 341, p.39]. Nu putem agrea un asemenea punct de vedere. În opinia noastră, în cadrul componenţei de infracţiune prevăzute la art.290 CP RM, arma de foc în niciun caz nu poate figura drept mijloc de săvârşire a infracţiunii. Ni se pare neclară accepţiunea autorului rus D.Koreţki care face distincţie între arma în calitate de obiect material şi arma ca mijloc de săvârşire a infracţiunii, drept criteriu servind

schimbul posesorului armei. Replicând autorului nominalizat, consemnăm că, indiferent de faptul dacă manipularea ilegală cu arma de foc implică sau nu schimbul posesorului de fapt al armei, arma poate evolua doar în postura de obiect material, dar nu şi de mijloc de săvârşire a infracţiunii. Or, atât în cazul procurării şi comercializării, cât şi al păstrării sau purtării ilegale a armei, asupra armei se exercită o influenţă de natură infracţională, particularitate indispensabilă obiectului material, dar nu mijlocului de săvârşire a infracţiunii. Potrivit doctrinei [95, p.203], mijlocul comiterii infracţiunii reprezintă obiectul material cu ajutorul căruia este săvârşită fapta prejudiciabilă. Însă, obiectul material al infracţiunii, susţine S.Brînza, constă în entitatea materială asupra căreia se îndreaptă influenţarea nemijlocită infracţională, prin al cărei intermediu se aduce atingere obiectului juridic al infracţiunii [16, p.114]. Deci, mijlocul comiterii infracţiunii însoţeşte fapta prejudiciabilă, în timp ce obiectul material este entitatea spre care se îndreaptă fapta prejudiciabilă. Dacă obiectul material al infracţiunii se află în sistemul de referinţă al obiectului infracţiunii, atunci mijlocul comiterii infracţiunii se află în sistemul de referinţă al laturii obiective a infracţiunii. În cazul infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM, acţiunea de purtare şi păstrare se îndreaptă spre arma de foc în calitate de entitate corporală. Aşadar, arma se încadrează perfect în conceptul de „obiect material”. Plus la aceasta, obiectului material îi este caracteristic faptul că întruchipează în sine valoarea socială periclitată prin fapta prejudiciabilă. În speţă, arma de foc întruchipează securitatea publică drept valoare socială fundamentală lezată prin purtarea, păstrarea, procurarea etc. ilegală a acesteia. Pe bună dreptate indică S.Mîţu că obiectul material al infracţiunii se poate afla într-o legătură obiectivă cu valoarea socială încălcată prin comiterea infracţiunii, iar instrumentele şi mijloacele comiterii infracţiunii nu se află într-o astfel de legătură [136, p.244]. Faptul că arma de foc este obiect material al infracţiunii consemnate la art.290 CP RM, dar nu mijloc de săvârşire a infracţiunii, îl confirmă A.Reşetnicov, care statuează că dacă în norma de incriminare este conturată – expres sau tacit – o entitate materială, şi numai aceasta, acea entitate reprezintă obiectul material al infracţiunii, dar nu mijlocul de săvârşire a infracţiunii [153, p.17-22]. În concluzie, nu doar în cazul procurării şi comercializării, dar şi în ipoteza procurării şi păstrării, arma de foc reprezintă obiectul material, nu însă mijlocul de săvârşire a infracţiunii.

Totodată, în cazul comiterii, de exemplu, a unui omor, a unei tâlhării cu folosirea armei, aceasta va apărea pe post de mijloc de săvârşire a infracţiunii. Nu este exclus ca în procesul de sustragere a armei de foc făptuitorul să folosească o armă de foc. Într-o astfel de ipoteză, urmează a se discerne între arma de foc în calitate de obiect material și arma de foc în calitate de mijloc de săvârşire a infracţiunii. Astfel, arma de foc utilizată la săvârşirea sustragerii va avea calitatea de mijloc (instrument) de săvârşire a infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM. Totodată, arma de foc sustrasă va servi drept obiect material al infracţiunii. Nu este exclusă angajarea unei

răspunderi penale suplimentare a făptuitorului în baza art.290 CP RM pentru păstrarea, purtarea, procurarea ilegală a armei de foc utilizate la săvârșirea sustragerii armei de foc. În aceste condiții vom fi în prezența concursului dintre infracțiunile prevăzute la art.290 și 290 CP RM (pentru păstrarea, purtarea, procurarea etc. ilegală a armei de foc utilizate la săvârșirea sustragerii armei de foc și pentru sustragerea propriu-zisă a armei de foc) [274, p.49].

După această digresiune, menţionăm că caracteristic ambelor entităţi este faptul că fac parte din categoria ***obiectelor socialmente periculoase***, motiv pentru care ***circuitul civil al acestora este unul special.*** În literatura de specialitate se arată că unul dintre semnele obligatorii ale componenței de infracțiune prevăzute la art.290 CP RM îl reprezintă obiectul material, care posedă anumite calități speciale ce creează un potențial pericol pentru societate, ceea ce și constituie cauza existenței relațiilor sociale referitoare la securitatea publică, prin care se asigură starea de protecție a persoanei, drepturile și libertățile acesteia, precum și interesele vitale și importante ale societății [348, p.97]. Comun pentru obiectele enunţate, subliniază Iu.I. Scoropupov şi A.A. Ejov, este faptul că aceste bunuri constituie izvor de pericol sporit [380, p.14; 323, p.16]. Pericolul social înalt, relevă V.P. Tihii, este determinat de două circumstanţe: probabilitatea mare şi gravitatea posibilului prejudiciu cauzat prin manipularea cu aceste obiecte [388, p.10]

Datorită caracterului socialmente periculos, armele de foc şi muniţiile au regim special de aflare în circuitul civil. În acest sens, potrivit art.286 C.civ. RM [33], bunurile pot circula liber, cu excepţia cazurilor când circulaţia lor este limitată sau interzisă prin lege. Din prevederile Legii nr.130/2012 reiese că armele de foc şi muniţiile posedă un regim aparte în circuitul civil. Din esenţa prevederilor legale ale numitei legi (şi nu doar) desprindem că unele arme de foc şi muniţii se pot afla în circuitul civil în anumite condiţii (fie este necesară obţinerea unei autorizaţii din partea organului competent pentru procurarea, deţinerea, purtarea lor, fie acestea urmează a fi declarate organului competent), în timp ce alte arme de foc şi muniţii sunt interzise în general în circuitul civil. În context, A.S. Kursanova enunţă că armele fie sunt limitate în circuitul civil, fie sunt interzise în general de către legiuitor [352, p.265]. Specific armelor este faptul că sunt limitate în circuitul civil, deși, după cum am statuat mai sus, unele categorii sunt scoase din circuitul civil. În doctrină se menționează: „Bunurile care sunt limitate în circuitul civil pot fi dobândite, deținute, folosite și înstrăinate în anumite condiții prevăzute de lege. În principiu, restricțiile ce privesc circulația bunurilor se pot referi fie la subiecte de drept care pot dobândi și înstrăina aceste bunuri, fie la condițiile de încheiere a actelor juridice cu aceste bunuri” [37, p.561].

Prin regim special al armelor se are în vedere ordinea specifică de circulație a armelor și muniților, ordine stabilită de reglementările actelor normative și legislative ale Republicii

Moldova. Regimul special de aflare a armelor şi muniţiilor în circuitul civil este determinat de faptul că, fiind obiecte socialmente periculoase, pentru asigurarea unui control riguros statul se implică direct în procesul punerii în circulaţie a acestor obiecte. Implicarea se face prin diverse căi, gen: autorizarea deţinerii şi purtării armelor şi muniţiilor, evidenţa armelor şi muniţiilor. Ministerul Afacerilor Interne este autoritatea competentă care exercită autorizarea, evidenţa, controlul şi supravegherea privind deţinerea, portul şi folosirea armelor şi a muniţiilor, precum şi privind operaţiunile cu acestea, fiind unica autoritate competentă care reprezintă Republica Moldova în cadrul transferurilor şi notificărilor privind armele şi muniţiile în condiţiile Legii nr.130/2012. Deci, în afara statului în persoana Ministerului Afacerilor Interne, nimeni nu este abilitat cu dreptul de a pune în circulaţie arme şi muniţii cu destinaţie civilă. Totodată, punerea în circulaţie a armelor de foc şi a muniţiilor pasibile de a se afla în circuitul civil se face cu respectarea unor condiţii stricte, prin care statului i se acordă posibilitatea de a elibera permisiuni pentru achiziţionarea, deţinerea, purtarea armelor şi muniţiilor.

Aşadar, pentru a fi pusă în circulație în raport cu procurarea, păstrarea, purtarea armei este necesară autorizația din partea organelor competente. Doar cu acordul statului armele și muniţiile pot fi puse în circulație. În context, E.Șelcovnicova evidențiază drept caracteristică de bază ale armelor aspectul juridic, ce constă în faptul că acestea posedă un regim juridic special, un sistem permisiv special de achiziționare și păstrare de către persoanele fizice sau juridice [409, p.39]. Tot statul este entitatea responsabilă de primirea armelor predate benevol, în posesia cărora s-a intrat prin diverse căi, atât legale, cât şi ilegale (găsire, moştenire, procurare etc.).

Considerăm corectă intervenţia statului în procesul circulaţiei armelor şi muniţiilor. Or, acestea nu sunt simple obiecte, ci unele ce comportă un real pericol pentru securitatea publică. A.A. Şmidt opinează că activitatea administrativ-regulatoare a statului în domeniul circulației armelor civile (politica de autorizare și permisivă) reprezintă unul dintre vectorii dezvoltării politicii de stat în sfera securității, de a cărei stare direct depinde starea securității publice [412, p.136]. Corect menționează V.Cebotar că atât arma, cât şi posesorul ei, nefiind sub un control strict și bine organizat din partea statului, pot exercita influență negativă asupra securității statului (*a se citi* securității publice – *n.a.*) [30, p.36]. Sistemul de autorizare efectuat de organele afacerilor interne ale Republicii Moldova este un mijloc important de asigurare a securității publice în ţară. Esența acestui sistem constă în ordinea stabilită pentru organele de stat, organizațiile obștești și cetățeni de primire în organele afacerilor interne a autorizației pentru îndeplinirea anumitor acțiuni, lipsa de control asupra cărora poate avea consecințe periculoase [30, p.36]. Controlul circulaţiei armelor şi muniţiilor de către stat este asigurat, inclusiv, prin ţinerea Registrului de stat al armelor. În conformitate cu Preambulul la Concepţia Sistemului informaţional automatizat „Registrul de stat al armelor” aprobată prin Hotărârea Guvernului

Republicii Moldova nr.634 din 06.06.2007 [101], existenţa resurselor informaţionale de stat de o bună calitate constituie cel mai important element al administrării de stat eficiente şi bază a soluţionării diverselor probleme cu care se confruntă societatea, îndeosebi în domeniul organizării evidenţei centralizate unice şi al controlului circulaţiei armelor cu destinaţie civilă.

După această digresiune continuăm cu analiza propriu-zisă a armei de foc în calitate de obiect material al infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM.

Ab initio accentuăm că nu orice armă, ci doar arma de foc poate să apară pe post de obiect material al infracţiunilor examinate. În opinia legiuitorului moldav, doar manipulările ilegale cu arme de foc sunt în stare să lezeze securitatea publică. Din perspectiva dreptului comparat, în ceea ce privește infracţiunile corespondente celei de la art.290 CP RM, răspunderea penală este angajată atunci când manipulările ilegale sunt exercitate inclusiv asupra altor categorii de arme decât asupra celor de foc: arma cu gaze, arma albă şi arma de aruncare – art.235 din Codul penal al Armeniei, art.228 din Codul penal al Azerbaidjanului, art.287 din Codul penal al Turkmenistanului, art.222 din Codul penal al Federaţiei Ruse, art.287 din Codul penal al Kazahstanului; arma albă – art.263 din Codul penal al Ucrainei, art.296 din Codul penal al Republicii Belarus, art.238^1 din Codul penal al Georgiei, art.279 din Codul penal al Albaniei, art.179 din Codul penal al Mexicului, secţiunea 46.06 din Codul penal al Statului Texas [440]; pistolul cu gaze – art.234 din Codul penal al Letoniei [430]; arma pneumatică – art.297 din Codul penal al Republicii Belarus; arma pneumatică de mare putere – art.233 din Codul penal al Letoniei. În acelaşi plan comparat, referitor la fapta infracţională similară celei înscrise în art.291 CP RM menţionăm că art.236 din Codul penal al Letoniei sancţionează nu doar păstrarea neglijentă a armei de foc şi a muniţiilor, dar şi a armei pneumatice de mare putere.

Obiectele asimilate armelor, ce ar putea fi folosite ca arme sau care au fost întrebuinţate pentru atac, în sensul alin.(2) art.129 CP RM, nu pot fi recunoscute drept obiect material al infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM.

Reiterăm că la calificarea celor comise potrivit art.290 şi 291 CP RM interesează ca arma să fie una de foc. În acelaşi timp, nu contează tipul armei de foc. O asemenea particularitate poate conta în planul individualizării răspunderii şi pedepsei penale.

În alt registru, constatăm că arma de foc este o categorie a armei, motiv pentru care, întru elucidarea completă a trăsăturilor armei de foc, este necesar a defini noţiunea de *armă*, în general. Potrivit alin.(1) art.129 CP RM, prin armă se înţelege instrumentul, piesa sau dispozitivul astfel declarat prin dispoziţii legale. Conţinând o dispoziţie de blanchetă, norma de la art.129 CP RM face trimitere la unele acte normative din sfera extrapenalului menite să definească şi să desluşească termenul de armă. În conformitate cu art.2 din Legea nr.130/2012, prin armă se are în vedere orice obiect sau dispozitiv, conceput sau adaptat, prin care un plumb,

un glonţ ori un alt proiectil sau o substanţă nocivă gazoasă, lichidă ori în altă stare pot fi descărcate cu ajutorul unei presiuni explozive, gazoase sau atmosferice ori prin intermediul unor alţi agenţi propulsori, în măsura în care se regăseşte în una dintre categoriile prevăzute la Anexa nr.1 din această lege. De consemnat e faptul că definiţia sus-enunţată a preluat practic sută la sută definiţia legală a armei de foc din textul Anexei nr.1 la Convenţia europeană cu privire la controlul achiziţionării şi deţinerii armelor de foc de către particulari, semnată la Strasbourg la 28 iunie 1978. Potrivit Notei informative la Proiectul Legii privind regimul armelor și munițiilor cu destinație civilă [139], Ministerul Afacerilor Interne a elaborat Proiectul indicat în scopul eficientizării activității de supraveghere asupra circulației armelor și munițiilor cu destinație civilă deținute în posesia persoanelor fizice și juridice, precum și al ajustării cadrului legislativ și normativ la cerințele Convenției europene cu privire la controlul achiziționării și deținerii armelor de foc de către particulari. Din perspectiva dreptului comparat, consemnăm că şi legiuitorul român a mers pe aceeaşi cale.

Potrivit Dicţionarului Explicativ al Limbii Române, prin armă se înțelege orice obiect, unealtă, aparat, mașină care servește în lupta împotriva inamicului, la vânat, în unele probe sportive etc [82, p.60]. În doctrină arma este definită ca fiind mijlocul material, constructiv şi funcţional destinat pentru lovirea de la distanţă a omului, a unui animal sau a unui oarecare obstacol cu ajutorul unui proiectil prin folosirea energiei din aprinderea gazelor de pulbere sau destinat pentru cauzarea unor daune grave omului ori animalului din contul forţei musculare [333, p.11]. În accepţiunea lui Iu.V. Zagainova, prin armă trebuie de înţeles dispozitivul sau obiectul destinat, din punct de vedere constructiv, pentru distrugerea țintei vii sau de altă natură ori pentru transmiterea semnalelor [324, p.13]. Observăm că definiţia în cauză preia în totalitate vechea definiţie din Legea Federaţiei Ruse cu privire la arme, nr.150-ФЗ din 13.12.1996 [330]. V.M. Plescacevski este de părere că arma reprezintă un mijloc material de aplicare individuală, constructiv şi funcţional destinat pentru cauzarea unor daune letale persoanei sau reprezentanţilor vieţii animale, precum şi pentru distrugerea obstacolelor [363, p.310]. După R.A. Stepovoi, arma reprezintă un obiect sau dispozitiv destinat pentru înfrângerea fiinţelor vii, traficul căreia este limitat de legislaţia privind regimul armelor în scopul asigurării securităţii vieţii şi sănătăţii persoanei, proprietăţii şi mediului înconjurător [385, p.175]. O definiție mult mai complexă a armei este dată de V.N. Kudașov, potrivit căruia arma constituie un dispozitiv sau obiect, destinat din punct de vedere constructiv pentru înfrângerea țintei vii sau de altă natură, ce nu poate fi folosit în condiții casnice, reprezentând un izvor specific de pericol sporit, funcțional și util pentru folosire potrivit destinației, a cărui circulaţie ilegală formează o componență concretă de infracțiune în corespundere cu legislația penală în vigoare [348, p.98]. Rezumând asupra accepţiunilor doctrinare privind conceptul de armă, constatăm că nu există o poziţie unitară în ce

priveşte definiţia armei. Este şi firească lipsa acesteia, avându-se în vedere complexitatea unui astfel de obiect. Mai mult, se resimte şi amprenta modificărilor legislative determinate, inclusiv, de progresul tehnico-ştiinţific. În cele din urmă, înţelegem explicaţia dată de E.Şelcovnicova, potrivit căreia este puţin probabil ca legiuitorul sau cercetătorul ştiinţific să dea o definiţie ideală armei, aplicabilă pentru orice caz [409, p.38].

În ceea ce priveşte definiţia noţiunii *armă de foc*, aceasta o desprindem din aceeaşi Lege nr.130/2012. Potrivit art.2 din lege, prin armă de foc se înţelege arma portabilă cu ţeavă care poate arunca, este concepută să arunce sau poate fi transformată să arunce alice, un glonţ ori un proiectil prin acţiunea unui combustibil de propulsie. Potrivit pct.1 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre purtarea (portul), păstrarea (deținerea), transportarea, fabricarea, comercializarea ilegală, sustragerea armelor de foc, a munițiilor sau a substanțelor explozive, păstrarea neglijentă a armelor de foc și a munițiilor”, nr.31 din 09.11.1998 (în continuare – Hotărârea Plenului CSJ nr.31/1998) [108], prin armă de foc se înțelege acea armă a cărei funcționare determină aruncarea unuia sau a mai multor proiectile, principiul de funcționare a căreia are la bază forța de expansiune a gazelor provenite din detonarea unei capse ori prin explozia unei încărcături. X.Ulianovschi susţine că arma de foc constituie un dispozitiv tehnic destinat nimicirii sistemelor vii prin tragerea cu proiectile, puse în mişcare de energia gazelor formate ca urmare a exploziei (arderii) pulberii (prafului) sau a unui substituent al acesteia [4, p.644]. T.L. Grigorian şi A.A. Ejov înțeleg prin armă de foc instrumentul conceput pentru a lovi ținta, de la distanță, cu un proiectil, ce primește direcția de mișcare datorită energiei rezultate din pulbere sau alte încărcături [315, p.14-15; 323, p.16].

După relevarea accepţiunilor doctrinare privind noţiunea de „armă” şi, respectiv, „armă de foc” se impune identificarea trăsăturilor definitorii ale armei, în general, şi ale armei de foc, în special. Pentru început vom trece în revistă unele puncte de vedere doctrinare. Astfel, R.A. Stepovoi şi V.P. Tihii disting următoarele caracteristici de bază ale armei: a) pericol social sporit; b) regim special; c) destinaţie specială [385, p.175; 388, p.16]. O viziune similară are Z.G. Derboc care, alături de regimul şi destinaţia specială a armei, distinge specificul de funcţionare a unui asemenea obiect [318, p.126]. Alţi autori, printre care S.U. Dikaev, evidențiază următoarele trăsături ale armei: a) constituie un dispozitiv tehnic special care nu are o altă destinație casnică; b) are o destinație specială; c) trebuie să fie funcțională, utilă pentru a fi folosită potrivit destinației sau să existe posibilitatea de a aduce arma în funcțiune pentru folosire conform destinației; d) constituie izvor specific de pericol sporit; e) este obiect material al infracțiunii în condițiile în care circulația acesteia are loc cu încălcarea legislației cu privire la arme [319, p.11-12]. La săvârşirea infracţiunii, relevă Iu.I. Scoropupov, făptuitorul trebuie să

conştientizeze că bunurile în cauză: au o destinaţie specială, adică sunt concepute pentru nimicirea forţei vii sau în scop sportiv ori vânătoresc ori pentru distrugerea mediului înconjurător; sunt apte de a fi folosite potrivit destinaţiei sau pot fi aduse în starea corespunzătoare în vederea unei astfel de folosiri; deţin un statut special deosebit, adică sunt interzise în circuitul civil sau sunt puse în circulaţie cu permisiunea specială a autorităţilor competente [380, p.17]. Potrivit lui X.Ulianovschi, arma de foc se distinge prin două caracteristici de bază: destinaţia ei de a nimici sisteme vii şi de a realiza împuşcături prin tragerea cu foc [4, p.644]. A.A. Zadoian clasifică particularităţile armei în obiective şi subiective. În şirul celor obiective autorul atribuie: 1) materialitatea – arma constituie un obiect neînsufleţit al lumii materiale; 2) originea artificială – arma este produsă de om, nefiind creaţia naturii; 3) prezenţa capacităţii de a distruge – obiectiv, arma poate cauza daune lumii vii (prin această particularitate arma se deosebeşte de obiectele care imită arma); 4) utilitatea – capacitatea de a fi folosită potrivit destinaţiei. În calitate de particularitate subiectivă autorul specifică prezenţa unui scop special la aplicarea armei [327, p.1159]. Autorul rus A.D. Baranov distinge trăsături generale ale armei (utilitatea, destinaţia şi regimul juridic special) şi trăsături speciale (particularităţile de funcţionare a armelor, care au la bază construcţia acestora, principiul de acţiune şi elementul distrugător) [299, p.17].

În cea mai mare parte, susţinem punctele de vedere exprimate de autorii sus-citaţi. Pe lângă pericolul social înalt şi regimul special de aflare în circuitul civil (trăsături fundamentale analizate *supra*) armelor le sunt caracteristice şi alte trăsături. În ce priveşte legislaţia Republicii Moldova, atât din definiţia legală a armei, cât şi din definiţia armei de foc desprindem prima particularitate definitorie a unor astfel de obiecte, şi anume: ***procesul specific de funcţionare a armei***. Aspectul funcţional specific rezultă din specificul construcţiei armei. După cum arată D.Koreţki şi E.Soloniţcaia, arma posedă nu doar capacitatea de nimicire, specifică şi ciocanului, toporului sau secerii, dar şi un estetic format în timp, înglobând aceste calităţi într-o formă şi construcţie concretă [344, p.12]. Arma este concepută sau în aşa fel adaptată ca cu ajutorul unei presiuni explozive, gazoase sau atmosferice ori prin intermediul unor alţi agenţi propulsori să arunce alice, glonţ, proiectil, substanţă nocivă gazoasă, lichidă ori în altă stare. Sub aspect comparativ, arma de foc este însă concepută să arunce doar alice, glonţ ori proiectil. Deci, armei de foc nu-i este caracteristic să arunce substanţă gazoasă, lichidă sau în altă stare. Specific armei de foc este şi faptul că glonţul sau proiectilul este aruncat din contul energiei substanţelor explozive. Principiul de funcţionare are la bază forţa de expansiune a gazelor provenite din detonarea unei capse ori prin explozia unei încărcături [144, p.453]. În cele mai dese cazuri, încărcătură are la bază pulberea. Totodată, în doctrină se arată că la momentul de faţă au loc lucrări în vederea schimbării pulberii cu alte substanţe [338, p.566].

În doctrină se remarcă: „Nu poate fi obiect material al infracţiunii decât arma în stare de funcţionare, nu şi arma căreia îi lipsesc anumite piese esenţiale (de exemplu, închizătorul) [87, p.291]. De aceeaşi părere este P.S. Matîşevski, care opinează că pentru a fi în prezenţa infracţiunii este necesar ca arma să fie aptă pentru a fi folosită la efectuarea împuşcăturii [355, p.21]. Corect susţine Iu.V. Zagainova: „Răspunderea penală pentru păstrarea armei survine doar dacă arma este bună de a fi folosită sau dacă poate fi adusă în stare de folosinţă" [324, p.14]. Doar o armă funcţională poate prezenta pericol pentru securitatea publică. Acelaşi lucru este valabil pentru muniţii. Datorită periculozităţii înalte ale unor atare categorii de bunuri, pentru a fi în prezenţa infracţiunilor examinate este necesar ca armele şi muniţiile să fie apte pentru a fi folosite. Cu alte cuvinte, armele şi muniţiile trebuie să posede capacitatea de a fi folosite potrivit destinaţiei. Corect menţionează A.A. Zadoian: „Prin pierderea acestei calităţi arma încetează a fi un instrument socialmente periculos, deoarece cu ajutorul ei nu mai poate fi lovită ţinta" [327, p.1159]. Susţinem poziţia autorului rus Iu.I. Scoropupov, potrivit căruia dacă armele şi muniţiile nu pot fi folosite potrivit destinaţiei, atunci procurarea, păstrarea, purtarea, comercializarea acestora nu reprezintă o ameninţare la adresa securităţii publice şi, deci, nu pot fi apreciate în calitate de obiect material [380, p.14-15].

Nu de aceeaşi părere este legiuitorul israelian, care stabileşte expres în nota de la art.144 din Codul penal al Israelului că la calificare nu are relevanţă faptul dacă arma a fost sau nu funcţională în momentul manipulării ilegale. Pe o poziţie calitativ diferită se situează legiuitorul moldav (şi nu doar).

În alt context, în doctrină se enunţă: „Răspunderea penală poate să survină în baza art.290 CP RM nu doar în cazul în care pe post de obiect material apare o armă funcţională, dar şi o armă nefuncţională, cu condiţia că aceasta din urmă conţine piese apte pentru folosire sau dacă persoana are drept scop aducerea acestor piese în stare de funcţionare şi a realizat careva acţiuni în vederea atingerii scopului numit [320, p.101]. De aceeaşi părere este D.M. Kokin [340, p.19]. O atare explicaţie se regăseşte şi în Hotărârea Plenului Judecătoriei Supreme a Federaţiei Ruse „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre sustragerea, extorcarea şi traficul ilicit cu arme, muniţii, substanţe şi dispozitive explozive", nr.5 din 12 martie 2002 (în continuare – Hotărârea Plenului JS a FR nr.5/2002) [367]. Într-adevăr, pentru modalitatea de reparare este specific faptul influenţării infracţionale asupra unei arme nefuncţionale. Or, dacă arma este aptă să fie pusă în funcţiune nu mai este necesară repararea acesteia.

Procurarea, păstrarea, purtarea unei arme de foc nefuncţionale, în lipsa intenţiei făptuitorului de a o repara, nu constituie temei pentru a trage persoana la răspundere penală în baza art.290 CP RM.

În concluzie, în ipoteza procurării, păstrării, purtării, comercializării ilegale şi sustragerii, precum şi a păstrării neglijente sau transmiterii altor persoane, obiectul material al infracţiunii îl formează arma de foc funcţională, în timp ce în situaţia reparării şi fabricării nu arma de foc funcţională, ci cea nefuncţională sau piesele utile dintr-o armă nefuncţională ori materia primă folosită la fabricarea armelor de foc apare în postura de obiect material. Acest lucru rezultă din esenţa obiectului material ce constă în entitatea materială în care este exprimată valoarea socială [134, p.145]. Obiectul material îl formează entitatea materială (obiect, lucru, energie etc.) asupra căreia se îndreaptă (sublinierea ne aparţine – *n.a.*), în materialitatea sa, conduita interzisă şi prin intermediul căreia este lezată sau pusă în pericol însăşi valoarea sau relaţia socială ocrotită de legea penală [92, p.162]. Cu referire la repararea sau fabricarea armei de foc, surprindem că acţiunea infracţională este îndreptată spre arma de foc nefuncţională, spre piesele utile ale armei nefuncţionale, spre materia primă necesară reparării şi, mai ales, fabricării armei de foc. Atunci, ce rol îndeplineşte în astfel de ipoteze arma de foc funcţională (reparată sau fabricată)? Pentru a răspunde la această întrebare vom face apel la opinia autorilor autohtoni S.Brînza şi V.Stati, în acord cu care: „...armele de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) sau muniţiile fabricate ori reparate constituie produsul infracţiunii" [27, p.631; 24, p.580]. O opinie similară are N.Iliescu, care susţine că armele şi muniţiile apar în calitate de anumite modalităţi de săvârşire a infracţiunii, inclusiv ca produs al activităţii infracţionale (în cazul activităţii de confecţionare) [87, p.291]. Pentru a ne convinge de justeţea afirmaţiilor de mai sus considerăm ilustrative alegaţiile lui A.Reşetnicov: „... prin „produsul infracţiunii" trebuie de înţeles acea entitate care a apărut ca atare în urma săvârşirii infracţiunii, în rezultatul influenţării nemijlocite infracţionale la care a fost supusă o altă entitate (alte entităţi); ...dacă incriminarea include termeni de tipul „falsificare", „fabricare" (sublinierea ne aparţine – *n.a.*), „confecţionare", „includere în documente", „creare artificială" etc., este indispensabilă prezenţa produsului infracţiunii" [154, p.190]. La fel, nu doar arma de foc, ci şi muniţia reparată ori fabricată va apărea pe post de produs al infracţiunii în ipoteza reparării sau fabricării acesteia. Va îndeplini rolul de obiect material muniţia defectă sau materia primă necesară fabricării muniţiei. Just consemnează V.N. Vinokurov că pe post de obiect material apare entitatea ce există până la momentul săvârşirii infracţiunii [309, p.4]. La rândul său, D.Băbălău notează: „Este o axiomă că obiectul material al infracţiunii preexistă acesteia. Produsele fabricate nu corespund formulei în cauză" [6, p.132].

În alt context, nu pot fi atribuite la categoria armelor de foc obiectele ce corespund descrierii legislative a noţiunii „armă de foc", dar care nu sunt apte să cauzeze un prejudiciu esenţial, chiar şi de la o mică distanţă [338, p.566]. Deci, nu este suficient ca arma de foc să fie funcţională. Este necesar ca utilizarea acesteia să permită ***cauzarea unor daune*** persoanei,

drepturilor acesteia, mediului, proprietăţii etc. *Per a contrario*, prin manipularea cu arme de foc lipsite de astfel de calităţi nu poate fi lezată securitatea publică.

Tot din conceptul legal al armei de foc derivă o altă trăsătură caracteristică: ***portabilitatea***. Arma de foc este susceptibilă de a fi deplasată dintr-un loc în altul, aflându-se asupra persoanei, în mijlocul de transport etc. Portabilitatea permite deţinătorului armei de a o folosi potrivit destinaţiei. Tocmai de aceea o asemenea particularitate permite diversele manipulări ilegale cu armele de foc.

În alt context, în plan istorico-comparativ, Legea Republicii Moldova cu privire la arme, nr.110 din 18.05.1994 (abrogată) [120], definea arma ca fiind un dispozitiv (mijloc material), destinat (adaptat) prin construcţie şi util din punct de vedere tehnic pentru vătămarea unei persoane, unui animal, pentru apărarea contra atac sau pentru imitarea proprietăţilor sale de luptă. Deci, comparativ cu noua reglementare, cea veche specifica destinaţia (utilitatea) armei. Să însemne oare aceasta că astăzi pentru definiţia armei nu mai este valabilă caracteristica sus-indicată? Răspunzând la această întrebare, menţionăm că, deşi în definiţia armei, în general, şi în cea a armei de foc, în special, nu se specifică destinaţia armei, o asemenea particularitate indispensabilă armei de foc rezultă implicit din definiţia armelor civile conţinută în Legea nr.130/2012. În acord cu art.2 din respectiva lege, prin arme civile trebuie de înţeles armele, dispozitivele, mijloacele materiale proprietate privată sau de stat destinate (adaptate) uzului civil, apte din punct de vedere tehnic pentru vătămarea sau imobilizarea unei persoane ori a unui animal, pentru practicarea sportului sau a vânatului, pentru autoapărare, apărare şi pază a bunurilor şi valorilor sau pentru imitarea proprietăţilor lor de luptă. La alin.(1) art.1 din Legea nr.130/2012 sunt stabilite, *inter alia*, categoriile de arme şi de muniţii cu destinaţie civilă (sublinierea ne aparţine – *n.a.*). Astfel, deoarece legea stabileşte regimul armelor civile, indubitabil, la identificarea conceptului de armă de foc şi nu doar, ci a tuturor categoriilor de arme cu destinaţie civilă, este imperioasă alegaţia către conceptul armelor civile; or, fără dubii, în sensul Legii nr.130/2012, arma de foc este o categorie a armelor civile. În cea mai mare parte, caracteristicile armei civile nu sunt străine armei de foc. Prin urmare, destinaţia, în calitate de trăsătură indispensabilă armei de foc, rezultă implicit din conceptul armei civile. Astfel, putem afirma că arma de foc este un dispozitiv destinat pentru vătămarea sau imobilizarea unei persoane ori a unui animal, pentru practicarea sportului sau a vânatului, pentru autoapărare, apărare şi pază a bunurilor şi valorilor sau pentru imitarea proprietăţilor lor de luptă.

După această digresiune, în continuare urmează să identificăm tipurile de dispozitive atribuite la categoria armelor de foc. Acest lucru nu prezintă mare dificultate, deoarece însuşi legiuitorul a făcut-o la adoptarea Legii nr.130/2012. De fapt, gruparea acestora este efectuată în baza criteriului constructiv şi funcţional. În acord cu art.2 din Legea nr.130/2012, în definiţia

armelor de foc nu sunt incluse armele prevăzute la categoriile C şi D din Anexa nr.1. Apelând la raţionamentul logic deductiv, concluzionăm că armele prevăzute la categoriile A şi B din Anexa nr.1 se atribuie la categoria armelor de foc. Precizăm că gruparea respectivelor arme în categoria armelor de foc are suport normativ la scară internaţională. Este vorba de Anexa nr.1 la Directiva Consiliului Uniunii Europene privind controlul achiziţionării şi deţinerii de arme, nr.91/477/CEE din 18 iunie 1991 [83].

Aşadar, în prezenţa manipulărilor ilegale în privinţa oricăror dintre obiectele prevăzute la categoriile A şi B din Anexa nr.1 la Legea nr.130/2012 există temeiul tragerii la răspundere penală în baza art.290 sau 291 CP RM. Totuşi, trezeşte semne de întrebare poziţia legiuitorului de a atribui la categoria armei de foc dispozitivele concepute sau adaptate pentru a reduce zgomotul provocat de tragerea unui foc de armă. Nedumerirea noastră este rodul poziţiei contradictorii a legiuitorului moldav de a conferi o dublă calitate dispozitivului conceput sau adaptat pentru a reduce zgomotul provocat de tragerea focului de armă. Pe lângă calitatea artificial conferită de armă de foc unui astfel de dispozitiv, legiuitorul a decis, în condiţii neclare, să-l atribuie şi la categoria pieselor de armă de foc. Incoerenţa legislativă nominalizată corect a fost observată de autorul S.Brînza care, în rezultatul analizei efectuate, ridică întrebarea dacă trebuie aplicat sau nu art.290 CP RM în cazul purtării, păstrării, procurării, fabricării, reparării sau comercializării ilegale a unui asemenea dispozitiv [17, p.114].

Ab initio accentuăm că şi instrumentele internaţionale în materie cuprind reglementări diferite la acest capitol. Astfel, dacă potrivit Anexei nr.1 la Convenţia europeană cu privire la controlul achiziţionării şi deţinerii armelor de foc de către particulari dispozitivul conceput sau adaptat pentru a reduce zgomotul provocat de tragerea focului de armă este considerat, *lato senso*, drept armă de foc, atunci potrivit Anexei nr.1 la Directiva Consiliului Uniunii Europene privind controlul achiziţionării şi deţinerii de arme şi lit.b) art.3 din Protocolul împotriva producerii ilicite şi traficului cu arme de foc, cu părţi componente şi cu muniţie, adiţional la Convenţia Organizaţiei Naţiunilor Unite împotriva criminalităţii organizate transnaţionale, adoptat la New York la 31 mai 2001 [152], respectivul dispozitiv este atribuit la categoria pieselor şi părţilor componente ale armei de foc. În planul dreptului comparat, manipulările ilegale exercitate în privinţa unui atare dispozitiv necesită calificare separată (este cazul art.420 din Codul penal al Estoniei [428]).

În acelaşi context, subliniem că alte arme decât cele sus-indicate nu pot fi atribuite la categoria armelor de foc şi, deci, nu pot să apară pe post de obiect material al infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM. Reiterăm că în grupul armelor de foc nu intră armele prevăzute la categoriile C şi D din Anexa nr.1 la Legea nr.130/2012 (de exemplu: armele pneumatice, armele de asomare, armele cu tranchilizante, pistoalele de semnalizare etc.).

Revenind la studiul de faţă, consemnăm că circumstanţele sus-indicate nu au relevanţă nici pentru încadrarea celor comise potrivit art.291 CP RM, cu mici excepţii. Pentru a fi în prezenţa infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM este necesar ca arma de foc sau muniţiile să fie fabricate în condiţii industriale. Or, pentru armele de foc şi muniţiile fabricate în condiţii meşteşugăreşti nu pot fi eliberate permise de procurare a armei sau permise de armă. Acest lucru însă, aşa cum se va vedea *infra*, este vital, ca subiect al infracţiunii evoluând persoana care deţine dreptul asupra armei de foc şi asupra muniţiilor. Drept consecinţă, ne alăturăm opiniei exprimate de A.D. Baranov, potrivit căreia în calitate de obiect material al infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM nu poate să apară arma de foc deţinută ilegal [299, p.18].

În alt registru, menţionăm că deşi arma de vânătoare cu ţeavă lisă intră în categoria armelor de foc, manipulările ilegale cu astfel de arme sunt exceptate de la răspundere penală în baza art.290 CP RM. Şi asta din simplul motiv că legiuitorul a decis că purtarea, păstrarea, procurarea, fabricarea, repararea sau comercializarea ilegală a armei de vânătoare cu ţeavă lisă nu atinge gradul prejudiciabil al unei infracţiuni şi, deci, nu poate să cadă sub incidenţa legii penale. Însă, practica demonstrează că nu în puţine cazuri aceasta este utilizată la săvârşirea unor infracţiuni grave şi deosebit de grave (omoruri, vătămări). Deci, prezintă pericol pentru securitatea publică. De aceeaşi părere sunt şi unii doctrinari. Bunăoară, E.A. Pronkina consideră că arma de vânătoare cu ţeavă lisă trebuie să reprezinte obiect material al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM [369, p.22]. În opinia lui E.A. Kaţ, „arma de foc cu ţeavă lisă posedă aceleaşi trăsături ca şi alte arme, ceea ce demonstrează posibilitatea atentării asupra securităţii publice şi asupra altor valori sociale. Plus la aceasta, foarte multe infracţiuni sunt comise anume prin folosirea armei de foc cu ţeavă lisă" [344, p.17]. Tot aşa şi M.M. Musaev relevă: „Arma de vânătoare cu ţeavă lisă este la fel de periculoasă pentru societate, deoarece are aceeaşi destinaţie ca şi orice armă de foc. După cum arată practica, arma de vânătoare cu ţeavă lisă este folosită la săvârşirea infracţiunilor, constituind şi izvor al traumatismelor în cazul manipulării neglijente" [356, p.9]. Făcând comparaţie cu arma de vânătoare cu ţeavă ghintuită, V.P. Tihii susţine că arma de vânătoare cu ţeavă lisă la fel este predestinată pentru înfrângerea ţintei vii şi constituie obiect al sistemului de autorizare, adică are aceeaşi destinaţie şi acelaşi statut juridic [388, p.19]. În cele din urmă, nu considerăm justificată optica legiuitorului autohton de a exclude arma de vânătoare cu ţeavă lisă din categoria obiectului material al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM. Pericolul social ridicat al manipulărilor ilegale cu arma de vânătoarea cu ţeavă lisă poate fi desprins, inclusiv, din conţinutul obiectului material al infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM, normă care nu exceptează o atare armă de la categoria obiectului material. Mai mult, făcând o paralelă cu contrabanda cu armament, surprindem că dacă în Codul penal din 1961 era stabilită, la alin.(2) art.75, răspunderea penală pentru trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova de

armament, dispozitive de explodare, arme de foc, muniţii, cu excepţia armelor de vânătoare cu ţeavă lisă şi a cartuşelor la ele, în actualul Cod penal legiuitorul a decis să-şi modifice viziunea, contrabanda cu arme de vânătoare cu ţeavă lisă fiind încadrată în tiparul normei de la alin.(3) art.248 CP RM. O asemenea modificare de poziţie legislativă poate fi făcută cu uşurinţă şi în cazul art.290 CP RM. Cu atât mai mult că cazurile de manipulări ilegale cu astfel de entităţi pasibile să cadă sub incidenţa art.290 CP RM sunt cu mult mai frecvente decât cele care pot fi încadrate în alin.(3) art.248 CP RM. Suplimentar, atragem atenţia asupra existenţei, în plan comparat, a unui model legislativ care incriminează acţiunile ilegale realizate în privinţa armelor de vânătoare cu ţeavă lisă. Cu titlu de exemplu invocăm art.253 din Codul penal al Lituaniei, art.346-A din Codul penal al statului El Salvador.

Dacă în cazul faptei specificate la art.290 CP RM arma de vânătoare cu ţeavă lisă nu poate să apară pe post de obiect material, atunci în cazul faptei infracţionale consemnate la art.291 CP RM legiuitorul nu stabileşte careva excepţie de la categoria armelor de foc pasibile să evolueze în postura de obiect material. Legiuitorul georgian stabileşte expres în dispoziţia normei incriminatoare de la art.238 Cod penal (normă similară celei de la art.291 CP RM) arma de vânătoare cu ţeavă lisă drept obiect material al păstrării neglijente. De consemnat că în practica judiciară arma de vânătoare cu țeavă lisă a fost reţinută în calitate de obiect material al infracțiunii prevăzute la art.291 CP RM [203].

În alt registru, în doctrină se menţionează că nu constituie obiect material al infracţiunii anumite părţi din armă, separate, ci numai arma în integralitatea ei [87, p.291]. Cu titlu de novelă legislativă, prin Legea nr.130/2012 s-a decis ca la categoria armelor de foc să fie atribuite şi componentele esenţiale ale armei de foc. Astfel, legiuitorul, prin procedeul ficţiunii juridice, a asimilat componenta esenţială a armei de foc cu arma de foc propriu-zisă. Potrivit Legii nr.130/2012, din şirul componentelor esenţiale ale armei de foc fac parte: mecanismul de închidere, camera cartuşului şi ţeava armei de foc. Vechea Lege cu privire la arme nu cunoştea o asemenea abordare. Intuim că noua poziţie legislativă este rodul ratificării de către Republica Moldova a Convenţiei europene cu privire la controlul achiziţionării şi deţinerii armelor de foc de către particulari, care, la fel, recunoaşte artificial componenta esenţială a armei de foc în calitate de armă de foc propriu-zică. De fapt, în sensul Convenţiei, aceleaşi componente sunt considerate arme de foc propriu-zise.

Plus la aceasta, având în vedere importanţa unor atare componente esenţiale în construcţia armei de foc, legiuitorul a decis că manipulările ilegale cu astfel de elemente ale armei de foc să cadă sub incidenţa art.290 şi 291 CP RM. Este sau nu oportună lărgirea noţiunii „armă de foc” prin atribuirea la această categorie a componentelor esenţiale ale acesteia? Puţin probabil. Suntem de părere că componenta esenţială a armei de foc nu poate fi asimilată în niciun caz cu

arma de foc propriu-zisă. Aceasta deoarece armei de foc îi este caracteristică destinaţia specială: vătămarea unei persoane sau a unui animal, practicarea sportului sau a vânatului, apărarea şi paza bunurilor şi valorilor, apărarea contra unui atac sau imitarea proprietăţilor de luptă ale armei. Asemenea caracteristici sunt străine componentei esenţiale ale armei de foc. Nu considerăm justificată poziţia legiuitorului de a lărgi noţiunea de armă doar cu scopul de a include componentele esenţiale ale armei de foc în categoria armelor de foc. După noi, incriminarea manipulărilor ilegale cu componentele esenţiale ale armei de foc putea fi făcută în alt mod, fără a se face apel la ficţiunea juridică sus-indicată. De exemplu, acest lucru putea fi făcut prin introducerea distinctă a acestor bunuri în categoria obiectelor materiale ale infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM, alături de categoria armelor de foc şi muniţiilor. În acest sens, Protocolul împotriva producerii ilicite şi traficului cu arme de foc, cu părţi componente şi cu muniţie, adiţional la Convenţia Organizaţiei Naţiunilor Unite împotriva criminalităţii organizate transnaţionale, foloseşte trei categorii distincte de entităţi materiale: armele de foc, muniţiile şi părţile componente ale armei de foc. Chiar din titulatura Protocolului rezultă cele trei categorii de entităţi materiale. Totodată, Protocolul nu face asimilarea sus-indicată dintre arma de foc şi componenta esenţială a acesteia. Din contra, sugerează statelor părţi să incrimineze producerea şi comercializarea pieselor şi componentelor armelor de foc alături de producerea şi comercializarea armelor de foc şi muniţiei. Apare însă întrebarea dacă manipulările ilegale cu astfel de componente ating gradul prejudiciabil al unei infracţiuni. După A.A. Zadoian, pericolul social al traficului ilicit cu astfel de obiecte este determinat de faptul că acestea sunt destinate doar pentru fabricarea ulterioară a armei cu ajutorul lor sau pentru repararea acesteia, motiv din care s-a şi impus necesitatea criminalizării manipulărilor ilegale cu astfel de obiecte [327, p.1165]. În ce ne priveşte, considerăm că manipulările ilegale cu astfel de obiecte sunt în stare să lezeze securitatea publică ca valoare socială fundamentală doar în ipoteza în care făptuitorul urmăreşte fabricarea sau comercializarea lor. O poziţie identică este desprinsă din conţinutul Protocolului sus-indicat. Din perspectiva dreptului penal comparat, unele legislaţii prevăd (dar distinct) părţile esenţiale ale armei de foc în calitate de obiect material al infracţiunii analizate (este cazul art.418 din Codul penal al Estoniei, art.260 quater din Codul penal al Elveţiei etc.). Alte state indică în calitate de obiect material părţile componente ale armei de foc, dar nu doar cele esenţiale (de exemplu, art.295 din Codul penal al Republicii Belarus, art.222 din Codul penal al Federaţiei Ruse, art.228 din Codul penal al Azerbaidjanului, art.288 din Codul penal al Turkmenistanului (doar în ceea ce priveşte fabricarea şi repararea), art.278/a din Codul penal al Albaniei, art.144 din Codul penal al Israelului, art.348 din Codul penal al Serbiei, art.342 din Codul penal al României etc.) De consemnat că în unele state manipulările ilegale pot viza,

inclusiv, părţile componente ale muniţiilor (de pildă, art.307 din Codul penal al Sloveniei, art.260 quater din Codul penal al Elveţiei etc.)

Reiterăm că doar mecanismul de închidere, camera cartuşului şi ţeava sunt considerate componente esenţiale ale armei de foc. În contrast, în teoria dreptului penal se menţionează: „Practica judiciară presupune că în calitate de componentă esenţială a armei de foc trebuie considerat obiectul care permite efectuarea împuşcăturii" [338, p.568]. Ilustrativ este următorul fragment dintr-o speță din practica judiciară: *inculpatul este învinuit nefondat precum că ilegal a procurat şi păstrat un încărcător atipic cu capacitatea de 30 de cartuşe de calibrul 7,62x39 mm. Or, partea componentă a armei care nu poate fi utilizată pentru efectuarea împuşcăturii nu se consideră armă de foc* [66]. Observăm că instanţa a reţinut lipsa obiectului material al infracţiunii pe motiv că componenta armei de foc depistată la făptuitor nu era utilă pentru efectuarea împuşcăturii. Noua reglementare nu pune accent pe utilitatea componentei esenţiale a armei de foc la efectuarea tragerii. Pentru a facilita procesul de aplicare a legii penale s-a decis să se prevadă expres lista unor atare obiecte. În concluzie, nu componentele armei de foc utile pentru efectuarea tragerii, ci cele expres prevăzute de Legea nr.130/2012 trebuie considerate componente esenţiale ale armei de foc.

În alt context, subliniem că pentru a fi în prezenţa infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM este suficient ca făptuitorul să fi influenţat infracţional asupra unei singure arme de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă), chiar dacă legiuitorul foloseşte pluralul la descrierea obiectului material al infracţiunii. Corect notează M.Botnarenco confruntându-se cu pluralul în art.173 CP RM: se va aplica principiul *a maiori ad minus*, potrivit căruia atunci când legea opreşte sau prevede mai mult, implicit opreşte şi mai puţin [11, p.211].

În acelaşi timp, influenţarea asupra mai multor arme de foc poate conta doar în planul individualizării pedepsei penale, neavând importanţă la calificare. În legislaţia altor state manipulările ilegale exercitate în privinţa unui număr mare de arme de foc are relevanţă la încadrarea celor comise (de exemplu, o atare variantă agravantă se regăseşte în art.439 din Codul penal al Chinei [392] (atunci când fapta se exprimă în comercializarea ilegală a armelor de foc), în alin.(2) art.396 din Codul penal al Macedoniei, în alin.(2) art.335 din Codul penal al Croaţiei, în alin.(2) art.195 din Codul penal al Tadjikistanului, în alin.(3) art.253 din Codul penal al Lituaniei, în alin.(2) art.307 din Codul penal al Sloveniei, în secţiunea 2 Capitolul 41 din Codul penal al Finlandei [421], în §265.13 din Codul penal al Statului New York [439]).

Tot în acest perimetru de cercetare urmează să decidem care este coraportul dintre noţiunea de armă şi cea de armament. O asemenea necesitate este dictată de faptul că în dispoziţia unor articole din Partea Specială a Codului penal legiuitorul utilizează termenul de armament în detrimentul noţiunii de armă. Este cazul normei de la alin.(3) art.248 CP RM care, *inter alia*,

stabileşte răspunderea penală pentru contrabanda cu armament, precum şi al normei de la art.379 CP RM care vine să sancţioneze distrugerea sau deteriorarea intenţionată a armamentului militar. Operarea de către legiuitor cu termeni distincţi ne impune să clarificăm dacă noţiunile „armă" şi „armament" sunt echipolente. În optica lui S.Brînza şi V.Stati, expusă pe marginea analizei contrabandei în varianta-tip, prevăzută la alin.(3) art.248 CP RM, noţiunea de armament este generică pentru toate tipurile de arme, tehnică militară şi utilaj militar [27, p.284; 285, p.434; 289, p.532; 286, p.128; 284, p.164]. Dicţionarul Explicativ al Limbii Române la fel stabileşte că armamentul cuprinde atât armele, cât şi totalitatea mijloacelor tehnice de luptă [82,p.59]. Pe o poziţie similară se află D.Koreţki şi E.Soloniţcaia [344, p.6]. De aici rezultă că noţiunea „armament" este mai largă decât noţiunea „armă". Armamentul constituie genul, în timp ce arma – specia. Cu alte cuvinte, orice armă face parte din categoria armamentului, dar nu orice armament este armă. Pe lângă arme, în categoria armamentului intră şi mijloacele tehnice de luptă [143, p.132]. Susţinem o atare abordare a coraportului dintre aceste două noţiuni. Deci, cele două noţiuni nu sunt echipolente după conţinut, ci doar se intersectează. Operând cu noţiunea „armă" în conţinutul art.290 şi 291 CP RM legiuitorul a avut în vedere anume dispozitivul special în sensul Legii nr.130/2012, dar nu şi orice alt mijloc special de luptă. Manipulările ilegale cu astfel de entităţi materiale nu pot antrena răspunderea penală în baza art.290 sau 291 CP RM.

În alt context, urmează să identificăm soluția de calificare în ipoteza sustragerii unei arme de foc (ce face parte din patrimoniul cultural) din siturile arheologice sau din zonele cu potenţial arheologic. Aplicăm art.290 CP RM sau, după caz, alin.(2^1) art.186, alin.(2^1) art.187, alin.(2^1) art.190 ori alin.(2^2) art.191 CP RM? Precizăm că aceste din urmă norme au fost introduse recent în Codul penal prin Legea Republicii Moldova pentru modificarea şi completarea unor acte legislative, nr.75 din 21.04.2016 [129]. Întrebarea îşi are suportul în prevederile Legii Republicii Moldova privind ocrotirea monumentelor, nr.1530 din 22.06.1993 [119], în acord cu care monumentele în calitate de obiecte sau ansambluri de obiecte cu valoare istorică, artistică sau ştiinţifică, care reprezintă mărturii ale evoluţiei civilizaţiilor de pe teritoriul republicii, precum şi ale dezvoltării spirituale, politice, economice şi sociale, şi care sunt înscrise în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat, fac parte din patrimoniul cultural. Potrivit alin.(4) art.2 din acelaşi act legislativ, armele sunt considerate monumente sub formă de bunuri mobile. Că armele pot avea calitatea de obiect material al infracţiunilor consemnate la alin.(2^1) art.186, alin.(2^1) art.187, alin.(2^1) art.190 ori la alin.(2^2) art.191 CP RM rezultă, inclusiv, din explicaţiile lui S.Brînza şi V.Stati efectuate pe marginea analizei componenţelor de infracţiune regăsite la aceste articole [28, p.15].

Observăm că norma de la art.290 CP RM şi cele de la alin.(2^1) art.186, alin.(2^1) art.187, alin.(2^1) art.190 şi alin.(2^2) art.191 CP RM se află în relaţie de concurenţă, evident cu condiţia ca arma să fie de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) şi să întrunească calităţile caracteristice unei arme de foc, printre care funcţionalitatea. Mai exact, între aceste norme există o relaţie de tipul: normă specială – normă specială. Or, atât norma de la art.290 CP RM, cât şi normele de la alin.(2^1) art.186, alin.(2^1) art.187, alin.(2^1) art.190 şi alin.(2^2) art.191 CP RM sunt speciale în raport cu normele de la alin.(1) art.186, alin.(1) art.187, alin.(1) art.190 şi alin.(1) art.191 CP RM. Consemnăm că normele de la alin.(2^1) art.186, alin.(2^1) art.187, alin.(2^1) art.190 şi alin.(2^2) art.191 CP RM conţin pedepse mai aspre ca norma de la art.290 CP RM. Totodată, norma de la art.290 CP RM conţine pedepse mai aspre ca normele de la alin.(1) art.186, alin.(1) art.190 şi alin.(1) art.191 CP RM cu care concurează de la general la special. Nu acelaşi lucru se observă în cazul concurenţei dintre art.290 CP RM şi alin.(1) art.187 CP RM, pedeapsa stabilită la art.290 CP RM fiind mai mică decât cea de la alin.(1) art.187 CP RM. Respectând regula de calificare înscrisă la lit.c) art.117 CP RM, potrivit căreia în cazul concurenţei între două infracţiuni cu circumstanţe agravante (*a se citi* componenţe agravante – *n.a.*) infracţiunea se califică în baza normei penale care prevede o pedeapsă mai aspră, în ipoteza concurenţei între norma de la art.290 CP RM şi normele de la alin.(2^1) art.186, alin.(2^1) art.190 şi alin.(2^2) art.191 CP RM la calificare se vor reţine cele din urmă, ca fiind norme ce conţin pedepse mai aspre. Totodată, în ipoteza concurenţei între norma de la art.290 CP RM şi cea de la alin.(2^1) art.187 CP RM, la calificare, în virtutea regulii specificate la lit.a) art.117 CP RM, se va reţine art.290 CP RM; or, norma de la art.290 CP RM este una cu pedepse mai blânde în raport cu norma de la alin.(1) art.187 CP RM, în timp ce norma de la alin.(2^1) art.187 CP RM conţine pedepse mai aspre în raport cu norma de la alin.(1) art.187 CP RM. Deci, între art.290 CP RM şi alin.(2^1) art.187 CP RM există o relaţie de tipul: normă specială cu componenţă atenuantă şi normă specială cu componenţă agravantă. La calificare se reţine norma specială cu componenţă atenuantă. În orice caz, pentru situaţiile de concurenţă sus-indicate nu putem califica cele comise potrivit regulilor concursului de infracţiuni. Tocmai o asemenea soluţie de încadrare sugerează E.V. Gherasimova [312, p.22], cu care nu putem fi de acord din motivele nominalizate *supra*.

În fine, în conjunctura armei de foc drept obiect material al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM urmează să decidem asupra coraportului dintre titulatura art.290 şi dispoziţia acestei norme incriminatoare, avându-se în vedere lipsa coerenţei legislative la descrierea obiectului material. *In concreto*, în denumirea art.290 CP RM legiuitorul foloseşte noţiunea „armă”, în timp ce în conţinutul normei de incriminare este utilizată sintagma „armă de foc”. Considerăm că această discrepanţă nu are relevanţă la aplicarea art.290 CP RM. Corect se susţine în literatura de specialitate că rolul denumirii unui articol se rezumă doar la exprimarea esenţei juridice a

comportamentelor ilegale incriminate [40, p.94]. Totuşi, în vederea evitării eventualelor probleme la aplicarea art.290 CP RM, recomandăm legiuitorului să specifice în titulatura articolului faptul influenţării ilegale asupra unor arme de foc, dar nu asupra unor simple arme.

În continuare, atenţia noastră va fi îndreptată spre caracterizarea celeilalte entităţi materiale susceptibile să apară pe post de obiect material al infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM. Este vorba despre ***muniţii***. *Ab initio* consemnăm că, în planul dreptului penal comparat, în unele norme de incriminare similare celei de la art.291 CP RM muniţiile nu apar pe post de obiect material. Este cazul art.419 din Codul penal al Estoniei, art.289 din Codul penal al Kazahstanului, art.300 din Codul penal al Republicii Belarus, art.238 din Codul penal al Georgiei, art.230 din Codul penal al Azerbaidjanului, art.289 din Codul penal al Turkmenistanului, norme ce sancţionează exclusiv păstrarea neglijentă a armei de foc, nu şi a muniţiilor. Pe de altă parte, potrivit alin.(1) art.236 din Codul penal al Letoniei, pe post de obiect material al infracţiunii pot să apară nu doar armele de foc şi muniţiile, dar şi armele pneumatice de mare putere, dispozitivele şi substanţele explozive. Iar în corespundere cu alin.(1) art.255 din Codul penal al Lituaniei, materialele explozive evoluează în calitate de obiect material.

Muniția a fost reținută în calitate de obiect material în următoarele cazuri din practica judiciară: *inculpatul M.P., având scopul de a păstra ilegal muniții la domiciliul său, din anul 2010 a păstrat ilegal la el acasă, în dormitor, pe un dulap, într-un pahar, un cartuș militar, care la 02.01.2012, în urma percheziției efectuate de către colaboratorii de poliție, a fost depistat și ridicat* [224]; *inculpatul M.V. a păstrat ilegal la domiciliul său 11 cartuşe de calibrul 5,45x39 mm, care conform raportului de constatare tehnico-ştiinţifică nr.7919 din 06.09.2015, fac parte din categoria muniţiilor letale* [156]; *inculpatul U.N., în circumstanţe nestabilite de către organul de urmărire penală, a făcut rost de două cartuşe şi, neavând autorizaţia corespunzătoare, le-a păstrat asupra sa* [157].

Potrivit art.2 din Legea nr.130/2012, prin muniţie se înţelege ansamblul format din tubul cartuşului, încărcătura de azvârlire, capsa de aprindere şi, după caz, din proiectil. După cum se observă, Legea nr.130/2012 nu defineşte muniţia aşa cum pretinde a o face, ci mai degrabă enumeră părţile componente ale acesteia. Mai exact, legea stabileşte părţile componente ale cartuşului ca fiind cel mai răspândit tip al muniției. Tocmai de aceea, accepțiunea muniției în sensul Legii nr.130/2012 este prea îngustă. În sensul normelor de incriminare de la art.290 și 291 CP RM, termenul „muniție” are o încărcătură de conținut mult mai mare.

În conformitate cu lit.c) art.3 din Protocolul împotriva producerii ilicite şi traficului cu arme de foc, cu părţi componente şi cu muniţie, adiţional la Convenţia Organizaţiei Naţiunilor Unite împotriva criminalităţii organizate transnaţionale, muniţiile sunt definite ca fiind componente care includ cartușe, capsule, alice, gloanțe sau proiectile folosite cu arma de foc.

Surprindem că și în contextul actului internațional enunțat muniţiile sunt folosite într-o accepție restrânsă, și anume: ca componente necesare pentru efectuarea tragerilor din armele de foc. Deci, în mare măsură vizează cartușele în calitate de muniție necesară armelor de foc. Concluzia: și această poziție pare a fi una restrictivă. În mod analogic, în conformitate cu lit.c) pct.1 din Hotărârea Plenului CSJ RM nr.31/1998, muniţiile sunt definite ca fiind cartușele, proiectilele și încărcăturile de orice fel, care pot fi utilizate pentru armele de foc și pot fi fabricate industrial sau confecționate în mod meșteșugăresc. Pe o poziţie similară se află A.Borodac, care prin muniţii înţelege cartuşele, proiectilele şi încărcăturile de orice fel, care pot fi utilizate la armele de foc şi pot fi fabricate industrial sau confecţionate în mod manual [9, p.428]. Acelaşi lucru îl desprindem din accepţiunea autorilor L.Gîrla şi Iu.Tabarcea expusă pe marginea obiectului protecţiei penale al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM, în conformitate cu care obiectul juridic special al infracţiunii analizate îl constituie relaţiile sociale ce asigură securitatea publică în sfera traficului de arme de foc, de elemente componente, precum şi de muniţii pentru acestea (sublinierea ne aparţine – *n.a.*) [316, p.183]. În ce ne priveşte, nu putem limita tipurile muniţiilor la cele utile armei de foc. Or, din textul normelor incriminatoare nu deducem o atare dependență. Legiuitorul incriminează manipulările ilegale cu armele de foc și cu muniţiile, dar nu cu armele de foc și cu muniţiile corespunzătoare armei de foc. Prin urmare, pe post de obiect material al infracțiunilor prevăzute la art.290 și 291 CP RM pot evolua nu doar muniţiile armelor de foc, ci și ale altor categorii de arme, inclusiv acele muniţii care nu au vreo conexiune cu armele. Cu privire la acest aspect S.Brînza și V.Stati consemnează, pe bună dreptate: „… nu are importanță dacă muniţiile sunt accesorii pentru armele de foc sau pentru arme de alt tip. De asemenea, nu contează dacă muniţiile sunt aferente unei arme ori au un caracter autonom” [27, p.629].

Mai aproape de voința legiuitorului pare a fi definiția muniţiilor desprinsă din Dicționarul Explicativ al Limbii Române, în acord cu care prin muniție se subînțelege denumirea generică dată cartușelor pentru armamentul de infanterie, grenadelor de tot felul, proiectilelor de artilerie, bombelor de aviație etc [82, p.661]. Pe o poziție similară se află şi unii doctrinari. Bunăoară, în opinia lui S.Brînza și V.Stati, noțiunea „muniții” este generică pentru: 1) cartușele pentru armele de foc, pentru armele de autoapărare, pentru armele de aruncare etc.; 2) încărcăturile pentru aruncătoarele de grenade și mortiere; 3) proiectilele de artilerie; 4) bombele de aviație etc. [27, p.629]. Alți doctrinari atribuie la categoria muniţiilor obiectele de înarmare și muniţiile de lansare, destinate pentru distrugerea țintei și care conțin încărcături explozibile, pirotehnice de aruncare sau de spargere ori încărcături combinate. Tot aici se atribuie minele, obuzele de artilerie, rachetele de luptă, grenadele reactive de luptă antitanc, bombele de avion, părţile de luptă ale rachetelor şi torpilelor etc., destinate pentru distrugerea țintei [4, p.645; 293, p.236]. În categoria muniţiilor se includ toate cartușele armei de foc, indiferent de calibru, precum și dacă

sunt fabricate în condiții industriale sau casnice [348, p.100]. După O.Pasat, prin muniţie se are în vedere totalitatea cartuşelor pentru armamentul de infanterie, grenadelor de tot felul, proiectilelor de artilerie, bombelor de aviaţie etc., dar nicidecum muniţiile în sensul Legii privind regimul armelor şi al muniţiilor cu destinaţie civilă, care oferă o definiţie mult prea îngustă [143, p.133], poziţie învederată şi în doctrina ucraineană [399, p.511].

În contextul manipulărilor ilegale săvârșite în privința cartușelor defecte (inutilizabile) se impune de precizat că, în anumite condiții, asemenea comportamente sunt în stare să se încadreze în tiparul art.292 CP RM (fabricarea, procurarea, prelucrarea, păstrarea, transportarea, folosirea sau neutralizarea substanțelor explozive ori a materialelor radioactive). Este cazul cartușelor defecte în conținutul cărora intră pulberea [275, p.57]. Or, pulberea sau, altfel numită, praful de pușcă constituie substanță explozivă, încălcarea regulilor de manipulare cu care poate antrena răspunderea penală în baza art.292 CP RM. Corect remarcă V.V. Bîcikov: „În cazul depistării cartușelor inutilizabile pentru tragere persoana vinovată este trasă la răspundere penală pentru păstrarea substanțelor explozive ce intră în componența munițiilor” [306, p.40]. Important e ca făptuitorul să conștientizeze că influențează infracțional asupra unei substanțe explozive.

În altă ordine de idei, în doctrină se consemnează că o singură muniție pentru arma de foc nu constituie obiect material, aceasta pentru că ea nu prezintă pericol sporit pentru societate [306, p.41]. Susținem o atare optică în partea ce vizează lipsa, de regulă, a pericolului sporit pentru societate în ipoteza circulației ilegale a unei singure muniții. Totodată, nu putem fi de acord cu opinia citată în ceea ce privește lipsa obiectului material în astfel de situații. Or, la calificare potrivit art.290 sau 291 CP RM nu interesează numărul munițiilor asupra cărora a fost îndreptată conduita ilegală a făptuitorului. Este suficientă prezența unui singur exemplar. Cele comise oricum constituie infracțiune. Însă, în virtutea prevederii de la alin.(2) art.14 CP RM, care consfințește principiul oportunității considerării unei fapte ilegale drept infracțiune, cel abilitat cu aplicarea legii penale ar putea să nu pornească urmărirea penală sau să o înceteze (în ipoteza în care urmărirea penală a fost pornită) atunci când influența criminală este direcționată către o singură muniție. Lipsa gradului prejudiciabil al infracțiunii pe motivul lipsei de importanță a faptei se poate datora, inclusiv, manipulărilor ilegale cu mai multe muniții. În orice caz, la aprecierea gradului prejudiciabil se va ține cont atât de numărul munițiilor, cât și de tipul acestora. Or, nu este exclus ca păstrarea unei singure muniții să fie mai prejudiciabilă decât păstrarea mai multor muniții. Până la urmă, relevanţă are, inclusiv, tipul muniției păstrate. Evident, păstrarea unei singure grenade este cu mult mai periculoasă decât păstrarea a cinci cartușe. În fine, practicianul este cel îndrituit să aprecieze dacă o faptă penală prezintă grad prejudiciabil caracteristic unei infracțiuni.

Din perspectiva dreptului comparat, consemnăm că, în corespundere cu subsecţiunea 1 secţiunea 279 din Codul penal al Cehiei [441], în calitate de obiect material al infracţiunii poate să apară doar muniţia în cantitate mare. Deci, în acord cu reglementările statului ceh, obiectul material al infracţiunii corespondente celei de la art.290 CP RM trebuie să cuprindă anumiţi parametri cantitativi. În caz contrar, cele comise nu reprezintă infracţiune. La fel, în acord cu alin.(2) art.418 din Codul penal al Estoniei, nu constituie infracţiune manipularea realizată în privinţa unui număr mic de cartuşe.

În altă privință, din analiza practicii judiciare constatăm că pe post de obiect material al infracțiunilor analizate cartușele sunt cel mai des întâlnite muniții [163; 257]. În același context, accentuăm că este muniție cartușul, dar nu glonțul. Acesta din urmă este parte componentă a cartușului. Mai exact, așa cum se susține în doctrină [295, p.98], glonțul este acea parte a cartușului care, prin proiectare, creează efectul urmărit al împușcăturii. Gloanţele sunt proiectile ca părţi componente ale cartuşelor, constând dintr-un miez de plumb, întărit cu staniu, antimoniu, cupru-zinc sau alt aliaj şi/sau învelit într-un ambalaj de metal [294, p.41]. Prin urmare, obiect material al infracțiunilor prevăzute la art.290 și 291 CP RM este cartușul, ca specie a munițiilor, dar nu glonțul cartușului. De aceea, incorect a fost reținut glonțul drept obiect material în următoarea speță din practica judiciară: *B.V., acționând intenționat și urmărind scopul de a procura și păstra muniții, la o dată nestabilită de către organul de urmărire penală a procurat un număr impunător de gloanțe și praf de pușcă, pe care le-a păstrat…* [180]". Înțelegem că în limbajul uzual termenul „glonț" este folosit cu sensul de cartuș. Termenii respectivi au fost echivalați, neîntemeiat, de legiuitor, atunci când a definit noțiunea „armă de foc". Totuși, să nu uităm că glonțul este doar o parte a cartușului. Respectiv, glonțul nu este muniție, ci parte a muniției. Atribuirea nejustificată a părților din muniție la categoria munițiilor și, respectiv, la obiectul material al infracțiunilor prevăzute la art.290 și 291 CP RM, ar însemna interpretarea extensivă defavorabilă a legii penale. Or, la descrierea obiectului material legiuitorul folosește termenul „muniții", dar nu „părți componente ale munițiilor". Ca și excepție, nu este exclusă răspunderea penală în baza art.290 CP RM în ipoteza păstrării, purtării etc. ilegale a părților componente ale munițiilor cu intenția fabricării acestora (pregătire la infracțiunea prevăzută la art.290 CP RM) [275, p.56]. Simpla păstrare sau purtare a obiectelor nominalizate fără intenția de a fabrica muniții nu poate antrena răspunderea penală în baza art.290 CP RM. Într-o altă speță din practica judiciară ca obiect material al infracțiunii prevăzute la art.290 CP RM nejustificat a fost reținută capsa, aceasta fiind catalogată de către instanța de judecată drept muniție [181].

Cât privește munițiile armelor de foc, în funcție de caracteristicile canalului țevii, cartușele pot fi: a) pentru arme cu țeavă lisă; b) pentru arme cu țeavă ghintuită. În acest context, accentuăm că muniția armei de vânătoare cu țeavă lisă poate fi privită în postura de obiect

material al infracțiunilor analizate. În dreptul comparat însă, legiuitorul rus a decis să excepteze de la răspundere penală nu doar manipulările ilegale cu arma de foc cu ţeavă lisă, ci şi cu muniţiile acesteia. La fel, art.235 din Codul penal al Armeniei şi art.228 din Codul penal al Azerbaidjanului stabilesc excepţia în privinţa muniţiilor armei de vânătoare cu ţeavă lisă. Pe de altă parte, legiuitorul bielorus a decis să incrimineze într-o normă distinctă (art.295^1 din Codul penal) manipulările ilegale realizate în privinţa armei de vânătoare cu ţeavă lisă şi a muniţiilor aferente, considerând un atare comportament mai puţin prejudiciabil.

Muniţiile armei de vânătoare cu ţeavă lisă în calitate de obiect material al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM au fost reținute în următorul caz: *inculpatul P.S. a fost condamnat în baza alin.(1) art.290 CP RM, printre altele, pentru păstrarea a trei cartușe calibrul 16 mm, care se referă la categoria muniții și sunt cartușe de vânătoare cu lovitură centrală, încărcate cu alice nr.3 fabricate industrial, destinate pentru trageri din arme de vânătoare cu țeavă lisă de calibru 16 mm, care sunt utile pentru efectuarea tragerilor* [260]. Soluţii similare au fost sesizate şi la analiza altor cauze din practica judiciară [229; 176; 72]. În ce privește infracțiunea prevăzută la art.290 CP RM, subliniem că legiuitorul incriminează circulația ilegală a munițiilor aferente armei de vânătoare cu țeavă lisă, dar nu face acest lucru și în privința armei de vânătoare cu țeavă lisă. Acest lucru demonstrează o dată în plus lipsa unei coerențe legislative la incriminarea unor comportamente ilegale în sfera circulației armelor și munițiilor. Reiterăm opinia noastră de a criminaliza fapta de manipulare ilegală cu arma de vânătoare cu țeavă lisă. În context subliniem existenţa Proiectului de lege pentru modificarea şi completarea unor acte legislative, în care se propune includerea armei de vânătoare cu ţeavă lisă în categoria obiectului material al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM, dar prin excluderea din această categorie a cartuşelor aferente unor asemenea arme [149]. Printr-un alt Proiect de lege pentru modificarea şi completarea unor acte legislative (elaborat mai recent) se intenţionează criminalizarea manipulărilor ilegale realizate atât în privinţa armei de vânătoare cu ţeavă lisă, cât şi a muniţiilor aferente acesteia [150]. Pe bună dreptate se punctează în Nota informativă la acest din urmă Proiect de lege că armele de vânătoare cu ţeavă lisă constituie arme de foc, care, fiind aplicate la distanţe mici, devin cele mai periculoase prin faptul că alicele trase nu lasă victimei nicio şansă de supravieţuire sau aceasta este minimă.

Nu pot fi privite în calitate de muniţii şi, respectiv, nu pot constitui obiect material al infracţiunilor examinate grenadele de instruire, precum şi obiectele similare acestora, pe motiv că ele nu conţin substanţe explozive şi nu sunt destinate nimicirii forţei vii sau distrugerii diferitelor tipuri de clădiri [388, p.34]. Posedarea unor astfel de obiecte nu creează pericol pentru securitatea publică [375, p.393].

În fine, în cadrul segmentului destinat investigării obiectului material al infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM urmează a fi abordată chestiunea privind expertiza balistică judiciară a armelor de foc şi a muniţiilor. Deşi acest lucru comportă, în mare parte, nuanţe de procedură penală şi, mai ales, criminalistică, considerăm oportună punctarea sumară pe acest aspect. Preliminar, menţionăm că expertiza balistică reprezintă un tip al expertizei efectuate pentru cercetarea armei de foc, a muniţiilor acesteia, precum şi a urmelor rezultate din folosirea lor, întru determinarea datelor de fapt, importante pentru desfăşurarea urmăririi penale şi judecarea cauzei [365, p.83]. În acelaşi timp, expertiza balistică judiciară nu se înscrie în rândul expertizelor obligatorii stipulate la art.143 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova (în continuare – CPP RM) [34]. În doctrină se arată că nu este necesară efectuarea expertizei balistice atunci când identificarea obiectului unor astfel de infracțiuni este posibilă după particularitățile individuale [346, p.197]. În cazul armelor de foc şi al muniţiilor fabricate în condiţii industriale, de regulă, nu apare problema stabilirii faptului dacă obiectele depistate constituie obiect material al infracţiunilor analizate. O atare problemă apare mai cu seamă în cazul armelor de foc şi al muniţiilor confecţionate artizanal sau fabricate în condiţii casnice. În acelaşi registru, V.P. Tihii susţine că, de regulă, nu este necesară numirea şi efectuarea expertizei balistice judiciare în cazul armei de foc industriale [388, p.21]. Considerăm că, în cazul în care apar dubii în ceea ce priveşte tipul dispozitivului tehnic depistat, trebuie de apelat la ajutorul experților – persoane având cunoștințe temeinice în materia armelor. În unele cazuri, tragerile pot fi efectuate din dispozitive fabricate în condiţii casnice, dar care nu constituie arme de foc. Tocmai în astfel de cazuri, precum şi în altele similare, este necesară efectuarea expertizei balistice judiciare.

2.3. Latura obiectivă a infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM

2.3.1. Latura obiectivă a purtării, păstrării, procurării, fabricării, reparării sau comercializării ilegale a armei de foc sau a muniţiilor, precum şi a sustragerii lor

După cum rezultă din dispoziţia normei incriminatoare, latura obiectivă a infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM este formată doar din fapta prejudiciabilă, iar în cazul sustragerii armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) şi a muniţiilor, în calitate de semne obligatorii apar urmarea prejudiciabilă, precum şi legătura de cauzalitate dintre faptă şi urmarea prejudiciabilă. De asemenea, atunci când sustragerea ia forma tâlhăriei sau a pungăşiei componenţa este una formală. În doctrina românească, însă, se susţine că urmarea prejudiciabilă şi, respectiv, legătura cauzală dintre faptă şi urmare constituie semne obligatorii [144, p.457; 137, p.445; 138, p.357; 87, p.295]. În special, se opinează că urmarea prejudiciabilă constă în

cauzarea unei stări de pericol [45, p.94; 146, p.477]. Nu putem îmbrăţişa un atare punct de vedere. Din conţinutul normei de la art.290 CP RM nu rezultă că pentru întregirea laturii obiective a infracţiunii este necesară survenirea unei urmări prejudiciabile. Componenţa de infracţiune înscrisă la art.290 CP RM este formală (cu excepţia sustragerii armei de foc şi a muniţiilor). Starea de pericol creată prin săvârşirea faptei prejudiciabile specificate la art.290 CP RM nu constituie o veritabilă urmare prejudiciabilă.

În cele din urmă, constatăm că latura obiectivă a infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM (cu excepţia sustragerii armei de foc şi a muniţiilor) constă în fapta prejudiciabilă concretizată în una dintre următoarele acţiuni/inacţiuni cu caracter alternativ îndreptate asupra armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) sau asupra muniţiilor: a) purtarea fără autorizaţia corespunzătoare; b) păstrarea fără autorizaţia corespunzătoare; c) procurarea fără autorizaţia corespunzătoare; d) fabricarea fără autorizaţia corespunzătoare; e) repararea fără autorizaţia corespunzătoare; f) comercializarea fără autorizaţia corespunzătoare.

Precizăm că toate cele şapte modalităţi normative au caracter alternativ. Aceasta înseamnă că este suficientă reţinerea unei singure modalităţi pentru a fi incidentă norma de incriminare supusă analizei. Realizarea mai multor acţiuni prejudiciabile nu poate conta la calificarea celor comise, ci la aplicarea pedepsei în sensul atenuării sau agravării acesteia. În acelaşi timp, este incorectă reţinerea la calificare a mai multor acţiuni prejudiciabile în ipoteza comiterii doar a unora dintre ele. Regula indicată nu este însă respectată de toate persoanele abilitate cu aplicarea legii penale. Ilustrativă în acest sens este următoarea speţă, în care instanţa a reţinut la calificare toate cele şapte modalităţi normative ale faptei, deşi prezente erau doar două: *inculpatul M.N. ilegal a procurat un cartuş, pe care îl păstra, în lipsa autorizaţiei corespunzătoare, la domiciliul său* [250]. O soluţie similară a fost reţinută şi în alte speţe din practica judiciară [227; 218; 49]. Amintim, însă, că, în corespundere cu alin.(1) art.113 CP RM, se consideră calificare a infracţiunii determinarea şi constatarea juridică a corespunderii exacte (sublinierea ne aparţine – *n.a.*) între semnele faptei prejudiciabile săvârşite şi semnele componenţei infracţiunii prevăzute de norma penală. Imputarea tuturor faptelor alternative prevăzute de dispoziţia art.290 CP RM, în ipoteza în care în acţiunile făptuitorului sunt prezente doar unele dintre ele, contravine regulii privind exactitatea calificării infracţiunilor.

În cele ce urmează vom supune analizei fiecare dintre cele şapte modalităţi normative de exprimare a faptei prejudiciabile consemnate la art.290 CP RM. Urmând ordinea stabilită de legiuitor, vom debuta cu modalitatea de ***purtare*** a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) sau a muniţiilor fără autorizaţia corespunzătoare. Despre această acţiune O.Iu. Toropîghin enunţă că pericolul social constă în faptul că arma se află nemijlocit asupra persoanei vinovate și, în orice moment, poate fi folosită la săvârșirea unei infracțiuni [390, p.17].

Legislaţia conexă normei de la art.290 CP RM nu conţine definiţia noţiunii „purtarea armelor de foc şi a muniţiilor”, motiv pentru care vom face uz de concepţiile doctrinare în materie. Apropo, în context nu poate fi trecută cu vederea observaţia făcută de S.Brînza: art.2 din Legea nr.130/2012 ar trebui să definească toate noţiunile care desemnează modalităţile normative ale faptei prejudiciabile prevăzute la art.290 CP RM [19, p.94].

Într-o opinie, „a purta armă” înseamnă a o avea asupra sa şi a se deplasa cu ea dintr-un loc în altul [132, p.333]. În viziunea lui A.Borodac, prin purtare ilegală a armelor de foc şi a muniţiilor trebuie de înţeles portul acestora lipite de corp, în haine, sacoşe, valize şi în alte locuri, care ar asigura păstrarea în cazul în care lipseşte permisul organului autorizat [9, p.428]. După I.I. Bikeev, purtarea armelor de foc şi a muniţiilor reprezintă deplasarea acestora asupra făptuitorului sau în bunuri portabile [302, p.16]. Considerăm că cea din urmă accepţie nu permite a distinge purtarea de transportarea armelor de foc şi a muniţiilor. Portabil este şi mijlocul de transport. Purtării îi este caracteristic faptul deplasării bunurilor deţinute nemijlocit asupra făptuitorului (în haină, în geantă, în sacoşă etc.), astfel încât acesta să aibă oricând posibilitatea de a le folosi potrivit destinaţiei. Pe cale de consecinţă, deplasarea acestora într-un mijloc de transport, atunci când făptuitorul nu are posibilitatea de a le folosi potrivit destinaţiei în caz de necesitate, nu poate fi considerată purtare, ci mai degrabă transportare.

În opinia lui T.L. Grigorean, purtarea armei presupune deţinerea efectivă a acesteia, dacă arma se află asupra celui vinovat (aflarea în haină sau nemijlocit pe corp, în geantă sau servietă etc.) [315, p.15-16]. M.H. Rustambaev defineşte purtarea ca fiind deţinerea faptică a acestor obiecte, dacă ele se află asupra făptuitorului [375, p.396]. Tot aşa şi E.A Pronkina susţine că purtarea ilegală implică, printre altele, aflarea armelor de foc şi a muniţiilor în haine sau nemijlocit asupra corpului făptuitorului [369, p.24]. Pe o poziţie similară se află L.Gîrla şi Iu.Tabarcea, care evidenţiază, *inter alia*, în calitate de modalitate faptică a purtării, aflarea armei sau a muniţiilor în haină sau nemijlocit asupra corpului făptuitorului [316, p.188].

O abordare similară cu a autorilor sus-indicaţi o regăsim în pct.11 din Hotărârea Plenului JS a FR nr.5/2002. Reacţionând la această interpretare cazuală, D.Koreţki şi E.Soloniţcaia susţin, pe bună dreptate, că purtarea ilegală a armei de foc şi a muniţiilor este inaplicabilă în cazul aflării armei asupra corpului unei persoane bolnave ţintite la pat, deşi arma este deţinută asupra persoanei [343, p.55]. De aceea, prin purtarea armei aceşti autori înţeleg deplasarea acesteia în spaţiu nemijlocit asupra făptuitorului: în buzunar, după brâu, în sacoşă, în portmoneu, precum şi în alte obiecte de acest gen, care să-i asigure deţinătorului posibilitatea de a folosi rapid arma potrivit destinaţiei [344, p.64; 383, p.14]. Pe o poziţie similară se află S.Brînza şi V.Stati, care relevă că purtarea reprezintă deplasarea armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă

lisă) sau a muniţiilor, ţinându-le în braţe, în spate, la brâu (inclusiv într-un toc), într-o geantă, borsetă, într-un ghiozdan, rucsac etc. [27, p.632; 24, p.581].

În alt registru, E.A. Kaţ defineşte purtarea ilegală ca fiind deplasarea repetată a armei şi a muniţiilor datorită eforturilor fizice personale ale omului [334, p.18]. Avem unele rezerve faţă de o asemenea optică. În primul rând, în definiţia enunţată s-ar încadra şi transportarea armei de foc şi a muniţiilor, ceea ce n-ar fi corect. Aceste două acţiuni trebuie deosebite, chiar dacă legiuitorul moldav, comparativ cu alţii, nu stabileşte transportarea armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) şi a muniţiilor drept modalitate normativă de exprimare a faptei prejudiciabile specificate la art.290 CP RM. În al doilea rând, nu considerăm necesară prezenţa unei deplasări repetate pentru a fi în prezenţa purtării ilegale a armei de foc sau a muniţiilor. Chiar şi în ipoteza unei singure deplasări cu respectivele obiecte dintr-un loc în altul cele comise trebuie considerate purtare ilegală [279, p.37].

În altă ordine de idei, în doctrină se menţionează că portul armei implică ca aceasta să fie încărcată sau ca persoana care o poartă să aibă asupra sa şi muniţia [45, p.93]. Iar acest lucru, după cum indică unii autori, este necesar pentru a deosebi portul armei de păstrarea acesteia [144, p.455; 87, p.293]. În contrast, S.Ivaşcu, O.Loghin şi T.Toader susţin că nu interesează dacă arma a fost sau nu încărcată, ori dacă, nefiind încărcată, făptuitorul a avut sau nu muniţii asupra sa [131, p.497; 117, p.173]. În acelaşi făgaş, V.Dobrinoiu şi N.Conea afirmă, cu drept cuvânt, că din cuprinsul actelor normative în vigoare, precum şi din conţinutul normei de incriminare nu rezultă nicio dispoziţie din care să reiasă o asemenea cerinţă (ca arma să fie încărcată sau ca persoana care o poartă să aibă asupra sa şi muniţia) [85, p.294]. Subscriem celei din urmă poziţii. Într-adevăr, din textul normei de la art.290 CP RM, prin interpretare cu cadrul legal de referinţă, nu rezultă că purtarea trebuie să implice deţinerea de către făptuitor asupra sa a unei arme încărcate sau a muniţiei corespunzătoare. Din contra, la descrierea obiectului material al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM legiuitorul indică două categorii de entităţi cu caracter alternativ, fiind deci suficientă influenţarea infracţională asupra unui singur obiect. Purtarea ilegală poate viza distinct arma de foc, după cum poate viza separat muniţiile armei de foc.

În altă privinţă, pentru calificare nu contează cui aparţine arma de foc sau muniţiile purtate – celui vinovat sau altei persoane. Important e ca făptuitorul să nu dispună de autorizaţia corespunzătoare. Nu interesează nici dacă arma de foc a fost procurată în condiţii legale sau ilegale. Or, e posibil ca o persoană să fi procurat în condiţii legale arma de foc, iar o altă persoană să o fi purtat ilegal. Mai mult, e posibil chiar ca făptuitorul să fi obţinut permisul de procurare a armei, dar fără să fi obţinut şi permisul de armă ca act ce conferă dreptul de a deţine şi a purta arme de foc şi muniţii. O.Iu. Toropîghin arată că purtarea armei de foc şi a muniţiei va fi prezentă indiferent de faptul dacă are loc în stradă sau în încăpere [390, p.17]. De aceea,

considerăm că va fi purtare ilegală chiar şi atunci când făptuitorul se deplasează în interiorul domiciliului său cu arma asupra sa. Nu are relevanţă dacă obiectele indicate au fost purtate în mod deschis sau pe ascuns, nici dacă sunt purtate în public. În plan comparat însă, în acord cu art.699 din Codul penal al Italiei [414], constituie variantă agravată purtarea armei într-un loc în care se desfăşoară competiţii sportive sau în care are loc o adunare de oameni ori într-un loc populat.

Nu contează la calificare cât timp a purtat persoana arma de foc sau muniţiile. Nu este exclus ca în ipoteza unei purtări ilegale neînsemnate să funcţioneze regula statuată la alin.(2) art.14 CP RM, în acord cu care nu constituie infracţiune acţiunea sau inacţiunea care, deşi, formal, conţine semnele unei fapte prevăzute de Codul penal, dar, fiind lipsită de importanţă, nu prezintă grad prejudiciabil al unei infracţiuni. Prevederea citată, aşa cum susţine A.Eşanu [91, p.88], este reflecţia principiului proporţionalităţii şi rezonabilităţii urmăririi şi judecării cauzei penale.

Continuăm analiza laturii obiective a infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM cu fapta prejudiciabilă exprimată în ***păstrarea*** muniţiilor şi a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) fără autorizaţia corespunzătoare. În accepţiunea cea mai largă, a deţine armă sau muniţie înseamnă a le avea în posesie [146, p.477; 131, p.497]. Orice persoană, care a procurat arma, o păstrează: nemijlocit asupra sa, în locuinţă sau în alt loc pentru depozitare [344, p.62]. I.Pascu şi V.Lazăr enunţă: „Deţinerea reprezintă o anumită poziţie a bunului – în cazul de faţă a armei de a se afla la dispoziţia persoanei care o deţine. Nu este vorba de un drept de dispoziţie cu semnificaţie juridică, ca atribut al dreptului de proprietate, ci de posibilitatea de a dispune, în fapt, de arma respectivă" [144, p.455].

În optica lui A.Borodac, prin păstrare ilegală trebuie de înţeles acţiunile îndreptate spre purtarea acestora de către o persoană, precum şi păstrarea lor în locuinţe, în localuri, în ascunzişuri fără autorizaţie [9, p.428]. După I.Macari, a păstra arma înseamnă a dispune de ea, care însă nu e numaidecât să fie la vinovat. Ea se poate afla în diverse locuri: acasă, la vilă, în garaj, în ogradă, în livadă etc [132, p.333]. În doctrina rusă păstrarea ilegală este definită ca fiind deţinerea obiectelor în încăperi, în ascunzişuri, precum şi în alte locuri în stare să asigure securitatea lor [369, p.23; 380, p.16].

În opinia unor autori, pentru a fi în prezenţa păstrării armelor şi a muniţiilor este necesar ca acestea să nu fie deţinute asupra făptuitorului, dar în alt loc [315, p.15; 338, p.567; 375, p.396; 373, p.295]. Pe o poziţie similară se află L.V. Polovova, susţinând că păstrarea presupune posedarea reală a armei şi a muniţiei, fără ca acestea să se afle nemijlocit asupra posesorului [364, p.28]. În contrast, alţi autori sunt de părere că păstrarea armei de foc sau a muniţiilor poate avea loc şi nemijlocit asupra făptuitorului [344, p.62; 24, p.581; 4, p.646]. Bunăoară, I.V.

Diriutin subliniază că păstrarea poate avea loc în ascunzișuri special adaptate, la domiciliu, în garaj, în subsol, asupra persoanei (sublinierea ne aparţine – *n.a.*), în mijloace de transport [320, p.99]. O abordare similară este surprinsă în Hotărârea Plenului CSJ RM nr.31/1998. În ce ne priveşte, susţinem acest din urmă punct de vedere. Probabil, autorii care susţin contrariul încearcă să evite confuzia dintre purtarea şi păstrarea armei de foc sau a muniţiilor atunci când acestea se află nemijlocit asupra făptuitorului. Poate. Doar că purtarea ilegală a unor astfel de obiecte, pe lângă deţinerea efectivă asupra făptuitorului, implică şi deplasarea acestora dintr-un loc în altul. În contrast, în ipoteza păstrării armelor şi muniţiilor asupra făptuitorului, acesta nu se deplasează cu ele în spaţiu.

În alt registru, pentru a fi în prezenţa păstrării nu are relevanţă dacă făptuitorul a purtat respectivele obiecte. De asemenea, pentru existenţa elementului material este suficientă chiar deţinerea unei singure arme sau a muniţiei în cantitate mică [138, p.256; 87, p.292; 146, p.477; 45, p.93]. Nu contează nici perioada de timp în care făptuitorul le are în conservare [138, p.356; 45, p.93]. Nu interesează cum s-a dobândit posesia şi nici dacă este o posesie pentru sine sau pentru altul [131, p.497]. Cu alte cuvinte, este indiferent mijlocul prin care au fost dobândite (au fost cumpărate, furate, împrumutate etc.) [144, p.455; 137, p.443; 85, p.293; 87, p.292; 45, p.93]. De asemenea, după cum arată S.Brînza şi V.Stati, nu contează la calificare dacă făptuitorul este posesor primar (deoarece a fabricat arma de foc sau muniţiile) ori a procurat de la altcineva respectivele entităţi [27, p.632; 24, p.581]. În planul dreptului comparat, potrivit legislaţiei penale a Federaţiei Ruse, o asemenea particularitate are relevanţă la calificare. Astfel, în eventualitatea în care posesorul armei de foc este şi persoana care a fabricat-o cele comise formează concurs de infracţiuni (art.222 şi art.223 CP FR), aceasta deoarece legiuitorul rus incriminează într-o normă separată fabricarea armei de foc şi a muniţiilor. La calificare nu are importanţă nici locul unde sunt păstrate armele de foc sau muniţiile. Unii autori [400, p.412], în genere, susţin că păstrarea armei sau a muniţiilor presupune deţinerea faptică a acestor obiecte indiferent de locul de aflare a lor. Referitor la acest segment, E.V. Soloniţcaia menţionează că armele de foc şi muniţiile sunt ţinute în acele locuri ce pot asigura făptuitorului posibilitatea de a le deține de fapt permanent asupra sa și, în caz de necesitate, de a le folosi potrivit destinației [383, p.14]. Deci, locul păstrării nu contează la calificare. Relevant e ca armele de foc sau muniţiile să se afle în sfera de stăpânire a făptuitorului.

În doctrină se menţionează că răspunderea penală pentru păstrarea armei de foc sau a muniţiilor nu se exclude nici atunci când făptuitorul deţine arma la unele cunoştinţe de ale sale [375, p.396]. Ilustrativă este următoarea speţă: *din luna noiembrie a anului 2012, R.A. a păstrat intenţionat şi ilegal, în lipsa autorizaţiei corespunzătoare, un cartuş de calibru 5,6 mm, pe care*

l-a găsit în or. Soroca şi pe care apoi l-a depozitat în gospodăria lui P.A., şi anume: în casa acestuia, pe sobă, fără să-l informeze pe ultimul [253].

În alt context, menţionăm că practic în toate cazurile păstrarea se face pe ascuns. Nu este exclus însă ca păstrarea să fie cunoscută de cineva. În orice caz, acest lucru nu are relevanţă la calificare. Pe de altă parte, unii autori susţin că păstrarea armei trebuie să fie ascunsă [338, p.567; 339, p.553]. Nu de aceeaşi părere sunt D.Koreţki şi E.Soloniţcaia, care punctează că păstrarea ascunsă a armei nu constituie semn obligatoriu al infracţiunii examinate [344, p.64]. Tot aşa S.Brînza şi V.Stati semnalează că păstrarea reprezintă deţinerea în mod ascuns sau deschis a armei de foc sau a muniţiilor [27, p.632; 24, p.581]. De aceeaşi părere sunt şi alţi autori [87, p.293]. Considerăm lipsită de fundament juridic afirmaţia acelor autori care susţin că păstrarea trebuie să aibă loc pe ascuns.

În altă ordine de idei, în literatura de specialitate rusă se evidenţiază: „Dacă persoana, care păstrează ilegal arma de foc, o aplică la săvârşirea unei infracţiuni (de exemplu, a unei tâlhării), atunci nu este necesară calificarea suplimentară în baza art.222 CP FR (normă similară cu cea de la art.290 CP RM). În acelaşi timp, aplicarea armei de foc deţinute ilegal în scop de legitimă apărare nu exclude calificarea celor comise ca păstrare ilegală [339, p.553-554]". Stranie poziţie. În special prima parte a citatului. Nu putem susţine punctul de vedere precum că păstrarea ilegală a armei de foc este absorbită de infracţiunea la a cărei comitere a fost utilizată respectiva armă. În speţă, infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM nu poate fi absorbită de infracţiunea prevăzută la art.188 CP RM. Între normele art.290 şi art.188 CP RM nu există o relaţie de tipul parte-întreg, chiar dacă la lit.e) alin.(2) art.188 CP RM este inserată circumstanţa agravantă „cu aplicarea armei sau altor obiecte folosite în calitate de armă". Aplicarea armei de foc la săvârşirea unei infracţiuni excede conţinutul laturii obiective a faptei specificate la art.290 CP RM. În cele din urmă, în condiţiile sus-reliefate, suntem de părere că la aprecierea juridico-penală a celor comise urmează a se face uz de regulile de calificare potrivit concursului de infracţiuni. Totodată, susţinem poziţia indicată *supra* în partea ce vizează calificarea celor comise potrivit art.290 CP RM în ipoteza în care arma de foc deţinută ilegal este folosită la apărarea contra unui atac nelegitim. Oricât de nobil ar fi scopul urmărit de făptuitor prin deţinerea armei de foc sau a muniţiilor, păstrarea acestora în lipsa autorizaţiei corespunzătoare antrenează răspunderea penală în baza art.290 CP RM.

În contextul modalităţii normative analizate urmează a se face distincţia dintre transportarea armei de foc şi a muniţiilor şi păstrarea lor, în special atunci când bunurile în cauză sunt deţinute într-un mijloc de transport. Ilustrativă este disocierea celor două acţiuni făcută în doctrina rusă: „Transportarea se deosebeşte de păstrarea armei într-un mijloc de transport după intenţia manifestată de persoana vinovată. În cazul transportării armei intenţia făptuitorului este

orientată spre deplasarea acesteia dintr-un loc în altul, fără a fi folosită. În cazul păstrării intenţia este îndreptată spre posedarea faptică permanentă a armei cu posibilitatea de a o lua şi folosi în caz de necesitate" [344, p.66]. Transportarea nu poate avea loc atunci când arma de foc sau muniţiile se află asupra făptuitorului. În asemenea situaţie incidentă va fi purtarea armei de foc sau a muniţiei. Regretabil este faptul că în dispoziţia art.290 CP RM lipseşte o astfel de modalitate normativă precum transportarea armei de foc şi a muniţiilor. Chiar dacă aceasta nu este specificată în textul normei de incriminare, transportarea unor astfel de obiecte cade sub incidenţa art.290 CP RM, dar sub forma complicităţii (în ipoteza în care o persoană terţă transportă respectivele bunuri către autor) sau a pregătirii de infracţiune (în ipoteza în care însuşi făptuitorul transportă aceste bunuri în vederea comercializării, păstrării, purtării sau reparării lor).

Continuăm analiza faptei prejudiciabile a infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM cu ***procurarea*** muniţiilor şi a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă). Procurarea reprezintă una dintre cele mai întâlnite modalităţi normative. Este şi logic, deoarece pentru a deţine o armă este necesar a intra în posesia acesteia. Altceva e că nu în toate cazurile este posibil de a demonstra faptul procurării armelor şi muniţiilor. Ca şi în cazul purtării şi păstrării ilegale a armei de foc sau a muniţiilor, cadrul legal de referinţă pentru art.290 CP RM nu conţine o definiţie a procurării respectivelor entităţi, motiv din care vom face uz atât de sensul uzual al respectivului termen, cât şi de abordările doctrinare în materie. Aşadar, în sens uzual „a procura" înseamnă a face rost de ceva, a obţine ceva, a achiziţiona [81, p.854]. În doctrină procurarea este definită ca fiind activitatea infracţională ce constă în primirea armelor şi a muniţiilor în posesie temporară sau permanentă, cu titlu oneros sau gratuit, prin diverse forme: cumpărarea, schimbul, însuşirea bunului găsit, primirea în dar, primirea în calitate de recompensă în schimbul serviciilor prestate, primirea în contul stingerii unei datorii etc. [334, p.19; 315, p.15]. De aici rezultă următoarele aspecte definitorii: a) cumpărarea nu se confundă cu procurarea (între aceste două operaţiuni există o relaţie de tipul parte-întreg); b) procurarea poate lua forma unei tranzacţii atât cu caracter oneros, cât şi cu caracter gratuit; c) procurarea poate viza obţinerea bunurilor în folosinţă temporară sau permanentă [279, p.41].

După cum am statuat *supra*, procurarea poate îmbrăca diverse forme. Suficient de polemizate sunt chestiunile ce privesc intrarea în posesia bunurilor prin găsirea acestora sau prin sustragerea lor, drept modalităţi faptice ale procurării ilegale. În ceea ce priveşte intrarea în posesia armelor de foc sau a muniţiilor găsite, majoritatea autorilor sunt de părere că aceasta constituie una dintre formele procurării ilegale [9, p.428; 315, p.15; 4, p.646; 369, p.23; 404, p.435; 374, p.20; 373, p.295]. O interpretare similară o regăsim în pct.1 din Hotărârea Plenului CSJ RM nr.31/1998, precum şi în pct.11 din Hotărârea Plenului JS a FR nr.5/2002. În planul

dreptului naţional se atestă reglementări care vin să susţină teza precum că dobândirea bunurilor găsite constituie modalitate faptică a procurării. Este vorba de normele Codului civil ce reglementează obţinerea în posesie a bunurilor găsite ca formă a dobândirii dreptului de proprietate. Însuşirea armei de foc găsite a fost reţinută în următoarele cazuri practice: *inculpatul B.D., într-o zi nestabilită a lunii septembrie 2006, a găsit pe poligonul situat lângă s. Elizavetovca, mun. Bălți, o grenadă pe care ilegal o păstra la el acasă* [178]; *S.N., aflându-se, la 19.09.2012, în apropiere de gara de sud, a găsit un pistol, care, conform raportului de expertiză, se atribuie la categoria armelor de foc cu ţeavă ghintuită* [67]; *B.D., într-o zi (nestabilită) a lunii iulie 2010, aflându-se pe str. Chişinăului din mun. Bălţi, a găsit două cartuşe pe care le-a luat şi le păstra la domiciliul său* [70]; *C.A., aflându-se într-o zi din luna aprilie 2010, la staţia de autobuze, amplasată pe str.Lenin din mun. Comrat, a găsit sub un scaun o armă de foc şi un cartuş cu aprindere inelară* [65]*; V.S. a găsit într-o zi nedeterminată o pungă de polietilenă în care se afla o armă de foc atipică cu ţeava şi patul tăiat, pe care o păstra fără autorizaţie la domiciliul său* [235]. Soluţii similare au fost date şi în alte cauze penale [241]. Pe de altă parte, în următoarele speţe instanţa a ignorat faptul însuşirii armei de foc şi a muniţiilor găsite drept modalitate faptică a procurării ilegale: *inculpatul O.A. a găsit la gunoiştea din com. Cruzeşti, mun. Chişinău, un pistol de model „PM" şi unsprezece cartuşe de calibru diferit, pe care şi le-a atribuit ilegal* [209]; *inculpatul D.V., aflându-se în vara anului 2014 la pescuit pe malul râului Nistru, a găsit o sacoşă din polietilenă, în care se afla un obiect asemănător cu pistolul şi opt cartuşe, pe care le-a adus acasă şi le-a păstrat în dulapul din dormitor* [256]. Însuşirea armei de foc sau a muniţiilor găsite, drept modalitate faptică a procurării, a fost ignorată şi în alte cauze din practica instanţelor judecătoreşti [193; 230; 266; 232].

Persoana care a găsit o armă de foc, dar care nu și-a atribuit-o și nu a luat măsuri pentru ascunderea acesteia, nu poartă răspundere penală în baza normei examinate [324, p.14]. Din contra, persoana care a schimbat locul păstrării unei arme găsite, de fapt a procurat și a păstrat această armă [324, p.14]. Referitor la intrarea în posesia bunurilor prin sustragere, unii autori susţin că aceasta constituie una dintre modalităţile faptice ale procurării ilegale [2, p.627]. Nu de aceeaşi părere sunt V.V. Başilov şi E.Soloniţcaia, care opinează că procurarea implică orice metodă de primire a armei, cu excepția sustragerii [383, p.13; 300, p.11]. Tot aşa şi T.F. Mineazeva relevă că procurarea ilegală reclamă primirea obiectelor infracţionale, prin diferite metode, în folosinţă permanentă sau temporară, cu excepţia achiziţionării prin sustragere, care formează o componenţă de infracţiune aparte [339, p.553]. Adaptând teza din urmă cadrului legal naţional, consemnăm că intrarea în posesia armei de foc sau a muniţiilor prin sustragerea acestora nu constituie procurare ilegală, aceasta deoarece legiuitorul a inserat în textul art.290 CP RM sustragerea bunurilor nominalizate drept formă specifică a procurării ilegale. Un atare

comportament nu formează, din păcate, o componenţă de infracţiune aparte. Tot art.290 CP RM este aplicabil.

Deşi, de regulă, procurarea se exprimă printr-un comportament comisiv, în teoria dreptului penal se vehiculează opinia (pe care o îmbrăţişăm), potrivit căreia procurarea poate lua forma inacțiunii (de exemplu, atunci când făptuitorul nu împiedică o altă persoană să pună arma de foc într-o cutie, nereacționând nicicum la această acțiune) [302, p.16].

În cele mai dese cazuri, persoanele abilitate cu aplicarea legii penale evită să identifice cum o armă a ajuns în posesia făptuitorului. De regulă, se indică alte modalităţi normative dintre cele alternative (păstrarea, purtarea etc.). Faptul indicării unor modalităţi normative alternative în textul normei de la art.290 CP RM vine să influenţeze, într-o măsură oarecare, practicienii să impute persoanelor vinovate cele două acțiuni prejudiciabile clasice – păstrarea și purtarea, desconsiderând alte posibile acțiuni ilegale săvârșite în privința armelor de foc și a muniţiilor. Procurarea este, probabil, cea mai desconsiderată acțiune prejudiciabilă. Acest lucru are o explicație clară: lipsa probelor întru demonstrarea acestei acțiuni ilegale. Suntem de părere că, în lipsa unor probe, procurarea nu-i poate fi imputată suplimentar făptuitorului pentru simplul fapt al deținerii armei, deși păstrarea armei nu este posibilă fără achiziționarea anterioară a acesteia. Lipsa unor informaţii despre timp, loc și alte date obiective privind achiziționarea armei de foc sau a muniţiilor nu-i permite persoanei îndrituite cu aplicarea legii penale imputarea procurării ilegale. Totuși, considerăm oportun ca activitatea organelor de drept să fie concentrată asupra acțiunilor de urmărire penală în vederea identificării sursei de la care a achiziționat arma de foc și muniţiile persoana vinovată. Or, nu este exclus ca aceste obiecte să fi intrat în posesia făptuitorului prin sustragerea lor, faptă cu mult mai periculoasă decât procurarea ilegală. Identificarea sursei armei de foc și a muniţiilor joacă un rol semnificativ la eventuala individualizare a pedepsei penale. În cele din urmă, suntem de acord cu A.N. Vdovin, care afirmă că neidentificarea sursei achiziționării armei denotă lipsa unei investigații integrale, inclusiv lipsind verificarea versiunii cu privire la sustragerea armei [308, p.90].

În alt context, procurarea ilegală a muniţiilor şi a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) necesită a fi delimitată de provocarea la săvârşirea infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM. V.D. Ivanov menţionează că prin provocarea la săvârşirea infracţiunii trebuie de înţeles determinarea unei persoane la săvârşirea infracţiunii prin constrângere, corupere, şantaj sau alte influenţări psihice, crearea condiţiilor pentru săvârşirea acesteia sau organizarea săvârşirii infracţiunii cu scopul predării ulterioare a persoanei provocate organelor de drept pentru a fi trasă la răspundere penală [331, p.453-454]. În conjunctura infracţiunii analizate, în cele mai dese cazuri, provocarea vizează procurarea armelor de foc şi a muniţiilor. Provocarea la procurarea armei de foc şi a muniţiilor nu constituie infracţiune, deoarece persoana a intrat în

stăpânirea acestor obiecte fiind determinată de o terţă persoană (provocator). De altfel, în corespundere cu pct.11 alin.(1) art.94 CPP RM, în procesul penal nu pot fi admise ca probe şi, prin urmare, se exclud din dosar, nu pot fi prezentate în instanţa de judecată şi nu pot fi puse la baza sentinţei sau a altor hotărâri judecătoreşti datele care au fost obţinute prin provocarea persoanei la săvârşirea infracţiunii.

Pentru elucidarea condiţiilor în a căror prezenţă fapta se consideră a fi comisă sub imperiul unei provocări, vom reproduce unele explicaţii cu vocaţie de interpretare oficială din Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova „Cu privire la aplicarea legislaţiei referitoare la răspunderea penală pentru infracţiunile de corupţie", nr.11 din 22.12.2014 [115], pe care, prin extrapolare, le considerăm utile şi studiului de faţă: „La cercetarea infracţiunilor de corupţie, urmează a fi verificat atent materialul probator administrat, astfel încât să se prevină o condamnare a inculpatului care a acţionat ca efect al provocării din partea agenţilor statului sau, după caz, din partea persoanelor private care acţionează sub supravegherea agenţilor statului, întrucât ar exista riscul ca acuzatul să fie lipsit din start de dreptul la un proces echitabil, prin aceasta încălcându-se art.6 §1 al Convenţiei Europene pentru Apărarea Drepturilor şi Libertăţilor Fundamentale ale Omului". La fel, în pct.25.1. din aceeaşi hotărâre se menţionează: „Reieşind din jurisprudenţa CtEDO, se va reţine o provocare ori de câte ori organele de urmărire penală nu se limitează la a cerceta în mod pasiv activitatea infracţională, ci exercită o asemenea influenţă asupra persoanei vizate, încât să determine săvârşirea infracţiunii, care fără această intervenţie nu ar fi fost săvârşită, cu scopul de a constata infracţiunea, respectiv de a obţine probe şi de a declanşa urmărirea penală (*Teixeira de Castro contra Portugaliei*). Investigarea activităţii infracţionale nu este realizată într-o manieră pasivă, dacă: acuzatul s-a angajat în comiterea actelor de corupere la iniţiativa agenţilor statului sau, după caz, a persoanelor private care acţionează sub supravegherea agenţilor statului, fiind ţinta unor solicitări asidue din partea acestora; nu există nicio dovadă că acuzatul a mai comis alte infracţiuni, în special infracţiuni legate de corupţie (*Ramanauskas contra Lituaniei*)".

Problema privind delimitarea practică a provocării de săvârşirea reală a infracţiunii a fost punctată într-un alt act explicativ al Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova. Este vorba despre Hotărârea „Cu privire la practica judiciară de aplicare a legislaţiei penale ce reglementează circulaţia substanţelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor şi a precursorilor", nr.2 din 26.12.2011 [113], unde în pct.13 se consemnează că în cazul în care persoana invocă faptul că a fost victimă a unei provocări, mai ales dacă pretenţiile acesteia nu sunt lipsite de verosimilitate, în lipsa unei probe contrare în acest sens, instanţele de judecată urmează să examineze circumstanţele cauzei şi să ia măsurile necesare pentru descoperirea adevărului: a existat sau nu o provocare.

În practica organelor de drept, în cele mai dese cazuri, în calitate de provocator apare investigatorul sub acoperire, deşi în acord cu alin.(6) art.30 din Legea privind activitatea specială de investigaţii, nr.59 din 29.03.2012 [127], acestuia i se interzice să provoace comiterea infracţiunilor. Însă, aşa cum arată I.Dolea [86, p.15], în jurisprudenţa sa Curtea Europeană a constatat că problema provocării poate fi pertinentă chiar şi atunci când operaţiunea sub acoperire a fost desfăşurată de către o persoană privată, care a acţionat ca agent sub acoperire, însă a fost de fapt organizată şi supravegheată de către poliţie. De notat că, în raport cu soluţiile pronunţate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, agentul sub acoperire are dreptul să observe şi să denunţe săvârşirea faptelor ilegale ale grupului infracţional, dar nu poate să determine săvârşirea infracţiunii [135, p.429]. În concluzie, nu formează componenţa de infracţiune prevăzută la art.290 CP RM procurarea armei de foc sau a muniţiilor în rezultatul comportamentului provocator al unui agent sub acoperire sau al unei persoane private, care a acţionat ca agent sub acoperire, atunci când iniţiativa de procurare aparţine agentului sub acoperire, iar persoana nu ar fi procurat aceste obiecte în lipsa intervenţiei agentului sub acoperire.

Următoarea modalitate normativă asupra căreia ne vom concentra atenţia este ***fabricarea*** muniţiilor şi a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă). Fabricarea armei de foc sau a muniţiei este una dintre acţiunile prejudiciabile prevăzute la art.290 CP RM mai rar întâlnită în practica judiciară. În cele mai dese cazuri, manipulările ilegale sunt realizate în privinţa unor arme de foc sau muniţii fabricate în condiţii legale. Totuşi, fabricarea ilegală a armelor de foc şi a muniţiilor reprezintă atât producerea lor industrială, cât şi prin activitate manuală [9, p.428].

De remarcat că cadrul legal conex normei de la art.290 CP RM conţine definiţia fabricării numitelor entităţi. Aşadar, în acord cu art.2 din Legea nr.130/2012 respectiva faptă presupune fabricarea (*a se citi* producerea – *n.a.*) sau montarea fără înregistrare a armelor de foc, a pieselor sau a muniţiilor aferente din orice componente esenţiale traficate ilicit, fără o autorizaţie eliberată în modul stabilit de către o autoritate competentă a statului în care are loc fabricarea sau asamblarea fără înregistrare sau fără marcare a armelor de foc asamblate la data fabricării lor în conformitate cu cerinţele stabilite. Din textul acestei norme reies următoarele două modalităţi faptice ale fabricării: a) producerea armei de foc sau a muniţiei prin prelucrarea materiei prime; b) montarea (asamblarea) elementelor componente ale armei de foc sau ale muniţiilor. Aceleaşi modalităţi faptice ale fabricării sunt evidenţiate de S.Brînza şi V.Stati, care susţin că fabricarea se exprimă în producerea armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) sau a muniţiilor, ca urmare a prelucrării materiei prime şi a asamblării materialelor componente [27, p.632]. Protocolul împotriva producerii ilicite şi traficului cu arme de foc, cu părţi componente şi

cu muniţie, adiţional la Convenţia Organizaţiei Naţiunilor Unite împotriva criminalităţii organizate transnaţionale, distinge aceleaşi modalităţi faptice ale fabricării armelor de foc şi a muniţiilor. Observăm că noţiunea „fabricare" are un înţeles mai larg decât sensul uzual al acestui termen, care se rezumă doar la acţiunea de producere a unor bunuri prin prelucrarea materiei prime. În sensul art.290 CP RM şi al cadrului legal de referinţă, fabricarea implică şi asamblarea părţilor componente ale armei de foc. În ceea ce priveşte asamblarea armei de foc, consemnăm că deşi Legea nr.130/2012 stabileşte această acţiune drept una dintre formele fabricării armelor de foc, legiuitorul, în acelaşi timp, dă dovadă de incoerenţă atunci când enumeră tipurile operaţiunilor cu arme de foc sau muniţii, punctând asupra asamblării armelor în calitate de operaţiune distinctă. Aceeaşi incoerenţă legislativă învederăm la determinarea tipurilor operaţiunilor ce pot fi efectuate de armurierii licenţiaţi, în calitate de acţiuni distincte fiind evidenţiate, *inter alia*, fabricarea şi asamblarea armei.

În aceeaşi ordine de idei, în teoria dreptului penal în calitate de modalitate faptică a fabricării armei de foc se consemnează modificarea [374, p.23; 338, p.571; 345, p.22; 340[1], p.54]. Considerăm că aici urmează a se distinge între modificarea altor arme decât a celor de foc sau a altor obiecte similare în arme de foc, pe de o parte, şi modificarea armei de foc, pe de altă parte. Cât priveşte prima ipoteză – modificarea altor arme decât a celor de foc sau a altor obiecte similare în arme de foc – menţionăm că aceasta, *lato sensu*, poate fi catalogată drept formă a fabricării armelor de foc. Aceasta deoarece influenţa infracţională este îndreptată către o altă armă decât cea de foc sau către alte obiecte similare, în rezultatul căreia se obţine o armă de foc, proces caracteristic fabricării. În acest context, M.M. Musaev susţine că fabricarea ilegală reprezintă, printre altele, modificarea unor obiecte anumite (obiecte de uz casnic, inventar sportiv), în rezultatul căreia acestea obţin calităţile unei arme de foc [356, p.9]. Într-o opinie similară, T.F. Mineazeva susţine că fabricarea ilegală a armei de foc şi a muniţiei presupune crearea acestora de la zero, precum şi modificarea (de exemplu, din armă pneumatică în armă de foc) [339, p.555]. În ceea ce priveşte a doua ipoteză – modificarea armei de foc propriu-zise – suntem de părere că aceasta nu cade sub incidenţa noţiunii „fabricare". În cazul de faţă activitatea infracţională este îndreptată spre o armă de foc deja creată, doar că se doreşte modificarea construcţiei acesteia. Acelaşi lucru este valabil pentru muniţii. Nu de aceeaşi părere a fost instanţa de judecată în următoarea speţă din practica judiciară, constatând, *inter alia*, în acţiunile făptuitorului fabricarea ilegală a armei de foc: *inculpatul Ş.S. păstra asupra sa o armă de vânătoare cu ţeavă lisă cu ţeava şi patul armei retezat* (sublinierea ne aparţine – *n.a.*) [239]. De remarcat că în speţa indicată este prezentă modificarea construcţiei armei de foc, nu însă fabricarea acesteia.

În altă ordine de idei, menţionăm că unii autori sunt de părere că numita acţiune implică şi restabilirea proprietăţilor distructive pierdute de către aceste obiecte [369, p.24]. O poziţie similară este desprinsă din pct.8 al Hotărârii Plenului Judecătoriei Supreme a Republicii Uzbekistan „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind deţinerea ilegală a armei", nr.3 din 1996 [366], precum şi din pct.11 al Hotărârii Plenului JS a FR nr.5/2002. Nu putem susţine o asemenea poziţie. Aceasta nu permite de a face delimitarea dintre fabricarea şi repararea armei de foc. Pe bună dreptate accentuează I.I. Bikeev că restabilirea proprietăţilor distructive ale armei de foc este caracteristică acţiunii de reparare, dar nu celei de fabricare [303, p.110]. Acest lucru poate fi desprins atât din definiţia reparării armelor, asupra căreia *infra* ne vom opri mai detaliat, cât şi din sensul uzual al unui astfel de termen. În context, nu putem susţine nici explicaţia înscrisă în pct.1 al Hotărârii Plenului CSJ RM nr.31/1998, potrivit căreia fabricarea ilegală a armei de foc şi a muniţiilor presupune, inclusiv, repararea unor ansambluri sau subansambluri de arme. Or, în conţinutul normei de la art.290 CP RM fabricarea şi repararea armei de foc sau a muniţiilor figurează în calitate de modalităţi normative distincte. În niciun caz repararea nu poate fi catalogată drept modalitate faptică a fabricării ilegale a armei de foc sau a muniţiilor.

În altă ordine de idei, în doctrină se opinează că fabricarea este mai periculoasă decât celelalte acţiuni ce presupun manipulări ilegale cu arme, deoarece anume din momentul fabricării acesteia începe traficul ilicit cu arme [359, p.244; 356, p.8; 357, p.157]. Subscriem acestei poziţii. Într-adevăr, fabricarea ilegală este momentul iniţial al circulaţiei ilicite a armelor de foc şi a muniţiilor. Plus la aceasta, fabricarea ilegală a unor astfel de entităţi denotă o periculozitate mai înaltă a făptuitorului. Acesta înţelege că produce unele obiecte socialmente periculoase interzise sau limitate în circuitul civil, fără a deţine autorizaţia corespunzătoare. Periculozitatea înaltă a fabricării armelor de foc şi a muniţiilor reiese cu precădere din Protocolul împotriva producerii ilicite şi traficului cu arme de foc, cu părţi componente şi cu muniţie, adiţional la Convenţia Organizaţiei Naţiunilor Unite împotriva criminalităţii organizate transnaţionale, care în art.2 stipulează că scopul Protocolului este de a contribui la dezvoltarea, facilitarea şi consolidarea cooperării între Statele-membre pentru prevenirea şi stoparea producerii şi comercializării armelor de foc, componentelor şi muniţiei. Toate acestea potenţează incriminarea distinctă a fabricării armelor de foc şi a muniţiei, lucru necesar diferenţierii răspunderii penale pentru comiterea unei astfel de fapte. Drept consecinţă, legiuitorul urmează să stabilească un cadru sancţionator mai aspru comparativ cu cel pentru purtarea, păstrarea, procurarea sau repararea armelor de foc şi a muniţiilor în lipsa autorizaţiei corespunzătoare. *In concreto,* venim cu propunerea *de lege ferenda* ca fabricarea armei de foc şi a muniţiei să fie incriminată la art.290 alin.(1^1) CP RM. Menţionăm că în dreptul comparat există legislaţii penale

similare unde fabricarea ilegală este incriminată într-o normă distinctă (de exemplu, art.223 din Codul penal al Federaţiei Ruse, art.236 din Codul penal al Armeniei, art.288 din Codul penal al Kazahstanului, art.263[1] din Codul penal al Ucrainei, art.229 din Codul penal al Azerbaidjanului, art.288 din Codul penal al Turkmenistanului, art.196 din Codul penal al Tadjikistanului, art.234 din Codul penal al Letoniei, §1 art.263 din Codul penal al Poloniei [431], secţiunea 29010 din Codul penal al Statului California [413], §265.10 din Codul penal al Statului New York etc.).

Continuăm analiza faptei prejudiciabile a infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM cu ***repararea*** armei sau a muniţiilor în lipsa autorizaţiei corespunzătoare. Repararea ilegală a fost reţinută în următoarea speţă practică: *în perioada de timp octombrie 2010 – ianuarie 2015, P.M. a păstrat 7 cartuşe şi o armă de foc pe care le-a găsit în grădina sa; arma de foc el ilegal a reparat-o* [225]. Privitor la această modalitate normativă, D.Koreţki şi E.Soloniţcaia afirmă că repararea armei este un element al traficului ilicit de arme rar întâlnit şi, de regulă, rămâne în sfera latenţei [343, p.55; 383, p.15]. Ca şi fabricarea, repararea armelor este definită în art.2 din Legea nr.130/2012, prin care se înţelege un ansamblu de operaţiuni efectuate asupra armelor defectate pentru a le readuce în starea care să le asigure securitatea funcţionării conform destinaţiei, fără modificarea construcţiei lor. Doctrina defineşte repararea armei ca fiind acţiunea îndreptată spre restabilirea capacităţilor de nimicire pierdute anterior [132, p.333; 345, p.22; 324, p.15; 356, p.10]. Unii autori sunt de părere că repararea presupune atât restabilirea parţială, cât şi integrală a particularităţilor distructive ale mecanismului şi pieselor armei de foc [338, p.571]. În accepţiunea lui Iu.A. Karmazin, repararea presupune restabilirea capacităţilor caracteristice armei de foc şi muniţiilor prin schimbul sau restaurarea pieselor uzate, înlăturarea defectelor, în rezultatul căreia aceste obiecte devin utile pentru folosire conform destinaţiei [399, p.512].

În context, repararea armei necesită a fi deosebită de realizarea altor acţiuni similare în privinţa armei, gen: ungerea sau curăţarea acesteia, reglarea mânerului etc. Comparativ cu aceste din urmă acţiuni, repararea presupune restabilirea capacităţilor distructive ale armei. Deci, implică influenţarea asupra unei arme nefuncţionale. Împărtăşim poziţia autorului E.V. Zaiţeva, potrivit căruia repararea implică totalitatea acţiunilor îndreptate spre corecţia defectelor armei ce îngreunează sau fac imposibilă folosirea acesteia potrivit destinaţiei [328, p.94]. Nu acelaşi lucru este caracteristic ungerii armei sau reglării mânerului acesteia. În aceste cazuri sunt întreprinse acţiuni în privinţa unei arme de foc funcţionale [280, p.30].

În cele ce urmează ne vom concentra atenţia asupra ***comercializării*** muniţiilor şi a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) în lipsa autorizaţiei corespunzătoare. Respectiva modalitate normativă a faptei prejudiciabile a fost reţinută în următoarele cazuri din practica judiciară: *inculpaţii S.V. şi M.N. au comercializat în preajma or. Rezina, pe traseul Chişinău-Orhei-Rezina, următoarele muniţii: două grenade antitanc reactive de tip RPG-26, trei*

grenade defensive de mână F-1, o grenadă ofensivă de mână RGD-5 [245]; *D.I., având scopul de a înstrăina arma de foc fără a deţine autorizaţie corespunzătoare, urmărind să obţină astfel profit, la 14.05.2014 i-a transmis, în mun. Chişinău, lui M.M. un pistol de model „TT" calibrul 7,62x25 mm* [188]; *la 01.12.2013, B.I. i-a înstrăinat lui M.P., contra sumei de 500 dolari SUA, o mină antitanc tip „casetă" de model M-56, produsă în SUA în anul 1973* [182]. Respectiva modalitate normativă a fost reţinută şi în alte cauze penale [71].

Comercializarea exprimă acţiunea de înstrăinare a armei de foc sau a muniţiilor unei terţe persoane. Comercializarea îmbracă forma unui „contract" încheiat în condiţii ilegale (contrar ordinii legal stabilite pentru comercializarea unor astfel de obiecte). În acest plan interesează dacă comercializarea reprezintă o înstrăinare cu titlu oneros şi/sau gratuit. După unii autori, comercializarea armelor de foc şi a muniţiilor presupune transmiterea acestora unei persoane atât contra plată, cât şi gratuit (vânzare, donaţie, împrumut, dare în schimbul altor bunuri, în contul datoriei neîntoarse etc.) [132, p.333; 344, p.59; 339, p.553; 390, p.17; 334, p.19; 4, p.646; 315, p.16; 9, p.428; 373, p.295]. Aceeaşi poziţie o regăsim în Hotărârea Plenului CSJ RM nr.31/1998. Alţi autori sunt de părere că comercializarea presupune o înstrăinare doar cu titlu oneros [302, p.16; 343, p.54; 308, p.86]. În ce ne priveşte, susţinem parţial cea de-a doua poziţie doctrinară. Parţial, deoarece venim cu unele precizări. Suntem de părere că termenul „comercializare" din textul art.290 CP RM are semnificaţia de vânzare, dar nu de orice înstrăinare cu titlu oneros. Tocmai pentru o astfel de interpretare optăm. Deşi legea penală nu defineşte termenul de comercializare, sensul acestuia (şi anume: de vânzare) rezultă implicit dintr-un şir de alte acte normative cu caracter extrapenal, printre care Legea Republicii Moldova cu privire la comerţul interior, nr.231 din 23.09.2010 [125], Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la desfăşurarea comerţului cu amănuntul, nr.931 din 08.12.2011 [102] etc. La această concluzie ajungem inclusiv prin efectuarea unei interpretări sistematice a normei de la art.290 CP RM în raport cu alte norme de incriminare, în care legiuitorul de asemenea utilizează termenul „comercializare". Acelaşi lucru rezultă apelând la metoda istorică de interpretare a dispoziţiei normei incriminatoare supuse analizei în raport cu art.227 din CP RM în redacţia din 1961, care în schimbul termenului „comercializare" prevedea cuvântul „desfacere". În acest sens, unul dintre sensurile uzuale ale termenului „desfacere" rezidă în vânzarea produselor; lichidarea prin vânzare [81, p.286]. Toate acestea demonstrează că în sensul art.290 CP RM comercializarea armelor de foc şi a muniţiilor presupune înstrăinarea acestora în baza „contractului de vânzare-cumpărare". Asemenea concluzie este împărtăşită şi de doctrina autohtonă. În acest făgaş, S.Brînza şi V.Stati punctează că comercializarea constituie punerea în circulaţie prin vânzare [27, p.632; 24, p.582].

Vom finaliza analiza faptei prejudiciabile a infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM cu ***sustragerea*** muniţiilor sau a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă). Vorbind despre periculozitatea acestei acţiuni, N.V. Gamidova menţionează că sustragerea reprezintă una dintre cele mai răspândite surse de apariţie a armelor în traficul ilicit [311, p.126]. I.V. Diriutin înţelege prin sustragerea armelor şi a muniţiilor achiziţionarea ilegală a acestora prin orice metodă cu intenţia de a le însuşi sau de a le transmite altei persoane ori de a dispune în orice alt mod de bunurile sustrase [320, p.101].

Sustragerea armei de foc a fost constatată în următoarea speță: *la data de 04.10.2014, aproximativ la ora 03.20, P.I., având scopul sustragerii armei de foc, profitând de faptul că C.M. a adormit, pe ascuns a sustras de la acesta arma de foc de model „ПМ”, seria şi numărul EK 3078, anul fabricării 1978, cu încărcător, în care se aflau 8 cartușe cu inscripția 270/02. Conform raportului de expertiză din 23 octombrie 2014, pistolul cu seria și numărul EK 3078 face parte din categoria armelor de foc din care nu s-au efectuat trageri; acesta era în stare de funcționare și util pentru efectuarea tragerilor* [168]. Într-o altă speță, instanța a reținut sustragerea muniţiilor: *în una din zilele lunii septembrie 2014, R.M., aflându-se în stare de ebrietate alcoolică, intenționat, cunoscând că în gospodăria cet.X se află la păstrare, într-un sarai, trei grenade, deteriorând ușa de la intrare a pătruns în interior, de unde a sustras pe ascuns o grenadă de model „F-1” și două grenade de model „RGD-5”, pe care le-a adus și le-a lăsat la păstrare în gospodăria sa. Potrivit raportului de constatare tehnico-științifică nr.10518/10519 din 24.12.2014, acestea fac parte din categoria muniţiilor și sunt utile pentru producerea exploziei* [271].

Supra am demonstrat că infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM în modalitatea de sustragere a armei de foc şi a muniţiei este un caz special al infracţiunilor contra patrimoniului săvârşite prin sustragere. Între aceste norme de incriminare există o relaţie de tipul normă generală – normă specială. Acest lucru este punctat tranşant de S.Brînza, care afirmă pe marginea obiectului material al sustragerii că, în unele cazuri, datorită calităţii speciale a bunurilor care reprezintă acest obiect, se va aplica nu art.186-188, 190-192 CP RM, dar o normă penală concurentă – în speţă, art.290 CP RM (în cazul sustragerii armelor de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) sau a muniţiilor) [18, p.51]. Într-o manieră similară A.V. Sevriukov susține că formele speciale ale sustragerii se deosebesc de sustragerea propriu-zisă după conținutul obiectului juridic și al obiectului material [377, p.65]. Reieșind din pericolul social ridicat pentru securitatea societății al unor astfel de obiecte cum sunt armele de foc și muniţiile, legiuitorul a decis să amplaseze sustragerea unor atare obiecte în capitolul din Codul penal destinat protecției securității publice. După conținut, armele de foc și muniţiile sunt incomparabile cu bunurile aflate liber în circuitul civil care pot să apară pe post de obiect

material al sustragerilor propriu-zise. Din perspectiva dreptului comparat, în unele legislaţii, sustragerea armei de foc, deşi constituie o formă specială a sustragerilor, este totuşi incriminată alături de alte infracţiuni contra patrimoniului. De exemplu, potrivit legislaţiei statului Filipine, furtul armei de foc este o formă specială a furtului, fiind incriminată în subsecţiunea 2 secţiunea 68 din Codul penal [425], alături de alte infracţiuni contra patrimoniului. De asemenea, în acord cu legislaţia Austriei, sustragerea unui pistol, a unei mitraliere sau a unui pistol mitralieră, a unei puşti automate sau semiautomate (incriminată la pct.7 alin.(1) art.243 Cod penal [427]), este amplasată în Capitolul XIX din Partea Specială a Codului penal intitulat „Furt şi delapidare".

Revenind la conceptul de „sustragere", din cele enunţate mai sus se desprinde că pentru elucidarea acestei noţiuni, cu care se operează în dispoziţia normei de la art.290 CP RM, urmează a se face uz de explicaţiile doctrinare efectuate pe marginea aceluiaşi termen în contextul infracţiunilor contra patrimoniului. Relevantă este definiţia dată de S.Brînza şi V.Stati, în opinia cărora sustragerea reprezintă luarea ilegală şi gratuită a bunurilor mobile din posesia altuia, care a cauzat un prejudiciu patrimonial efectiv acestuia, săvârşită în scop de cupiditate [26, p.580; 23, p.580; 16, p.396; 18, p.47]. Extrapolând această definiţie la studiul de faţă, rezumăm că în sensul art.290 CP RM prin „sustragere" trebuie de înţeles luarea ilegală şi gratuită a armei de foc sau a muniţiei din posesia altuia, prin care acestuia i s-a cauzat un prejudiciu patrimonial efectiv, săvârşită în scop de cupiditate. O părere similară are autorul rus E.A. Pronkina, în opinia căreia sustragerea armelor de foc şi a muniţiilor presupune luarea ilegală şi gratuită, săvârşită în scop de cupiditate, a bunurilor străine din posesia altei persoane, în folosul vinovatului sau al altor persoane, prin care se cauzează un prejudiciu proprietarului sau altui deţinător al acestor bunuri [369, p.24].

Pe o poziţie puţin diferită se află I.I. Bikeev, care este de părere că gratuitatea nu reprezintă o caracteristică definitorie a sustragerii armelor de foc și muniţiilor [304, p.13]. Pe aceeaşi undă se situează V.V. Başilov, care consideră că aspectul gratuit al luării nu constituie semn obligatoriu ale sustragerii armei, fapt ce rezultă din natura juridică a sustragerii armei ca și atentare asupra securităţii publice [300, p.14]. Acelaşi autor menţionează că, comparativ cu sustragerea bunurilor străine, pericolul social al sustragerii unei arme de foc este determinat nu de valoarea materială a armei sustrase, ci de posibilitatea reală a făptuitorului de a o folosi la săvârșirea unei infracţiuni [300, p.14]. Corect. Tocmai de aceea legiuitorul a decis să amplaseze sustragerea armei de foc în capitolul din Partea Specială a Codului penal dedicat protecţiei securităţii publice şi nu patrimoniului persoanei. Aceasta nu înseamnă că sustragerea armei de foc are un alt conţinut decât sustragerea unui simplu bun. În contrast la cele afirmate de autorii precitaţi, Z.G. Derbok consideră că gratuitatea trebuie să persiste în cazul tuturor formelor speciale ale sustragerii [318, p.92]. Potrivit aceluiaşi autor, formele speciale ale sustragerii,

printre care și sustragerea armelor și a muniţiilor, trebuie să corespundă semnelor sustragerii prevăzute în nota nr.1 la art.158 CP FR (normă corespondentă celei de la art.186 CP RM), în acord cu care prin sustragere se înţelege luarea ilegală și gratuită (sublinierea ne aparţine – *n.a.*) și/sau delapidarea bunurilor străine, în scop de cupiditate, în folosul făptuitorului sau al altor persoane, cauzând pagube proprietarului sau altui posesor al acestor bunuri [318, p.78].

Considerăm că în ipoteza luării ilegale a unei arme de foc sau a muniţiilor, atunci când făptuitorul achită un contraechivalent, cele comise trebuie catalogate drept procurare ilegală. O poziţie similară reliefată pe marginea încadrării luării ilegale a substanţelor narcotice şi psihotrope în schimbul unui contraechivalent, dar care poate fi extrapolată în contextul prezentei analize, este expusă de autorul Ig.Hadîrca [99, p.177]. În esenţă, sustragerea armei de foc sau a muniţiilor implică cauzarea unui prejudiciu patrimonial efectiv deţinătorului acestor bunuri. Oferirea unui contraechivalent în schimbul armei de foc sau muniţiilor luate nu implică cauzarea unui prejudiciu patrimonial, deci nu constituie o sustragere [280, p.32].

În alt registru, subliniem poziţia noastră ca sustragerea muniţiilor şi a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) să fie reamplasată într-o normă de incriminare distinctă. Sustragerea nu poate fi înscrisă în cadrul aceleiaşi norme de incriminare alături de purtarea, păstrarea, procurarea, fabricarea, repararea şi comercializarea armei de foc şi a muniţiilor în lipsa autorizaţiei corespunzătoare. Sustragerea armei de foc şi a muniţiilor trebuie deosebită de operaţiunile ilicite cu aceste obiecte care, în ansamblu, formează fenomenul traficului ilicit cu arme şi muniţii. A.F. Sokolov, de exemplu, susţine că sustragerea și extorcarea nu pot fi atribuite la categoria traficului ilicit de arme [382, p.14]. O poziție identică surprindem în tălmăcirile oferite de Plenul Judecătoriei Supreme a Federației Ruse, care deosebește următoarele categorii juridice: „trafic ilicit”, „sustragere” și „extorcare”. În definitivă, considerăm că sustragerea armelor de foc și a muniţiilor nu trebuie să se regăsească în conținutul art.290 CP RM. Drept consecință, propunem completarea Codului penal cu un nou articol, care să incrimineze distinct fapta de sustragere a armelor de foc și a muniţiilor. Un model legislativ similar îl surprindem în legislația penală a unor state străine (de exemplu, în legislaţia Federației Ruse, Armeniei, Ucrainei, Republicii Belarus etc.). Totodată, considerăm că, alături de acțiunea de sustragere, noua normă penală trebuie să incrimineze și extorcarea armelor de foc sau a muniţiilor. În context se impune a da răspuns la următoarea întrebare: care trebuie să fie soluţia de încadrare potrivit legii penale a Republicii Moldova în ipoteza în care sunt extorcate arme de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) sau muniţii? Avându-se în vedere că o normă specială în acest sens lipseşte, la calificare trebuie reţinută una dintre normele de la art.189 CP RM (şantajul) [276, p.24].

Analiza istorică a legii penale permite evidenţierea a trei abordări tehnico-legislative în materia incriminării sustragerii armei de foc şi a muniţiilor: a) incriminarea separată a sustragerii de alte operaţiuni ilegale săvârşite în privinţa armelor de foc şi a muniţiilor (abordare înscrisă în Codul penal al RM în redacţia din 1961); b) lipsa unei norme speciale care să incrimineze sustragerea armei de foc şi a muniţiilor, aplicabile fiind normele din Partea Specială a Codului penal dedicate protecţiei patrimoniului (din 2003 – de la adoptarea noului Cod penal până la adoptarea Legii RM nr.277/2008); c) sustragerea armei de foc şi a muniţiilor, incriminată la art.290 CP RM, alături de alte acţiuni ilegale realizate în privinţa armei de foc şi a muniţiilor. Prima variantă o considerăm cea mai reuşită. *De lege ferenda* sugerăm implementarea acesteia.

Astfel, sustragerea armelor de foc şi a muniţiilor a fost incriminată în noul Cod penal prin Legea RM nr.277/2008, sustragerea respectivelor obiecte fiind amplasată în cadrul art.290 CP RM alături de purtarea, păstrarea, procurarea, fabricarea, repararea sau comercializarea ilegală a armelor şi muniţiilor. Până la acel moment sustragerea armei de foc şi a muniţiilor era calificată conform uneia dintre normele Capitolului VI din Partea Specială a Codului penal care incriminează infracţiunile contra patrimoniului comise prin sustragere. Din acel moment, în ipoteza sustragerii muniţiilor şi armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă), respectivele norme şi cea de la art.290 CP RM concurează. În virtutea regulii de calificare de la alin.(2) art.116 CP RM, la încadrare trebuie reţinută normă specială, adică cea de la art.290 CP RM, care constituie un caz special de sustragere, şi anume: sustragerea unor obiecte cu calităţi specifice. În acest sens, în doctrină se menţionează că sustragerea armelor de foc şi a muniţiilor (cu excepţia armelor de vânătoare cu ţeavă lisă) tradiţional este considerată modalitate specială a sustragerii, componenţă specială de infracţiune faţă de componenţele de infracţiune prevăzute ca sustrageri din patrimoniul altei persoane [292, p.168].

Sub un alt aspect, se impune a clarifica care din formele sale le implică sustragerea în contextul normei analizate. Observăm că legiuitorul foloseşte termenul „sustragere” fără a indica şi forma acesteia, lucru ce pare a fi explicabil, avându-se în vedere concizia pe care trebuie să o posede un Cod penal. Considerăm că, în sensul art.290 CP RM, sustragerea poate îmbrăca atât forma unei luări ilegale pe ascuns, cât şi a unei luări ilegale deschise. De asemenea, aceasta poate lua forma unei dobândiri ilegale prin înşelăciune sau prin abuz de încredere. În acest sens, S.Brînza şi V.Stati consemnează că pentru calificarea faptei în baza art.290 CP RM nu importă dacă făptuitorul a recurs la înşelăciune sau la abuz de încredere [27, p.633]. Nu este exclusă nici ipoteza sustragerii unei arme de foc sau a unor muniţii încredinţate făptuitorului în administrare. În context, A.N. Vdovin evidenţiază două forme cel mai des întâlnite ale sustragerii armelor: furtul şi delapidarea [308, p.60]. Fiind veritabile infracţiuni contra patrimoniului comise prin sustragere, fapt demonstrat în literatura de specialitate [26, p.834-838; 23, p.591; 10, p.137-144;

155, p.123-131], escrocheria şi delapidarea averii străine concurează cu fapta specificată la art.290 CP RM în modalitatea de sustragere. De asemenea, S.Brînza şi Ig.Botezau relevă că art.190 CP RM este aplicabil în acele cazuri când bunurile ce-l reprezintă nu posedă calităţi speciale care să condiţioneze aplicarea unei norme speciale, la acestea atribuindu-se, inclusiv, art.290 CP RM (când sustrase sunt muniţiile sau armele de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeava lisă [22, p.86])). *Supra* am arătat că norma de la art.290 CP RM este concurentă cu normele de la art.186-188, 190-192 CP RM. Prin urmare, sustragerea armei de foc sau a muniţiilor poate îmbrăca atât forma luării ilegale prin înşelăciune sau prin abuz de încredere, cât şi forma luării ilegale a respectivelor bunuri încredinţate făptuitorului în administrare.

Cât priveşte tâlhăria, considerăm că şi aceasta poate lua forma sustragerii armei de foc sau a muniţiilor chiar dacă sancţiunea normei de la art.290 CP RM este cu mult mai blândă ca sancţiunea normei de la alin.(1) art.188 CP RM. În acest sens, în doctrină se subliniază că în cazul concurenţei dintre o normă generală şi una specială, cea din urmă se aplică, indiferent de faptul dacă aceasta stabileşte pentru fapta comisă o pedeapsă penală mai aspră sau mai blândă decât norma generală [100, p.37]. De vreme ce legiuitorul operează cu termenul „sustragere” în conţinutul art.290 CP RM, iar tâlhăria este o veritabilă infracţiune comisă prin sustragere, nu avem motive să o excludem în calitate de formă pe care o poate îmbraca sustragerea armei de foc sau a muniţiilor. Iată de ce susţinem punctul de vedere ce-i aparţine lui O.L. Bagrova, potrivit căreia în calitate de obiect juridic secundar al sustragerii armei de foc sau al munițiilor poate să apară, inclusiv, sănătatea persoanei [298, p.12].

În alt context, potrivit pct.1 din Hotărârea Plenului CSJ RM nr.31/1998, sustragerea armei de foc sau a muniţiilor poate lua forma şantajului şi a actelor de banditism. Ne exprimăm dezacordul faţă de respectiva tălmăcire. În literatura de specialitate au fost aduse suficiente argumente că şantajul nu constituie o infracţiune comisă prin sustragere [26, p.932-934; 23, p.672-675; 44, p.80-81; 287, p.2], de aceea în cadrul studiului de faţă vom evita tratarea acestui aspect, considerându-l ca fiind unul desuet. Cu atât mai mult, abordarea acestui subiect excede parametrii cercetării noastre. Cu titlu de remarcă, consemnăm însă necesitatea incriminării extorcării armei de foc sau a muniţiei drept formă specială a extorcării. Un asemenea model incriminator nu este străin legislaţiei penale a Republicii Moldova. Avem în vedere cadrul incriminator de la art.217^4 CP RM care sancţionează, printre altele, extorcarea drogurilor sau etnobotanicelor. Din perspectiva dreptului comparat, norme speciale menite să sancţioneze extorcarea armei de foc şi a muniţiilor pot fi regăsite în legislaţiile penale ale unor state străine (de exemplu: a Federaţiei Ruse, Azerbaidjanului, Armeniei, Republicii Belarus, Georgiei etc.). În acelaşi timp, datorită conexiunii existente între sustragere şi extorcare considerăm că acestea urmează a fi amplasate în cadrul aceluiaşi articol.

În ceea ce priveşte actele de banditism, nu putem îmbrăţişa explicaţia cazuală cuprinsă în pct.1 din Hotărârea Plenului CSJ RM nr.31/1998 precum că acestea ar constitui una dintre formele sustragerii armei de foc sau a muniţiilor. Banditismul nu poate fi considerată o formă specială a sustragerii. Totodată, banditismul este o infracţiune de o gravitate mai mare ca sustragerea armei de foc sau a muniţiilor. Din aceste raţiuni, actele de banditism nu pot fi absorbite de sustragerea armei de foc sau a muniţiilor. Potrivit regulii generale de calificare a infracţiunilor în cazul concurenţei dintre o normă-parte şi o normă-întreg, norma-parte trebuie să incrimineze o infracţiune de o gravitate mai redusă decât fapta cuprinsă în cadrul normei-întregi. Respectând regula sus-indicată, conchidem că banditismul poate să absoarbe sustragerea armei de foc sau a muniţiilor. Avem în vedere ipoteza în care sustragerea armei de foc sau a muniţiilor ia forma tâlhăriei. Deci, art.290 CP RM poate constitui partea în raport cu norma de la art.283 CP RM. În orice caz, între art.290 şi 283 CP RM poate exista o relaţie de concurenţă de tipul normă-parte şi normă-întreg, nu însă de tipul normă generală şi normă specială.

În alt context, subliniem că pentru a fi în prezenţa infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM este necesar ca păstrarea, purtarea, procurarea, fabricarea, repararea sau comercializarea muniţiilor sau a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) să se realizeze în lipsa autorizaţiei corespunzătoare. Or, tocmai lipsa autorizaţiei conferă ilegalitate faptelor sus-numite. Nu acelaşi lucru este valabil pentru sustragerea acestor obiecte. Or, după cum am arătat *supra*, sustragerea, prin esenţă, este o faptă ilegală. Sustragerea nu poate fi legală şi ilegală.

Deci, în prezenţa autorizaţiei corespunzătoare cele comise nu pot fi încadrate potrivit art.290 CP RM. În unele cazuri, atunci când există anumite circumstanţe suplimentare, manipulările ilegale cu arme de foc şi cu muniţii, în prezenţa autorizaţiei corespunzătoare, pot cădea sub incidenţa art.291 CP RM sau art.361 C.contr. RM.

Pentru a nu cădea sub incidenţa art.290 CP RM, manipulările cu arme de foc şi cu muniţii trebuie să fie legale. Acțiunile săvârșite în privința armelor de foc și a muniţiilor sunt legale atunci când nu contravin legislației ce reglementează regimul juridic special al armelor [383, p.11]. În mare parte, regulile privind circulaţia legală a armelor şi muniţiilor sunt inserate în conţinutul Legii nr.130/2012 şi al Hotărârii Guvernului nr.293/2014.

De consemnat că legiuitorul foloseşte în titulatura art.290 CP RM cuvântul „ilegal”, în timp ce în dispoziţia normei face uz de expresia „fără autorizaţia corespunzătoare”. În doctrină se arată că termenul „ilegal” trebuie identificat prin intermediul expresiei „cu încălcarea regulilor” [322, p.36]. Ilegalitatea păstrării, purtării, procurării, fabricării, reparării sau comercializării armei de foc sau a muniţiilor rezidă în încălcarea regulilor care stabilesc obligativitatea obţinerii autorizaţiei corespunzătoare pentru realizarea unor atare operaţiuni. În sensul art.290 CP RM, prin „autorizaţie corespunzătoare” trebuie de înţeles acel act (permisiune) eliberat(ă) de organele

competente ale statului care conferă persoanei fizice sau juridice dreptul de a purta, păstra, procura, fabrica, repara sau comercializa arme de foc şi muniţii în condiţii de legalitate.

În conformitate cu art.3 din Legea nr.130/2012, Ministerul Afacerilor Interne este autoritatea competentă care exercită autorizarea privind deţinerea, portul şi folosirea armelor şi a muniţiilor, precum şi privind operaţiunile cu acestea. Prevederea în cauză este dezvoltată de pct.3 din Hotărârea Guvernului nr.293/2014, în acord cu care Ministerul Afacerilor Interne, prin intermediul Inspectoratului General al Poliţiei şi structurilor de specialitate ale acestuia de nivel central şi local, autorizează, în condiţiile legii, persoanele fizice şi juridice care solicită să procure, să deţină şi, după caz, să poarte şi să folosească armele letale, precum şi muniţiile aferente ori să efectueze operaţiuni cu acestea şi eliberează permise de armă sau, după caz, permise de deţinere, verifică şi autorizează circulaţia armelor.

În corespundere cu art.6 din Legea nr.130/2012, persoanele fizice care întrunesc condiţiile prevăzute de lege pot procura, deţine, purta şi folosi arme letale şi arme neletale supuse autorizării, precum şi muniţii aferente. Dreptul de procurare, de deţinere sau, după caz, de port şi de folosire a armelor se dobândeşte la data eliberării de către Ministerul Afacerilor Interne a permisului de procurare a armei sau, după caz, a permisului de armă. Permisul de procurare a armei este documentul emis în condiţiile legii de autoritatea competentă, prin care se atestă dreptul titularului de a cumpăra şi deţine armă. Permisul de armă reprezintă documentul emis în condiţiile legii de autoritatea competentă, prin care o persoană fizică sau juridică dovedeşte dreptul de a deţine şi/sau, după caz, de a purta şi folosi arme letale sau arme neletale ale căror tip, marcă, model, calibru şi număr de serie sunt înscrise în acest document. Permisul de procurare a armei şi permisul de armă se eliberează de către serviciul abilitat al Ministerului Afacerilor Interne şi/sau, după caz, de către organele de poliţie în a căror rază de competenţă teritorială solicitantul îşi are domiciliul.

Permisul de procurare a armelor se eliberează cu o valabilitate de 90 de zile, care poate fi prelungită de către autoritatea emitentă, pe motive temeinice, pentru o nouă perioadă de până la 90 de zile. Procurarea trebuie să fie în interiorul termenului de valabilitate a permisului de procurare. În caz contrar, procurarea se consideră făcută în lipsa permisului de procurare a armei, deci în lipsa autorizaţiei corespunzătoare.

Titularul permisului de procurare a armelor poate cumpăra, în termenul de valabilitate a permisului, armă de tipul şi în cantitatea înscrise în document de la orice armurier licenţiat să comercializeze astfel de arme. Cumpărarea armelor de la o altă persoană fizică sau juridică este posibilă numai prin intermediul unui armurier licenţiat în comercializarea unor astfel de arme. Încălcarea condiţiilor indicate echivalează cu procurarea ilegală a armei de foc (de exemplu, procurarea unui alt tip de armă decât a celei indicate în permisul de procurare a armei). În acord

cu art.12 din Legea nr.130/2012, persoanele care întrunesc condiţiile legale pentru procurarea, păstrarea şi purtarea armei de foc pot fi autorizate să procure şi să deţină arme după cum urmează: a) cel mult două arme de foc scurte cu ţeavă ghintuită (revolver sau pistol); b) cel mult două arme de foc lungi cu ţeavă ghintuită cu dimensiuni diferite ale ţevii; c) cel mult opt arme de foc lungi cu ţeavă lisă. Procurarea, purtarea, păstrarea armei de foc într-un număr mai mare decât cel legal stabilit urmează a fi considerată ilegală.

Persoana care a procurat, în condiţiile legii, arme letale sau neletale supuse autorizării are obligaţia ca, în termen de 10 zile de la data procurării, să se prezinte la organul de poliţie care a emis permisul de procurare pentru a solicita acordarea permisului de armă. Purtarea, păstrarea armei de foc procurate în condiţii legale, dar fără obţinerea permisului de armă, trebuie încadrate potrivit art.290 CP RM. Norma analizată este aplicabilă şi în ipoteza obţinerii permisului de procurare a armelor sau a permisului de armă cu încălcarea condiţiilor de acordare a acestora, specificate la art.7 din Legea nr.130/2012.

Titularii dreptului de deţinere sau de port al armelor pot procura de la armurieri licenţiaţi în domeniu numai muniţii aferente armelor înscrise în permisul de armă. Procurarea, purtarea, păstrarea muniţiilor pentru alte arme decât cele înscrise în permisul de armă cad sub incidenţa art.290 CP RM. Cantitatea de muniţii care poate fi deţinută se stabileşte după cum urmează: a) pentru armele cu ţeavă ghintuită – cel mult 250 de cartuşe cu glonţ pentru fiecare armă, cu excepţia armelor de colecţie; b) pentru armele lungi cu ţeavă lisă – cel mult 500 de cartuşe pentru fiecare armă; c) pentru armele de colecţie – cel mult 50 de cartuşe pentru fiecare armă. Depăşirea limitelor indicate constituie temei de angajare a răspunderii penale în baza art.290 CP RM.

În ceea ce priveşte comercializarea, repararea şi fabricarea armelor de foc şi a muniţiilor, legea stabileşte că acestea pot fi efectuate doar de către armurierii licenţiaţi. Relevante sunt următoarele prevederi legale din Legea nr.130/2012: operaţiunile cu arme şi muniţii pot fi efectuate pe teritoriul Republicii Moldova numai de către armurieri sau prin intermediul lor; armurierii pot efectua operaţiuni cu arme şi cu muniţii în bază de licenţă eliberată de Ministerul Afacerilor Interne; se supun reglementării prin licenţiere operaţiunile cu arme şi cu muniţii după cum urmează: a) comercializarea de arme şi de muniţii; b) repararea armelor; c) producerea de arme şi/sau de muniţii; repararea armelor şi schimbarea componentelor şi a pieselor de arme se efectuează de către un armurier licenţiat în domeniul reparaţiei armelor etc. La fel, în conformitate cu prevederile Legii Republicii Moldova privind reglementarea prin autorizare a activităţii de întreprinzător, nr.160 din 22.07.2011 [122], producerea, asamblarea, importul şi/sau exportul, reexportul, comercializarea armelor şi muniţiilor cu destinaţie civilă şi repararea armelor cu destinaţie civilă se supun reglementării prin licenţiere.

În alt context, accentuăm că este posibil ca în privința aceleiași entităţi materiale să fie exercitate atât acțiuni legale, cât și ilegale (de exemplu: posesorul legal al armei de foc influențează legal asupra acesteia, în timp ce o altă persoană influențează ilegal asupra armei). Ilustrativă în acest sens este următoarea speță: *inculpatul M.V. locuia împreună cu fratele său și cumnata sa. Ultima, a procurat un pistol de model „CZ" pentru autoapărare pe care-l păstra într-un safeu metalic. La începutul lunii martie 2013 fratele inculpatului a plecat în Franța, iar cumnata a plecat la țară. La data de 18.03.2013 M.V. a descuiat safeul și a luat din el pistolul nominalizat cu cartușele care se aflau în el. Ulterior, cu acest pistol s-a deplasat la Colegiul de transporturi* [159].

Schimbând vectorul investigaţiei, în cele ce urmează vom supune analizei coraportul dintre art.290 şi alin.(3) art.248 CP RM. Mai exact, vom încerca să stabilim dacă este posibil concursul dintre aceste două norme. În opinia lui V.Stati, aplicarea alin.(3) art.248 CP RM exclude calificarea suplimentară în baza art.290 CP RM atunci când făptuitorul comite, în prealabil, acţiunile prejudiciabile specificate la art.290 CP RM urmărind scopul expedierii sau transportării armelor de foc sau muniţiilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova [288, p.11]. De fapt, procurarea, păstrarea, purtarea, fabricarea sau repararea ilegală a armelor de foc şi a muniţiilor cu scopul transportării acestora peste frontiera vamală a Republicii Moldova este absorbită în amalgamul normei de la alin.(3) art.248 CP RM, care, în raport cu norma de la art.290 CP RM, constituie normă-întreg. Tocmai de aceea, în virtutea regulii de calificare consemnate la alin.(2) art.118 CP RM, calificarea urmează a fi făcută în corespundere cu norma-întreg, adică conform alin.(3) art.248 CP RM. Dacă din cauze independente de voinţa făptuitorului acesta nu a reuşit trecerea armelor de foc sau a muniţiilor peste frontiera vamală a Republicii Moldova, cele comise trebuie calificate, în dependenţă de etapa activităţii infracţionale întrerupte, ca pregătire la infracţiunea specificată la alin.(3) art.248 CP RM sau, după caz, ca tentativă la infracţiunea prevăzută la alin.(3) art.248 CP RM. În orice caz, norma de la art.290 CP RM nu se va reţine la calificare, chiar dacă infracţiunea imputată făptuitorului îmbracă forma unei fapte neconsumate. Respectiva regulă de calificare a fost ignorată de instanţa de judecată în următoarea speţă din practica judiciară: *acţiunile inculpatului U.D. au fost încadrate potrivit art.290 CP RM. În fapt, la data de 20.05.2016, în jurul orei 12.10 min., în urma controlului de securitate al articolelor personale ale pasagerului cursei „Chişinău-Moscova", U.D., efectuat de către colaboratorii SPF Aeroportul Internaţional Chişinău, în incinta aeroportului au fost depistate şi ridicate din buzunarul scurtei aparţinând lui U.D. două cartuşe deţinute ilegal de acesta* [177]. Considerăm că acţiunile inculpatului U.D. urmau a fi apreciate drept tentativă la infracţiunea prevăzută la alin.(3) art.248 CP RM, aceasta deoarece inculpatul intenţiona să treacă muniţiile păstrate ilegal peste frontiera vamală a Republicii Moldova, intenţie care, din motive independente de voinţa sa,

nu a fost dusă până la capăt. Prin urmare, instanţa, ignorând intenţia făptuitorului, drept consecinţă a admis încălcarea regulii de calificare prevăzute la alin.(2) art.118 CP RM. De remarcat că soluţii identice au fost date şi în alte cauze penale similare [175; 167; 165; 164; 162; 174; 171; 51]. Observăm că accentul este pus pe norma de la art.290 CP RM, fiind neglijată norma de la alin.(3) art.248 CP RM, aceasta deşi făptuitorul urmăreşte realizarea trecerii ilegale a obiectelor nominalizate peste frontiera vamală a Republicii Moldova.

În continuare, din tezele expuse de V.Stati [288, p.11] desprindem că concursul dintre numitele norme este posibil doar atunci când acţiunile prejudiciabile prevăzute la art.290 CP RM sunt săvârşite după consumarea infracţiunii specificate la alin.(3) art.248 CP RM. Potrivit aceluiaşi autor, dacă subiectul infracţiunii prevăzute la alin.(3) art.248 CP RM va fi reţinut până la consumarea acestei infracţiuni sau în momentul consumării acesteia, nu-i va putea fi incriminată fapta specificată la art.290 CP RM [288, p.11]. După cum am punctat *supra*, regulile de calificare evocate sunt ignorate de către unele persoane abilitate cu aplicarea legii penale.

După caracterizarea faptei prejudiciabile consemnate la art.290 CP RM, urmează să identificăm ***momentul de consumare*** a infracţiunii investigate. Precizăm că atunci când fapta prejudiciabilă ia forma purtării, păstrării, procurării, fabricării, reparării sau comercializării muniţiilor sau a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) în lipsa autorizaţiei corespunzătoare infracţiunea este una formală, fapt susţinut şi în doctrină [315, p.16; 132, p.333; 345, p.15; 355, p.21; 316, p.190; 404, p.436]. Aceasta deoarece într-o atare ipoteză latura obiectivă este formată doar din fapta prejudiciabilă. Pe cale de consecinţă, infracţiunea se consideră consumată din momentul realizării faptei prejudiciabile. În contrast, în ipoteza sustragerii muniţiilor sau a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) infracţiunea este materială, legiuitorul incluzând în structura laturii obiective nu doar fapta, ci şi urmarea prejudiciabilă sub forma prejudiciului patrimonial efectiv, precum şi legătura de cauzalitate dintre faptă şi urmarea prejudiciabilă. Pentru consumarea acesteia este necesară survenirea urmării prejudiciabile. Iar atunci când sustragerea ia forma tâlhăriei şi pungăşiei componenţa este formală.

Precizăm că infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM este una cu acţiuni/inacţiuni alternative, motiv pentru care la calificare interesează dacă a fost comisă cel puţin una dintre acţiunile/inacţiunile stipulate în dispoziţia normei. În acelaşi făgaş, T.L. Grigorian afirmă că infracțiunea analizată se consideră consumată din momentul săvârșirii oricărei acțiuni prejudiciabile [315, p.16]. Deopotrivă, alţi autori punctează: „Dacă infractorul săvârșește mai multe acțiuni infracționale din cele enumerate, nu putem vorbi despre mai multe infracțiuni de sine stătătoare. Săvârșirea mai multor acțiuni infracționale reprezintă doar agravarea calificării juridice, nu și un concurs de infracțiuni” [45, p.93]. Susţinem poziţia enunţată în partea ce

vizează inadmisibilitatea calificării celor comise potrivit regulilor concursului de infracţiuni în ipoteza comiterii mai multor acţiuni/inacţiuni prejudiciabile din cele alternative. În acelaşi timp, săvârşirea mai multor acţiuni infracţionale nu permite agravarea calificării juridice, aşa cum se susţine, ci poate conta în planul individualizării pedepsei penale în sensul stabilirii unei pedepse mai aspre. Ceea ce nu înseamnă însă agravarea calificării.

În acelaşi registru, consemnăm următoarele teze expuse în literatura de specialitate: „Săvârșirea cel puțin a uneia dintre acțiunile/inacțiunile alternative prevăzute de dispoziţia normei incriminatoare este suficientă pentru aprecierea faptei drept consumate. În acelaşi timp, săvârșirea mai multor acțiuni/inacțiuni nu modifică încadrarea juridică. Cele comise formează doar o singură componență de infracțiune, nefiind prezent concursul de infracțiuni. La fel, vom fi în prezența unei infracțiuni consumate și atunci când făptuitorul, având intenția de a comite mai multe acțiuni/inacțiuni alternative din cele prevăzute în dispoziția normei, reușește să săvârșească doar una sau unele din ele" [41, p.204]. Ghidată de aceste reguli de calificare, instanţa de judecată corect a statuat în următoarea speţă prezenţa unei infracţiuni consumate, deşi inculpatul a realizat doar câteva din acţiunile infracţionale dorite: *inculpatul X, urmărind scopul păstrării ilegale a armelor de foc şi a muniţiilor fără autorizaţia corespunzătoare, în perioada lunii iunie 2016 a procurat şi intenţionat a păstrat asupra sa un pistol de model „TT" şi patru cartuşe aferente acestuia, cu calibrul 7,62 mm. La data de 15.07.2016, dorind să înstrăineze arma de foc şi muniţiile sus-indicate, a fost stopat de către colaboratorii de poliţie* [192].

În cele ce urmează vom identifica specificul momentului de consumare a fiecărei dintre modalităţile normative alternative ale faptei prejudiciabile prevăzute la art.290 CP RM.

În ceea ce priveşte procurarea armei, V.V. Başilov susţine, cu drept cuvânt: „Infracțiunea se consideră consumată din momentul în care arma a intrat în posesia de fapt a vinovatului. Dacă procesul procurării armei, din motive independente de voința făptuitorului, este încheiat la faza înțelegerii părților, acțiunile celui vinovat trebuie calificate ca tentativă la procurarea ilegală a armei" [300, p.11]. De aceeaşi părere sunt autorii D.Koreţki şi E.Soloniţcaia care afirmă că dacă activitatea infracţională îndreptată spre procurarea armei de foc sau a muniţiilor a fost întreruptă la etapa „negocierilor sau încheierii contractului", cele comise trebuie calificate ca tentativă la art.290 CP RM [344, p.61]. În acelaşi unison, M.H. Rustambaev menţionează că procurarea se consideră consumată din momentul în care arma intră în posesie [375, p.396]. După E.A. Kaţ, infracţiunea analizată în modalitatea de procurare a armei de foc şi a muniţiilor se consideră consumată din momentul transmiterii de fapt a acestor obiecte în mâna celui care le procură [334, p.19]. În raport cu cea din urmă optică, venim cu unele precizări. În primul rând, nu este clar de ce la identificarea momentului de consumare a procurării ilegale a armei de foc sau a muniţiilor autorul pune accent pe momentul transmiterii bunurilor către făptuitor şi nu pe

momentul primirii bunurilor de către făptuitor. În al doilea rând, autorul leagă momentul de consumare a procurării ilegale a armei de foc sau a muniţiilor de momentul transmiterii acestor obiecte în mâna făptuitorului. Nu putem însă exclude ipoteza transmiterii bunurilor prin intermediar sau prin lăsarea acestora într-un loc anume. Considerăm că în toate cazurile momentul de consumare a procurării armei de foc sau a muniţiilor în lipsa autorizaţiei corespunzătoare trebuie identificat din perspectiva persoanei care le procură. Intrarea faptică în posesia obiectelor nominalizate marchează momentul de consumare a procurării ilegale. În acelaşi timp, după cum menţionează Iu.S. Belik, infracţiunea se consideră consumată chiar şi în ipoteza procurării unei arme de foc sau a muniţiilor de la o persoană interpusă (ofiţer de investigaţie) [301, p.6]. Important e ca cele comise să nu fi avut loc sub imperiul unei provocări.

Atunci când infracţiunea analizată apare în modalitatea de comercializare, aceasta se consideră consumată din momentul înstrăinării de fapt a armei de foc sau a muniţiilor [334, p.19]. Pe o poziţie diferită se situează alţi autori, care relevă următoarele: „Comercializarea se consideră consumată din momentul în care posesorul armei, în rezultatul contractului încheiat verbal sau în scris, a fost privat de dreptul asupra averii sale. În acelaşi timp, nu contează dacă arma a trecut de fapt în posesia altei persoane. Dacă înţelegerea a avut loc, atunci comercializarea, în sens juridico-penal, este considerată consumată" [344, p.60]. În ce ne priveşte, susţinem prima abordare. Aceasta este în consonanţă cu accepţiunea reliefată pe marginea momentului de consumare a procurării ilegale a armei de foc şi a muniţiilor. Or, dacă procurarea ilegală se consideră consumată din momentul intrării faptice în posesia armei de foc sau a muniţiilor, este logic ca comercializarea ilegală a acestor obiecte să se considere consumată din momentul înstrăinării de fapt a acestora.

Mult mai polemizată este chestiunea privind momentul de consumare a fabricării armei de foc şi a muniţiilor în lipsa autorizaţiei corespunzătoare. În planul consumării infracţiunii, fabricarea se deosebeşte de alte forme ale traficului ilicit de arme. Aşa cum se arată în doctrină, fabricarea armei reprezintă un proces destul de îndelungat, care are un început şi un sfârşit sub forma obţinerii unei arme complet utile pentru efectuarea tragerilor [344, p.57]. În literatura de specialitate învederăm trei curente de opinii privind identificarea momentului de consumare a fabricării ilegale. În opinia unor autori [356, p.10; 302, p.16; 368, p.232], fabricarea armei se consideră consumată din momentul începerii producerii acesteia. După alţi autori [300, p.12; 344, p.57-58; 375, p.396], fabricarea armei de foc sau a muniţiilor trebuie considerată consumată din momentul obţinerii unei arme de foc apte a fi puse în aplicare. În fine, alţi autori susţin că momentul de consumare a fabricării îl reprezintă atingerea rezultatului, adică finalizarea procesului de fabricare [340, p.21; 339, p.557]. Aderăm la cea de a doua opinie. Îmbrăţişăm punctul de vedere aparţinându-i lui V.V. Başilov şi susţinut de D.Koreţki şi E.Soloniţcaia,

potrivit căruia fabricarea armei trebuie considerată consumată din momentul în care arma devine utilă pentru înfrângerea ţintei, indiferent de momentul de finalizare a procesului de fabricare (de exemplu, nefinisarea lucrărilor de şlefuire nu afectează utilitatea armei la folosirea acesteia potrivit destinaţiei) [300, p.12; 344, p.57-58]. De aceeaşi părere este autorul uzbek M.H. Rustambaev [375, p.396]. Respectiva poziţie este în concordanţă cu constatările efectuate pe marginea obiectului infracţiunii, în acord cu care, în modalitatea de fabricare ilegală, arma de foc funcţională constituie produs al infracţiunii. Din momentul obţinerii unei arme de foc funcţionale, fabricarea urmează a fi considerată consumată, chiar dacă nu a fost definitivat procesul de fabricare. Totodată, finalizarea deplină a procesului de fabricare marchează momentul de epuizare a infracţiunii.

Nu putem susţine poziţia acelor doctrinari care afirmă că fabricarea ilegală a armei de foc sau a muniţiilor se consideră consumată din momentul începerii producerii acestora. O asemenea abordare, aşa cum remarcă D.M. Kokin, exclude posibilitatea tragerii la răspundere penală pentru tentativă la fabricarea armelor de foc şi a muniţiilor şi reduce şansele făptuitorului de a renunţa benevol la săvârşirea infracţiunii la etapa activităţii infracţionale neconsumate [340, p.21]. Fiind un proces, fabricarea dispune de un moment iniţial şi unul final. Momentul iniţial denotă începerea actelor de executare. Dacă la această fază activitatea infracţională (procesul de fabricare) este întreruptă din motive independente de voinţa făptuitorului, cele comise trebuie calificate drept tentativă la fabricarea ilegală a armei de foc şi a muniţiilor.

În alt context, M.M. Musaev şi O.Iu. Toropîghin semnalează că procurarea pieselor pentru fabricarea armei de foc trebuie considerată pregătire la săvârșirea infracțiunii [390, p.16; 356, p.10]. Aceeaşi soluţie se impune în ipoteza procurării materiei prime. Precizăm, însă, că făptuitorul trebuie să urmărească fabricarea unei arme de foc din piesele sau materia primă procurate(ă).

În ceea ce priveşte repararea ilegală a armei de foc, în doctrină se subliniază că această acţiune este una continuă, motiv pentru care se consideră consumată din momentul începerii restabilirii fizice a armei [302, p.16; 356, p.10]. În primul rând, accentuăm că fapta penală prevăzută la art.290 CP RM în modalitatea de reparare ilegală nu reprezintă o infracţiune continuă. În al doilea rând, ca şi fabricarea ilegală, repararea trebuie considerată consumată din momentul refacerii armei de foc, astfel încât aceasta să poată fi utilizată la efectuarea tragerilor potrivit destinaţiei. Dacă în procesul reparării armei de foc activitatea infracţională nu este dusă până la capăt din anumite motive independente de voinţa făptuitorului, cele comise trebuie calificate ca tentativă la repararea ilegală a armei de foc. De menţionat că la această etapă a activităţii infracţionale făptuitorul poate renunţa benevol şi definitiv la săvârşirea infracţiunii. Achiziţionarea pieselor componente cu scopul reparării armei de foc, atunci când fapta este

întreruptă la această fază independent de voinţa făptuitorului, trebuie calificată ca pregătire la repararea armei de foc.

În continuare vom identifica momentul de consumare a păstrării sau purtării ilegale a armei de foc sau a muniţiilor. În doctrină se opinează, cu drept cuvânt, că atunci când infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM apare în modalitatea de purtare şi păstrare ilegală fapta este una continuă [95, p.309; 41, p.191; 334, p.18; 131, p.498; 87, p.297]. În ceea ce priveşte păstrarea armei de foc şi a muniţiilor, E.A. Kaţ menţionează: „Acţiunea respectivă este una continuă fiind caracterizată printr-o continuitate a realizării componenţei infracţiunii. Acţiunea începe din momentul posedării armei de foc şi a muniţiilor şi continuă până la apariţia unor evenimente ce împiedică posedarea în continuare a acestor obiecte [334, p.18]". Ordinea legală naţională conţine definiţia infracţiunii continue drept formă a unităţii infracţionale naturale. Astfel, în acord cu alin.(1) art.29 CP RM, se consideră infracţiune continuă fapta care se caracterizează prin săvârşirea neîntreruptă, timp nedeterminat, a activităţii infracţionale. Ca formă a infracţiunii unice, infracţiunea continuă se manifestă prin săvârşirea şi desfăşurarea neîntreruptă în mod natural (sublinierea ne aparţine – *n.a.*) a faptei prejudiciabile [41, p.190]. Purtarea şi păstrarea ilegală a armei de foc şi a muniţiilor, în mod natural, nu pot fi comise altfel decât continuu. De aceeaşi părere sunt autorii V.Berliba şi R.Cojocaru, care susţin că acţiunile de purtare sau păstrare a armei de foc, ce formează modalităţi normative de săvârşire a infracţiunii prevăzute de art.290 CP RM, prin însăşi natura lor au un caracter continuu [8, p.130]. Mai mult, fapta penală consemnată la art.290 CP RM, atunci când apare în modalitatea de purtare ilegală a armei de foc sau a muniţiilor, poate fi atribuită la categoria infracţiunilor continue cu acţiuni succesive. Cu privire la acest aspect în literatura de specialitate se consemnează că fapta de purtare ilegală a armei (art.290 CP RM), deşi este o infracţiune unică continuă, în mod natural poate fi comisă cu întreruperi, atunci când făptuitorul periodic ia arma cu el [41, p.191]. Dezvoltând această idee, A.I. Stoian relevă că la infracţiunea de purtare a armei de foc (art.290 CP RM) prelungirea activităţii actului infracţional nu se realizează automat, ci prin intervenţia făptuitorului, care în anumite situaţii trebuie să preia din nou arma purtată ilicit [290, p.48]. Întreruperea activităţii infracţionale nu semnifică că aceasta se realizează prin mai multe episoade infracţionale, în sensul infracţiunii prelungite. Just se afirmă în doctrină: comparativ cu infracţiunea prelungită, în cazul infracţiunii continue succesive continuitatea este inerentă acţiunii sau inacţiunii constitutive, aceasta neputând fi săvârşită altfel decât în mod continuu [290, p.48].

Revenind la întrebarea sus-indicată, menţionăm că, în corespundere cu alin.(2) art.29 CP RM, infracţiunea continuă se consumă din momentul încetării activităţii infracţionale sau datorită survenirii unor evenimente care împiedică această activitate. Observăm că legiuitorul stabileşte momentul consumării infracţiunii continue în dependenţă de momentul încetării

activităţii infracţionale. Urmând această logică, s-ar părea că realizarea acţiunii/inacţiunii prejudiciabile nu este suficientă pentru consumarea infracţiunii atât timp cât activitatea infracţională a făptuitorului nu încetează. Nu putem susţine o asemenea abordare legislativă. Aceasta permite crearea unei situații neclare când cele comise ar constitui tentativă la infracțiunea prevăzută la art.290 CP RM în ipoteza în care făptuitorul păstrează nestingherit arma de foc pe tot parcursul vieţii sale fără ca activitatea sa infracţională să fi încetat vreodată. În ce ne priveşte, suntem de părere că infracţiunea continuă se consumă din momentul începerii realizării acţiunii/inacţiunii prejudiciabile indiferent de evoluţia activităţii infracţionale. În vederea susţinerii poziţiei noastre, considerăm relevante expunerile de argumente enunţate de către autorii St.Copeţchi şi Ig.Hadîrca pe marginea identificării momentului iniţial şi a celui final în cazul infracţiunilor continue: „Momentul iniţial al infracţiunilor continue începe cu săvârşirea acţiunii infracţionale. Tot atunci apare şi momentul final al acţiunii. Deci, în cazul infracţiunilor continue, momentul iniţial şi cel final coincid. Infracţiunea continuă se consumă din momentul săvârşirii acţiunii. Adică, din momentul începerii păstrării ilegale a armei de foc fapta respectivă se consideră consumată. De aceea, încetarea activităţii infracţionale din cauze dependente sau independente de voinţa făptuitorului, ulterior consumării infracţiunilor continue, constituie momentul epuizării activităţii infracţionale continue” [41, p.130]. Cu privire la acest aspect în literatura de specialitate română se subliniază că la infracţiunea continuă distingem, pe de o parte, momentul consumării, care se înfăptuieşte odată cu realizarea conţinutului infracţiunii, iar, pe de altă parte, momentul epuizării, care coincide cu încetarea activităţii infracţionale [84, p.156]. În acelaşi plan, V.Bercheşan remarcă că infracţiunea continuă se consumă în momentul realizării în fapt a cerinţelor prevăzute în norma de incriminare şi se epuizează atunci când încetează actul infracţional [7, p.155]. Un punct de vedere similar are Vl.Grosu, care opinează că în definiţia legală a infracţiunii continue momentul consumării este confundat cu momentul epuizării infracţiunii [95, p.310]. În planul infracţiunii investigate, în doctrină se arată că dacă aceasta se realizează prin deţinerea de arme şi muniţii, infracţiunea se consumă în momentul în care începe acţiunea şi se epuizează în momentul în care aceasta încetează [131, p.498]. Alţi autori punctează că deţinerea se consumă din momentul în care făptuitorul intră în posesia armei sau a muniţiei şi se epuizează odată cu încetarea activităţii infracţionale [87, p.297]. În definitivă, opinia noastră este că infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM, în modalitatea de păstrare şi purtare ilegală a armei de foc sau a muniţiilor, se consideră consumată din momentul realizării faptei prejudiciabile, indiferent de momentul încetării activităţii infracţionale. Acest din urmă moment marchează momentul epuizării infracţiunii.

În ceea ce priveşte sustragerea armei de foc şi a muniţiilor (cu excepţia cazurilor în care fapta prejudiciabilă ia forma tâlhăriei şi pungăşiei), reiterăm că infracţiunea este materială, fiind

considerată consumată din momentul producerii urmării prejudiciabile sub forma prejudiciului patrimonial efectiv. Pentru consumarea sustragerii este necesar ca actul de deposedare a armei de foc sau a muniţiilor să fie succedat de actul de imposedare a acestor obiecte. Imposedarea bunurilor nominalizate, atunci când făptuitorul are posibilitatea liberă de a dispune de acestea, marchează momentul de consumare a sustragerii. Sustragerea armei trebuie calificată ca consumată atunci când persoana are posibilitatea de a dispune de armă ca de proprietatea sa în dauna securităţii publice [361, p.35]. Nu de aceeaşi părere este I.A. Petrova, care consideră că pentru consumarea sustragerii unor astfel de obiecte este suficient simplul fapt al luării acestora [362, p.312]. O poziţie similară este desprinsă din conţinutul Hotărârii Plenului Judecătoriei Supreme a Republicii Uzbekistan „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind deţinerea ilegală a armei", nr.3 din 1996, în acord cu care sustragerea armei de foc şi a muniţiilor se consideră consumată din momentul luării, indiferent de faptul dacă persoana vinovată avea posibilitatea de a se folosi sau de a dispune în orice alt mod de bunurile sustrase după propria voinţă. Nu putem subscrie unei asemenea optici. Fiind o formă specială a sustragerii, luarea ilegală şi gratuită a armei de foc şi a muniţiilor din posesia unei alte persoane trebuie considerată consumată din momentul în care făptuitorul are posibilitatea de a dispune liber de bunurile sustrase. În caz contrar, în lipsa unei atare posibilităţi de dispunere a bunurilor luate, chiar şi în condiţiile în care s-a reuşit deposedarea victimei, cele comise trebuie apreciate drept tentativă la sustragerea armei de foc sau a muniţiilor (art.27, art.290 CP RM). În context, considerăm valabilă explicaţia cazuală oferită de Plenul Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova pe marginea identificării momentului de consumare a infracţiunilor contra patrimoniului comise prin sustragere. Aşadar, potrivit pct.23 din Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor", nr.23 din 28.06.2004 [109], furtul, jaful, escrocheria şi delapidarea averii străine se consideră consumate din momentul în care făptuitorul, intrând în posesia ilegală asupra bunurilor altei persoane, obţine posibilitatea reală de a se folosi şi a dispune de acestea la dorinţa sa.

În ce priveşte sustragerea armei de foc sau a muniţiilor atunci când fapta ia forma tâlhăriei sau a pungăşiei, infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM este formală. În cazul în care sustragerea ia forma tâlhăriei, infracţiunea se consideră consumată din momentul începerii atacului în scopul luării armei de foc sau a muniţiilor, însoţit de violenţă periculoasă pentru viaţa sau sănătatea persoanei ori de ameninţarea cu aplicarea unei asemenea violenţe, indiferent de faptul dacă persoana a reuşit sau nu luarea bunurilor. În ipoteza sustragerii prin pungăşie, infracţiunea se consideră consumată din momentul realizării acţiunii în scopul sustragerii armei de foc sau a muniţiilor din buzunare, genţi sau din alte obiecte prezente la persoană, indiferent de

faptul dacă persoana a reuşit sau nu luarea bunurilor. Acest lucru poate conta doar în planul aplicării pedepsei penale.

2.3.2. Latura obiectivă a păstrării neglijente a armelor de foc şi a muniţiilor

Pentru început, notăm că latura obiectivă a infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM este formată doar din faptă prejudiciabilă. La rândul ei, aceasta poate lua una din următoarele două forme: a) păstrarea neglijentă a armelor de foc şi a muniţiilor; b) transmiterea armelor de foc şi a muniţiilor altor persoane.

Cât priveşte prima din modalităţile normative alternative ale faptei prejudiciabile prevăzute la art.291 CP RM, consemnăm că termenul „păstrarea" are acelaşi înţeles ca şi în contextul art.290 CP RM. Spre deosebire de infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM, atunci când aceasta apare în modalitatea de păstrare ilegală, fapta penală stipulată la art.291 CP RM, în modalitatea de păstrare, presupune încălcarea regulilor de păstrare a armei de foc şi a muniţiilor de către persoana care deţine legal astfel de obiecte. În sensul art.290 CP RM însă, păstrarea exprimă deţinerea unor arme de foc sau a unor muniţii în lipsa autorizaţiei corespunzătoare.

De remarcat că norma de la art.291 CP RM este de blanchetă. Cu privire la normele cu dispoziţie de blanchetă în doctrină se accentuează: „În actul de învinuire, în rechizitoriu, în sentinţa de condamnare obligatoriu (sublinierea ne aparţine – n.a.) trebuie indicată norma din actul normativ de referinţă, la care face trimitere norma de incriminare. Or, aplicarea normei de blanchetă este în strictă dependenţă de aplicarea normei extrapenale. Prima nu poate fi aplicată fără acea din urmă" [41, p.41]. De aici decurge concluzia: la aplicarea art.291 CP RM persoana abilitată cu aplicarea legii penale urmează să indice care reguli concrete de păstrare a armei de foc şi a muniţiilor au fost încălcate de făptuitor, prin efectuarea alegaţiei către actul normativ de referinţă ce conţine astfel de reguli. În acelaşi timp, aşa cum se susţine în doctrină, este insuficientă invocarea doar a actului normativ extrapenal fără a fi indicată norma concretă din respectivul act [41, p.41]. Exemplificativă este următoarea speţă unde instanţa a efectuat alegaţia către norma concretă din actul normativ extrapenal ce conţine reguli de păstrare corespunzătoare a armei de foc: *M.N. deţinea permisul de armă cu nr.21/13882. Contrar prevederilor alin.(1), (2) art.14 din Legea privind regimul armelor şi al muniţiilor cu destinaţie civilă, nr.130 din 08 iunie 2012, el păstra pistolul de model „Baikal-442" cu nr.XHO5205, calibrul 9 mm, sub salteaua patului din casa de vacanţă situată în satul Oniţcani, raionul Criuleni, de unde la data de 10 martie 2014, aproximativ la ora 17.30, a fost sustrasă* [217].

Regulile de păstrare a armei de foc şi a muniţiilor de a căror încălcare se face vinovat făptuitorul, în cea mai mare parte, îşi au suportul normativ în Legea nr.130/2012 şi în Hotărârea Guvernului nr.293/2014. Aşadar, în acord cu prevederile Legii nr.130/2012, armele deţinute de

persoanele fizice şi juridice în condiţiile legii trebuie păstrate la domiciliul ori la sediul acestora. Persoanele fizice şi juridice care au dreptul să deţină, să poarte, să folosească, să comercializeze sau, după caz, să repare arme sunt obligate să asigure securitatea lor. Titularul dreptului de deţinere şi, după caz, de port şi de folosire a armelor letale şi neletale supuse autorizării are obligaţia de a păstra arma înscrisă în permisul de armă în condiţii de securitate şi de a nu permite accesul la ea al persoanelor neautorizate. Păstrarea la domiciliul deţinătorului a armelor letale sau neletale supuse autorizării se face în locuri special destinate, în seif metalic fixat de podea sau de perete, astfel încât să fie exclus accesul persoanelor neautorizate. Păstrarea de către persoanele juridice a armelor letale şi a celor neletale, precum şi a muniţiilor aferente se face în spaţii special amenajate, care întrunesc condiţiile prevăzute la anexa nr. 3 la Legea nr.130/2012. Reguli similare sunt prevăzute şi în Hotărârea Guvernului nr.293/2014.

Păstrarea neglijentă a armei de foc sau a muniţiilor a fost reţinută în următoarele speţe din practica instanţelor judecătoreşti: *inculpatul X avea în posesie pistolul de model „Baikal 442" cu nr.XPM028601, în baza permisului de portarmă nr.B80007162. Acţionând din neglijenţă, păstra ilegal arma într-un pachet de polietilenă. Deoarece pachetul s-a rupt, la 02 aprilie 2016 a pierdut pistolul, precum şi încărcătorul cu opt cartuşe* [191]; *la 05.09.2014, aproximativ la ora 14.25, B.A. se afla în localul „Cafeneaua Veche" din mun. Chişinău, str. Teodorovici, 12. El avea în posesie arma de model „Margo", calibrul 5,6 mm., cu nr. 94A2851, pe care o deţinea legal în baza permisului nr. 21/9768 din 08.08.2013. B.A. a intrat cu arma în veceul localului menţionat şi, urmare a păstrării neglijente a armei, încălcând prevederile alin.(4) art.9 al Legii privind regimul armelor şi al muniţiilor cu destinaţie civilă, potrivit cărora „persoanele fizice şi juridice care au dreptul să deţină, să poarte, să folosească, să comercializeze sau, după caz, să repare arme sunt obligate să asigure securitatea lor", a uitat-o în veceu, iar când s-a întors nu a mai găsit-o"* [77]. Practica judiciară demonstrează şi alte locuri în care arma de foc este păstrată necorespunzător: sertarul torpedoului automobilului [200^2], salonul automobilului [200^1, 200^5], sertarul noptierei [200^7], sertarul mesei [200^6], rucsac [177^1].

În teoria dreptului penal prin păstrare neglijentă a armei de foc şi a muniţiilor se înţelege posedarea legală a armei de foc şi a muniţiilor, însă fără respectarea prevederilor actelor normative şi a regulilor de securitate stabilite pentru asigurarea păstrării armelor şi a muniţiilor, ce ar împiedica folosirea lor de către alte persoane [132, p.334]. Alţi autori punctează că păstrarea neglijentă a armei de foc şi a muniţiilor se exprimă, de regulă, în încălcarea regulilor special stabilite sau a celor general cunoscute (lăsarea obiectelor respective în locuri accesibile copiilor, transmiterea către persoane care nu au abilităţi de a mânui arma etc.) [399, p.513]. După E.A. Pronkina, păstrarea neglijentă a armei de foc şi a muniţiilor presupune nerespectarea, de către deţinătorul armei de foc, a regulilor speciale stabilite care exclud posibilitatea deţinerii

acesteia de către alte persoane [369, p.24]. M.H. Rustambaev enunţă că păstrarea neglijentă a armei de foc şi a muniţiilor implică crearea unor condiţii de deţinere ce permit persoanelor terţe să aibă acces la aceste obiecte fără să întâmpine careva obstacole [375, p.398-399]. Explicaţia acestei fapte o regăsim şi în pct.1 din Hotărârea Plenului CSJ RM nr.31/1998, în corespundere cu care păstrare neglijentă a armelor de foc se consideră păstrarea acestora de către persoanele dotate autorizat, însă cu încălcarea cu bună ştiinţă a regulilor şi a condiţiilor de păstrare stabilite de legislaţia în vigoare şi de organele abilitate. Dezvoltând această idee, A.Borodac notează că încălcare cu bună ştiinţă a regulilor şi a condiţiilor de păstrare se consideră orice încălcare care a favorizat utilizarea armei şi a muniţiilor de către o altă persoană (de exemplu, păstrarea acestora în sertarul neîncuiat al mesei de scris din biroul de serviciu, în dulapul de haine sau în alt loc la care au acces membrii familiei, lăsarea lor fără supraveghere în locurile de uz comun (în baie, pe plajă etc. [9, p.429])).

Subliniem că pentru a fi în prezenţa păstrării neglijente nu este obligatoriu ca arma de foc sau muniţiile să fi ajuns în mâinile unei terţe persoane, deşi, majoritatea regulilor de păstrare a armei de foc şi a muniţiilor au drept scop evitarea folosirii acestora de către terţele persoane. În următoarea speţă din practica judiciară instanţa a ţinut să puncteze, în condiţii neclare, particularitatea privind accesul terţelor persoane la arma de foc păstrată necorespunzător: *la 05.06.2014, C.V., deţinând permisul de armă nr.112/11, a păstrat, contrar prevederilor legale, puşca de vânătoare cu două ţevi de model TOZ, calibrul 16 mm, în colţul odăii din casa sa, la ea având acces alte persoane (sublinierea ne aparţine* – n.a.*)* [215].

Analiza practicii judiciare demonstrează că păstrarea neglijentă a armei de foc şi a muniţiilor poate îmbrăca diverse modalităţi faptice. Doctrina menţionează cu titlu exemplificativ următoarele modalităţi faptice de exprimare a ilicitului penal de la art.291 CP RM: încălcarea cerinţelor de păstrare a armei de foc şi a muniţiilor în locuri speciale (seifuri, dulapuri metalice, lăzi etc.); păstrarea armei de foc încărcate; păstrarea armei de foc şi a muniţiilor în locuri corespunzătoare, dar într-un număr mai mare decât cel permis; lăsarea armei de foc fără supraveghere şi fără mijloace speciale care să asigure securitatea celor din jur [299, p.18-19]. Modalităţile faptice de exprimare a faptei prejudiciabile rezultă din tipurile regulilor de păstrare de a căror încălcare se face vinovat făptuitorul. Convenţional, A.A. Ejov clasifică regulile de păstrare a armei de foc în: a) reguli ce asigură siguranţa armei *şi* b) reguli ce asigură aflarea armei sub controlul persoanei responsabile; or, pierderea controlului denotă prezenţa unei probabilităţi înalte de pricinuire a unor daune fizice sau de altă natură [323, p.11]. La calificare potrivit art.291 CP RM nu contează care reguli de păstrare a armei de foc sau a muniţiilor au fost încălcate de către făptuitor. Eventual, acest lucru poate fi luat în calcul la aplicarea pedepsei. Bunăoară, dacă încălcarea regulilor de păstrare a armei s-a manifestat în lăsarea acesteia fără

supraveghere, ceea ce a dus la sustragerea armei, fapta este mai periculoasă decât încălcarea regulilor de păstrare a armei exprimată în păstrarea acesteia într-un loc necorespunzător (de exemplu, sub pernă, într-un dulap etc.). Aceasta deoarece arma de foc sustrasă poate fi aplicată la săvârşirea unor infracţiuni sau a altor încălcări de lege.

Cât priveşte cea de-a doua modalitate normativă a faptei prejudiciabile prevăzute la art.291 CP RM, în doctrină se enunţă că transmiterea armelor de foc sau a muniţiilor altor persoane reprezintă trecerea în stăpânirea altei persoane a numitelor entităţi, prin vânzare, schimb, donare, dare cu împrumut, dare în contul unei datorii etc [27, p.635; 24, p.587]. Precizăm că, spre deosebire de comercializarea armei de foc sau a muniţiilor (în sensul art.290 CP RM), transmiterea acestor obiecte unei terţe persoane implică deţinerea de către făptuitor a permisului de armă. În contrast, în cazul infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM, făptuitorul comercializează armele de foc sau muniţiile fără a deţine permisul de armă. Deci, făptuitorul le deţine în condiţii de ilegalitate. Cu drept cuvânt menţionează L.Brînza şi Gh.Reniţă că elementul esențial în ipoteza avansată constă în aceea că persoana care transmite respectivele entități nu este înzestrată cu acest drept prin autorizație corespunzătoare [13, p.17].

Sub aspect comparat, transmiterea armei de foc sau a muniţiilor unei terţe persoane este mai rar întâlnită în calitate de modalitate normativă alternativă de exprimare a faptei prejudiciabile analizate. Transmiterea armei de foc şi a muniţiilor unei alte persoane este inserată în cadrul art.239 din Codul penal al Armeniei. La fel, art.702 din Codul penal al Italiei sancţionează penal transmiterea armei unei persoane cu vârsta sub 14 ani sau către o persoană care nu are experienţă în manipularea armei. Transmiterea armei de foc către un minor fără exercitarea unei supravegheri sau fără a fi luate măsuri necesare de securitate este incriminată la art.346-B din Codul penal al Statului El Salvador.

Observăm că, comparativ cu legislaţia Italiei şi a Statului El Salvador, din textul art.291 CP RM nu rezultă cerinţa transmiterii armei de foc sau a muniţiilor către o anumită categorie a populaţiei. În acest făgaş, X.Ulianovschi menţionează că nu are relevanţă categoria persoanelor fizice cărora le-a fost transmisă arma sau muniţiile: copil, persoană psihic bolnavă sau sănătoasă [4, p.648]. Pe o poziţie similară se află L.Gîrla şi Iu.Tabarcea [316, p.192].

În alt registru, transmiterea armei de foc şi a muniţiilor unor persoane terţe urmează a fi delimitată de fapta contravenţională specificată la alin.(2) art.360 C.contr. RM, în conformitate cu care constituie contravenţie transmiterea sau altă înstrăinare a armei individuale şi a muniţiilor aferente către o persoană care nu are permis de procurare a armelor şi a muniţiilor aferente. Problema privind disocierea celor două fapte este învederată în ipoteza în care acţiunea de transmitere vizează arma de foc, precum şi muniţiile aferente armei de foc. Or, în situaţia transmiterii către o terţă persoană a unor muniţii care nu sunt aferente armei (adică, care au un

caracter autonom), aplicabilă va fi, de fiece dată, norma de la art.291 CP RM, după cum transmiterea unei arme individuale care nu constituie armă de foc unei terţe persoane care nu are permis de procurare a armelor urmează a fi încadrată potrivit alin.(2) art.360 C.contr. RM.

Aşadar, confruntând cele două texte de lege suntem îndemnaţi de legiuitor să conchidem că faptele ilicite în discuţie se deosebesc prin destinatarul armelor de foc şi al muniţiilor aferente. Astfel, dacă făptuitorul transmite armele de foc şi muniţiile aferente către o persoană care nu are permis de procurare a armelor şi a muniţiilor aferente, cele comise trebuie încadrate potrivit alin.(2) art.360 C.contr. RM. *Per a contrario*, transmiterea obiectelor nominalizate către o persoană care deţine permis de procurare a armelor şi a muniţiilor aferente trebuie calificată conform art.291 CP RM [282, p.30].

Chiar dacă potrivit legislaţiei Republicii Moldova pare a fi o soluţie inechitabilă, nu putem ignora voinţa legiuitorului la adoptarea textului de lege. Tocmai de aceea considerăm că incorect a fost calificată fapta prejudiciabilă comisă potrivit art.291 CP RM în următorul caz practic: *inculpatul B.V. deţinea permis de portarmă nr.21/11, eliberat la 03 mai 2011, asupra armei de foc cu ţeavă lisă de model „MP-27 EM-1C", calibrul 12x76 mm, nr.112716396. La 03 aprilie 2014 B.V. a transmis respectiva armă de foc spre păstrare temporară rudei sale, care nu este abilitată prin lege (sublinierea ne aparţine –* n.a.*) să păstreze şi să asigure securitatea temporară a armelor de foc* [216]. În opinia noastră, în acţiunile lui B.V. sunt prezente semnele constitutive ale contravenţiei prevăzute la alin.(2) art.360 C.contr. RM, motiv pentru care la calificare trebuia să fie reţinută norma contravenţională, nu însă art.291 CP RM. Or, din speţă reiese clar că inculpatul B.V. a transmis arma de foc către o persoană care nu deţine permis de procurare a armei. Soluţii similare au fost date şi în alte cauze penale [200^{1}, 200^{3}, 200^{4}].

Pe de altă parte, ilustrativă este următoarea speţă din practica judiciară când comportamentul persoanei care a transmis spre păstrare arma de foc unei alte persoane care nu deţinea permis de procurare a armei nu a fost, pe bună dreptate, sancţionat penal: *I.M. a păstrat ilegal, la domiciliul ei, un pistol de model „CZ-92", calibrul 6,35 mm, lăsată la păstrare de N.D. care deţinea permis de portarmă* [169]. Din speţă reiese că în acţiunile inculpatei I.M a fost reţinută norma de la art.290 CP RM în modalitatea de procurare şi păstrare a armei de foc fără autorizaţia corespunzătoare. În acţiunile lui N.D. nu s-a constatat prezenţa semnelor constitutive ale infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM, pe motiv că acesta deţinea arma de foc în condiţii de legalitate. Nu s-a reţinut nici semnele componenţei de infracţiune înscrise la art.291 CP RM, aceasta deoarece N.D. a transmis spre păstrare arma de foc deţinută legal unei persoane care nu poseda permis de procurare a armei. Respectivul comportament, însă, cade perfect sub incidenţa alin.(2) art.360 C.contr. RM.

În aceeaşi ordine de idei, precizăm că nu este exclus ca în acţiunile făptuitorului să fie prezente atât semnele constitutive ale infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM, cât şi cele ale contravenţiei consemnate la alin.(2) art.360 C.contr. RM. Ilustrativă în acest sens este următoarea speţă: *inculpatul N.D. păstra neglijent pistolul pentru care deţinea permis de portarmă la domiciliul prietenului său I.V., unde nu era safeu. Ulterior, înainte de a pleca peste hotare, a transmis acest pistol lui I.M spre păstrare* [166].

În alt context, transmiterea armei de foc şi a muniţiilor către alte persoane trebuie deosebită de comercializarea în magazinele specializate a armelor individuale şi a muniţiilor aferente către persoane care nu au permis de procurare a armelor şi a muniţiilor aferente, faptă prevăzută la alin.(1) art.360 C.contr. RM. De fapt, norma de la alin.(1) art.360 C.contr. RM este una specială în raport cu norma de la alin.(2) art.360 C.contr. RM, fiind vorba despre un caz special de înstrăinare a armei de foc şi a muniţiilor aferente către persoane care nu au permis de procurare a armei şi a muniţiilor aferente. Sub aspect comparat, subliniem că legiuitorul kazah sancţionează penal un atare comportament (alin.(1) art.287 din Codul penal al Kazahstanului).

Pentru a fi incidentă norma de la art.291 CP RM, transmiterea armei de foc şi a muniţiilor către alte persoane trebuie să se realizeze contrar ordinii stabilite prin reglementările în vigoare. Aşadar, în corespundere cu prevederile Legii nr.130/2012, se interzice înstrăinarea sau transmiterea armei şi a muniţiilor supuse autorizării către o persoană care nu este autorizată în modul stabilit, cu excepţia cazurilor de depunere la un armurier sau la poliţie a unei donaţii sau a unui comodat, precum şi altor cazuri prevăzute de lege. Arma letală sau neletală supusă autorizării poate fi purtată numai de titularul permisului corespunzător, cu condiţia ca aceasta să se afle în permanenţă numai asupra sa şi să nu fie transmisă sub nicio formă unor alte persoane.

După ce am caracterizat cele două modalităţi normative ale faptei prejudiciabile consemnate la art.291 CP RM, în alt context, menţionăm că drept prototip al art.291 CP RM a servit art.227^2 CP RM din 1961. Potrivit textului de lege din articolul nominalizat, era considerată infracţiune păstrarea neglijentă a armelor de foc și a muniţiilor, precum și predarea acestor arme și a muniţiilor către minori, dacă aceasta a avut urmări grave. Observăm că, potrivit vechii reglementări, infracţiunea era materială, latura obiectivă fiind compusă nu doar din fapta prejudiciabilă, ci şi din urmarea prejudiciabilă şi, respectiv, legătura de cauzalitate. De asemenea, în ipoteza în care fapta prejudiciabilă se exprima sub forma predării armei de foc şi a muniţiilor, în calitate de cerinţă indispensabilă pentru întregirea laturii obiective apărea condiţia ca acestea să fie transmise către minori, dar nu către orice terţă persoană.

Odată cu adoptarea Codului penal în redacţia din 2002, până la intervenţia Legii nr.277/2008, dispoziţia art.291 CP RM avea următorul conţinut: „păstrarea neglijentă a armelor de foc şi a muniţiilor, precum şi transmiterea acestora altor persoane dacă aceasta a avut urmări

grave”. Comparativ cu cadrul legal din Codul penal din 1961, cel nou nu restricţiona acţiunea de predare a armei de foc şi a muniţiilor doar către minori. La fel, în noua reglementare legiuitorul a decis să substituie cuvântul „predarea” cu „transmiterea”. A rămas însă neschimbată poziţia legiuitorului de a atribui infracţiunea analizată la categoria celor materiale. Respectivul cadru legal a suportat modificări în anul 2008, când prin Legea RM nr.277/2008 a fost modificată dispoziţia normei de la art.291 CP RM, din ea fiind exclusă expresia „dacă aceasta a avut urmări grave”. În rezultatul modificării operate, componenţa de infracţiune a fost transformată din materială în formală. În context, apare discutabilă respectiva remaniere legislativă de a elimina urmarea prejudiciabilă şi, respectiv, legătura cauzală din structura laturii obiective a componenţei de infracţiune prevăzute la art.291 CP RM. Să zicem că legiuitorul a considerat că simpla faptă de păstrare neglijentă a armei de foc şi a muniţiilor, precum şi transmiterea acestora altor persoane, ating gradul prejudiciabil al unei infracţiuni şi fără survenirea unor urmări prejudiciabile. Însă, în această situaţie, legiuitorul urma să ia în calcul că pentru un comportament similar este stabilită deja răspunderea contravenţională. Or, alin.(1) art.361 C.contr. RM prevede, *inter alia*, răspunderea pentru încălcarea regulilor de deţinere (*a se citi* păstrare – *n.a.*) a armei individuale şi a muniţiilor aferente.

În ipoteza păstrării neglijente a armei de foc şi a muniţiilor aferente acesteia, s-ar părea că, sub aspect obiectiv, norma contravenţională diferă de cea penală, avându-se în vedere că legiuitorul foloseşte în textul alin.(1) art.361 C.contr. RM expresia „încălcarea regulilor de deţinere”, în timp ce în textul art.291 CP RM utilizează sintagma „păstrarea neglijentă”. *Supra* am arătat că, de fapt, în sensul art.291 CP RM prin păstrare neglijentă a armei de foc şi a muniţiilor trebuie de înţeles încălcarea regulilor de păstrare a acestor obiecte. În ce priveşte termenul „deţinere” cu care se operează în dispoziţia normei de la art.361 C.contr. RM, consemnăm că din punct de vedere gramatical acesta este sinonim cu termenul „păstrare” [81, p.766]. Cu privire la acest aspect L.Brînza şi Gh. Reniţă constată că noţiunile confruntate au aceeaşi semnificaţie lexicologică [12, p.5]. Acest lucru a fost neglijat de instanţa de judecată în unele speţe din practica judiciară, în acţiunile inculpatului fiind reţinute deţinerea şi păstrarea muniţiilor în lipsa autorizaţiei corespunzătoare [268; 269].

Cineva ar putea afirma că cele două norme se deosebesc prin faptul că sancţionează comportamente similare, dar cu diferite forme de vinovăţie. Replicând unor eventuale optici de acest gen, consemnăm că atât componenţa de infracţiune, cât şi cea de contravenţie cuprind în conţinutul incriminării ambele forme ale vinovăţiei, aspect asupra căruia *infra*, în segmentul dedicat analizei laturii subiective, ne vom pronunţa mai detaliat. În acest plan, cu titlu de remarcă doar, menţionăm următorul lucru: dacă am admite că infracţiunea prevăzută la art.291 CP RM în modalitatea păstrării neglijente poate fi comisă doar din neglijenţă, iar fapta contravenţională de

la art.361 C.contr. RM – doar intenţionat sau intenţionat şi din imprudenţă, am ajunge la concluzia că o faptă mai puţin periculoasă este sancţionată penal, în timp ce una mai periculoasă – sancţionată contravenţional. Or, fără dubii, este practic o axiomă că comportamentul intenţionat este considerat cu mult mai periculos decât comportamentul imprudent al persoanei.

În aceste condiţii, calificarea exactă este pusă pe umerii practicianului. Fiind pus în postura de liber arbitru, acesta va decide, în baza propriului subiectivism, dacă fapta comisă trebuie încadrată potrivit legii contravenţionale sau potrivit celei penale. O asemenea stare a lucrurilor este inadmisibilă într-un stat de drept. În acest plan, remarcabile sunt aserţiunile lui L.Brînza şi Gh.Reniţă: „În cazul încălcării regulilor de păstrare a armelor şi muniţiilor, persoanei urmează a-i fi incumbată răspunderea doar în temeiul alin.(1) art.361 din C.contr. RM. A raționa *per a contrario*, potrivit reglementărilor în vigoare, ar însemna alunecarea în arbitrariu" [12, p.8; 14, p.118].

Rezumând asupra celor reflectate mai sus, facem apel la punctul de vedere exprimat de I.V. Diriutin, pe care-l susţinem pe deplin: „În cazul în care contravenţia comisă de făptuitor (de exemplu, încălcarea regulilor de păstrare, purtare, procurare a armelor şi muniţiilor etc.) conţine, de asemenea, semnele unei fapte pasibile de pedeapsă penală, persoana respectivă poate fi trasă doar la răspundere contravenţională" [320, p.101]. Aceeaşi tălmăcire o regăsim în pct.8 din Hotărârea Plenului JS a FR nr.5/2002. Din păcate, o atare explicaţie nu se regăseşte în Hotărârea Plenului CSJ RM nr.31/1998.

Anume pe acest vector a mers instanţa de judecată în următoarea cauză penală: *prin sentinţa Judecătoriei Centru, mun. Chişinău, procesul penal de învinuire a lui M.S. în comiterea infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM a fost încetat, pe motiv că fapta imputată acestuia constituie o contravenţie. În fapt, s-a stabilit că, deţinând arma de foc cu ţeavă lisă de model „ИЖ-18", calibrul 12 mm, în baza permisului de portarmă, inculpatul a plasat ilegal arma de foc în automobilul său de model „Opel Astra" cu care s-a deplasat spre Piaţa Centrală din mun. Chişinău. Ajuns pe str. Tighina, a ieşit din automobil, lăsându-l fără supraveghere şi descuiat. În circumstanţe necunoscute lui, arma i-a fost sustrasă din automobil. În motivarea soluţiei sale instanţa a reţinut că fapta comisă de inculpat cade sub incidenţa a două acte legislative cu aceeaşi forţă juridică. Tot aici instanţa a statuat că, în acord cu principiul de drept „in dubio mitius" sau „semper in dubiis benigniora praeferenda sunt", în cazul existenţei dubiilor asupra soluţiei care urmează a fi dată, se va lua în vedere soluţia cea mai favorabilă, iar tragerea la răspundere contravenţională a inculpatului este soluţia cea mai favorabilă lui* [200]. Într-o cauză penală similară instanţa de recurs a decis să înceteze procesul penal intentat în privinţa inculpatului în baza art.291 CP RM pe motivul prezenţei în acţiunile acestuia a elementelor contravenţiei consemnate la alin.(1) art.361 C.contr. RM. Printre argumentele sale instanţa a

invocat: *linia de demarcaţie între infracţiunea prevăzută de art.291 CP RM şi contravenţia reglementată de alin.(1) art.361 C.contr. RM. este foarte sensibilă, iar atunci când există careva îndoieli cu privire la calificarea corectă a acţiunilor făptuitorului, instanţele urmează a se ghida de principiul „in dubio pro reo", adică să trateze toate îndoielile în favoarea făptuitorului, cu aplicarea legii mai blânde, în speţă – a răspunderii contravenţionale* [80].

Într-o altă speţă din practica judiciară instanţa de judecată a emis o sentinţă de încetare a procesului penal de învinuire a inculpatului C.I. în comiterea infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM pe motiv că exista o hotărâre definitivă asupra aceleiaşi persoane pentru comiterea aceleiaşi fapte. In concreto, *instanţa a reţinut că în privinţa inculpatului anterior fusese întocmit un proces-verbal cu privire la contravenţie în baza alin.(1) art.361 C.contr. RM. Astfel, la 11.11.2014, ora 16.30, C.I., posesor al unui pistol de model CZ-110, calibrul 9x19 mm, nr. A266593, cu 7 cartuşe, deţinut în baza permisului de armă, încălcând regulile de păstrare a armei, a admis sustragerea acesteia* [75]. De remarcat că practic aceeaşi fabulă a fost inserată în textul rechizitoriului întocmit în baza art.291 CP RM, fapt criticat de către instanţa de judecată. După noi, tragerea la răspundere penală şi contravenţională pentru una şi aceeaşi faptă constituie nu altceva decât violarea regulii cu statut de principiu, potrivit căreia nu se admite tragerea la răspundere penală de două ori pentru una şi aceeaşi faptă, principiu consacrat în ordinea juridică naţională, inclusiv la alin.(2) art.7 CP RM, precum şi în instrumentele juridice internaţionale, principalul fiind Protocolul nr.7 al Convenţiei europene pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale [151]. Pericolul încălcării regulii indicate, prin tragerea la răspundere penală şi contravenţională pentru comiterea uneia şi aceleiaşi fapte, a fost punctat tranşant în literatura de specialitate de către de L.Brînza şi Gh.Reniţa, potrivit cărora aceeaşi persoană nu poate fi sancționată mai mult decât o singură dată pentru un mod unic de comportament ilegal conceput pentru a leza aceleași valori sociale și relații sociale aferente [12, p.7].

O altă concluzie desprinsă din speţa de mai sus rezidă în recunoaşterea faptului că norma de la alin.(1) art.361 C.contr. RM, atunci când apare în modalitatea de încălcare a regulilor de deţinere a armei de foc şi a muniţiilor aferente, se suprapune după conţinut cu norma de la art.291 CP RM în modalitatea de păstrare neglijentă a armei de foc şi a muniţiilor.

Nu de aceeaşi părere a fost instanţa de judecată, în următoarea speţă din practica judiciară constatând prezenţa semnelor constitutive ale infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM, dar nu ale contravenţiei consemnate la alin.(1) art.361 C.contr. RM: *inculpatul B.C., posesor al pistolului de model „Baikal 442", calibrul 9,18 mm, pe care-l deţinea legal în baza permisului de portarmă cu nr.21/9481 din 25.08.2010, acţionând din neglijenţă, a păstrat ilegal arma vizată la domiciliul său în dormitor, printre haine, prin ce a încălcat regulile de păstrare a armelor stabilite la alin.(2) art.14 al Legii privind regimul armelor şi al muniţiilor cu destinaţie civilă*

[189]. O soluţie similară a dat instanţa de judecată într-o altă cauză: *O.C., deţinând permis de portarmă nr.21/1244 şi fiind posesorul armei de foc de model „Baikal”, calibrul 9 mm, păstra neglijent respectiva armă de foc la vila sa, contrar prevederilor alin.(2) art.14 al Legii privind regimul armelor şi al muniţiilor cu destinaţie civilă, nr.130 din 08.06.2012. Ca urmare, la 20.09.2015 arma a fost sustrasă* [212].

Observăm că aceste din urmă două speţe nu se deosebesc prin nimic de cele trei prezentate mai sus. În acelaşi timp, soluţiile de calificare adoptate în cele din urmă speţe diferă radical de cele adoptate în primele trei, în care instanţa a reţinut prezenţa elementelor constitutive ale contravenţiei prevăzute la alin.(1) art.361 C.contr. RM. Remarcăm că soluţiile de calificare sunt diferite pentru una şi aceeaşi faptă. În cele din urmă, conchidem că faptul dublării normelor permite instaurarea liberului arbitru în persoana celui abilitat cu aplicarea legii penale.

Într-o altă speţă s-a decis, pe bună dreptate, reţinerea la calificare a normei de la alin.(1) art.361 C.contr. RM: *la data de 16.05.2016, în jurul orei 10.00, contravenientul M.V. a încălcat regulile de deţinere a armei individuale de model „IJ”, calibrul 16 mm, păstrând-o în afara seifului metalic, în automobil şi în stare încărcată* [106]. Soluţii similare au fost date şi în alte speţe [104; 107].

În vederea neadmiterii sancţionării diferenţiate pentru comiterea aceleiaşi fapte, recomandăm legiuitorului să înlăture neajunsul legislativ depistat. Acest lucru poate fi făcut prin una dintre următoarele căi: a) excluderea răspunderii penale pentru păstrarea neglijentă a armei de foc şi a muniţiilor, astfel încât această faptă să ţină de sfera contravenţionalului, *sau* b) excluderea răspunderii contravenţionale pentru încălcarea regulilor de păstrare a armei de foc şi a muniţiilor aferente, astfel încât această faptă să cadă sub incidenţa legii penale, *sau* c) transformarea componenţei de infracţiune înscrise la art.291 CP RM din formală în materială, astfel încât încălcarea regulilor de păstrare a armei de foc şi a muniţiilor soldată cu cauzarea unor urmări prejudiciabile să constituie infracţiune, în timp ce simpla faptă de încălcare a regulilor de păstrare a unor asemenea obiecte (fără cauzarea vreunui prejudiciu) să formeze contravenţie.

În ce ne priveşte, optăm pentru cea de-a treia variantă, fapt susţinut şi în doctrina de specialitate [13, p.19]. Suntem pe poziţia că componenţa de infracţiune de la art.291 CP RM trebuie transformată din formală în materială. De menţionat că, în plan comparat, în majoritatea legislaţiilor penale ale statelor străine normele similare celei de la art.291 CP RM conţin componenţe de infracţiune materiale (este cazul art.239 din Codul penal al Armeniei, art.289 din Codul penal al Kazahstanului, art.264 din Codul penal al Ucrainei, art.224 din Codul penal al Federaţiei Ruse, art.419 din Codul penal al Estoniei, art.300 din Codul penal al Republicii Belarus, art.238 din Codul penal al Georgiei, art.230 din Codul penal al Azerbaidjanului, art.289 din Codul penal al Turkmenistanului, alin.(1) art.236 din Codul penal al Letoniei). Doar în unele

legislaţii faptele similare celei de la art.291 CP RM sunt formale, existând suficiente raţiuni în acest sens. De exemplu, este formală fapta specificată la art.255 din Codul penal al Lituaniei (articol corespondent celui supus analizei). Totuşi, respectiva faptă este catalogată drept contravenţie. De asemenea, sunt formale faptele infracţionale similare celei de la art.291 CP RM înscrise în §254 din Codul penal al Danemarcei şi în secţiunea 46.13 din Codul penal al Statului Texas, numai că acestea conţin semne suplimentare menite să justifice incriminarea simplei fapte prejudiciabile fără survenirea unor urmări prejudiciabile. Bunăoară, pentru a fi în prezenţa faptei infracţionale prevăzute la §254 din Codul penal al Danemarcei este necesar ca arma de foc păstrată necorespunzător să fi ajuns în mâinile unui minor sau ale unei persoane demente ori aflate în stare de ebrietate.

A.A. Zadoian susţine că simpla faptă de păstrare neglijentă a armei de foc nu atinge un grad prejudiciabil înalt, motiv pentru care şi survine răspunderea în baza art.20.8 din Codul contravenţional al Federaţiei Ruse (normă corespondentă celei de la alin.(1) art.361 C.contr. RM – *n.a.*) [326, p.186]. Potrivit acestui autor, componenţa de infracţiune specificată la art.224 CP FR trebuie să rămână materială, cu singura remaniere legislativă: sintagma „urmări grave" ce desemnează urmarea prejudiciabilă să fie înlocuită cu expresia „soldat cu vătămarea medie sau gravă a sănătăţii persoanei ori cu decesul acesteia sau cu alte urmări grave" [326, p.186]. Opinie similară are L.I. Sivţova [378, p.17; 379, p.19]. Subscriem punctului de vedere exprimat de A.A. Zadoian, potrivit căruia simpla faptă de păstrare neglijentă a armei de foc şi a muniţiilor fără cauzarea unui prejudiciu nu este atât de periculoasă încât să determine tragerea la răspundere penală. În caz contrar, majoritatea contravenţiilor vizând regimul armelor şi al muniţiilor ar urma să treacă din sfera contravenţionalului în cea a penalului, avându-se în vedere că contravenţia specificată la alin.(1) art.361 C.contr. RM este una de gravitate redusă comparativ cu celelalte contravenţii ce vizează regimul armelor şi al muniţiilor. Considerăm oportun ca răspunderea penală să fie angajată atunci când păstrarea neglijentă a armei de foc sau a muniţiilor duce la cauzarea unor urmări prejudiciabile. Or, aşa cum se susţine în doctrină, criminalizarea păstrării neglijente a armei de foc sau a muniţiilor fără cauzarea unor urmări prejudiciabile contrazice unui astfel de criteriu al criminalizării cum este prezenţa suficientă a periculozităţii sociale a faptei comise [305, p.24; 326, p.179]. Drept argument suplimentar se invocă că armele de foc sau muniţiile păstrate în mod necorespunzător pot să ajungă în mâini nepotrivite şi pot să genereze rezultate devastatoare, cărora le trebuie imprimată valenţă juridică în legea penală [13, p.23]. În acest sens, deşi susţinem opinia lui A.A. Zadoian că infracţiunea analizată trebuie să fie materială, totuşi nu putem îmbrăţişa pe deplin părerea acestuia în ceea ce priveşte conţinutul urmărilor prejudiciabile. *In concreto*, nu susţinem punctul de vedere al numitului autor în partea ce vizează inserarea „altor urmări grave" în calitate de urmare prejudiciabilă. Fiind un semn

estimativ, acesta nu concordă cu principiul legalităţii incriminării. Aşa cum remarcă S.Borovinski, folosirea termenului estimativ „urmări grave” la construcţia normelor juridico-penale nu întotdeauna este reuşită, deoarece dă factorilor de decizie posibilitatea de a aprecia la propria discreţie conţinutul acestor urmări [305, p.24]. Dezvoltând ideea, St.Copeţchi notează: „Prezenţa semnelor estimative în textul normelor incriminatoare sporeşte riscul încălcării principiului legalităţii incriminării sub aspectul ignorării cerinţei de claritate şi previzibilitate a legii penale. Acestea facilitează procesul de interpretare extensivă defavorabilă a legii penale” [42, p.35]. Sintagma „alte urmări grave” nu permite destinatarului legii penale să cunoască cu certitudine care este conţinutul acesteia. Însă, după cum remarcă S.Brînza, V.Stati şi Ig.Botezatu, pentru ca cetăţeanul să respecte legea penală, ea trebuie formulată de o asemenea manieră, încât să fie uşor înţeleasă de orice destinatar [25, p.6]. Claritatea şi previzibilitatea legii penale au fost subliniate cu precădere în practica constantă a CtEDO. Astfel, în cauza *Kokkinakis versus Grecia* Curtea a statuat că persoana este în drept să cunoască, în termeni foarte clari, ce acte și omisiuni sunt de natură să-i angajeze responsabilitatea penală [118]. Similar, în cauza *E.K. versus Turcia* Curtea a reiterat că cerința previzibilității legii se consideră îndeplinită atunci când justițiabilul, citind textul dispoziției pertinente și, în caz de necesitate, cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțele judecătorești, poate să știe pentru ce acțiuni și inacțiuni poate fi tras la răspundere penală [89]. De asemenea, fiind un semn estimativ, acesta poate duce cu uşurinţă la o interpretare diferită, ceea ce, în cele din urmă, permite instaurarea liberului arbitru în persoana practicianului. În context, considerăm remarcabilă observaţia făcută de S.Crijanovschi: „Chiar dacă sintagma „alte urmări grave” permite să se păstreze stabilitatea legii în condiţiile dinamismului, schimbului relaţiilor sociale, nu putem neglija problemele ce rezultă din încadrarea faptelor infracţionale în baza criteriilor estimative, având în vedere pericolul instaurării arbitrariului din partea subiecţilor abilitaţi cu aplicarea legii penale” [44, p.221]. Acelaşi lucru îl remarcă A.Eșanu care, referindu-se la semnele estimative „daune în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice” și „urmări grave” din textul art.327 și 328 CP RM, notează că textele de lege enunțate au o natură estimativă, sunt vagi și imprecise, existând riscul real de instaurare a arbitrariului judiciar [90, p.234]. Dar, aşa cum arată Gh.Costachi şi I.Iacub, norma juridică trebuie să fie clară, inteligibilă, întrucât cei cărora li se adresează trebuie nu doar să fie informaţi preventiv asupra consecinţelor actelor şi faptelor lor, ci să şi înţeleagă consecinţele legale ale acestora [43, p.7].

Probabil, acesta a și constituit unul dintre argumentele excluderii urmărilor prejudiciabile sub forma urmărilor grave din conţinutul laturii obiective a infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM. Poate. Doar că prin asigurarea respectării principiului legalităţii incriminării, excluzând urmările prejudiciabile, legiuitorul a permis dublarea normei de la art.291 CP RM cu cea de la alin.(1) art.361

C.contr. RM. Considerăm că legiuitorul pur şi simplu urma să concretizeze urmările prejudiciabile, dar nu se le excludă [282, p.34].

Sub aspect comparat, legiuitorii statelor străine au poziţii diferite faţă de conţinutul urmărilor prejudiciabile ce intră în structura laturii obiective a infracţiunii de păstrare neglijentă a armei de foc sau a muniţiilor. Astfel, art.239 din Codul penal al Armeniei, art.230 din Codul penal al Azerbaidjanului şi art.289 din Codul penal al Turkmenistanului prevăd în calitate de consecinţe prejudiciabile urmările grave; art.289 din Codul penal al Kazahstanului, art.264 din Codul penal al Ucrainei, art.238 din Codul penal al Georgiei, art.224 din Codul penal al Federaţiei Ruse – decesul sau alte urmări grave; art.419 din Codul penal al Estoniei – daune sănătăţii sau determinarea comiterii unei infracţiuni prin folosirea armei; art.300 din Codul penal al Republicii Belarus, secţiunea 25100 din Codul penal al Statului California – decesul sau vătămarea gravă a sănătăţii (model care, din perspectiva principiului legalităţii incriminării, îl considerăm cel mai reuşit din cele mai sus indicate).

2.4. Elementele subiective ale infracţiunilor contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii

2.4.1. Subiectul infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM

Legislaţia Republicii Moldova nu conţine o definiţie a subiectului infracţiunii, sarcină pusă în seama doctrinei. În opinia lui V.Grosu, subiect al infracţiunii este persoana care a comis o faptă prevăzută de legea penală şi care, în baza faptului că posedă toate semnele prevăzute de lege pentru această categorie de subiect, este pasibilă de răspundere penală [95, p.207]. Alţi autori definesc subiectul infracţiunii ca fiind persoana care comite acţiunea sau inacţiunea infracţională ori persoana împotriva căreia se îndreaptă această acţiune sau inacţiune [291, p.42]. Nu putem susţine această din urmă opinie. Persoana împotriva căreia se îndreaptă acţiunea/inacţiunea prejudiciabilă nu poate fi catalogată drept subiect al infracţiunii, ci ca victimă a infracţiunii. La această concluzie ne îndeamnă însuşi legiuitorul atunci când foloseşte noţiunea „victimă” atât în textul normelor din Partea Generală, cât şi în cele din Partea Specială a Codului penal. Totodată, în conţinutul art.21 CP RM este utilizat termenul „subiectul infracţiunii” cu sensul de persoană care comite infracţiunea, dar nu de persoană împotriva căreia este îndreptată fapta infracţională. În concluzie, în conjunctura textelor de incriminare de la art.290 şi 291 CP RM, prin subiect al infracţiunii trebuie de înţeles persoana care săvârşeşte infracţiunea.

După această notă de claritate, subliniem că legea penală a Republicii Moldova stabileşte două categorii de entităţi pasibile să evolueze în postura de subiect al infracţiunii: persoana fizică şi persoana juridică. Accentuăm că subiect al infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM poate fi doar persoana fizică, nu şi persoana juridică. Această constatare rezultă foarte clar

analizând sistematic sancţiunile normelor de la art.290 şi 291 CP RM în raport cu regula statuată la alin.(4) art.21 CP RM, în corespundere cu care persoanele juridice, cu excepţia autorităţilor publice, răspund penal pentru infracţiunile pentru a căror săvârşire este prevăzută sancţiune pentru persoanele juridice în Partea Specială a Codului penal. La o analiză atentă a sancţiunilor normelor incriminatoare supuse investigaţiei surprindem că în textul acestora lipsesc unele sancţiuni caracteristice persoanei juridice. Totuşi, suntem de părere că norma de la art.291 CP RM trebuie să conţină pedepse aplicabile persoanei juridice. Legislaţia Republicii Moldova conţine prevederi ce incubă persoanelor juridice respectarea anumitor reguli de păstrare a armei de foc şi a muniţiilor.

În altă privinţă, menţionăm că persoanei fizice, subiect al infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM, îi corespund anumite semne, şi anume: caracterul fizic; vârsta şi responsabilitatea. ***Caracterul fizic*** al persoanei rezultă din esenţa unui atare subiect al infracţiunii presupunând, în acord cu art.17 C.civ. RM, omul, privit individual, ca titular de drepturi şi de obligaţii civile.

Vârsta constituie un alt semn obligatoriu al subiectului infracţiunii. Capacitatea persoanei de a înţelege caracterul prejudiciabil al celor comise, precum şi de a dirija propriile acţiuni sunt în strictă dependenţă de vârsta subiectului. Prin urmare, vârsta nu constituie, pur şi simplu, un număr de ani trăiţi de persoana fizică. În dreptul penal vârsta are o altă semnificaţie, şi anume: acea de categorie juridică ce determină aptitudinea persoanei de a discerne între bine şi rău. L.M. Altânbaeva menţionează, just, că vârsta, ca totalitate a anilor calendaristic împliniţi şi ca capacitate de a conştientiza integral caracterul de fapt şi pericolul social al acţiunilor (inacţiunilor) sale, precum şi de a le dirija, constituie o condiţie obligatorie şi necesară pentru angajarea răspunderii penale [296, p.58].

Luând în calcul faptul că posibilitatea de a fi subiect al infracţiunii este determinată, inclusiv, de atingerea de către om a unei anumite vârste, A.A. Fedonkina subliniază că legiuitorul, la stabilirea vârstei minime, se orientează spre identificarea capacităţii persoanei de a dirija propriul comportament ţinând cont de normele legale şi sociale [406, p.42]. I.A. Kuzneţova şi A.V. Kuzneţov punctează că criteriile de stabilire a vârstei răspunderii penale le constituie nivelul de socializare a persoanei (criteriul intelectiv şi cel volitiv), gradul de prejudiciabilitate a faptei comise, precum şi forma vinovăţiei [350, p.116]. Atingerea vârstei răspunderii penale presupune, de asemenea, prezenţa la persoană a capacităţii de a percepe corect pedeapsa penală aplicată; or, doar în aceste cazuri pot fi realizate scopurile pedepsei penale [317, p.8]. Pornind de la aceste premise, legiuitorul moldav a ţinut să stabilească vârsta minimă a răspunderii penale de 16 ani (alin.(1) art.21 CP RM). Pentru anumite infracţiuni, ca excepţie de la regula de bază, s-a decis instituirea vârstei minime de 14 ani pentru a fi subiect al infracţiunii.

În ceea ce priveşte infracţiunile analizate, menţionăm că din textul alin.(1) şi (2) art.21 CP RM reiese că subiect al infracţiunilor specificate la alin.(1) art.290 şi la art.291 CP RM poate fi persoana fizică care a atins vârsta minimă de 16 ani. Totodată, subiect al infracţiunii prevăzute la alin.(2) art.290 CP RM (forma agravată a infracţiunii) poate fi persoana fizică care a împlinit vârsta de 14 ani.

În ipoteza procurării, păstrării, purtării etc. ilegale a armei de foc sau a muniţiilor de către o persoană care a atins vârsta de 14 ani în vederea săvârşirii unei infracţiuni, pentru care vârsta răspunderii penale este de 14 ani, făptuitorul nu va fi tras la răspundere penală în baza art.290 CP RM. Totodată, cele comise urmează a fi catalogate drept pregătire la infracţiunea pentru a cărei comitere făptuitorul a procurat, a păstrat, a purtat etc. ilegal arma de foc sau muniţiile.

În alt registru, în contextul vârstei subiectului infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM urmează să identificăm soluţia de calificare în ipoteza în care două persoane (una de 14 ani, iar alta de 16 ani) participă la săvârşirea infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM atunci când una din ele realizează nemijlocit latura obiectivă, iar alta nu (de exemplu, persoana care a atins vârsta de 14 ani instigă persoana de 16 ani la săvârşirea infracţiunii). Are vreo influenţă la calificare vârsta diferită stabilită de legiuitor la alin.(1) şi, respectiv, la alin.(2) art.290 CP RM pentru tragerea la răspundere penală în baza articolului indicat? Va răspunde penal persoana care a atins vârsta de 14 ani? Se va reţine circumstanţa agravanta consemnată la lit.b) alin.(2) art.290 CP RM în acţiunile acestor persoane, avându-se în vedere că vârsta răspunderii penale pentru varianta agravată a infracţiunii prevăzute la lit.b) alin.(2) art.290 CP RM este de 14 ani? Căutând răspuns la aceste întrebări, menţionăm următoarele: pentru a fi incidentă circumstanţa agravantă stipulată la lit.b) alin.(2) art.290 CP RM, este necesar, *inter alia*, ca o persoană care întruneşte condiţiile cerute de lege pentru a fi subiect al infracţiunii prevăzute la alin.(1) art.290 CP RM să comită această faptă prin intermediul unei alte persoane care nu posedă semnele subiectului infracţiunii stipulate la alin.(1) art.290 CP RM (instituţia autoratului mediat). În speţă, lipseşte autoratul mediat; or, în exemplul reliefat *supra* nu autorul imediat, dar cel mediat nu are vârsta răspunderii penale necesară pentru aplicarea alin.(1) art.290 CP RM. În cele din urmă, conchidem că acţiunile persoanei care determină la săvârşirea infracţiunii nu vor cădea sub incidenţa legii penale din cauza lipsei vârstei necesare pentru a fi subiect al infracţiunii. Acţiunile persoanei cu vârsta de 16 ani („persoanei instigate") urmează a fi încadrate potrivit alin.(1) art.290 CP RM, dar nu potrivit lit.b) alin.(2) art.290 CP RM.

Se va schimba soluţia de calificare în ipoteza inversă, adică atunci când pe post de persoană care determină la săvârşirea infracţiunii evoluează persoana cu vârsta de 16 ani, iar în calitate de executor nemijlocit apare persoana cu vârsta de 14 ani? Considerăm că şi în această situaţie minorul instigat (cu vârsta de 14 ani) nu va fi tras la răspundere penală, acesta neavând

vârsta necesară pentru angajarea răspunderii în baza alin.(1) art.290 CP RM, deci neavând calitatea de subiect al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM în varianta-tip. Totodată, acţiunile persoanei având vârsta de 16 ani vor fi încadrate în tiparul normei de la lit.b) alin.(2) art.290 CP RM, fiind prezentă ipoteza autoratului mediat.

Continuând firul logic, se impune ca firească întrebarea: va opera circumstanţa agravantă prevăzută la lit.b) alin.(2) art.290 CP RM în ipoteza în care fapta în varianta-tip este comisă nemijlocit de către două persoane, una având vârsta de 16 ani, iar alta de 14 ani? Considerăm că în această situaţie, în virtutea voinţei legiuitorului, acţiunile celor două persoane trebuie încadrate potrivit lit.b) alin.(2) art.290 CP RM, fiind prezentă ipoteza coautoratului, ambele persoane având vârsta necesară pentru angajarea răspunderii penale. Aceeaşi soluţie de calificare se va reţine în situaţia în care latura obiectivă este realizată nemijlocit de către două sau mai multe persoane cu vârsta de 14 ani.

În acelaşi context, urmează să decidem care trebuie să fie vârsta răspunderii penale a celorlalţi participanţi la infracţiune pentru angajarea răspunderii penale în baza art.290 CP RM. E posibil ca complicele sau organizatorul cu vârsta de 14 ani să fie traşi la răspundere penală în baza articolului nominalizat? Răspunzând la această întrebare, menţionăm că pentru a fi trasă la răspundere penală în baza alin.(1) art.290 CP RM este imperios ca persoana să fi atins vârsta de 16 ani. În acelaşi timp, deşi vârsta răspunderii penale pentru fapta infracţională prevăzută la alin.(2) art.290 CP RM este de 14 ani, este cu neputinţă ca complicele sau organizatorul să răspundă potrivit alineatului indicat pentru simpla faptă de contribuire sau organizare a activităţii infracţionale a unei alte persoane; or, pentru angajarea răspunderii penale în baza lit.b) alin.(2) art.290 CP RM este necesar ca cel puţin două persoane să fi realizat latura obiectivă a infracţiunii (ceea ce nu este caracteristic activităţii complicelui şi organizatorului) sau ca o persoană care întruneşte semnele subiectului infracţiunii să fi comis infracţiunea prin intermediul altei persoane care nu posedă astfel de semne (ipoteză şi de această dată străină situaţiei noastre). Cu alte cuvinte, dacă un complice cu vârsta de 14 ani contribuie la săvârşirea infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM de către o altă persoană, primul nu va răspunde penal. Ca şi excepţie, complicele sau organizatorul cu vârsta de 14 ani pot răspunde potrivit alin.(2) art.290 CP RM doar în ipoteza în care aceştia contribuie sau organizează comiterea nemijlocită a infracţiunii de către două sau mai multe persoane care posedă semnele subiectului infracţiunii ori contribuie sau organizează comiterea infracţiunii de către o persoană care are semnele subiectului infracţiunii împreună sau prin intermediul altei persoane care nu posedă semnele subiectului infracţiunii. Deci, organizatorul sau complicele va răspunde penal doar dacă este prezent calificativul „de două sau mai multe persoane”. În aceste condiţii, apare întrebarea: este oare echitabil ca în situaţii practic similare un complice având vârsta de 14 ani să răspundă penal, iar altul să nu răspundă? Este

oare corect ca complicele cu vârsta de 14 ani care ajută o altă persoană la comiterea infracţiunii prevăzute la alin.(1) art.290 CP RM să nu răspundă penal, în timp ce acelaşi complice care ajută două persoane la realizarea laturii obiective a infracţiunii să răspundă penal în baza lit.b) alin.(2) art.290 CP RM, evident, cu trimitere la alin.(5) art.42 CP RM?

În vederea eliminării unor asemenea disensiuni, subliniem poziţia noastră de a fi stabilită o vârstă uniformă a răspunderii penale pentru comiterea infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM. La concret, sugerăm legiuitorului să stabilească atât pentru varianta agravată a infracţiunii, cât şi pentru varianta-tip vârsta răspunderii penale de 14 ani. În calitate de argumente suplimentare invocăm aserţiunile autorului rus Iu.V. Zagainova: „Necesitatea coborârii vârstei răspunderii penale până la 14 ani este dictată de răspândirea unei astfel de fapte infracţionale, lipsind careva dubii că minorul la această vârstă înţelege semnificaţia pe care o comportă arma. Plus la aceasta, stabilirea vârstei răspunderii penale de la 14 ani va determina amplificarea procesului de prevenire a săvârşirii unor atare infracţiuni [324, p.18]". I.I. Bikeev adaugă: „În ziua de astăzi, începând cu vârsta de 14 ani, minorii sunt în stare să conştientizeze pericolul social al manipulărilor ilegale cu armele. Informaţia cu privire la diversele omoruri, luări de ostatici, vânzări de arme a devenit una cotidiană. Diada „bine-rău" faţă de armament este astăzi evidentă pentru copii" [302, p.19]. Mai mult, E.S. Dubonosov şi Iu.I. Skoropupov punctează că păstrarea ilegală a armei şi a muniţiilor a devenit o infracţiune la „modă" în rândul minorilor [322, p.38]. De menţionat că şi alţi autori sunt de părere că limita minimă de vârstă pentru angajarea răspunderii penale în baza art.222 CP FR (normă analogică celei de la art.290 CP RM) trebuie să fie de 14 ani [380, p.17; 411, p.18; 334, p.22].

În aceeaşi ordine de idei, cu titlu de recomandare legislativă sugerăm instituirea vârstei răspunderii penale de 14 ani şi pentru fabricarea şi sustragerea armei de foc sau a muniţiilor, incriminarea separată a cărora a fost propusă argumentat în secţiunea dedicată analizei laturii obiective a infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM.

În alt registru, reiterăm că vârsta răspunderii penale pentru aplicarea art.291 CP RM este de 16 ani. După cum se va vedea *infra*, subiect al infracţiunii în cauză poate fi doar posesorul legal al armei de foc sau al muniţiilor. Totodată, în acord cu prevederile alin.(1) art.7 din Legea nr.130/2012, permisul de procurare a armelor letale şi neletale supuse autorizării şi, după caz, permisul de armă se acordă persoanelor care au împlinit vârsta de 21 de ani. Astfel, deşi legea penală stabileşte vârsta generală a răspunderii penale pentru păstrarea neglijentă a armei de foc şi a muniţiilor, totuşi, este cu neputinţă ca o persoană cu vârsta cuprinsă între 16 şi 21 de ani să apară pe post de subiect al infracţiunii enunţate. Or, până la vârsta de 21 de ani persoana nu poate poseda legal o armă de foc sau muniţii. În astfel de cazuri, subliniază M.A. Liubavina, putem vorbi despre existenţa unei vârste speciale a răspunderii penale [353, p.30]. Într-adevăr,

deşi legea penală instituie două limite generale ale vârstei răspunderii penale (16 ani – regula, 14 ani – excepţia), din conţinutul unor norme de incriminare concrete pot fi desprinse şi alte limite speciale ale vârstei răspunderii penale. În acest sens, norma de la art.291 CP RM este un exemplu elocvent.

Următorul semn al subiectului infracţiunii – persoană fizică – asupra căruia ne vom opri îl constituie ***responsabilitatea***. Nu este suficient ca persoana să fi atins o anumită vârstă pentru a fi trasă la răspundere penale. Este necesar ca aceasta să fie aptă de a conştientiza caracterul prejudiciabil al faptei comise, precum şi să aibă posibilitatea de a-şi dirija propriul comportament. Susţinem poziţia doctrinară, potrivit căreia poate purta răspundere pentru faptele sale, inclusiv răspundere penală, doar persoana care percepe adecvat realitatea, prevede urmările faptelor sale şi poate dirija propriul comportament, adică persoana fizică responsabilă [353, p.7]. Evident, responsabilitatea persoanei fizice se află în strânsă legătură cu vârsta acesteia. Nu poţi cere prezenţa capacităţii de a discerne între bine şi rău de la o persoană fizică cu o vârstă fragedă. Corect se menţionează în teoria dreptului penal că atingerea vârstei răspunderii penale determină apariţia unei aşa condiţii a răspunderii penale, cum este responsabilitatea persoanei [350, p.115].

Legiuitorul defineşte la art.22 CP RM responsabilitatea ca fiind starea psihologică a persoanei care are capacitatea de a înţelege caracterul prejudiciabil al faptei, precum şi capacitatea de a-şi manifesta voinţa şi a-şi dirija acţiunile. Din textul de lege enunţat rezultă cele două momente ale responsabilităţii: *a) momentul intelectiv* – capacitatea persoanei de a conştientiza caracterul socialmente periculos al celor comise; *b) momentul volitiv* – aptitudinea persoanei de a-şi exprima dorinţa prin acte materiale exteriorizate şi posibilitatea ei de a regla aceste acte.

După cum punctează M.Grama, responsabilitatea este o condiţie *sine qua non* pentru ca o persoană să fie răspunzătoare penal pentru fapta sa, iar în dreptul nostru penal, care consideră vinovăţia ca trăsătură esenţială a infracţiunii, responsabilitatea este o condiţie pentru existenţa subiectului infracţiunii, fiindcă nu poate exista vinovăţie acolo unde lipsesc cei doi factori, intelectiv şi volitiv, necesari pentru existenţa vinovăţiei şi care marchează, totodată, prezenţa responsabilităţii [94, p.129]. Persoanele lipsite de astfel de calităţi ce derivă din conştiinţă şi voinţă, adică cele care nu conştientizează caracterul prejudiciabil al faptei sau, dacă şi înţeleg, nu pot să-şi dirijeze acţiunile (inacţiunile), sunt recunoscute drept iresponsabile; deci, acestea nu pot fi supuse răspunderii penale şi, respectiv, pedepsei penale.

Rezumând, reţinem că nu va fi supusă răspunderii şi pedepsei penale persoana care a comis în stare de iresponsabilitate una dintre infracţiunile prevăzute la art.290 şi 291 CP RM. Prezenţa iresponsabilităţii denotă lipsa responsabilităţii penale ca semn constitutiv obligatoriu al persoanei fizice subiect al infracţiunii.

În altă ordine de idei, vom încerca să determinăm dacă subiectul infracţiunilor investigate trebuie să posede anumite calităţi speciale sau este suficient ca acesta să întrunească semnele generale ale subiectul infracţiunii pentru a încadra cele săvârşite potrivit art.290 şi 291 CP RM. *Ab initio*, vom încerca să reproducem câteva definiţii ale subiectului special. După M.A. Liubavina, subiect special al infracţiunii este persoana fizică responsabilă care a atins vârsta răspunderii penale şi care posedă unul sau mai multe semne suplimentare obligatorii, prevăzute în norma concretă din Partea Specială a Codului penal [353, p.52]. În accepţiunea lui M.V. Cesnokov, prin subiect special trebuie de înţeles persoana fizică responsabilă care a atins o anumită vârstă stabilită de legea penală, înzestrată cu semne suplimentare, prevăzute expres în dispoziţia articolului din Codul penal sau rezultate implicit din acesta, precum şi din normele altor ramuri de drept [407, p.3]. În opinia noastră, aceste definiţii sunt prea restrictive, deoarece nu scot în evidenţă posibilitatea evoluării persoanei juridice în postura de subiect special. În acelaşi timp, sunt clare opticile autorilor sus-enunţaţi, acestea fiind în concordanţă cu reglementările penale ale Federaţiei Ruse, care nu stabilesc persoana juridică în calitate de subiect al infracţiunii. Se pretează cadrului legal naţional definiţia subiectului special dată de R.Popov, în opinia căruia acesta este reprezentat de persoana fizică sau juridică, care, în afară de calităţile generale cerute de Partea Generală a Codului penal, trebuie să posede calităţile speciale cerute de norma din Partea Specială a Codului penal, în care se stabileşte răspunderea pentru acea infracţiune [147, p.79]. Pentru a fi în prezenţa subiectului special, enunţă St.Copeţchi, este necesar ca, pe de o parte, semnele ce caracterizează un asemenea subiect să fie indicate explicit sau implicit în norma de drept ce stabileşte răspunderea penală pentru o infracţiune concretă, iar, pe de altă parte, aceste semne trebuie să fie suplimentare în raport cu semnele generale ale subiectului infracţiunii [38, p.87].

Aşadar, subiectul infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM este general. În contrast, subiectul infracţiunii consemnate la art.291 CP RM este special. Calitatea specială a subiectului infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM, pe de o parte, este suplimentară în raport cu cele generale, iar, pe de altă parte, este stabilită implicit în textul normei de incriminare. Din perspectiva dreptului comparat, legiuitorul tadjik a prevăzut expres în textul art.197 din Codul penal (normă similară cu cea de la art.291 CP RM) calitatea specială a subiectului infracţiunii, şi anume: posesorul legal al armei de foc sau al muniţiilor. Calitatea specială a subiectului infracţiunii este specificată expres şi în art.300 din Codul penal al Republicii Belarus, precum şi în art.702 din Codul penal al Italiei (norme corespondente celor de la art.291 CP RM).

Calitatea specială a subiectului infracţiunii specificate la art.291 CP RM rezultă din esenţa juridică a unei atare incriminări. *Supra*, în contextul elementului material al infracţiunii investigate, am demonstrat că, spre deosebire de infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM,

păstrarea neglijentă a armei de foc şi a muniţiilor implică, drept situaţie-premisă, posedarea legală a numitelor entităţi. În caz contrar, cele comise trebuie calificate potrivit art.290 CP RM. În context, invocăm următoarele prevederi din Legea nr.130/2012 care să confirme justeţea afirmaţiei că subiect al infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM poate fi doar persoana care posedă legal arma de foc sau muniţiile: armele deţinute de persoanele fizice şi juridice în condiţiile legii (sublinierea ne aparţine – *n.a.*) trebuie păstrate la domiciliul ori la sediul acestora (alin.(8) art.4); persoanele fizice şi juridice care au dreptul să deţină, să poarte, să folosească, să comercializeze sau, după caz, să repare arme sunt obligate să asigure securitatea lor (sublinierea ne aparţine – *n.a.*) (alin.(9) art.4); titularul dreptului de deţinere şi, după caz, de port şi de folosire a armelor letale şi neletale supuse autorizării are obligaţia de a păstra arma înscrisă în permisul de armă în condiţii de securitate (sublinierea ne aparţine – *n.a.*) şi de a nu permite accesul la ea al persoanelor neautorizate (alin.(1) art.14).

Calitatea specială a subiectului infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM a fost evidenţiată în următoarea speţă din practica judiciară: *inculpatul, deţinând permis de portarmă nr.21357, neglijent a păstrat pistolul de model „IJ-75" în automobilul personal* [185]. Şi în literatura de specialitate se susţine că subiectul infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM este unul special [27, p.637; 338, p.572; 13, p.20; 368, p.233; 374, p.25; 310, p.27]. Alţi autori, însă, opinează că subiectul infracţiunii analizate este general. Bunăoară, T.F. Mineazeva şi A.D. Baranov susţin că subiectul infracţiunii prevăzute la art.224 CP FR (normă analogică cu cea de la art.291 CP RM – *n.a.*) este unul general, şi anume: persoana fizică responsabilă care a atins vârsta de 16 ani şi este posesor legal al armei de foc [339, p.559; 299, p.22]. Observăm că cei doi autori se contrazic atunci când afirmă că subiectul infracţiunii este unul general; or, ambii susţin cu vehemenţă obligativitatea posedării de către făptuitor a armei de foc în baza unui temei legal. Accentuăm că anume această din urmă caracteristică imprimă subiectului infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM o calitate specială.

În alt registru, în doctrină se arată că subiect al infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM poate fi orice persoană fizică responsabilă care a atins vârsta de 16 ani şi care este dotată legal cu armă de foc şi cu muniţii, precum şi persoana care le deţine ilegal, doar că această din urmă persoană va purta răspundere pentru concurs de infracţiuni – art.290 şi 291 CP RM [9, p.430]. Tot aşa şi I.Macari relevă că dacă persoana păstrează ilegal arma de foc sau muniţia, atunci cele comise formează cumul de infracţiuni ((*a se citi* concurs de infracţiuni – *n.a.*) art.290 şi 291 CP RM) [132, p.334]. De asemenea, în opinia lui P.S. Matîşevski, persoana care păstrează neglijent o armă deţinută ilegal trebuie să răspundă penal pentru concurs de infracţiuni: pentru păstrarea ilegală a armei de foc şi pentru păstrarea neglijentă a armei de foc [355, p.25]. După A.Borodac, dacă arma de foc şi muniţiile aferente se află la vinovat ilegal şi el încalcă regulile şi condiţiile

de păstrare a acestora, infracţiunea prevăzută la art.291 CP RM intră în concurs cu infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM [9, p.429]. Pe aceeaşi undă se situează T.F. Mineazeva şi M.H. Rustambaev [339, p.559; 375, p.398]. De altă părere este A.A. Zadoian, potrivit căruia: „Interpretarea sistematică a normei de la art.224 CP FR (normă corespondentă celei de la art.291 CP RM – *n.a.*) permite tragerea concluziei: arma de foc trebuie să se afle asupra persoanei în baza unui temei legal, fapt confirmat prin actele corespunzătoare (autorizaţie, permis etc.). Dacă persoana păstrează ilegal arma de foc şi în acelaşi timp încalcă regulile de păstrare, cele comise sunt cuprinse de art.222 CP FR (articol analogic cu art.290 CP RM – *n.a.*), nefiind necesară calificarea suplimentară potrivit art.224 CP FR" [326, p.181]. De aceeaşi părere sunt şi alţi autori [399, p.514; 299, p.23; 4, p.647]. În ce ne priveşte, îmbrăţişăm cea din urmă poziţie. În niciun caz păstrarea neglijentă a armei de foc sau a muniţiilor deţinute ilegal nu poate fi încadrată potrivit normei de la art.291 CP RM; or, nu poţi pretinde respectarea regulilor de păstrare a acestor obiecte unei persoane care le deţine ilegal. Corect punctează L.Brînza şi Gh.Reniţă că subiect al infracțiunii statuate la art.291 CP RM este persoana care deține autorizația de păstrare a armelor de foc sau a munițiilor, în caz contrar nu i-ar reveni obligația să le păstreze în siguranță și să nu le transmită în condiții de ilegalitate altor persoane [13, p.23; 14, p.118]. În consecinţă, în atare ipoteză trebuie aplicat doar art.290 CP RM. Concurs dintre infracţiunile prevăzute la art.290 şi 291 CP RM poate fi doar în ipoteza în care făptuitorul, în acelaşi timp, păstrează neglijent o armă de foc deţinută în condiţii legale, precum şi o armă de foc deţinută în lipsa autorizaţiei corespunzătoare.

În alt context, precizăm că subiect al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM poate fi, inclusiv, cetăţeanul străin, fapt reţinut şi în practica judiciară [206]. Nu este exclus ca cetăţeanul străin să apară şi în postura de subiect al infracţiunii consemnate la art.291 CP RM. Aceasta deoarece Legea nr.130/2012 stabileşte şi pentru cetăţenii străini reguli privind deţinerea armelor letale şi neletale şi a muniţiilor aferente.

În fine, în ipoteza în care regulile de păstrare a armei de foc sau a muniţiilor sunt încălcate de către un militar în legătură cu îndeplinirea de către acesta a serviciului militar, cele comise nu cad sub incidenţa art.291 CP RM, dar pot constitui conţinutul unei incriminări aparte. De exemplu, este angajată răspunderea penală în baza alin.(3) art.381 CP RM în situaţia pierderii sau deteriorării, în urma încălcării regulilor de păstrare, a armelor, muniţiilor, încredinţate spre a fi folosite în timpul serviciului. La calificare trebuie reţinut art.373 CP RM în ipoteza în care făptuitorul încalcă regulile de mânuire a armei, de manipulare a muniţiilor, dacă aceasta a cauzat vătămarea uşoară sau medie a integrităţii corporale sau a sănătăţii, vătămarea gravă a integrităţii corporale sau a sănătăţii, decesul unei persoane, alte urmări grave, decesul a două sau a mai multor persoane.

În contextul subiectului infracţiunii urmează a fi abordat ***semnul circumstanţial agravant prevăzut la lit.b) alin.(2) art.290 CP RM***. Răspunderea penală pentru păstrarea, purtarea, procurarea, repararea, fabricarea, comercializarea muniţiilor sau a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) în lipsa autorizaţiei corespunzătoare sau pentru sustragerea lor se agravează atunci când fapta prejudiciabilă este săvârşită de două sau mai multe persoane. În doctrină se arată că pericolul social al manipulărilor ilegale cu arme şi muniţii comise de două sau mai multe persoane constă în aceea că prin acţiunile comune ale făptuitorilor este cimentată dorinţa lor de a săvârşi infracţiunea, este uşurată activitatea infracţională care, în multe cazuri, nu poate fi comisă de o singură persoană sau acest lucru este unul anevoios; plus la aceasta, întotdeauna se amplifică semnificativ intensitatea acţiunilor persoanelor care acţionează în comun [381, p.193].

Circumstanţa agravantă nominalizată a fost reţinută în următoarea speţă: *între 03 şi 07 februarie 2012, C.D. şi G.V. au primit de la M.C. un pistol-mitralieră de model „AK-74", asamblat cu un amortizator şi încărcător cu 30 de cartuşe, pe care împreună şi printr-o înţelegere prealabilă cu G.V., la 07.02.2012, aflându-se la domiciliul ultimului, l-au comercializat cetăţeanului G.D. în schimbul sumei de 2000 de euro* [56]. Semnul calificativ enunţat a fost stabilit şi în alte cauze penale [55; 79; 243; 272].

În contextul circumstanţei agravante nominalizate se impune identificarea conţinutului acesteia. Unii autori reduc sensul acestui semn calificativ la infracţiunea comisă în participaţie simplă [4, p.647], în timp ce alţii [2, p.627; 1, p.242] consideră că participaţia simplă şi cea complexă sunt exprimările semnului circumstanţial agravant enunţat.

Legea penală nu defineşte infracţiunea comisă de două sau mai multe persoane. În acelaşi timp, în doctrina de specialitate sunt conturate ipotezele în prezenţa cărora devine funcţională circumstanţa agravantă „de două sau mai multe persoane". *In concreto,* S.Brînza şi V.Stati notează că „infracţiunea este săvârşită de două sau mai multe persoane în următoarele cazuri: a) infracţiunea este săvârşită în coautorat; b) infracţiunea este săvârşită de o persoană care întruneşte semnele subiectului infracţiunii, în comun cu o persoană care nu întruneşte aceste semne; c) infracţiunea este săvârşită de o persoană care întruneşte semnele subiectului infracţiunii, prin intermediul unei persoane care cu bună ştiinţă nu este pasibilă de răspundere penală" [21, p.16; 23, p.175; 26, p.228]. Poziţia doctrinară enunţată este reţinută şi în unele interpretări cazuale, printre care: Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre şantaj", nr.16 din 07.11.2005 [110]; Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în cauzele referitoare la contrabandă, eschivarea de la achitarea plăţilor vamale şi contravenţiile vamale", nr.5 din 24.12.2010 [112]; Hotărârea Plenului Curţii

Supreme de Justiţie a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracţiunile săvârşite prin omor (art.145-148 CP RM)", nr.11 din 24.12.2012 [114]; Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova pentru modificarea şi completarea Hotărârii Plenului Curţii Supreme de Justiţie nr.23 din 28.06.2004 „Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor", nr.12 din 22.12.2014 [116]. Într-un alt act explicativ cu vocaţie de interpretare cazuală, circumstanţa agravantă „de două sau mai multe persoane" este privită în două forme: a) ipoteza coautoratului *şi* b) ipoteza în care o persoană care întruneşte semnele subiectului infracţiunii comite infracţiunea în comun cu o persoană care nu întruneşte aceste semne. Este vorba de Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism", nr.4 din 19.06.2006 [111]. În ce ne priveşte, subscriem primei poziţii. Considerăm că circumstanţa agravantă analizată cuprinde şi ipoteza în care purtarea, păstrarea, procurarea, repararea, fabricarea, comercializarea muniţiilor şi a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) în lipsa autorizaţiei corespunzătoare, precum şi sustragerea lor este săvârşită de o persoană care întruneşte semnele subiectului infracţiunii, prin intermediul unei persoane care nu este pasibilă de răspundere penală. La acest capitol au fost aduse suficiente argumente de autorii S.Brînza şi V.Stati în cadrul unui demers ştiinţific special dedicat acestui segment [21, p.5]. Dacă infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM este comisă prin intermediul unui minor care nu este pasibil de răspundere penală, acţiunile făptuitorului urmează a fi încadrate suplimentar potrivit art.208 CP RM. În acest sens, în doctrină se punctează că dacă făptuitorul determină la săvârşirea unei fapte prevăzute de legea penală un minor, care din cauza vârstei, iresponsabilităţii sau altor împrejurări (de exemplu, eroarea de fapt) nu poate fi tras la răspundere, acţiunile făptuitorului vor fi încadrate în conformitate cu prevederile art.208 CP RM în concurs cu infracţiunea concretă comisă de minor [39, p.81]. Suplimentar se arată că dacă articolul ce cuprinde norma care incriminează infracţiunea respectivă include şi calificativul „de două sau mai multe persoane", circumstanţa dată va fi imputată făptuitorului [39, p.82].

La fel, deşi potrivit legii participarea în comun la săvârşirea infracţiunii a unui subiect pasibil de răspundere penală împreună cu unul care nu poate fi supus răspunderii penale nu poate fi considerată participaţie penală pe motivul lipsei semnului cantitativ [376, p.48; 313, p.178], cele comise intră sub incidenţa semnului calificativ „de două sau mai multe persoane". Or, legiuitorul stabileşte clar că pentru incidenţa acestei agravante este necesar ca infracţiunea să fie săvârşită de două sau mai multe persoane, dar nu de către doi sau mai mulţi participanţi.

În alt context, S.Brînza şi V.Stati afirmă: „Se poate vorbi despre legătura, nu identitatea (sublinierea ne aparţine – *n.a.*) dintre noţiunile „participaţie simplă" şi „participaţie complexă" (prevăzute de Partea Generală) şi noţiunea „de două sau mai multe persoane" (prevăzută de

Partea Specială)" [21, p.5]. La fel, potrivit aceloraşi autori: „Nu există echivalenţă între noţiunile „participaţie simplă" şi „participaţie complexă", pe de o parte, şi noţiunea „de două sau mai multe persoane", pe de altă parte" [21, p.5]. Într-adevăr „participaţia simplă" şi „participaţia complexă" se intersectează cu expresia „de două sau mai multe persoane", dar nu se suprapun. Aceasta deoarece cea din urmă expresie, pe de o parte, este mai largă incluzând şi alte două ipoteze (reliefate *supra*), iar, pe de altă parte, cuprinde participaţia complexă doar atunci când latura obiectivă a infracţiunii este realizată nemijlocit de mai mulţi autori. Înţelesul noţiunii „de două sau mai multe persoane" ca circumstanţă agravantă, punctează D.Gurev, este mult mai larg decât înțelesul noţiunii „participaţie simplă" [97, p.147]. *Per a contrario*, nu se va reţine la calificare semnul calificativ „de două sau mai multe persoane" atunci când infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM este săvârşită în participaţie complexă, latura obiectivă a infracţiunii fiind realizată de un singur autor (este cazul infracţiunii comise de un autor la care se alătură un alt participant – complice, instigator, organizator). În această situaţie autorul va răspunde potrivit normei ce conţine componenţa de bază (adică, alin.(1) art.290 CP RM), iar complicele, instigatorul sau organizatorul vor răspunde potrivit aceleiaşi norme prin raportare la alin.(5), (4), (3) art.42 CP RM.

În altă privinţă, în perimetrul de cercetare destinat subiectului infracţiunii urmează să supunem investigaţiei ***clauza de impunitate*** stipulată la alin.(3) art.290 CP RM. Pentru început, menţionăm că la art.53 CP RM sunt consemnate temeiurile generale de liberare de răspundere penală. În acelaşi timp, legislaţia penală a Republicii Moldova prevede un şir întreg de temeiuri speciale de liberare de răspundere penală pentru comiterea anumitor infracţiuni. Aceste temeiuri sunt inserate în cadrul normelor din Partea Specială a Codului penal. În această categorie se include şi clauza de impunitate, stabilită la alin.(3) art.290 CP RM. În ceea ce priveşte rolul acesteia, în doctrină se arată că stipularea unei atare clauze de impunitate în cadrul art.290 CP RM este rezultatul necesităţii de a optimiza protecţia juridică a relaţiilor sociale aflate în derivaţie organică cu securitatea publică [297, p.107]. Plus la aceasta, se opinează că respectivul temei de liberare de răspundere penală contribuie la prevenirea infracţiunilor ce pot fi comise cu ajutorul armelor, precum şi la investigarea şi descoperirea acestor infracţiuni [387, p.100; 297, p.109]. La fel, aşa cum enunţă E.P. Kim şi K.A. Kostenko, predarea benevolă a armei păstrate ilegal permite: scoaterea acesteia din traficul ilicit, prevenirea folosirii la săvârşirea altor infracţiuni, precum şi, concomitent, prevenirea recidivismului şi îndreptarea persoanei care a comis infracţiunea pe calea corectării [335, p.17]. Nu în ultimul rând, clauza de impunitate stabilită la art.290 CP RM (şi nu doar) are drept scop diminuarea volumului de lucru al persoanelor împuternicite să aplice legea penală.

Prezenţa acestei prevederi încurajatoare în Partea Specială a Codului penal, menţionează Gh.Gladchi şi B.Glavan, este condiţionată de faptul că infracţiunea legată de circulaţia ilegală a armelor de foc şi muniţiilor creează condiţii favorabile pentru comiterea altor infracţiuni mult mai grave soldate cu victime omeneşti ca urmare a aplicării neîndemânatice a acestor obiecte de către alte persoane [93, p.136].

Până a trece la caracterizarea propriu-zisă a clauzei de impunitate prevăzute la alin.(3) art.290 CP RM, ţinem să notăm următorul lucru: temeiul special de liberare de răspundere penală inserat la alin.(3) art.290 CP RM este unul obligatoriu; aceasta înseamnă că persoanele abilitate cu aplicarea legii penale sunt obligate să libereze persoana de răspundere penală în situaţia în care făptuitorul predă de bunăvoie armele de foc sau muniţiile deţinute ilegal. Această constatare rezultă din expresia „este liberată de răspundere penală" din textul alin.(3) art.290 CP RM, comparativ cu unele temeiuri generale de liberare de răspundere penală unde legiuitorul foloseşte cuvântul „poate" (de exemplu: liberarea de răspundere penală a minorilor (art.54 CP RM), liberarea de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravenţională (art.55 CP RM)).

Tot aici precizăm că în dispoziţia normei de la alin.(3) art.290 CP RM este înscrisă o clauză de impunitate, nu însă o cauză menită să înlăture caracterul penal al faptei. În acest sens, susţinem punctul de vedere exprimat de K.V. Obrajiev, potrivit căruia liberarea de răspundere penală a persoanei care a predat benevol armele şi muniţiile nu presupune lipsa semnelor componenţei de infracţiune [360, p.23]. Dezvoltând ideea, acelaşi autor relevă că acţiunile ilegale întreprinse în privinţa armelor şi muniţiilor formează o componenţă de infracţiune consumată din momentul realizării acestora, în timp ce predarea benevolă a armelor şi muniţiilor constituie o activitate post-criminală ce formează temei pentru liberarea de răspundere penală, dar nicicum nu poate exclude semnele componenţei de infracţiune deja existente [360, p.23]. Comparativ cu cauzele care înlătură caracterul penal al faptei, clauzele de impunitate sunt aplicabile doar în situaţia în care în acţiunile făptuitorului sunt prezente semnele constitutive ale unei componenţe de infracţiune concrete. Însă, cauzele care înlătură caracterul penal al faptei din start presupun lipsa unei componenţe de infracţiune. Fapta comisă sub imperiul unei astfel de împrejurări nu poate fi considerată infracţiune, în general.

Iar acum să trecem în revistă aspectele definitorii ale clauzei de impunitate supuse examinării. Preliminar, consemnăm că, potrivit alin.(3) art.290 CP RM, persoana care a predat de bunăvoie arma de foc sau muniţiile pe care le deţinea fără autorizaţia corespunzătoare este liberată de răspundere penală. Din textul normei citate desprindem cerinţa obligatorie pentru aplicarea respectivului temei de liberare de răspundere penală, şi anume: caracterul benevol al predării armelor de foc sau a muniţiilor. În context se impune să clarificăm care sunt particularităţile unei predări benevole, precum și ipotezele în care funcţionează clauza de

impunitate examinată. Abordând acest aspect, considerăm utilă reproducerea punctului de vedere exprimat de S.Brînza şi V.Stati pe marginea temeiului special de liberare de răspundere penală, specificat la alin.(5) art.217 CP RM, care însă prin extrapolare poate fi utilizat în contextul analizei clauzei de impunitate stipulate la alin.(3) art.290 CP RM: „Caracterul benevol al predării se exprimă în absenţa unei situaţii în care persoana respectivă se vede nevoită să predea mijloacele, deoarece ele, într-un fel sau altul, oricum vor fi confiscate. Dimpotrivă, caracterul benevol este prezent în situaţia în care persoana în cauză avea posibilitatea să deţină în continuare mijloacele narcotice sau psihotrope, însă le-a predat benevol" [26, p.1129]. În viziunea lui T.F. Mineazeva, caracterul benevol al predării armei de foc sau al muniţiilor constă în aceea că persoana transmite, din propria voinţă, obiectele enunţate către organele de drept, cu condiţia că aceasta avea posibilitatea de a le păstra şi în continuare [338, p.570]. Gh.Gladchi şi B.Glavan sunt de părere că prin predare benevolă a armei de foc şi a muniţiilor trebuie de înţeles situaţia în care persoana a avut posibilitatea reală de a le deţine sau a le poseda în continuare, însă a ales să le predea din propria voinţă autorităţilor [93, p.136]. Lipsa unei astfel de posibilităţi (atunci când persoana este constrânsă să predea armele de foc sau muniţiile) nu poate fi catalogată drept predare benevolă. În acest sens, exemplificativ este următorul extras dintr-o speţă din practica judiciară: *„Instanţa de apel a conchis că inculpatul nu a predat de bunăvoie arma de foc; inculpatul a fost pus în situaţia de a preda arma de foc în procesul percheziţiei efectuate la domiciliul acestuia (sublinierea ne aparţine – n.a.) de către organele abilitate şi, prin urmare, instanţa de fond neîntemeiat a încetat procesul penal în privinţa lui M.C., care a săvârşit infracţiunea prevăzută de alin.(1) art.290 CP RM, în temeiul dispoziţiei alin.(3) art.290 CP RM"* [76].

În opinia lui M.H. Rustambaev, pentru aplicarea clauzei de impunitate analizate trebuie întrunite trei condiţii obligatorii: a) făptuitorul să nu fi săvârşit vreo infracţiune prin folosirea armei până la predarea ei; b) făptuitorul să fi predat toate armele şi muniţiile deţinute ilegal; c) obiectele deţinute ilegal trebuie predate benevol, din iniţiativa făptuitorului, dar nu şi a organelor de drept [375, p.398].

Avem rezerve faţă de condiţia invocată de autorul sus-citat ca obiectele deţinute ilegal de făptuitor să fie predate benevol, din iniţiativa sa, dar nu şi a organelor de drept. Această condiţie nu transpare din textul alin.(3) art.290 CP RM. E şi firesc să fie aşa. O altă interpretare este una extensivă şi defavorabilă făptuitorului. Prin urmare, nu interesează cui aparţine iniţiativa de predare a bunurilor (făptuitorului, organelor de poliţie sau altor persoane). Relevant e ca făptuitorul să fi predat de bunăvoie armele de foc sau muniţiile deţinute ilegal. Cu acest prilej, X.Ulianovschi enunţă: „Practica judiciară recunoaşte prin caracter benevol atât predarea obiectelor din proprie iniţiativă, cât şi la cererea unor terţe persoane" [4, p.647]. Cu privire la

acest aspect S.Brînza şi V.Stati subliniază: „Predarea benevolă poate avea loc în rezultatul: 1) propriei iniţiative a făptuitorului; b) îndemnului altor persoane; 3) solicitării autorităţilor” [27, p.634; 24, p.586]. În plan comparat, potrivit subsecţiunii 4 din secţiunea 1 a Capitolului 41 din Codul penal al Finlandei, pentru a opera clauza de impunitate este obligatoriu ca iniţiativa de predare a armelor să parvină din partea posesorului ilegal al armei.

În acelaşi timp, susţinem opinia lui M.H. Rustambaev, potrivit căruia pentru aplicarea clauzei de impunitate examinate este necesar ca făptuitorul să fi predat toate armele şi muniţiile deţinute ilegal. Într-adevăr, predarea fragmentară a armelor de foc sau a muniţiilor nu poate determina invocarea temeiului de liberare de răspundere penală analizat, aceasta deoarece făptuitorul continuă să deţină ilegal armele de foc sau muniţiile nepredate.

În altă privinţă, menţionăm că clauza de impunitate analizată este aplicabilă indiferent de tipul acţiunii prejudiciabile înscrise în dispoziţia normei de la art.290 CP RM, săvârşite de făptuitor. În planul dreptului comparat, legiuitorul belarus a decis să nu admită liberarea de răspundere penală în ipoteza în care făptuitorul recurge la comercializarea armelor de foc şi a muniţiilor (art.295 din Codul penal al Republicii Belarus).

În alt context, precizăm că legea nu leagă predarea armelor şi a muniţiilor de motivul care a determinat un astfel de comportament al făptuitorului, precum şi de circumstanţele care au precedat un astfel de comportament sau care au influenţat luarea deciziei de a preda bunurile în cauză [320, p.101]. În doctrină se punctează că predarea de bunăvoie a armelor de foc şi a muniţiilor poate avea loc sub cele mai diverse forme şi din diferite motive, iar despre caracterul benevol ne poate mărturisi însuşi faptul predării sau comunicarea despre locul aflării lor organelor publice [4, p.467; 20, p.565].

Considerăm că clauza de impunitate supusă analizei este inaplicabilă în ipoteza predării armelor de foc sau a muniţiilor în procesul efectuării percheziţiei la domiciliul făptuitorului sau în alt loc în care acesta din urmă păstrează astfel de obiecte, deoarece făptuitorul se vede nevoit să predea armele sau muniţiile deţinute ilegal. În mod similar Iu.S. Belik punctează: „Predarea armelor înainte de desfăşurarea nemijlocită a acţiunilor de urmărire penală în vederea identificării acestora nu constituie o predare benevolă în sensul clauzei de impunitate analizate, aceasta deoarece, în astfel de cazuri, predarea armelor este una forţată. Vinovatul conştientizează că nu mai are posibilitatea de a deţine în continuare arma asupra sa” [301, p.6]. Situaţia în cauză este detaliat descrisă de normele Codului de procedură penală. În acest sens, în acord cu alin.(5) art.128 CPP RM, în cadrul efectuării percheziţiei, după prezentarea ordonanţei, reprezentantul organului de urmărire penală cere să i se predea obiectele şi documentele menţionate în ordonanţă. Dacă obiectele şi documentele căutate sunt predate benevol, persoana care efectuează urmărirea penală se limitează la ridicarea acestora, fără a mai efectua alte măsuri de investigaţii.

Precizăm că semnificaţia termenului „benevol” din textul alin.(5) art.128 CPP RM diferă de semnificaţia termenului „bunăvoie” înscris în alin.(3) art.290 CP RM. În sensul normei procedurale indicate, predarea benevolă semnifică transmiterea bunurilor solicitate către reprezentanţii organelor de drept fără careva intervenţie forţată din partea ultimilor, astfel încât ignorarea cerinţei de predare a bunurilor solicitate are drept efect purcederea organului de urmărire penală la realizarea percheziţiei propriu-zise. Predarea benevolă a armei de foc sau a muniţiilor, în sensul normei procesuale sus-indicate, nu constituie temei de liberare de răspundere penală. Aceasta deoarece făptuitorul este privat de posibilitatea de a deţine liber în continuare aceste obiecte. Cu alte cuvinte, în asemenea ipoteză, făptuitorul se vede constrâns să predea bunurile. Este o predare cvasibenevolă, şi nu benevolă. În acest plan, Iu.S. Belik menţionează: „Simpla circumstanță că persoana predă arma de foc deținută ilegal la domiciliul său la solicitarea colaboratorilor organelor de drept, în timpul desfășurării acțiunilor de urmărire penală, nu poate demonstra caracterul benevol al predării. Predând arma deținută ilegal făptuitorul nu a acționat la libera sa alegere, ci din frica că, în caz contrar, acestea vor fi depistate și ridicate la efectuarea percheziției de către organul de urmărire penală” [301, p.7].

De asemenea, datorită încălcării ordinii de predare a armelor de foc şi a muniţiilor, simpla informare a organelor de poliţie despre faptul lăsării acestor obiecte în anumite locuri nu este suficientă pentru a opera clauza de impunitate analizată. Tocmai de aceea predarea benevolă a armei de foc sau a muniţiilor trebuie deosebită de informarea organelor de poliţie despre faptul deţinerii ilegale a acestor obiecte, precum şi despre locul aflării acestora.

În alt registru, predarea de bunăvoie a armelor sau a muniţiilor trebuie deosebită de năzuinţa de a preda respectivele entităţi. În context, ilustrativă este explicaţia efectuată de Ig.Hadîrca pe marginea clauzei de impunitate de la alin.(5) art.217 CP RM, explicaţie susceptibilă de a fi adaptată prezentului studiu: „Lăsarea unui bilet scris printre substanţele narcotice, psihotrope sau analoagele lor, în care se menţionează năzuinţa autorului biletului (şi, concomitent, a făptuitorului) de a le preda organelor judiciare, nu poate fi considerată ca predare benevolă a substanţelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor, în sensul prevederii de la alin.(5) art.217 CP RM” [99, p.233]. Astfel, năzuinţa de a preda armele de foc sau muniţiile nu cade sub incidenţa alin.(3) art.290 CP RM, făptuitorul nefiind pasibil de liberare de răspundere penală. Nu contează dacă făptuitorul păstrează biletul asupra sa (în ipoteza purtării armelor de foc sau a muniţiilor) sau dacă îl păstrează alături de armele de foc sau muniţiile deţinute ilegal (în ipoteza păstrării armelor de foc sau a muniţiilor). Relevant e ca acesta să nu aibă intenţia de a preda respectivele obiecte. De fapt, persoana vinovată doreşte să camufleze intenţia sa reală. Intenţia de a manipula ilegal în continuare cu armele şi muniţiile este ascunsă prin păstrarea biletului cu un conţinut de predare cvasibenevolă [277, p.28].

În alt context, în doctrină se remarcă faptul că legiuitorul nu a precizat cui trebuie să i se predea armele de foc şi muniţiile deţinute fără autorizaţia corespunzătoare, motiv pentru care se propune completarea textului dispoziţiei de la alin.(3) art.290 CP RM cu indicarea faptului ca aceste obiecte să fie predate organelor de drept [93, p.136]. În planul dreptului comparat, clauza de impunitate de la art.263 din Codul penal al Ucrainei prevede expres că armele şi muniţiile trebuie predate organelor de drept. Considerăm că acest lucru rezultă din interpretarea sistemică a normei de la alin.(3) art.290 CP RM în raport cu prevederile din Legea nr.130/2012, care stabilesc obligativitatea predării armelor de foc şi a muniţiilor deţinute ilegal, precum şi în raport cu Instrucţiunea de recepţionare, examinare tehnică, balistică şi autorizare a armelor şi muniţiilor predate benevol din posesie ilegală, aprobată prin Ordinul Ministerului Afacerilor Interne.

2.4.2. Latura subiectivă a infracţiunilor consemnate la art.290 şi 291 CP RM

În doctrină se arată că latura subiectivă a componenţei infracţiunii constituie partea interioară a infracţiunii, care determină atitudinea psihică a făptuitorului faţă de fapta prejudiciabilă săvârşită şi de urmările acesteia, sub raportul conştiinţei, voinţei şi emoţiilor sale [95, p.232]. Toate semnele laturii subiective sunt grupate în două categorii: obligatorii şi facultative. În cele ce urmează ne propunem să determinăm care dintre semnele laturii subiective a infracţiunilor investigate (vinovăţia, motivul şi scopul) sunt obligatorii şi care sunt facultative, precum şi să identificăm conţinutul acestor semne.

Vom debuta cu analiza ***laturii subiective a infracţiunii consemnate la art.290 CP RM***. *Ab initio*, precizăm că numita infracţiune este atribuită la categoria infracţiunilor intenţionate, fapt susţinut în unanimitate în doctrina de specialitate [144, p.457; 138, p.357; 87, p.295; 338, p.295; 399, p.513; 369, p.25; 1, p.242;]. E şi firesc aşa să fie; or, din semantismul noţiunilor utilizate de legiuitor la descrierea faptei prejudiciabile rezultă fără echivoc că făptuitorul conştientizează caracterul prejudiciabil al purtării, păstrării, procurării, fabricării, reparării sau comercializării ilegale a muniţiilor sau a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă), precum şi al sustragerii acestor obiecte, şi doreşte săvârşirea faptelor enunţate.

Din definiţia legală a infracţiunii săvârşite cu intenţie sunt deduse cele două modalităţi normative ale intenţiei: intenţia directă şi intenţia indirectă. În literatura de specialitate nu există o poziţie general acceptată privind modalitatea intenţiei inerente infracţiunii cercetate. Unii autori sunt de părere că infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM poate fi comisă doar cu intenţie directă [27, p.634; 24, p.585; 316, p.190;132, p.333; 315, p.16; 345, p.15; 380, p.17; 411, p.18; 318, p.156; 340, p.21; 339, p.554; 404, p.441; 9, p.428; 375, p.397; 368, p.230], în timp ce alţii susţin că infracţiunea analizată poate fi comisă şi cu intenţie indirectă [328, p.116; 45, p.94; 146, p.477; 131, p.498; 85, p.297]. Bunăoară, P.S. Matîşevski opinează că persoana vinovată

conştientizează că confecţionează, comercializează, poartă sau păstrează ilegal arma de foc (fără a avea dreptul sau în lipsa permisiunii corespunzătoare), conştientizând şi ilegalitatea confecţionări, comercializării, purtării şi păstrării armei de foc şi dorind săvârşirea acestor acţiuni [355, p.21]. În contrast, I.I. Bikeev este de părere că infracțiunea examinată poate fi comisă cu intenție indirectă. Potrivit acestuia, este posibil ca făptuitorul să nu dorească cauzarea unui prejudiciu relațiilor sociale cu privire la securitatea publică în rezultatul procurării ilegale a armelor, dar să manifeste indiferență față de survenirea unor astfel de urmări sau să admită conștient survenirea acestora [302, p.17]. În aceeaşi manieră, E.A. Kaţ consemnează că deseori făptuitorul nu doreşte producerea urmărilor socialmente periculoase, dar admite conştient sau este indiferent faţă de survenirea acestora [334, p.21]. Nu putem susţine opinia celor din urmă autori. Considerăm că infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM poate fi comisă doar cu intenţie directă. În susţinerea aserţiunii noastre invocăm următorul argument: inadmisibilitatea comiterii infracţiunii analizate cu intenţie indirectă este dictată de structura laturii obiective; or, intenţia indirectă este incompatibilă cu componenţa de infracţiune formală, fapt susţinut cu vehemenţă şi în literatura de specialitate [402, p.214; 41, p.161; 403, p.301]. *Supra* am argumentat că infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM este formală şi, ca excepţie, este materială în ipoteza în care fapta prejudiciabilă ia forma sustragerii armei de foc şi a muniţiilor (cu excepţia cazului în care sustragerea ia forma tâlhăriei sau a pungăşiei). Fiind deci o componenţă formală, a cărei latură obiectivă este formată doar din faptă prejudiciabilă, este cu neputinţă ca făptuitorul să admită conştient săvârşirea faptei prejudiciabile din moment ce acesta deja o săvârşeşte. Prin urmare, intenţia indirectă este posibilă doar în cazul infracţiunilor materiale. În cazul sustragerii armei de foc şi a muniţiilor făptuitorul urmăreşte realizarea unui scop special, motiv pentru care și în această ipoteză se atestă prezența intenției directe. Corect se punctează în doctrină: în cazul componenţelor de infracţiune materiale, unde scopul este semn obligatoriu, nu este posibilă intenţia indirectă [41, p.162]. Dezvoltând ideea, A.I. Rarog remarcă: „Indicarea unui scop special în latura subiectivă a unei infracţiuni concrete demonstrează caracterul hotărât al faptei, care nu este un scop în sine, ci un mijloc de atingere a acelui rezultat final, care şi reprezintă scopul. Acest rezultat, precum şi însăşi fapta şi urmările socialmente periculoase, ca mijloc de atingere a scopului propus, sunt dorite de către subiectul infracţiunii. De aceea, trebuie de constatat că scopul special al faptei este compatibil doar cu intenţia directă” [371, p.115-116].

Concluzionăm astfel că infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM poate avea la bază doar intenţia directă. Pe o poziţie diametral opusă a fost instanţa de judecată în următoarea speţă din practica judiciară: *inculpatul L.E., urmărind scopul purtării şi păstrării armelor, conştientizând caracterul prejudiciabil al acţiunilor sale, prevăzând urmările lor şi admiţând în mod conştient survenirea acestor urmări, acţionând cu intenţie directă, a purtat şi a păstrat un pistol cu ţeava*

scurtă ghintuită de model „Margo” [186]. Statuări similare au fost reţinute şi în alte cauze penale [208; 258; 259; 74], cu care nu suntem de acord. În primul rând, infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM (cu excepţia sustragerii armei de foc şi a muniţiilor) este formală, motiv pentru care atitudinea psihică a făptuitorului poate viza doar fapta prejudiciabilă, nu şi urmarea prejudiciabilă; or, cel din urmă semn nu este unul obligatoriu pentru componenţa de infracţiune analizată. În al doilea rând, instanţa foloseşte expresii juridice contradictorii. Este imposibil ca făptuitorul să manifeste intenţie directă şi în acelaşi timp să nu dorească, ci să admită survenirea urmărilor prejudiciabile. Admiterea survenirii unor urmări prejudiciabile este o trăsătură indispensabilă intenţiei indirecte, dar nu celei directe. Pentru intenţia directă este specific faptul că persoana doreşte survenirea urmărilor prejudiciabile. În definitivă, se creează impresia că unele persoane abilitate cu aplicarea legii penale nu disting: 1) componenţa formală de cea materială *şi* 2) intenţia directă de cea indirectă.

Pe de altă parte, corect a statuat instanţa de judecată asupra formei vinovăţiei făptuitorului în următoarea speţă: *inculpatul O.R., în perioada nedeterminată de timp, până la 21 martie 2014, acţionând cu intenţie directă, conştientizând caracterul prejudiciabil al faptei sale, a purtat şi a păstrat asupra sa un pistol model „CZ-92”, calibrul 6,35 mm* [73].

În alt context, în ceea ce priveşte atitudinea psihică faţă de cele comise, în teoria dreptului penal se accentuează: „Făptuitorul trebuie să conştientizeze că acţionează asupra armei de foc, asupra muniţiei, precum şi că nu are permisiunea necesară pentru aceasta. Intenţia făptuitorului trebuie să cuprindă, la fel, faptul că respectivele obiecte sunt funcţionale şi utile pentru a fi folosite sau pot fi aduse cu uşurinţă în stare de a fi folosite” [375, p.397].

Iar acum să trecem la examinarea *semnelor secundare ale laturii subiective*. În doctrină se opinează că motivul şi scopul nu constituie semne obligatorii ale infracţiunii analizate [369, p.25; 315, p.16; 380, p.17; 356, p.10; 338, p.575; 314]. Nu de aceeaşi părere este O.Iu. Toropîghin, care susţine că scopul este semn obligatoriu şi poate lua una dintre următoarele trei forme: a) scopul deţinerii armelor şi muniţiilor; b) scopul transmiterii armelor şi muniţiilor altei persoane; c) scopul dispunerii, în orice alt mod, de aceste bunuri [390, p.19]. În opinia noastră, scopul nu este semn constitutiv al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM (cu excepţia sustragerii armei de foc şi a muniţiilor), deoarece acesta nu este indicat expres în conţinutul normei incriminatoare şi nici nu transpare implicit din dispoziţia normei. Prin urmare, prin săvârşirea faptei prejudiciabile specificate la art.290 CP RM făptuitorul poate urmări orice rezultat. De exemplu, A.N. Vdovin indică că prin procurarea ilegală a armei de foc făptuitorul poate urmări: a) folosirea armei la vânătoare, la pescuit; b) folosirea armei în scopul asigurării securităţii personale [307, p.28]. I.Iu. Ragulin adaugă că procurarea armelor şi a muniţiilor se săvârşeşte, de regulă, cu scopul de a comite o altă infracţiune [370, p.10]. La rândul său, V.A. Robak evidenţiază suplimentar

următoarele finalităţi urmărite de făptuitor prin realizarea manipulărilor ilegale cu arme şi muniţii: folosire în cadrul cercetărilor ştiinţifice; folosire în cadrul pregătirilor militare speciale; folosire în cinematografie, în cadrul spectacolelor de teatru, de circ; expunere la muzee sau expoziţii etc [373, p.296]. L.A. Soşina arată că în unele cazuri persoana păstrează arma din „simplul fapt că-i place", îndeosebi esteticul special al armei sau interes trezindu-i aspectul constructiv al armei [384, p.61]. T.L. Grigorean şi D.M. Kokin observă că scopul urmărit de făptuitor poate fi atât unul infracțional, cât și non-infracțional (de exemplu, păstrarea armei de foc ca amintire, în scop de autoapărare etc. [315, p.16; 340, p.12]). Aceeaşi constatare o evocă D.M. Kokin: „Necesitatea de a achiziționa o armă este determinată de diferite scopuri. Condițional, acestea pot fi împărțite în două categorii: scopuri ocrotite de legislație (protecția propriei vieți, sănătății, proprietății, precum și a altor persoane) și cele prin care se lezează interesele protejate de legea penală. În același timp, ambele pot condiționa comiterea unei infracțiuni" [340, p.12].

Analizând practica judiciară a Republicii Moldova în materia infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM am constatat următoarele finalităţi urmărite de făptuitor la realizarea acţiunilor infracţionale: scopul de colecţionare [46], păstrarea ca amintire [238; 270; 263; 248], păstrarea ca suvenir [190; 187], autoapărare [204]. Sub aspect comparat, infracţiunea prevăzută la art.306 din Codul penal al Sloveniei şi cea consemnată la art.165 din Codul penal al Bosniei şi Herţegovinei (norme similare celei de la art.290 CP RM) conţin în calitate de semn constitutiv scopul, şi anume: folosirea armei de foc sau a muniţiilor la săvârşirea infracţiunilor. În contrast, art.565 din Codul penal al Spaniei şi alin.(2) art.189 bis din Codul penal al Argentinei cuprind semnul circumstanţial atenuant – lipsa intenţiei făptuitorului de a folosi arma în scop ilegal. Scopul, în calitate de semn constitutiv, este inserat şi în pct.2 din subsecţiunea 1 secţiunea 1 din Capitolul 41 al Codului penal al Finlandei, şi anume: scopul comercial.

Cât priveşte motivul infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM, în doctrină se arată că acesta îl formează, în cele mai dese cazuri, interesul material [324, p.18; 390, p.18-19; 356, p.10], fapt reţinut şi în practica judiciară [173]. Totuşi, acesta poate lua şi alte forme, gen: motive habituale, motive de securitate, curiozitatea (caracteristică minorilor), motive nihiliste [390, p.18-19]; dorinţa de a poseda arma [356, p.10]; răzbunarea faţă de persoana responsabilă de paza armei [338, p.575]; interesul „sportiv", interesul profesional [27, p.634; 24, p.585]; dorinţa persoanei de a deţine un obiect care să-i ofere sentimentul de putere, siguranţă şi securitate [344, p.151]; dorinţa de a obţine arma de foc pentru a-şi continua activitatea infracţională [399, p.510]. Deținerea armei de foc, subliniază A.Pînzari și V.Cebotar, devine, în multe cazuri, un atribut al modei, ca și telefonul mobil etc., fapt ce determină unele persoane să se înarmeze prin orice mijloc cu cele mai performante arme de foc, tendință ce duce la înarmarea societății, care, la

rândul ei, contribuie la creșterea agresivității sociale [148, p.211]. Uneori, frica poate constitui imboldul determinant în săvârșirea infracțiunii. Exemplificative în acest sens sunt explicațiile inculpatului din următoarea speță: *... în anul 2010, în garajul părinților mei am depistat niște cartușe. Mi-a fost frică să le arunc ca să nu fie găsite de copii, de aceea am hotărât să le păstrez* [222]. Frica de a fi pedepsit a fost reţinută într-o altă cauză penală [219].

Supra am punctat că doar în ipoteza sustragerii muniţiilor şi a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) scopul infracţiunii devine semn obligatoriu. De remarcat că nu există unanimitate de păreri la acest capitol. De pildă, în accepțiunea lui V.V. Bașilov, scopul de cupiditate nu constituie semn obligatoriu al sustragerii armei, fapt ce derivă din natura juridică a sustragerii armei ca fiind o atentare la securitatea publică [300, p.14], opinie susţinută şi de alţi autori [318, p.166; 328, p.122]. I.I. Bikeev propune chiar înlocuirea termenului „sustragere" a armelor de foc și a muniților cu expresia „dobândirea ilegală" a acestora, în calitate de argument *forte* indicând faptul că sustragerea armelor și a muniților nu poate fi comisă în scop de cupiditate [302, p.18]. Dacă scopul de cupiditate ar fi semn obligatoriu al laturii subiective, relevă E.V. Zaiţeva, atunci, în lipsa acestuia, cele comise ar constitui procurare ilegală, calificare ce nu ar corespunde gradului prejudiciabil al celor comise [328, p.122].

Suntem adepţii opiniei doctrinare, potrivit căreia în ipoteza sustragerii armei de foc sau a muniţiilor scopul infracţiunii are un caracter obligatoriu, acesta fiind scopul de cupiditate [27, p.634; 24, p.585]. La această concluzie ne îndeamnă legiuitorul atunci când operează cu termenul „sustragere". Mai sus (în conjunctura laturii obiective a infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM) am subliniat că una dintre particularităţile definitorii ale sustragerii o constituie prezenţa scopului de cupiditate. Termenul „sustragere" folosit de legiuitor în conţinutul mai multor articole din Partea Specială a Codului penal posedă acelaşi înţeles; or, în corespundere cu lit.c) art.54 din Legea Republicii Moldova cu privire la actele normative, nr.100 din 22.12.2017 [123], terminologia utilizată în actul elaborat este constantă şi uniformă ca şi în celelalte acte legislative şi în reglementările legislaţiei comunitare; se va utiliza unul şi acelaşi termen dacă este corect, iar folosirea lui repetată exclude confuzia. Prin urmare, nu avem motive să afirmăm că termenul „sustragere" din textul art.186 CP RM, spre exemplu, este diferit de conţinutul aceluiaşi termen înscris în textul art.290 CP RM. În opinia autorului O.L. Bagrova, o asemenea abordare este în corespundere cu nota de la art.158 CP FR (normă analogică cu cea de la art.186 CP RM) care defineşte sustragerea, *inter alia*, ca fiind o acţiune săvârşită în scop de cupiditate – particularitate atribuită tuturor componenţelor din Partea Specială a Codului penal în care se regăseşte termenul „sustragere" [298, p.16].

Deşi recunosc obligativitatea scopului de cupiditate urmărit de făptuitor la săvârşirea sustragerii armei de foc sau a muniţiilor, V.Omigov și V.Kudașov notează: „Prin scop de

cupiditate nu trebuie de înțeles că făptuitorul urmărește îmbogățirea sa ori a altor persoane. Scopul de cupiditate presupune dorința făptuitorului de a avea posibilitatea de a poseda, a folosi și a dispune de armă ca de propriul bun. Luarea ilegală temporară (de exemplu, întoarcerea armei după săvârșirea infracțiunii) nu are relevanță la aprecierea celor comise drept sustragere" [361, p.36]. Observăm că autorii citaţi conferă un alt înţeles sintagmei „scop de cupiditate" extinzându-l până la ipoteza luării temporare a armei de foc sau a muniţiilor luate. De fapt, cea din urmă ipoteză este incidentă scopului acaparator, nu însă scopului de cupiditate. În acest plan, corect punctează V.Stati că sintagma „în scop acaparator" poate desemna, printre altele, dorinţa făptuitorului de a poseda temporar bunul altuia [287, p.4]. Prin urmare, scopul de cupiditate nu implică luarea armei de foc sau a muniţiilor în folosinţă temporară. Drept consecinţă, luarea acestor obiecte în folosinţă temporară nu poate fi catalogată ca şi sustragere, ci ca procurare ilegală, fapt susţinut şi în doctrină [298, p.14; 324, p.16; 368, p.228]. În acest sens, la noţiunea de procurare ilegală Iu.I. Scoropupov atribuie, pe bună dreptate, posedarea ilegală temporară a armei în scop de săvârşire a unei infracţiuni sau în alt scop, atunci când acţiunile făptuitorului nu conţin semnele sustragerii [380, p.15].

În cele ce urmează ne vom orienta atenţia spre analiza ***laturii subiective a infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM***. Ca şi în cazul faptei infracţionale specificate la art.290 CP RM, vinovăţia este semnul obligatoriu al laturii subiective a păstrării neglijente a armei de foc sau a muniţiilor. Dar care este conţinutul acesteia? Într-o opinie, latura subiectivă a infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM se caracterizează prin imprudenţă exprimată în neglijenţă (în prezenţa modalităţii de păstrare a armelor de foc sau a muniţiilor) sau prin intenţie directă (în prezenţa modalităţii de transmitere a armelor de foc sau a muniţiilor [24, p.588; 27, p.637; 13, p.23]). Într-o altă opinie, latura subiectivă a infracţiunii analizate se realizează prin vinovăţie intenţionată şi prin imprudenţă în ambele modalităţi ale ei: încrederea exagerată în sine sau neglijenţa criminală [4, p.648]. Unii autori enunţă: „Latura subiectivă a infracţiunii de păstrare neglijentă a armelor de foc şi a muniţiilor se caracterizează prin vinovăţie din imprudenţă (autoîncredere exagerată sau neglijenţă). Transmiterea armelor şi a muniţiilor se caracterizează prin vinovăţie sub forma intenţiei directe sau indirecte" [2, p.628; 1, p.242]. După alţi autori, latura subiectivă a infracţiunii supuse cercetării se caracterizează, exclusiv, prin imprudenţă (încredere exagerată sau neglijenţă) [316, p.192; 339, p.559; 345, p.15]. Potrivit unei ultimi opinii, latura subiectivă a infracţiunii cercetate se caracterizează prin intenţie directă [3, p.479]. Observăm lipsa unei viziuni doctrinare unice în ceea ce priveşte conţinutul vinovăţiei drept semn principal al laturii subiective a infracţiunii consemnate la art.291 CP RM. Toate cele cinci puncte de vedere enunţate sunt diferite. Care este, totuşi, forma vinovăţiei cu care acţionează făptuitorul?

Până a răspunde la întrebarea sus-indicată, precizăm că forma vinovăţiei şi conţinutul acesteia se află în strictă dependenţă de tipul modalităţii normative a faptei prejudiciabile.

Pentru început vom identifica forma vinovăţiei şi conţinutul acesteia în ipoteza păstrării neglijente a armei de foc sau a muniţiilor. S-ar părea că acest lucru nu creează careva dificultăţi, avându-se în vedere că în dispoziţia normei incriminatoare legiuitorul utilizează termenul „neglijent". Însă, în contextul laturii obiective a infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM am arătat că termenul „neglijent" are o altă semnificaţie decât cea de atitudine psihică a făptuitorului faţă de fapta săvârşită. De fapt, acest termen vine să semnifice activitatea infracţională a făptuitorului exprimată în păstrarea necorespunzătoare a armei de foc şi a muniţiilor. Deci, ţine de latura obiectivă, dar nu de cea subiectivă. De altfel, sub aspect comparat, legiuitorul bielorus operează că sintagma „păstrarea necorespunzătoare" în conţinutul normei de la art.300 din Codul penal (normă corespondentă celei de la art.291 CP RM). Corect menţionează A.A. Zadoian că termenul „neglijent", nereuşit folosit de legiuitor la construcţia normei incriminatoare, trebuie interpretat mai larg, deoarece acesta nu caracterizează latura subiectivă, ci cea obiectivă şi, mai exact, fapta prejudiciabilă, presupunând că făptuitorul nu îndeplineşte corespunzător obligaţiile asumate de păstrare a armei de foc [326, p.189]. Problema legislativă enunţată (folosirea expresiei „păstrarea neglijentă") a fost observată şi de A.D. Baranov [299, p.21]. În acest plan, L.Brînza şi Gh.Reniţă subliniază: „sintagma „păstrare neglijentă" utilizată în art.291 CP RM este nepotrivită. Aceasta creează falsa impresie că în cazul încălcării regulilor de păstrare a armelor sau a muniţiilor se aplică doar art.291 CP RM, atunci când în plan subiectiv făptuitorul a manifestat imprudenţă sub forma neglijenţei, iar în celelalte ipoteze ar deveni operabil alin.(1) art.361 C.contr. RM (care conţine locuţiunea „încălcarea regulilor", fără a se specifica forma vinovăţiei)" [13, p.23].

Considerăm că păstrarea neglijentă (*a se citi* – necorespunzătoare – *n.a.*) a armei de foc sau a muniţiilor poate fi comisă nu doar din neglijenţă, dar şi cu intenţie directă, fapt susţinut şi în literatura de specialitate [355, p.25]. În acelaşi timp, este cu neputinţă ca făptuitorul să manifeste intenţie indirectă. Imposibilitatea atestării intenţiei indirecte este dictată de faptul că componenţa înscrisă în art.291 CP RM este formală; or, intenţia indirectă este incompatibilă cu componenţa formală de infracţiune.

În plan comparat, legiuitorul danez a mers pe calea stipulării exprese a celor două forme ale vinovăţiei în conţinutul normei de incriminare similare celei de la art.291 CP RM. *In concreto,* §254 din Codul penal al Danemarcei stabileşte răspunderea penală pentru comportamentul persoanei exprimat în lăsarea intenţionată sau din neglijenţă (sublinierea ne aparţine – *n.a.*), a armei în mâinile unui minor care nu a atins vârsta de 15 ani sau ale unei

persoane demente, cu deficienţă mintală sau aflată în stare de ebrietate. De remarcat că şi această componenţă de infracţiune este una formală.

În aceeaşi ordine de idei, se impune a da răspuns la întrebarea: de unde rezultă că infracţiunea prevăzută la art.291 CP RM poate fi comisă din neglijenţă, avându-se în vedere că termenul „neglijent" din textul normei de incriminare vizează latura obiectivă şi nu cea subiectivă? Considerăm că din esenţa unei incriminări, cum este cea de la art.291 CP RM, rezultă o atare modalitate a imprudenţei. Totuşi, în cadrul segmentului dedicat analizei laturii obiective a infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM am conchis că respectiva infracţiune este formală (cu excepţia sustragerii armei de foc sau a muniţiilor), latura obiectivă a căreia este formată doar din fapta prejudiciabilă. În context, se impune să decidem dacă este posibilă săvârşirea unei infracţiuni din neglijenţă atunci când componenţa de infracţiune este formală. Acest lucru este dictat de modul de definire legislativă a neglijenţei ca modalitate a imprudenţei; or, din textul art.18 CP RM desprindem că legiuitorul defineşte neglijenţa prin raportare la infracţiunile materiale, nu şi la cele formale. Să însemne oare aceasta că infracţiunile formale nu pot fi comise din neglijenţă? Pentru a răspunde la această întrebare vom face uz de explicaţia lui A.I. Rarog: „Răspunderea penală pentru infracţiunile comise din imprudenţă, de regulă (sublinierea ne aparţine – *n.a.*), este angajată atunci când sunt prezente urmările socialmente periculoase. Doar în anumite cazuri legiuitorul admite angajarea răspunderii penale pentru săvârşirea unor fapte imprudente care creează pericolul cauzării unor urmări grave (sublinierea ne aparţine – *n.a.*)" [371, p.89]. Potrivit aceluiaşi autor, conţinutul psihologic al imprudenţei în cazul infracţiunilor formale poate caracteriza lipsa conştientizării caracterului socialmente periculos al faptei comise în prezenţa obligaţiei şi posibilităţii de a conştientiza acest lucru [371, p.98]. Din accepţiunea doctrinară evocată de A.I. Rarog, cu care suntem de acord, rezultă că neglijenţa ca modalitate a imprudenţei este posibilă în cazul componenţelor de infracţiune formale. Problema identificării neglijenţei ca modalitate a imprudenţei în cadrul infracţiunilor formale este rodul creaţiei legislative, care la art.18 CP RM defineşte neglijenţa prin prisma atitudinii psihice a făptuitorului atât faţă de fapta prejudiciabilă, cât şi faţă de urmarea prejudiciabilă. S-ar părea că neglijenţa este posibilă doar în cazul infracţiunilor cu componenţe materiale. Ceea ce însă nu-i corect. În cazul infracţiunilor formale neglijenţa trebuie desprinsă din atitudinea psihică a făptuitorului faţă de fapta prejudiciabilă. În acest context facem trimitere la prevederile alin.(1) art.24 din Codul penal al Republicii Belarus, în conformitate cu care, în cazul infracţiunilor în prezenţa cărora nu este necesară survenirea urmărilor socialmente periculoase, forma vinovăţiei este identificată prin determinarea atitudinii psihice a persoanei faţă de fapta socialmente periculoasă. Iar în corespundere cu alin.(3) din acelaşi articol, infracţiunea se consideră săvârşită din imprudenţă, dacă persoana care a săvârşit-o nu a

conştientizat caracterul socialmente periculos al acţiunii sau inacţiunii sale, deşi trebuia şi putea să-l conştientizeze.

În altă ordine de idei, urmează să decidem dacă infracţiunea prevăzută la art.291 CP RM poate lua forma încrederii exagerate ca modalitate a imprudenţei; or, trei din cele cinci puncte de vedere expuse *supra* pe marginea formei vinovăţiei manifestate de făptuitor în raport cu cele comise reflectă teza, potrivit căreia infracţiunea prevăzută la art.291 CP RM poate fi comisă din imprudenţă sub forma încrederii exagerate. La clarificarea acestui lucru ne ajută, şi de această dată, structura laturii obiective a infracţiunii analizate. Aceasta deoarece vinovăţia implică, *inter alia*, atitudinea psihică a persoanei faţă de semnele laturii obiective. Aşa cum am arătat mai sus, în structura laturii obiective a infracţiunii consemnate la art.291 CP RM intră doar fapta prejudiciabilă. Prin urmare, atitudinea psihică a făptuitorului poate cuprinde doar acest semn. Încrederii exagerate, însă, îi este caracteristic următorul fapt: atitudinea psihică a făptuitorului nu cuprinde doar fapta prejudiciabilă, ci şi urmarea prejudiciabilă. Cu alte cuvinte, încrederea exagerată nu este compatibilă cu componenţa de infracţiune formală. În acest sens, are dreptate A.I. Rarog când menţionează că la infracţiunile ale căror componenţe nu cuprind urmările prejudiciabile ca semn al laturii obiective încrederea exagerată nu poate exista, deoarece este imposibil a vorbi despre prevederea sau calcularea evitării propriilor fapte, realizate conştient şi din propria voinţă [371, p.97]. De altfel, doar urmările prejudiciabile pot fi prevăzute. Şi tot doar urmările prejudiciabile pot fi evitate de făptuitor. În consecinţă, infracţiunea prevăzută la art.291 CP RM nu poate fi comisă cu încredere exagerată ca modalitate a imprudenţei [281, p.41]. O astfel de posibilitate exista atunci când infracţiunea prevăzută la art.291 CP RM era materială. Urmare a propunerii *de lege ferenda* înaintate (invocate *supra*) de a fi transformată componenţa de infracţiune investigată din formală în materială, atitudinea psihică a făptuitorului ar putea să îmbrace forma încrederii exagerate faţă de urmarea prejudiciabilă. Nu acelaşi lucru este valabil în condiţiile cadrului incriminator actual.

În alt context, precizăm că latura subiectivă a infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM în modalitatea de transmitere a armei de foc sau a muniţiilor altei persoane se caracterizează prin vinovăţie sub forma intenţiei directe. Transmiterea armei de foc sau a muniţiilor nu poate avea loc cu intenţie indirectă. Reiterăm că intenţia indirectă este incompatibilă cu componenţa formală de infracţiune. De asemenea, din semantismul termenului „transmitere” rezultă că făptuitorul poate manifesta intenţie, dar nu imprudenţă faţă de fapta prejudiciabilă comisă.

În ceea ce priveşte semnele secundare ale laturii subiective, menţionăm că acestea au rolul de semne facultative, neavând relevanţă la calificare. Făptuitorul poate fi ghidat de orice motiv la realizarea elementului material, după cum acesta poate urmări atingerea oricărei finalităţi prin săvârşirea infracţiunii. Nu acelaşi lucru este valabil în ipoteza în care făptuitorul manifestă

neglijenţă faţă de păstrarea necorespunzătoare a armei de foc sau a muniţiilor, caz în care persoana vinovată nu urmăreşte realizarea unui scop. În ceea ce priveşte motivul infracţiunii, acesta poate lua una dintre următoarele forme: indiferenţa, graba, superficialitatea în raport cu executarea obligaţiilor de păstrare corespunzătoare a armei de foc sau a muniţiilor etc. Superficialitatea faţă de executarea obligaţiilor de păstrare corespunzătoare a obiectelor indicate a fost reţinută în următoarea speţă din practica judiciară: *G.N. aflându-se la serviciu în calitate de gardian-şofer, fiind şi membru al grupei mobile a Î.S. „Servicii Pază" filiala Orhei, era dotat, potrivit Legii privind activitatea particulară de detectiv şi de pază, nr.283 din 04.07.2003, cu mijloace de intervenţie şi apărare individuală, şi anume: cu un pistol de model RG-880782228. În timp ce se afla pe teritoriul staţiei de alimentare cu petrol S.A. „TirexPetrom", situate în or. Orhei, str. Drumul Taberei, s-a deplasat în blocul sanitar al staţiei Peco. Acolo, dând dovadă de superficialitate în raport cu respectarea obligaţiilor corespunzătoare, a pus arma într-o cutie metalică din blocul sanitar, iar când a ieşit din el a uitat să ia arma din acea cutie* [234].

În cazul transmiterii armelor de foc sau a muniţiilor, motivele infracţiunii se pot exprima în: interesul material; teribilism; năzuinţa de a înlesni săvârşirea unei alte infracţiuni etc. [27, p.637; 24, p.589].

2.5. Sinteza problematicii tratate şi a rezultatelor obţinute

Sintetizând problematica tratată în cadrul Capitolului 2 din prezenta teză de doctorat am ajuns la următoarele concluzii: securitatea publică reprezintă una dintre valorile sociale fundamentale ce constă într-o stare de fapt. Reprezentând un caz special al sustragerii, sustragerea muniţiilor şi a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) lezează, în plan secundar, aceleaşi relaţii sociale. Prin urmare, obiectul juridic secundar al sustragerii armei de foc şi a muniţiilor îl formează relaţiile sociale cu privire la posesia asupra acestor entităţi.

Potrivit noului model incriminator, componenţa de infracţiune de la art.291 CP RM este una formală. În structura laturii obiective a infracţiunii legiuitorul nu a inclus, ca altădată, urmarea prejudiciabilă. În lipsa urmării, infracţiunea are un singur obiect de atentare – cel ce derivă organic din obiectul juridic generic al infracţiunii examinate. Prin urmare, obiectul juridic special al păstrării neglijente a armelor de foc şi a muniţiilor este unul *simplu*.

Indiferent de faptul dacă manipularea ilegală cu arma de foc implică sau nu schimbul posesorului de fapt al armei, arma poate evolua doar în postura de obiect material, dar nu şi de mijloc de săvârşire a infracţiunii. Or, atât în cazul procurării şi comercializării, cât şi al păstrării sau purtării ilegale a armei, asupra armei se exercită o influenţă de natură infracţională, particularitate indispensabilă obiectului material, dar nu mijlocului de săvârşire a infracţiunii.

Obiectele asimilate armelor, ce ar putea fi folosite ca arme sau care au fost întrebuinţate pentru atac, în sensul alin.(2) art.129 CP RM, nu pot fi recunoscute drept obiect material al

infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM. Procurarea, păstrarea, purtarea unei arme de foc nefuncţionale, în lipsa intenţiei făptuitorului de a o repara, nu constituie temei pentru a trage persoana la răspundere penală în baza art.290 CP RM.

În ipoteza procurării, păstrării, purtării, comercializării ilegale şi sustragerii, precum şi a păstrării neglijente sau transmiterii altor persoane, obiectul material al infracţiunii îl formează arma de foc funcţională, în timp ce în situaţia reparării şi fabricării nu arma de foc funcţională, ci cea nefuncţională sau piesele utile dintr-o armă nefuncţională ori materia primă folosită la fabricarea armelor de foc apare în postura de obiect material.

Intrarea în posesia armelor de foc sau a muniţiilor găsite constituie una din formele procurării ilegale, în timp ce intrarea în posesia acestor obiecte prin sustragerea lor nu constituie procurare ilegală.

Spre deosebire de infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM, atunci când aceasta apare în modalitatea de păstrare ilegală, fapta penală stipulată la art.291 CP RM, în modalitatea de păstrare, presupune încălcarea regulilor de păstrare a armei de foc şi a muniţiilor de către persoana care deţine legal astfel de obiecte.

Persoană cu vârsta cuprinsă între 16 şi 21 ani nu poate să apară pe post de subiect al infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM, deşi legea penală stabileşte vârsta generală a răspunderii penale pentru păstrarea neglijentă a armei de foc şi a muniţiilor.

Nu se va reţine la calificare semnul calificativ „de două sau mai multe persoane" atunci când infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM este săvârşită în participaţie complexă, latura obiectivă a infracţiunii fiind realizată de un singur autor.

Temeiul special de liberare de răspundere penală inserat la alin.(3) art.290 CP RM este unul obligatoriu; aceasta înseamnă că persoanele abilitate cu aplicarea legii penale sunt obligate să libereze persoana de răspundere penală în situaţia în care făptuitorul predă de bunăvoie armele de foc sau muniţiile deţinute ilegal.

Infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM poate fi comisă exclusiv cu intenţie directă, deoarece: a) este o componenţă de infracţiune formală (cu excepţia sustragerii armei de foc sau a muniţiilor); b) legiuitorul operează cu termeni semantismul cărora nu permite manifestarea unei alte forme a vinovăţiei. Pentru sustragerea armei de foc sau a muniţiilor, pe lângă cel din urmă argument, este caracteristic faptul inserării scopului în calitate de semn obligatoriu.

Scopul de cupiditate, în calitate de semn obligatoriu al sustragerii armei de foc sau a muniţiilor, nu implică luarea acestor obiecte în folosinţă temporară. Drept consecinţă, luarea acestor obiecte în folosinţă temporară nu poate fi catalogată ca sustragere, ci ca procurare ilegală.

3. REZULTATELE OBŢINUTE ÎN MATERIA RĂSPUNDERII PENALE PENTRU INFRACŢIUNILE CONTRA SECURITĂȚII PUBLICE EXPRIMATE ÎN MANIPULĂRI ILEGALE CU ARME ŞI MUNIȚII

3.1. Rezultatele obţinute cu privire la semnele obiectului infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM

Caracteristic infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM este că acestea posedă atât obiect juridic, cât şi obiect material.

Locul infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM în sistemul infracţiunilor din Partea Specială a Codului penal determină ***obiectul juridic generic*** al acestora. Din denumirea Capitolului XIII al Părții Speciale a Codului penal – Infracțiuni contra securității publice și a ordinii publice – desprindem că *obiectul juridic generic al infracțiunilor prevăzute la art.290 și 291 CP RM, ca, de altfel, al tuturor infracțiunilor amplasate în acest capitol, îl formează securitatea publică și ordinea publică drept valori sociale fundamentale, precum și relațiile sociale aferente acestora*.

Infracţiunile prevăzute la art.290 şi 291 CP RM se află în derivaţie organică cu securitatea publică, drept valoare socială fundamentală.

Tradițional, securitatea presupune o stare de liniște, de protecție. Securitatea poate viza orice sferă a vieții sociale. În sens juridico-penal, securitatea reprezintă starea de protecţie a unei persoane, a societăţii în ansamblu, precum şi a statului de diverse influenţări ilegale. De aici rezultă că securitatea se poate referi la o singură persoană (securitate personală), la un grup de persoane (securitate publică) sau la securitatea unui stat întreg (securitatea statului). În ceea ce privește infracțiunile amplasate în cadrul Capitolului XIII din Partea Specială a Codului penal, inclusiv cele consemnate la art.290 și 291 CP RM, securitatea vizează un grup de persoane sau chiar o întreagă colectivitate. Aceasta reiese din titulatura capitolului Părții Speciale a Codului penal în care au fost amplasate infracțiunile supuse analizei.

Prin ***securitate publică***, drept valoare socială fundamentală apărată de legea penală, trebuie de înţeles *starea de fapt inerentă unui grup de persoane sau unei colectivităţi întregi menită să asigure liniştea în sânul societăţii, precum şi protecţia necesară a tuturor drepturilor şi intereselor membrilor grupului sau ale întregii colectivităţi împotriva diverselor influenţări ilegale parvenite din mediul intern sau cel extern*.

Securitatea publică (a unei întregi colectivităţi) trebuie deosebită de *securitatea statului*. Ceea ce le aseamănă este faptul că ambele categorii juridice sunt sub-elemente ale securităţii naţionale, exact ca şi securitatea personală.

Pentru stabilirea coraportului dintre conceptele „securitate publică” şi „securitatea statului” este necesar să definim această din urmă categorie juridică. Definiţia respectivă o găsim în Legea

Republicii Moldova cu privire la securitatea statului, în conformitate cu care prin securitatea statului se înţelege protecţia suveranităţii, independenţei şi integrităţii teritoriale a ţării, a regimului ei constituţional, a potenţialului economic, tehnico-ştiinţific şi defensiv, a drepturilor şi libertăţilor legitime ale persoanei împotriva activităţii informative şi subversive a serviciilor speciale şi organizaţiilor străine, împotriva atentatelor criminale ale unor grupuri sau indivizi aparte. Din definiţia citată reiese că, comparativ cu securitatea publică, securitatea statului reprezintă starea de siguranţă a unui stat faţă de diverse influenţări ilegale, nu însă starea de siguranţă a unei colectivităţi anume.

La determinarea conţinutului expresiei „securitate publică" este inadmisibil a suprapune înţelesul acesteia cu întreaga ordine de drept. Securitatea publică, ca de altfel și ordinea publică, constituie părți componente ale ordinii de drept. Or, ordinea de drept formează obiectul juridic general al infracțiunilor analizate, în timp ce securitatea și ordinea publică – obiectul juridic generic. De aici reiese că securitatea publică constituie specia, iar ordinea de drept – genul. Specia și genul nu se suprapun, ci se intersectează.

În ceea ce priveşte ***obiectul juridic special*** al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM consemnăm că relațiile sociale ce derivă din securitatea publică pot fi lezate prin încălcarea regulilor de manipulare cu armele și muniţiile. Or, păstrarea, purtarea, procurarea, comercializarea, fabricarea și repararea armei de foc şi a muniţiilor în condiţii legale nu antrenează răspunderea penală în baza art.290 CP RM. Considerăm imperioasă punctarea pe faptul manipulării cu arme de foc şi cu muniţii prin încălcarea ordinii legale.

Obiectul juridic special al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM (cu excepţia cazului în care fapta prejudiciabilă se exprimă în sustragerea armei de foc sau a muniţiilor) îl formează *relaţiile sociale referitoare la securitatea publică în sfera realizării în strictă conformitate cu prevederile legislaţiei în vigoare a operaţiunilor înscrise în dispoziţia incriminatoare în privinţa muniţiilor şi a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă)*.

Sustragerea armelor de foc şi a muniţiilor este o faptă *biobiectuală*. În atare ipoteză distingem un obiect juridic special principal şi unul secundar, infracţiunea având un obiect juridic multiplu.

Reieşind din esenţa juridică a sustragerii armei de foc sau a muniţiilor, deducem că *obiectul juridic principal* al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM în modalitatea de sustragere a armei de foc sau a muniţiilor nu coincide cu obiectul juridic special al purtării, păstrării, procurării, fabricării, reparării sau comercializării ilegale a muniţiilor sau a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă). Prin sustragerea muniţiilor sau a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) nu se atentează asupra relaţiilor sociale referitoare la operaţiunile legale realizate în privinţa entităţilor numite. Prin sustragerea unor astfel de obiecte

sunt lezate relaţiile sociale referitoare la securitatea publică în sfera circulaţiei armelor de foc şi a muniţiilor. De fapt, este imposibilă sustragerea în condiţii legale, comparativ cu celelalte acţiuni înscrise în dispoziţia art.290 CP RM, a căror realizare poate avea loc în condiţii de legalitate. Sustragerea, prin esenţă, este o acţiune ilegală. Sustragerea nu poate fi legală şi ilegală. În contrast, purtarea, păstrarea, procurarea, fabricarea, repararea sau comercializarea poate avea loc atât în strictă conformitate cu reglementările legale, cât şi contrar ordinii legale. Acest lucru rezultă, inclusiv, din tehnica legislativă. Termenul „ilegal" din titulatura art.290 CP RM vizează doar purtarea, păstrarea, procurarea, fabricarea, repararea şi comercializarea, nu şi sustragerea muniţiilor sau a armei de foc. Mai mult, în categoria „operaţiunilor cu arme şi muniţii" înscrise în textul Legii nr.130/2012 nu a fost inclusă şi sustragerea unor astfel de obiecte. Deci, sustragerea nu poate fi cu/sau fără autorizaţie. De aceea, considerăm incorectă următoarea formulare din actul procesual emis de instanţa de judecată: *inculpatul A.C., cunoscând cu certitudine că în safeul sustras se află un pistol şi neavând autorizaţia corespunzătoare (*sublinierea ne aparţine – *n.a.), a sustras pistolul de model „Baikal" pe care l-a păstrat la domiciliul său* [213]. Într-o altă speţă, pentru fapta de sustragere a unui pistol de model „Baikal", instanţa a încadrat acţiunile inculpatului potrivit art.290 CP RM pe semnele: sustragerea armei de foc fără autorizaţia corespunzătoare [233]. În acest sens, se conturează logica întrebare: există vreo raţiune în ceea ce priveşte amplasarea unor fapte distincte ca esenţă juridică în cadrul aceleiaşi norme de incriminare? Având obiecte juridice speciale distincte, s-ar părea că sustragerea, alături de celelalte acţiuni prejudiciabile, constituie infracţiuni distincte în cadrul aceleiaşi norme. Însă, o asemenea tehnică legislativă este defectuoasă. Aceasta nu permite aplicarea corectă a pedepsei penale. Or, sancţiunea normei este una şi aceeaşi, în timp ce faptele stipulate în dispoziţia normei comportă grad prejudiciabil diferit. În opinia noastră, sustragerea nu trebuie să se regăsească alături de purtarea, păstrarea, procurarea, fabricarea, repararea şi comercializarea ilegală a armei de foc sau a muniţiilor, chiar dacă sunt fapte prejudiciabile îndreptate spre aceleaşi obiecte ale lumii materiale. Când spunem alături, avem în vedere în cadrul aceleiaşi norme. Întru susţinerea poziţiei noastre invocăm următoarele argumente suplimentare la cele relevate mai sus: *primo* – CP RM în redacţia din 1961 incrimina separat la art.227^1 sustragerea armei de foc şi a muniţiilor; *secundo* – în actualul Cod penal există cazuri similare când sustragerea unor entităţi materiale este amplasată în cadrul unor norme separate (este cazul art.217^4 CP RM care stabileşte răspunderea penală pentru sustragerea sau extorcarea drogurilor sau etnobotanicelor); *tertio* – în planul dreptului penal comparat, legislaţiile penale ale mai multor state recurg la tehnica incriminării separate a faptei de sustragere a armei de foc şi a muniţiilor (de exemplu, art.238 din Codul penal al Armeniei, art.262 din Codul penal al Ucrainei, art.294 din Codul penal al Republicii Belarus, art.237 din Codul penal al Georgiei,

art.232 din Codul penal al Azerbaidjanului, art.291 din Codul penal al Turkmenistanului, art.254 din Codul penal al Lituaniei etc.); *quarto* – sustragerea este mai periculoasă decât purtarea, păstrarea etc. ilegală a armei de foc şi a muniţiilor, fapt rezultat, pe de o parte, din natura juridică a unei astfel de fapte care, prin esenţă, comportă doar caracter ilegal, comparativ cu celelalte operaţiuni ilegale înscrise în dispoziţia normei de la art.290 CP RM care în viaţa de zi cu zi pot avea caracter legal, iar, pe de altă parte, din posedarea unui obiect juridic special multiplu.

Ca urmare a celor enunţate este înaintată propunerea *de lege ferenda* ca fapta prejudiciabilă exprimată în sustragerea muniţiilor sau a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) să fie reamplasată în cadrul unei norme separate, şi anume: prin instituirea unui nou articol (art.290^1 CP RM).

În alt context, este argumentat că nu relaţiile sociale cu privire la proprietate, ci cele cu privire la posesia asupra muniţiilor şi a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) reprezintă *obiectul juridic secundar al sustragerii* numitelor entităţi materiale. Or, tocmai aceste relaţii sociale se află în derivaţie organică cu relaţiile sociale cu privire la patrimoniu.

Prin comiterea infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM, atunci când fapta prejudiciabilă ia forma sustragerii armei de foc sau a muniţiilor, în plan secundar se atentează asupra integrităţii corporale, asupra sănătăţii persoanei sau asupra libertăţii psihice a acesteia. Este cazul în care sustragerea este însoţită de aplicarea violenţei nepericuloase sau periculoase pentru viaţa sau sănătatea persoanei ori când este însoţită de ameninţarea cu aplicarea unei asemenea violenţe. Totodată, considerăm că viaţa persoanei nu poate apărea pe post de valoare socială secundară lezată în rezultatul săvârşirii infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM.

În alt registru, în ce priveşte ***obiectul juridic special al infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM,*** s-a arătat că în vederea elucidării conţinutului acestuia trebuie luată în calcul situaţia-premisă la săvârşirea infracţiunii – deţinerea armei de foc şi a muniţiilor în condiţii de legalitate. Făptuitorul încalcă anumite reguli de manipulare cu armele de foc şi cu muniţiile deţinute legal. Prin păstrarea neglijentă a armelor de foc şi a muniţiilor făptuitorul ignoră ordinea de deţinere şi transmitere a acestora, ordine stabilită de reglementările în vigoare.

În concluzie, obiectul juridic special al infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM *îl formează relaţiile sociale referitoare la securitatea publică în sfera respectării ordinii legal stabilite de păstrare şi transmitere a armelor de foc şi a muniţiilor*.

În ceea ce priveşte ***obiectul material*** al infracţiunilor analizate surprindem că reținerea concomitentă la calificare potrivit art.290 CP RM a ambelor categorii de entități materiale (atât a muniţiei, cât şi a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă)) în condițiile în care, de fapt, influență infracțională suferă doar una din ele, implică agravarea nejustificată a situației făptuitorului. O atare situație a fost reținută în practica instanțelor judecătorești. Bunăoară, în

câteva cazuri practice instanța a încadrat acțiunile inculpatului potrivit art.290 CP RM pentru păstrarea ilegală a armelor de foc și a muniților, deși în partea constatatoare a reflectat doar faptul păstrării ilegale a muniților [205; 251]. În contrast, într-o altă speţă, instanţa a încadrat acţiunile inculpatului ca şi păstrare a armei de foc, deşi în realitate s-a constatat că acesta a deţinut ilegal nu doar arma de foc, dar şi muniţii [198].

Armele de foc şi muniţiile sunt obiecte periculoase pentru viaţa şi sănătatea persoanei, precum şi pentru alte valori sociale nu mai puţin importante, fapt ce rezultă, inclusiv, din poziţia legiuitorului de a amplasa infracţiunile prevăzute la art.290 şi 291 CP RM în capitolul dedicat protecţiei securităţii publice şi ordinii publice. Securitatea publică poate fi lezată doar prin manipularea cu obiecte ce constituie izvor de pericol social sporit. În lipsa unei astfel de trăsături securitatea publică nu poate fi periclitată. Evident, periculozitatea sporită a armelor de foc şi a muniţiilor derivă din construcţia, modul de funcţionare şi destinaţia acestora.

Potrivit legislaţiei Republicii Moldova, comparativ cu alte state, nu poate constitui obiect material al infracţiunilor examinate alte tipuri de arme decât cele de foc, gen: armele pneumatice, armele albe, armele cu gaze etc. Incorect a fost reținută arma pneumatică în calitate de obiect material al infracțiunii prevăzute la art.290 CP RM în următoarea speță din practica judiciară: *la 15 septembrie 2013, aproximativ la ora 20.00, Ş.E., acționând cu intenție și având scopul de a se îmbogăți pe seama altor persoane, a pătruns ilegal în vila ce aparține cet. B.E., de unde a sustras o armă pneumatică model „Baikal LJ-61" calibrul 4,5 mm* [69]. În același timp, dacă arma pneumatică este transformată în armă de foc, sunt prezente toate premisele pentru a încadra cele comise potrivit art.290 CP RM, fiind deci prezent obiectul material. Exemplificativă este următoarea constatare din practica judiciară: *inculpatul Ț.M. a procurat în anul 2010 o armă pneumatică fără să dețină permis de portarmă, pe care a modificat-o în condiții casnice. Conform raportului de expertiză, aceasta reprezintă o modificare în condiții meșteșugărești din pistol pneumatic „ИЖ s-40" în armă de foc pentru cartuș calibrul 5,6 mm, pe care ulterior a utilizat-o în calitate de armă* [242]. Straniu, însă, este faptul că instanța de judecată a reținut în acțiunile lui Ț.M. procurarea armei de foc. Or, acțiunea sub formă de procurare a fost îndreptată către arma pneumatică, deci către o entitate ce nu poate reprezenta obiect material al infracțiunii prevăzute la art.290 CP RM. Deja în urma transformării armei pneumatice în una de foc manipulările ilegale cu aceasta sunt apte de a fi încadrate în tiparul normei de la art.290 CP RM. În speță, incidente sunt păstrarea și purtarea ilegală a armei de foc, nu și procurarea ilegală a acesteia. Arma de foc rezultată în urmă modificării altor tipuri de arme, în calitate de obiect material al infracţiunii consemnate la art.290 CP RM, a fost reţinută şi în alte cauze penale din practica instanţelor de judecată [202].

În concluzie, ca excepție, alte arme decât cele de foc pot să apară pe post de obiect material al infracțiunii prevăzute la art.290 CP RM în ipoteza în care făptuitorul are intenția de a le transforma (modifica) în arme de foc, cu condiția că o astfel de posibilitate este una reală.

Pentru a avea calitatea de obiect material al infracţiunilor examinate, arma de foc trebuie să fie ***funcţională***. Funcționalitatea armei de foc a fost evidențiată în următoarea speță din practica judiciară: *S.I. a purtat și a păstrat ilegal la domiciliul său arma de model „CM-2 Vostok", care face parte din categoria armelor de foc sportive și de vânătoare cu încărcătură unică, cu țeava ghintuită calibrul 5,5 mm, fiind în stare de funcționare și utilă pentru efectuarea tragerilor* [63]. Aceeaşi particularitate a fost evidenţiată şi în alte cauze penale din practica judiciară [223; 58; 59].

Păstrarea, purtarea, procurarea, comercializarea unei arme nefuncţionale (atunci când persoana cunoaşte despre acest lucru) nu poate pune în pericol securitatea publică. Tocmai de aceea nu este pasibilă de încadrare potrivit art.290 CP RM fapta persoanei exprimată în păstrarea, purtarea etc. a unei arme de foc nefuncţionale, adică a unei arme care nu este aptă să arunce alice, un glonţ ori un proiectil prin acţiunea unui combustibil de propulsie.

În sensul Legii nr.130/2012, sunt nefuncţionale următoarele arme: arma de panoplie; armă dezactivată; armă inutilizabilă. Prin urmare, deoarece nu corespund criteriului funcţional, aceste arme nu pot fi privite în postura de obiect material al infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM. Într-o cauză din practica judiciară, instanța a încadrat acțiunile inculpatului potrivit art.290 CP RM pentru păstrarea ilegală a munițiilor, deşi de către colaboratorii de poliție, pe lângă muniţiile deținute ilegal a fost identificată o armă, care însă, fiind defectată, necorespunzând deci criteriului de funcționalitate, pe bună dreptate nu a fost apreciată în calitate de obiect material al infracțiunii prevăzute la art.290 CP RM [184].

Funcţionalitatea armei presupune capacitatea acesteia de a efectua trageri. Prezenţa la armă a unor defecte, care însă nu afectează posibilitatea de a efectua trageri din ea nu ştirbeşte din funcţionalitatea armei. O atare armă este considerată funcţională. Important e ca prin tragerile efectuate să fie posibilă înfrângerea ţintei vii. În contrast, trebuie considerată nefuncţională arma care nu poate fi utilizată la efectuarea tragerilor, adică care nu poate fi folosită conform destinaţiei.

Ca excepţie, o armă nefuncţională poate fi privită ca obiect material al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM în ipoteza în care făptuitorul urmăreşte repararea acesteia recurgând la unele acțiuni din care se desprinde respectiva intenție.

Procurarea, păstrarea sau purtarea unei arme de foc nefuncţionale, atunci când făptuitorul urmăreşte repararea ei, trebuie calificată ca pregătire la repararea armei (art.26 şi art.290 CP RM), dacă intenţia făptuitorului nu este dusă până la capăt din motive independente de voinţa sa.

Totodată, realizarea intenţiei exprimate în repararea armei implică consumarea infracţiunii. Evident, intenţia persoanei direcţionată spre repararea armei trebuie demonstrată. Nu este suficientă simpla posedare a armei nefuncţionale. De regulă, intenţia făptuitorului este probată prin faptul recurgerii la unele acțiuni în vederea realizării intenției sale infracționale (de exemplu, făptuitorul procură unele piese suplimentare). De notat că trebuie să fie posibil de a aduce arma în stare de funcțiune. Pentru aceasta este necesar ca arma să posede unele piese utile. Arma integral distrusă (lipsa unor piese indispensabile) nu poate fi reparată. Deci, nu poate fi privită în calitate de obiect material. O astfel de armă poate fi catalogată drept obiect nul. În acest sens, în pct.6 din Hotărârea Plenului CSJ RM nr.31/1998 se specifică că răspunderea penală pentru circulația ilegală cu arme survine chiar și în cazul în care acestea nu erau bune pentru utilizare la momentul oportun, dar făptuitorul avea intenția și posibilitatea reală (sublinierea ne aparține – *n.a.*) de a le repara, perfecționa pentru ca mai apoi să le folosească conform destinației.

În acelaşi registru subliniem şi faptul că piesele utile dintr-o armă nefuncțională pot fi privite în calitate de obiect material atunci când se urmărește fabricarea unei arme cu ajutorul acestor piese. Respectiv, păstrarea, purtarea, procurarea acestor piese în vederea fabricării armei trebuie calificată ca pregătire la fabricarea armelor de foc (art.26 și 290 CP RM), cu condiţia că făptuitorul urmăreşte realizarea unei asemenea acţiuni. În ipoteza fabricării armelor de foc, pe post de obiect material poate să apară, inclusiv, materia primă necesară pentru obţinerea armei.

În altă privinţă, sustragerea unei arme de foc nefuncţionale (atunci când făptuitorul conştientizează acest lucru) urmează a fi calificată în conformitate cu una dintre normele Părţii Speciale a Codului penal care incriminează infracţiunile contra patrimoniului comise prin sustragere, aceasta cu condiţia ca arma sustrasă să dispună de valoare economică. Pe de altă parte, constituie tentativă la infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM sustragerea unei arme de foc nefuncţionale atunci când făptuitorul a avut intenţia de a sustrage o armă de foc funcţională.

În virtutea principiului *in dubio pro reo*, dispozitivul conceput sau adaptat pentru a reduce zgomotul provocat de tragerea focului de armă trebuie catalogat drept piesă pentru arma de foc, dar nu ca armă de foc propriu-zisă.

Arma de foc achiziţionată în condiţii ilegale nu poate constitui obiect material al infracţiunii specificate la art.291 CP RM. Acelaşi lucru e valabil în privinţa muniţiilor achiziţionate ilegal. La fel, nici arma de foc găsită şi nepredată organelor corespunzătoare nu poate fi privită în calitate de obiect material al infracţiunii examinate. Nu vor constitui obiect material al infracţiunii consemnate la art.291 CP RM nici armele de foc interzise. Aceasta deoarece respectivele arme nu pot fi deţinute legal.

În ipoteza sustragerii armei de vânătoare cu ţeavă lisă, cele comise trebuie calificate în acord cu una dintre infracţiunile contra patrimoniului săvârşite prin sustragere. Spre exemplu, sustragerea ascunsă a unei arme de vânătoare cu țeavă lisă poate antrena răspunderea penală în baza art.186 CP RM (furtul). De aici desprindem că norma de la art.290 CP RM este specială în raport cu una dintre normele de la art.186 CP RM doar în ipoteza sustragerii unei arme de foc, nu şi în situaţia sustragerii armei de vânătoare cu țeavă lisă. În această din urmă situaţie nu mai apare concurenţa dintre art.290 şi una dintre normele de la art.186 CP RM.

Arma de vânătoare cu ţeavă ghintuită poate constitui obiect material al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM, fapt reţinut şi în practica judiciară [228; 254; 255].

Nu este exceptată de la răspundere penală păstrarea, procurarea, purtarea, comercializarea ilegală a armei de foc atipice (provenite din modificarea armei de vânătoare cu țeavă lisă). Deci, nu cad sub incidența art.290 CP RM manipulările ilegale cu arma de vânătoare cu țeavă lisă, nu și manipulările ilegale cu arme atipice rezultate din modificarea structurală a armei de vânătoare cu țeavă lisă. De aceea, nu avem cum să nu fim de acord cu calificarea făcută în următoarea speță practică: *U.P. a obţinut în circumstanţe nestabilite de către organul de urmărire penală o puşcă de vânătoare cu ţeava şi ulucul tăiat. Potrivit concluziilor raportului de constatare tehnico-ştiinţifică nr.255 din 08.07.2011, aceasta reprezintă armă atipică de foc, prefăcută prin retezarea ţevii de la puşca de vânătoare cu ţeava lisă, de model „3K", calibrul 16, completată cu uluc de la puşca de vânătoare de model „ИЖ-К", devenind astfel aptă pentru efectuarea tragerilor. Aproximativ în luna iunie 2011, U.P. a adus-o la domiciliul său şi a păstrat-o ilegal până la data de 08.07.2011, când a fost depistată şi ridicată de către colaboratorii de poliţie* [57]. Arma de foc atipică obținută prin modificarea armei de vânătoare cu țeavă lisă a fost reținută și în alte cazuri din practica judiciară [221; 237].

Părțile componente ale armei de foc (altele decât mecanismul de închidere, camera cartuşului şi ţeava armei de foc), nu pot fi privite separat, în calitate de armă de foc, nefiind deci obiect material al infracțiunilor prevăzute la art.290 și 291 CP RM. Simpla păstrare, purtare, comercializare sau procurare a acestora nu cade sub incidența legii penale, decât în situația în care făptuitorul urmărește fabricarea sau repararea armei de foc prin folosirea acestor obiecte [275, p.56].

În altă privinţă, s-a demonstrat că în ipoteza concurenţei între norma de la art.290 CP RM şi normele de la alin.(2^1) art.186, alin.(2^1) art.190 şi alin.(2^2) art.191 CP RM la calificare se vor reţine cele din urmă, ca fiind norme ce conţin pedepse mai aspre. Totodată, în ipoteza concurenţei între norma de la art.290 CP RM şi cea de la alin.(2^1) art.187 CP RM, la calificare, în virtutea regulii specificate la lit.a) art.117 CP RM, se va reţine art.290 CP RM; or, norma de la art.290 CP RM este una cu pedepse mai blânde în raport cu norma de la alin.(1) art.187 CP RM,

în timp ce norma de la alin.(2^1) art.187 CP RM conţine pedepse mai aspre în raport cu norma de la alin.(1) art.187 CP RM. Deci, între art.290 CP RM şi alin.(2^1) art.187 CP RM există o relaţie de tipul: normă specială cu componenţă atenuantă şi normă specială cu componenţă agravantă. La calificare se reţine norma specială cu componenţă atenuantă.

În calitate de obiect material al infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM, **muniţiile** pot fi privite în sens larg și în sens restrâns. *Stricto sensu*, prin muniții se are în vedere dispozitivele sau obiectele concepute din punct de vedere constructiv pentru aruncarea acestora din armele corespunzătoare. *Lato sensu* însă, prin muniții se înțelege inclusiv, grenada, bomba etc. Avându-se în vedere voința legiuitorului, în vederea calificării celor comise potrivit art.290 și 291 CP RM este necesară abordarea *lato sensu* a muniților, fapt confirmat de practica judiciară a Republicii Moldova. De exemplu, în următoarea speță în calitate de muniție a fost reținută grenada: *inculpatul S.E., într-o perioadă nestabilită de timp, a procurat, a păstrat și a purtat în mod ilegal o grenadă de tip „RGD-5" de instruire „7-71", în care era asamblat focosul cu numărul 66-74 УЗГРМ 583* [236]. Același obiect material a fost stabilit în alte cazuri din practica instanțelor de judecată [54; 265]. Nu contează la calificare tipul grenadei: de mână (defensivă, ofensivă sau multifuncțională), grenade propulsate de rachete, grenade submarine.

În alt registru, consemnăm că muniția ce nu e utilă pentru efectuarea tragerilor nu poate să apară în calitate de obiect material al infracțiunilor investigate. Pentru ca muniţia să apară pe post de obiect material, necesitatea de a fi utilizabilă pentru tragere este confirmată de practica judiciară a Republicii Moldova [50; 261]. Astfel, într-o speță din practica judiciară instanța a reținut lipsa obiectului material din considerentul că muniţiile identificate nu erau utile pentru efectuarea tragerilor pe motiv de descompunere a acestora [220]. Suplimentar, nu este suficient ca muniţiile să posede capacitatea de a fi utile pentru efectuarea tragerilor, ci mai este necesar ca prin manipularea acestora să fie lezată securitatea publică.

E posibil ca acțiunile ilegale realizate în privința unei singure muniții să fie apreciate ca având grad prejudiciabil al unei infracțiuni, în pofida existenţei normei consemnate la alin.(2) art.14 CP RM. Exemplificativ este următorul caz din practica judiciară când s-a reținut o singură muniție: *Z.D., într-o perioadă necunoscută de timp, a găsit lângă blocul locativ de pe bd. Negruzzi 4, mun. Chișinău, un cartuș de calibrul 9x19 mm/Luger, pe care-l păstra în geanta sa neavând autorizația corespunzătoare* [52]. Deseori, însă, instanța de judecată condamnă persoana vinovată pentru acțiunile ilegale săvârșite în privința unui număr infim de muniții (inclusiv, în privinţa unei singure muniții), chiar și în pofida faptului că lipsește gradul prejudiciabil al celor comise. De pildă, în opinia noastră, este lipsită de importanță fapta desprinsă din următoarea speță din practica judiciară: *inculpata I.M. a fost condamnată în baza alin.(1) art.290 CP RM pentru faptul că de la începutul lunii august a anului 2012 până la data*

de 19.08.2012, a păstrat ilegal, neavând autorizaţia corespunzătoare, în Cantonul nr.6 al Ocolului Silvic Soroca, într-o cutie de carton, un cartuş pe care l-a găsit în pădure [252]. Avându-se în vedere circumstanţele speţei sus-indicate, în special numărul şi tipul muniţiei, instanţa putea emite, cu uşurinţă, o sentinţă de încetare a procesului. Soluţii similare se impuneau şi pe marginea altor cauze penale [247; 201; 196].

Pe de altă parte, susţinem poziţia instanţei din următoarea speţă: *C.N. a fost condamnat în baza alin.(1) art.290 CP RM pentru faptul că în anul 2013, aflându-se, în timpul executării serviciului militar, pe teritoriul parcului auto al Unităţii militare nr.2, mun. Chişinău, a găsit un cartuş, pe care, fără careva permisiune, l-a adus la domiciliul său unde l-a păstrat fără a deţine autorizaţia corespunzătoare* [170]. În speţa enunţată, considerăm că cele comise de inculpatul C.N. atinge gradul prejudiciabil corespunzător unei fapte infracţionale, chiar dacă comportamentul făptuitorului a fost îndreptat spre un singur cartuş. Aceasta deoarece circumstanţa din urmă este eclipsată de personalitatea făptuitorului; or, acesta a săvârşit cele imputate în postura de militar. Într-o altă speţă inculpatul a fost condamnat, pe bună dreptate, în baza art.290 CP RM pentru faptul că fiind participant la conflictul militar de pe Nistru a păstrat ilegal la domiciliu câteva cartuşe [210].

În acelaşi registru, consemnăm că nu este exclusă o altă posibilitate de apreciere a gradului prejudiciabil al celor comise. În acest sens, unul dintre mecanismele pasibile de aplicare pentru astfel de cazuri îl formează instituţia liberării de răspundere penală. Tocmai la acest procedeu a apelat instanţa de judecată în următoarea speţă din practica judiciară: *Procesul penal în privinţa inculpatului Y a fost încetat în baza art.55 CP RM cu tragerea la răspundere contravenţională, pentru faptul că la data de 25.08.2014, în cadrul efectuării cercetării la faţa locului, în apartamentul nr.X de pe bd. Moscova, 22, mun. Chişinău, ce aparţine cet.Y, au fost depistate şi ridicate 3 cartuşe cu diametrul 5,45 mm* [244]. Soluţii similare, în opinia noastră, întemeiate, au fost luate pe marginea altor cauze penale [264; 197; 231; 207; 158; 172]. Totodată, stârneşte curiozitate decizia instanţei de judecată luată în următoarea cauză penală: *în temeiul art.55 CP RM, inculpatul M.I. a fost absolvit de răspundere penală cu tragere la răspundere contravenţională pentru faptul păstrării, în lipsa autorizaţiei corespunzătoare, la domiciliul său, a 46 de cartuşe calibrul 5,6 mm* [214]. O atare soluţie trezeşte semne de întrebare cel puţin din perspectiva analizei comparate a deciziilor luate. În special, avem în vedere speţa reliefată *supra*, unde instanţa a emis o sentinţă de condamnare pentru păstrarea ilegală a unui singur cartuş, în raport cu speţa în care s-a decis emiterea unei sentinţe de încetare pentru faptul păstrării ilegale a 46 de cartuşe.

3.2. Rezultatele obţinute în cercetarea laturii obiective a infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM

Latura obiectivă a infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM este formată doar din faptă prejudiciabilă. Ca excepţie, în ceea ce priveşte sustragerea armei de foc sau a muniţiilor, pe lângă fapta prejudiciabilă, în structura laturii obiective intră: urmarea prejudiciabilă, precum şi legătura de cauzalitate dintre faptă şi urmarea prejudiciabilă. Nu acelaşi lucru e valabil în ipoteza sustragerii armei de foc sau a muniţiilor care ia forma tâlhăriei sau a pungăşiei, caz în care componenţa este una formală.

Purtarea armei de foc şi a muniţiilor nu poate fi redusă la ipoteza deţinerii acestora asupra făptuitorului. Pentru a fi în prezenţa purtării nu este suficientă deţinerea acestor obiecte asupra făptuitorului. Este necesar ca făptuitorul să se deplaseze în spaţiu cu ele. Prin esenţă, purtarea implică deplasarea dintr-un loc în altul. Altminteri, ar fi imposibilă delimitarea purtării de păstrarea armelor de foc şi a muniţiilor asupra făptuitorului. În cazul purtării este necesară deplasarea făptuitorului. În caz contrar, deţinerea armei de foc sau a muniţiilor asupra făptuitorului fără existenţa unei deplasări nu echivalează cu purtarea acestora, ci cu păstrarea lor. În condiţii neclare însă, în următoarea speţă din practica judiciară instanţa a încadrat acţiunile inculpatului atât ca purtare, cât şi ca păstrare ilegală a armei de foc, deşi incidentă era doar purtarea ilegală: *C.R. a purtat şi a păstrat în geanta de voiaj, fără autorizaţia corespunzătoare, două cartuşe destinate pentru efectuarea tragerilor, care au fost depistate în momentul efectuării controlului de către colaboratorii poliţiei de frontieră din cadrul Aeroportului Internaţional Chişinău* [160]. Din speţa reliefată rezultă că inculpatul nu deţinea cartuşele pur şi simplu asupra sa, ci se deplasa cu acestea ţinându-le în geanta de voiaj.

Locul păstrării nu contează la calificare. Relevant e ca armele de foc sau muniţiile să se afle în sfera de stăpânire a făptuitorului. Cel mai des arma de foc şi muniţia sunt păstrate la domiciliu, în garaj sau în alte locuri aflate în apropierea locului de trai al făptuitorului. Explicaţia este că astfel el vrea să-şi asigure posibilitatea de a folosi arma potrivit destinaţiei în cazul în care împrejurările cer acest lucru. Or, în cele mai dese cazuri arma este deţinută ilegal în vederea folosirii acesteia în caz de necesitate. Iar pentru aceasta făptuitorul încearcă să păstreze arma în locuri aflate la îndemâna sa. Ilustrative în acest sens sunt următoarele exemple din practica judiciară: *inculpatul păstra ilegal cartuşe în dulapul din apartamentului său* [69]; *G.S. păstra arma de foc atipică şi două cartuşe de calibrul 16 mm în locuinţa sa temporară – casa brigăzii de tractoare ce aparţine SRL „S” din satul Ş., r-nul Râşcani* [240]; *inculpatul M.T. a dobândit, în circumstanţe nestabilite, două grenade ofensive de model „RGD-5”, pe care le păstra într-un depozit situat la hotar cu gospodăria vecinului său* [226]; *inculpatul păstra pistolul de model „СПШ-44” în curtea blocului locativ* [273]; *inculpatul intenţionat a păstrat în garajul său cu*

nr.87 din mun. Chişinău, str. Columna 184, o grenadă defensivă de mână de model „F-l” [78]; *M.A. păstra arma de foc confecţionată artizanal în subsolul casei* [62]. Nu este exclusă păstrarea şi în alte locuri (de exemplu: în sertarul mesei de lucru [60], în dulapul metalic pentru protejarea contorului electric [183], în mijlocul de transport [194] etc.).

Pentru a fi în prezenţa *păstrării* ilegale nu este obligatorie procurarea ilegală. E posibil ca persoana să fi procurat legal o armă, dar să o fi deţinut ilegal. De exemplu, făptuitorul nu obţine permisul de armă ulterior procurării legale a acesteia. În context, relevantă este dispoziţia alin.(1) art.11 din Legea nr.130/2012, în conformitate cu care persoana care a procurat, în condiţiile legii, arme letale sau neletale supuse autorizării are obligaţia ca, în termen de 10 zile de la data procurării, să se prezinte la organul de poliţie care a emis permisul de procurare pentru a solicita acordarea permisului de armă. Pe cale de consecinţă, omisiunea de a obţine permisul de armă se echivalează cu păstrarea ilegală a armei. De asemenea, păstrarea se va considera ilegală şi în ipoteza în care făptuitorul, ulterior obţinerii permisului de armă, nu se prezintă autorităţilor competente pentru vizarea acestuia în termen de un an de la expirarea a cinci ani (alin.(2) art.11 în coroborare cu alin.(1) art.18 din Legea nr.130/2012). Precizăm că permisul de armă este acordat fără termen. Acesta nu se prelungeşte, ci se vizează la fiecare cinci ani de către organele competente. Suplimentar, consemnăm şi faptul că prin Legea Republicii Moldova pentru modificarea şi completarea unor acte legislative în domeniul reglementării prin autorizare a activităţii de întreprinzător, nr.181 din 22.07.2016 [130], a suferit modificări anexa la Legea Republicii Moldova privind reglementarea prin autorizare a activităţii de întreprinzător, nr.160 din 22 iulie 2011 [126], care stabileşte Nomenclatorul actelor permisive eliberate de autorităţile emitente persoanelor fizice şi persoanelor juridice pentru practicarea activităţii de întreprinzător. Avem în vedere modificările operate în partea ce vizează actele permisive eliberate de Ministerul Afacerilor Interne. *In concreto*, s-a decis excluderea, *inter alia*, a autorizaţiei (*a se citi* permisului – *n.a.*) de deţinere şi de folosire a armelor cu ţeavă ghintuită sau cu ţeavă lisă al cărei termen de valabilitate era de trei ani. De aceea, pare neclar conţinutul dispoziţiei normei de la alin.(2) art.362 C.contr. RM care sancţionează contravenţional fapta de încălcare a termenului de prelungire a permisului de deţinere a armei. După noi, norma în cauză ar urma să incrimineze fapta exprimată în încălcarea termenului de vizare a permisului de armă. Aici ar urma a se discerne între păstrarea ilegală a armei de foc drept modalitate normativă a infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM şi fapta contravenţională de la alin.(2) art.362 C.contr. RM exprimată în încălcarea termenului de vizare a permisului de armă. Pentru a fi în prezenţa infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM este necesar ca păstrarea să aibă drept premisă omisiunea de a viza permisul de armă în termenul stabilit. Deci, făptuitorul nu-şi execută obligaţia de a viza permisul de armă. Odată cu expirarea termenului de vizare a permisului de armă încetează dreptul de

posesie a armei. În lipsa acestui drept, se consideră că persoana păstrează arma de foc în lipsa autorizaţiei corespunzătoare. În contrast, pentru a fi incidentă norma contravenţională statuată mai sus este necesar ca făptuitorul să-şi execute obligaţia de vizare a permisului de armă. Acesta însă execută respectiva obligaţie cu încălcarea termenului legal stabilit (un an). Evident, o atare calificare potrivit normei contravenţionale ar fi posibilă ulterior modificării textului de lege; or, în condiţiile actuale, norma de la alin.(2) art.362 C.contr. RM este inaplicabilă. Aceasta nu poate fi aplicată prin analogie pentru fapta de încălcare a termenului de vizare a permisului de armă la organele competente. Or, potrivit alin.(2) art.5 C.contr. RM, aplicarea prin analogie a legii contravenţionale este interzisă. În cele din urmă, venim cu propunerea *de lege ferenda* ca locuţiunea „prelungire a permisului de deţinere a armei şi de portarmă" din cadrul alin.(2) art.362 C.contr. RM să fie înlocuită cu următoarea construcţie gramaticală „vizare a permisului de armă la organele competente", astfel încât dispoziţia normei contravenţionale în discuţie să sune astfel: „Încălcarea termenului de vizare a permisului de armă la organele competente".

Pentru *procurarea* armei de foc sau a muniţiilor sunt valabile următoarele aspecte definitorii: a) cumpărarea nu se confundă cu procurarea (între aceste două operaţiuni există o relaţie de tipul parte-întreg); b) procurarea poate lua forma unei tranzacţii atât cu caracter oneros, cât şi cu caracter gratuit; c) procurarea poate viza obţinerea bunurilor în folosinţă temporară sau permanentă [279, p.41].

Nu poate fi aplicat art.290 CP RM în ipoteza provocării făptuitorului la săvârşirea procurării ilegale a armei de foc şi a muniţiilor atunci când sunt prezente cumulativ următoarele condiţii: a) iniţiativa de procurare ilegală a armei de foc şi a muniţiilor vine din partea provocatorului; b) lipsesc indici obiectivi că persoana ar fi procurat arme de foc sau muniţii fără existenţa unei intervenţii din partea provocatorului; c) lipsesc suspiciuni că persoana ar fi procurat anterior arme de foc sau muniţii. Instanţa a constatat lipsa celor trei condiţii în următoarea speţă, deşi infracţiunea a fost comisă cu implicarea investigatorului sub acoperire: *Ş.I. a comercializat investigatorului sub acoperire X, contra sumei de 1200 euro, în procesul efectuării de către ultimul a măsurii speciale de investigaţie – achiziţia de control, un pistol mitralieră de model „Kalaşnikov-AKC" cu număr de serie 740894 şi 98 de cartuşe* [249].

În alt registru, au fost identificate următoarele modalităţi faptice ale *fabricării* armelor de foc sau a muniţiilor: a) producerea armei de foc sau a muniţiei prin prelucrarea materiei prime; b) montarea (asamblarea) elementelor componente ale armei de foc sau a muniţiilor; c) modificarea altor arme decât a celor de foc sau a altor obiecte similare în arme de foc. În acelaşi timp, nu constituie modalităţi faptice ale fabricării: a) modificarea armei de foc sau a muniţiei; b) restabilirea proprietăţilor distructive ale armei de foc sau a muniţiei [283[1], p.172].

În sensul legii penale a Republicii Moldova, simpla faptă de *modificare a construcţiei* armei de foc sau a muniţiei nu cade sub incidenţa legii penale. Totuşi, aceasta prezintă pericol social pentru securitatea publică, motiv pentru care sugerăm legiuitorului inserarea acesteia în textul art.290 CP RM. În plan comparat, modificarea construcţiei armei de foc este incriminată în art.223 din Codul penal al Federaţiei Ruse, în art.263^1 din Codul penal al Ucrainei, în art.563 din Codul penal al Spaniei, în subsecţiunea 2 secţiunea 279 din Codul penal al Cehiei. Până la o eventuală completare a Codului penal nu putem aplica prin analogie art.290 CP RM pentru acţiunea de modificare a armei de foc. Regula statuată la alin.(2) art.3 CP RM a fost ignorată în următoarele cauze din practica judiciară, unde acţiunile inculpaţilor au fost încadrate, printre altele, conform art.290 CP RM, pentru fapta de modificare a structurii armei de foc: *acţiunile lui N.I. au fost încadrate conform art.290 CP RM pentru fapta de modificare a structurii armei de foc concretizată în instalarea pe armă a unui dispozitiv optic* [199]; *inculpatul R.V. păstra ilegal o armă de foc atipică cu ţeava micşorată şi patul schimbat în condiţii casnice* [262].

În acelaşi context, considerăm că legiuitorul moldav urmează să incrimineze nu doar modificarea construcţiei armei de foc, ci şi modificarea, falsificarea, înlăturarea şi distrugerea marcajului armelor de foc. În acest sens, potrivit lit.c) alin.(1) art.5 din Protocolul împotriva producerii ilicite şi traficului cu arme de foc, cu părţi componente şi cu muniţie, adiţional la Convenţia Organizaţiei Naţiunilor Unite împotriva criminalităţii organizate transnaţionale, fiecare stat-membru adoptă legile şi măsurile, pe care le consideră necesare pentru a recunoaşte în calitate de infracţiune, *inter alia,* falsificarea sau îndepărtarea ilegală, distrugerea sau modificarea marcajului armelor de foc. De remarcat că Republica Moldova nu şi-a onorat obligaţia de incriminare a unui atare comportament. În acelaşi timp, în plan naţional există norme care implicit stabilesc obligaţia sus-indicată. Astfel, în acord cu prevederile Legii nr.130/2012, armele şi muniţiile fabricate în Republica Moldova pot fi deţinute sau comercializate numai dacă sunt marcate de armurierul licenţiat să le producă (alin.(1) art.48); armurierii licenţiaţi să producă arme şi/sau muniţii au obligaţia ca, în procesul de fabricaţie, să aplice pe arme şi muniţii marcaje de identificare (alin.(1) art.49); armele se ridică dacă au marcaj falsificat, distrus, îndepărtat sau modificat (alin.(4) art.70); improprii pentru folosire se consideră armele care au marcaj falsificat, distrus, îndepărtat sau modificat (alin.(2) art.67). Din perspectiva dreptului comparat, falsificarea, modificarea, înlăturarea sau deteriorarea ilegală a marcajului armelor de foc este incriminată în art.263^1 din Codul penal al Ucrainei, în art.295^2 din Codul penal al Republicii Belarus, în alin.(3) art.294 din Codul penal al Slovaciei, în alin.(4) art.307 din Codul penal al Sloveniei, în art.344 din Codul penal al României, în subsecţiunea 2 secţiunea 279 din Codul penal al Cehiei. Păstrarea armei de foc fără marcaj ori cu marcaj şters sau deteriorat este incriminată în art.564 din Codul penal al Spaniei. În cele din urmă,

recomandăm legiuitorului moldav să incrimineze fapta persoanei exprimată în falsificarea, modificarea, înlăturarea sau deteriorarea ilegală a marcajului armelor de foc. Iar din punctul de vedere al tehnicii legislative, sugerăm ca respectivele acţiuni prejudiciabile să fie inserate în conţinutul art.290 CP RM, alături de fabricarea armei de foc şi a muniţiilor, într-un alineat aparte.

Cât priveşte *repararea* armei de foc sau a muniţiilor s-a ajuns la concluzia că aceasta poate îmbrăca următoarele două forme: a) schimbarea pieselor uzate (defectate); b) readucerea în stare de funcţionare a pieselor defectate pasibile de reparare. În acelaşi timp, nu constituie reparare ungerea sau curăţarea armei de foc, reglarea mânerului sau alte acţiuni similare.

În altă privinţă, în planul *comercializării* muniţiilor şi a armei de foc s-a conchis că înstrăinarea numitelor entităţi în baza altor tipuri de tranzacţii ilicite (altele decât vânzarea-cumpărarea), chiar şi în ipoteza celor cu caracter oneros, nu poate fi considerată comercializare. O altă interpretare a termenului „comercializare" nu are decât să neglijeze regula statuată la alin.(2) art.3 CP RM, în acord cu care este interzisă interpretarea extensivă defavorabilă a legii penale. Evident, în prezenţa unor temeiuri suplimentare şi suficiente, persoana poate fi trasă la răspundere penală pentru purtarea, păstrarea respectivelor obiecte. Simpla înstrăinare însă (cu excepţia vânzării) nu poate să cadă sub incidenţa legii penale. Totuşi, nu doar vânzarea armei de foc sau a muniţiilor este în stare să lezeze relaţiile sociale ce derivă din securitatea publică. Asemenea relaţii sociale pot fi lezate şi prin alte acte de înstrăinare, ca: schimbul armei de foc, oferirea acesteia cu împrumut, acordarea armei în dar etc. Întru lichidarea neajunsului nominalizat, se face necesară intervenţia legiuitorului, astfel încât orice punere în circulaţie a armei de foc sau a muniţiei către o terţă persoană să fie considerată infracţiune, lucru necesar prevenirii şi combaterii eficiente a traficului ilicit de arme. În definitivă, recomandăm legiuitorului să substituie termenul „comercializare" cu cel de „înstrăinare". Considerăm mai reuşit termenul „înstrăinare". Acesta poate să cuprindă atât punerea în circulaţie cu titlu oneros, cât şi cu titlu gratuit [280, p.31]. Precizăm că un asemenea termen nu este străin legislaţiei penale autohtone. De exemplu, un termen cu conţinut identic învederăm în cazul infracţiunilor săvârşite în sfera circulaţiei ilegale a drogurilor, etnobotanicelor sau analoagelor acestora, şi nu doar. Suplimentar la cele indicate, în calitate de argument al propunerii *de lege ferenda* înaintate consemnăm şi faptul că înstrăinarea este activitatea infracţională corelativă procurării armei de foc şi muniţiilor. La rândul ei, comercializarea (vânzarea) este corelativă cumpărării. În acelaşi timp, pe de o parte, cumpărarea este una dintre formele procurării, iar, pe de altă parte, comercializarea (vânzarea) este una dintre formele înstrăinării. Faptul că comercializarea constituie una dintre formele înstrăinării îl confirmă însuşi legiuitorul la alin.(6) art.13 din Legea nr.130/2012, în conformitate cu care „Se interzice comercializarea sau înstrăinarea sub o altă

formă,..” Dacă legiuitorul sancţionează procurarea, este logic să sancţioneze şi înstrăinarea, nu însă doar comercializarea (vânzarea) armei de foc sau a muniţiei. De asemenea, propunerea avansată este în unison cu cadrul legal de referinţă pentru art.290 CP RM. *In concreto*, în acord cu lit.b) art.3 din Legea nr.130/2012, Ministerul Afacerilor Interne, *inter alia*, autorizează, ţine evidenţa, realizează controlul şi supravegherea privind procurarea, înstrăinarea (sublinierea ne aparţine – n.a.), deţinerea, păstrarea, portul şi folosirea armelor şi muniţiilor, precum şi privind efectuarea operaţiunilor cu acestea, în condiţiile legii.

În altă privinţă, a fost demonstrat că pentru întregirea laturii obiective a infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM în modalitate de *sustragere* (cu excepţia sustragerii armei de foc sau a muniţiei care ia forma tâlhăriei sau a pungăşiei), pe lângă acţiunea prejudiciabilă exprimată în luarea ilegală şi gratuită a armei de foc sau a muniţiilor din posesia altei persoane este necesară survenirea unei urmări prejudiciabile sub forma prejudiciului patrimonial efectiv, precum şi legătura de cauzalitate dintre faptă şi urmarea prejudiciabilă. Indiferent de tipul armei de foc sau a muniției sustrase, acestea au cost determinat. Deci, au valoare economică. Sustragerea acestora atrage cauzarea unui prejudiciu patrimonial efectiv victimei. Urmarea prejudiciabilă, drept semn constitutiv al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM, atunci când aceasta apare în modalitatea de sustragere a armei de foc sau a muniţiilor, a fost evidenţiată în următoarea speţă din practica judiciară: *la data de 07.10.2011, F.S., având scopul de a sustrage bunurile altei persoane, a pătruns, prin deteriorarea geamului, în casa lui B.V., de unde pe ascuns a sustras un pistol de model „CZ 100” cu n/î C 5971, 50 de cartuşe calibrul 9 mm, astfel cauzându-i părţii vătămate o pagubă materială în valoare de 9000 de lei* [64].

S-a demonstrat că în sensul art.290 CP RM, sustragerea poate îmbrăca forma unei luări ilegale pe ascuns, a unei luări ilegale deschise, a unei luări ilegale prin înşelăciune sau prin abuz de încredere, a unei luări ilegale a armei de foc şi a muniţiei încredinţate făptuitorului în administrare, precum şi forma luării ilegale cu aplicarea violenţei nepericuloase sau periculoase pentru viaţa sau sănătatea persoanei ori cu ameninţarea aplicării unor asemenea violenţe. În opoziţie, sustragerea armei de foc sau a muniţiilor nu poate lua forma şantajului.

Pentru o mai bună protecţie a relaţiilor sociale în sfera circulaţiei legale a armelor de foc şi a muniţiilor se impune ca în noul articol propus a fi instituit (art.290^1 CP RM, care să incrimineze aparte sustragerea sau extorcarea entităţilor sus-indicate) să fie consemnate la alineate diferite: „sustragerea armei de foc sau a muniţiei săvârşită cu aplicarea violenţei nepericuloase pentru viaţa sau sănătatea persoanei ori cu ameninţarea aplicării unei asemenea violenţe”, precum şi „sustragerea armei de foc şi a muniţiei săvârşită cu aplicarea violenţei periculoase pentru viaţa sau sănătatea persoanei ori cu ameninţarea aplicării unei asemenea violenţe”. De vreme ce legiuitorul a desprins din conţinutul normelor de incriminare din

Capitolul VI al Părţii Speciale a Codului penal un caz special al sustragerii, este şi firesc ca acesta să cuprindă şi sustragerea săvârşită cu aplicarea violenţei sau cu ameninţarea aplicării violenţei. Drept exemplu de inspiraţie legislativă poate servi art.217^4 CP RM ce incriminează sustragerea sau extorcarea drogurilor sau etnobotanicelor, în care se regăsesc cele două forme specifice ale sustragerii. Luând în calcul gradul prejudiciabil al fiecărei forme a sustragerii, în cele din urmă recomandăm formarea art.290^1 CP RM cu denumirea „Sustragerea sau extorcarea armei de foc sau a muniţiilor".

Articolul nou-format urmează să cuprindă patru variante-tip de infracţiuni: „alin.(1) – sustragerea armei de foc sau a muniţiilor; alin.(2) – extorcarea armei de foc sau a muniţiilor; alin.(3) – sustragerea sau extorcarea armei de foc sau a muniţiilor săvârşită cu aplicarea violenţei nepericuloase pentru viaţa sau sănătatea persoanei ori cu ameninţarea aplicării unei asemenea violenţe; alin.(4) – sustragerea sau extorcarea armei de foc sau a muniţiilor săvârşită cu aplicarea violenţei periculoase pentru viaţa sau sănătatea persoanei ori cu ameninţarea aplicării unei asemenea violenţe."

Pentru o mai bună individualizare a răspunderii şi, implicit, a pedepsei penale, legiuitorului moldav i se sugerează inserarea unor semne circumstanţiale agravante în cadrul alineatelor cinci şi şase, şi anume: „alin.(5) – Acţiunile prevăzute la alin.(1), (2), (3) sau (4) săvârşite: lit.a) de două sau mai multe persoane; lit.b) cu folosirea situaţiei de serviciu; lit.c) prin pătrundere în încăpere, într-un alt loc pentru depozitare sau în locuinţă; alin.(6) – Acţiunile prevăzute la alin.(1), (2), (3), (4) sau (5) săvârşite de un grup criminal organizat sau de o organizaţie criminală ori în favoarea acestora." Drept model de elevaţie legislativă pentru sugerarea circumstanţelor agravante enunţate a servit acelaşi art.217^4 CP RM; or, fenomenul traficului ilicit de droguri este strâns legat de fenomenul traficului ilicit de arme şi muniţii. Şi într-un caz şi în altul sustragerea şi extorcarea sunt îndreptate spre unele obiecte cu regim special de aflare în circuitul civil. În ambele cazuri legiuitorul a decis ca sustragerea unor astfel de obiecte să constituie infracţiuni de sine stătătoare. Plus la aceasta, semne circumstanţiale agravante similare regăsim în legislaţia penală a unor state străine (de exemplu: în art.232 din Codul penal al Azerbaidjanului, în art.291 din Codul penal al Turkmenistanului, în art.238 din Codul penal al Armeniei etc.)

Pentru angajarea răspunderii penale în baza art.290 CP RM este ineluctabilă prezenţa situaţiei-premisă – lipsa autorizaţiei corespunzătoare. Elocvent este următorul fragment dintr-o sentinţă unde instanţa a reţinut situaţia-premisă, deşi în contextul vechii Legi cu privire la arme, nr.110 din 18.05.1994: *proprietarul, posesorul sau beneficiarul de arme sunt obligaţi ca în decursul a cinci zile de la procurarea armei să se adreseze organului teritorial de poliţie pentru*

a o înregistra şi a obţine autorizaţie de deţinere şi portarmă. Nerespectarea regulilor respective reprezintă temeiul aplicării răspunderii penale în baza art.290 CP RM [195].

Fabricarea, repararea sau comercializarea armelor de foc şi a muniţiilor poate fi făcută doar de către armurierii licenţiaţi. Alte persoane fizice sau juridice nu pot realiza asemenea activităţi. Realizarea acestora de către alte persoane decât cele îndrituite cu practicarea unor astfel de genuri de activităţi trebuie considerată ca fiind săvârşită în lipsa autorizaţiei corespunzătoare, deci trebuie calificată potrivit art.290 CP RM. Persoanele care deţin arme de foc, procurate sau dobândite în condiţiile legii, le pot înstrăina, însă numai prin intermediul armurierilor licenţiaţi în domeniul comercializării unor astfel de arme, precum şi prin donaţie. Deci, deţinătorii de arme de foc le pot comercializa, dar numai prin intermediul armurierilor. Comercializarea directă (fără implicarea armurierilor) trebuie încadrată potrivit art.290 CP RM.

În ceea ce priveşte ***latura obiectivă a infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM***, consemnăm că aceasta urmează a fi disociată de infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM, în modalitatea păstrării ilegale, prin prisma situaţiei-premisă. Astfel, în cazul infracţiunii consemnate la art.290 CP RM este prezentă situaţia-premisă – lipsa autorizaţiei necesare pentru deţinerea armei de foc sau a muniţiilor. Tocmai prezenţa situaţiei-premisă conferă ilegalitate faptei infracţionale specificate la art.290 CP RM. În contrast, în ipoteza faptei prevăzute la art.291 CP RM, ilegalitatea constă nu în deţinerea armei de foc şi a muniţiilor în lipsa autorizaţiei corespunzătoare, ci în păstrarea neglijentă a acestor obiecte. Termenul „neglijent" din textul art.291 CP RM vine să semnifice activitatea infracţională a făptuitorului exprimată în păstrarea necorespunzătoare a armei de foc şi a muniţiilor. În atare ipoteză, făptuitorul nu-şi îndeplineşte îndatoririle cu destulă grijă în ceea ce priveşte păstrarea armei de foc şi a muniţiilor. Cu alte cuvinte, făptuitorul încalcă regulile de păstrare a acestor obiecte, în pofida faptului că în momentul obţinerii permisului de armă şi-a asumat unele obligaţii legale de păstrare corespunzătoare.

Comparativ cu comercializarea armei de foc sau a muniţiilor (în sensul art.290 CP RM), transmiterea acestor obiecte unei terţe persoane (în sensul art.291 CP RM) implică deţinerea de către făptuitor a permisului de armă.

În alt context, transmiterea armei de foc sau a muniţiei către alte persoane trebuie deosebită de păstrarea neglijentă a respectivelor obiecte. Aceste două fapte nu trebuie confundate. Nu în zadar legiuitorul le-a inserat în textul art.291 CP RM în calitate de modalităţi normative distincte. Nu acelaşi lucru a fost reţinut în următoarea speţă din practica judiciară: *inculpatul D.V., având în posesia sa legală în baza permisului de armă nr.12/12991, eliberat la 22 mai 2010, pistolul de model „Baikal-442" cu nr.XPM5761, în perioada lunii august 2011, încălcând regulile de păstrare a armei de foc şi a muniţiilor, a transmis acest pistol lui P.A., care l-a avut*

asupra sa până la data de 10.09.2011 [211]. De notat că instanţa a reţinut în acţiunile inculpatului D.V. păstrarea neglijentă a armei de foc, precum şi transmiterea acesteia altei persoane. Nu putem susţine o asemenea încadrare. Din speţa de mai sus rezultă fără echivoc transmiterea armei de foc altei persoane, nu şi păstrarea neglijentă a acesteia. Or, simpla transmitere a armei de foc către o terţă persoană nu implică automat păstrarea neglijentă a acesteia. Cu atât mai mult, transmiterea armei de foc către o terţă persoană nu constituie modalitate faptică a păstrării neglijente a armei. Ca şi păstrarea neglijentă a armei de foc, transmiterea acesteia către o altă persoană reprezintă o modalitate normativă distinctă de exprimare a faptei prejudiciabile. Ambele modalităţi normative ale faptei prejudiciabile consemnate la art.291 CP RM au fost reţinute incorect şi în următoarea cauză penală: *X deţinea legal arma de vânătoare de model „IJ-18", calibrul 12 mm. Aflându-se în stare de ebrietate alcoolică, a adormit în automobilul său, lăsând astfel în mod neglijent arma fără supraveghere. În rezultat, arma a fost luată de Z., cu care acesta a săvârşit infracţiunile prevăzute la art.155 şi 179 CP RM* [267].

Dacă făptuitorul transmite armele de foc şi muniţiile aferente către o persoană care nu are permis de procurare a armelor şi a muniţiilor aferente, cele comise trebuie încadrate potrivit alin.(2) art.360 C.contr. RM. *Per a contrario*, transmiterea obiectelor nominalizate către o persoană care deţine permis de procurare a armelor şi a muniţiilor aferente trebuie calificată conform art.291 CP RM.

După noi, era mai logic ca art.291 CP RM să sancţioneze penal fapta de transmitere a armei de foc şi a muniţiilor către o persoană care nu posedă permis de procurare a armelor şi a muniţiilor aferente, în timp ce norma contravenţională să sancţioneze transmiterea acestor obiecte către o persoană ce deţine permis de procurare a armelor şi a muniţiilor aferente. Pe o poziţie diferită se situează legiuitorii unor state străine. De pildă, conform alin.(4) art.144 din Codul penal al Israelului, §3 art.263 din Codul penal al Poloniei şi lit.e) alin.(1) art.325 din Codul penal al Ungariei, transmiterea armei către o persoană care nu deţine dreptul de a păstra arma constituie infracţiune.

S-a demonstrat că în condiţiile legislative actuale, aceeaşi faptă de păstrare neglijentă a armei de foc şi a muniţiilor aferente cade atât sub incidenţa legii penale, cât şi a celei contravenţionale. Nu aceeaşi suprapunere se observă în ipoteza păstrării neglijente a muniţiilor neaferente armelor (adică, a muniţiilor cu caracter autonom), situaţie în care de fiece dată aplicabilă este norma de la art.291 CP RM; în ipoteza încălcării regulilor de deţinere a armei individuale care nu se atribuie la categoria armelor de foc aplicabilă este norma de la alin.(1) art.361 C.contr. RM [282, p.31]. Pentru cea din urmă ipoteză este ilustrativă următoarea speţă din practica judiciară: *contravenientul U.A. a fost sancţionat în baza alin.(1) art.361 C.contr. RM*

pentru faptul că a încălcat regulile de păstrare a armei pneumatice de model „Baikal", calibrul 4,5 mm [105].

Prin urmare, se creează incertitudinea calificării celor comise potrivit Codului penal sau potrivit Codului contravenţional. Suntem de părere că asemenea suprapuneri legislative permite instaurarea liberului arbitru în persoana celui abilitat cu aplicarea legii penale. Aceeaşi faptă poate fi calificată diferit: fie potrivit Codului contravenţional, fie potrivit Codului penal.

Analiza practicii judiciare în această materie demonstrează lipsa unei explicaţii clare la calificarea celor comise în tiparul legii penale sau a celei contravenţionale.

Considerăm că până la o eventuală remaniere legislativă fapta persoanei exprimată în păstrarea neglijentă (necorespunzătoare) a armei de foc sau a muniţiilor aferente trebuie încadrată, de fiece dată, dar nu fragmentar, potrivit alin.(1) art.361 C.contr. RM. O asemenea soluţie de calificare este în unison cu principiile fundamentale ale dreptului penal. Legea penală nu poate fi aplicată atunci când aceeaşi faptă ilegală cade sub incidenţa unei legi mai blânde.

În vederea înlăturării problemelor de aplicare a normelor sus-indicate se impune transformarea componenţei de infracţiune de la art.291 CP RM din formală în materială.

În cele din urmă, venim cu propunerea *de lege ferenda* de a fi instituită urmarea prejudiciabilă în calitate de semn constitutiv al componenţei de infracţiune de la art.291 CP RM, urmând ca aceasta să ia următoarele forme: a) vătămarea gravă sau medie a sănătăţii; b) decesul persoanei. Nu întâmplător propunem aceste urmări prejudiciabile, ci reieşind din interpretarea sistemică a conţinutului normei supuse analizei în raport cu alte norme de incriminare, unde legiuitorul inserează vătămările grave sau medii ori decesul persoanei în calitate de urmări prejudiciabile, faţă de care făptuitorul manifestă imprudenţă. În rezultat, fapta contravenţională specificată la alin.(1) art.361 C.contr. RM ar urma să se diferenţieze de infracţiunea specificată la art.291 CP RM prin prisma urmării prejudiciabile. Un asemenea criteriu de delimitare a faptelor penale de cele contravenţionale nu este străin legislaţiei Republicii Moldova. Mai mult, acesta este unul dintre criteriile de bază de disociere a celor două tipuri de ilicit. De exemplu, infracţiunile contra bunei desfăşurări a activităţii în sfera publică (şi nu doar) se deosebesc de faptele conexe din sfera contravenţională prin prisma urmării prejudiciabile. Elocvente sunt următoarele speţe din practica judiciară care se pretează propunerii *de lege ferenda* înaintate: *la 28.02.2013, aproximativ la ora 20.00, D.A., aflându-se împreună cu B.V. la domiciliul său, a scos pistolul de model „Baikal 412" din safeu, după care l-a plasat pe safeu, lăsându-l fără supraveghere. Între timp, B.V. a luat respectiva armă de foc şi din imprudenţă şi-a efectuat o împuşcătură în regiunea feţei, cauzându-şi, conform raportului de expertiză medico-legală nr.1022/D, vătămări corporale medii* [161]; *V.N., manifestând neglijenţă criminală, a lăsat în magazinul mixt „X", al cărui proprietar era, arma de vânătoare de model „ИЖ-27M" cu două*

ţevi verticale, încărcată cu un cartuş, pe care o poseda în baza permisului de portarmă cu nr.1257 din 09 noiembrie 2009. La data de 22 aprilie 2012, soţia acestuia, V.L, aflându-se în acel magazin, a efectuat o împuşcătură în direcţia lui Ş.S., în regiunea abdomenului, cauzându-i leziuni corporale grave, periculoase pentru viaţă, care au provocat decesul acestuia [47].

În corespundere cu recomandarea legislativă înaintată, în ipoteza în care comportamentul lui D.A. şi V.N. exprimat în păstrarea necorespunzătoare a armei de foc nu ar fi determinat survenirea vătămării medii a sănătăţii lui B.V. şi, corespunzător, decesul lui Ş.S., cele comise urmau să cadă sub tiparul alin.(1) art.361 C.contr. RM.

3.3. Rezultatele obţinute în cercetarea elementelor subiective ale infracţiunilor consemnate la art.290 şi 291 CP RM

Din textul art.21 CP RM coroborat cu sancţiunile art.290 şi 291 CP RM rezultă că subiect al numitelor infracţiuni poate fi, în exclusivitate, persoana fizică.

Considerăm binevenită instituirea răspunderii penale a persoanei juridice pentru păstrarea neglijentă a armei de foc şi a muniţiilor. Argumentele noastre sunt următoarele: *primo* – norma de la alin.(1) art.361 C.contr. RM (normă care sancţionează, *inter alia*, încălcarea regulilor de deţinere a armei individuale şi a muniţiilor aferente) prevede sancţiunea pentru persoanele juridice; *secundo* – în plan comparat, există legislaţii penale care prevăd persoana juridică în calitate de subiect al infracţiunii analoage celei de la art.291 CP RM (de exemplu: art.255 din Codul penal al Lituaniei stabileşte răspunderea penală a persoanei juridice pentru păstrarea neglijentă a armei de foc sau a muniţiilor); *tertio* – legislaţia în vigoare a Republicii Moldova conţine prevederi ce reglementează procesul de procurare, deţinere şi folosire a armelor şi muniţiilor de către persoane juridice (este vorba de Capitolul V din Legea nr.130/2012, precum şi de Capitolul XVIII din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.293/2014) şi care stabilesc obligaţii de păstrare corespunzătoare a armelor de foc şi a muniţiilor. Deci, legislaţia stabileşte pentru persoana juridică obligaţii de păstrare corespunzătoare a armei de foc şi a muniţiilor, fără să stabilească răspunderea penală pentru neexecutarea corespunzătoare a acestora. De altfel, potrivit datelor statistice oferite de Inspectoratul General al Poliţiei, pe parcursul anului 2016 au fost efectuate 525 de verificări la persoane juridice privind respectarea condiţiilor de păstrare a armelor [140], iar pe parcursul anului 2017 – 523 de verificări [141]. În definitivă, propunem legiuitorului să instituie răspunderea penală a persoanei juridice pentru păstrarea neglijentă a armei de foc şi a muniţiilor, recomandare sugerată şi în doctrina juridică [13, p.22].

În contextul vârstei subiectului infracţiunii, s-a atestat următoarea situaţie discriminatorie: dacă infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM este comisă în coautorat de către o persoană care a

atins vârsta de 14 ani şi de una care a împlinit vârsta de 16 ani, la încadrare trebuie reţinută circumstanţa agravantă specificată la lit.b) alin.(2) art.290 CP RM; dacă infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM este comisă de către o persoană care a atins vârsta de 16 ani prin intermediul unei alte persoane cu vârsta de 14 ani, ultima nu poate fi supusă răspunderii penale, în timp ce acţiunile primei persoane se vor încadra în tiparul lit.b) alin.(2) art.290 CP RM (ipoteza autoratului mediat). Rezultă că soluţia de calificare a acţiunilor persoanei care a atins vârsta de 14 ani se află în strictă dependenţă de rolul juridic îndeplinit de aceasta la săvârşirea infracţiunii: dacă îndeplineşte rolul de coautor – aceasta va răspunde penal în baza lit.b) alin.(2) art.290 CP RM; dacă îndeplineşte rolul de „instigat" (unde „instigatorul" este persoana care a atins vârsta de 16 ani) – aceasta nu va răspunde penal, în general. O asemenea stare a lucrurilor ni se pare neclară. Dar tocmai calificativul „de două sau mai multe persoane" de la lit.b) alin.(2) art.290 CP RM, precum şi vârsta diferenţiată a răspunderii penale stabilite de legiuitor pentru comiterea infracţiuni în varianta-tip şi în varianta agravată ne îndeamnă la o asemenea concluzie. Problema rezidă, de fapt, în incoerenţa de care a dat dovadă legiuitorul la stabilirea diferenţiată a vârstei răspunderii penale pentru comiterea infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM.

Aceeaşi situaţie discriminatorie este valabilă în cazul infracţiunii comise în participaţie complexă. În vederea eliminării unor asemenea disensiuni, legiuitorul trebuie să stabilească o vârstă uniformă pentru ambele alineate. Cu titlu *de lege ferenda*, propunem ca la alin.(2) art.21 CP RM (normă ce conţine lista infracţiunilor pentru care vârsta răspunderii penale este de 14 ani) să fie inserat art.290 CP RM.

Interpretând sistematic normele de la art.290 şi 291 CP RM, inclusiv în coraport cu alin.(1) art.361 C.contr. RM, precum şi cu prevederile Legii nr.130/2012, s-a ajuns la concluzia că subiect al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM poate fi oricare persoană fizică responsabilă care a atins vârsta răspunderii penale cuvenite, în timp ce subiect al infracţiunii specificate la art.291 CP RM poate fi doar persoana fizică responsabilă care a atins vârsta cuvenită şi care este deţinătorul legal al armei de foc sau al muniţiilor păstrate neglijent sau transmise unei alte persoane.

Semnul circumstanţial agravant prevăzut la lit.b) alin.(2) art.290 CP RM (săvârşirea infracţiunii *de două sau mai multe persoane*) va fi incident în ipoteza în care fiecare din autori realizează integral sau parţial latura obiectivă. Nu este necesar ca ambii autori să realizeze parţial aceeaşi acţiune infracţională (de exemplu, ambii coautori fabrică sau repară arma de foc). E posibil ca un autor să fabrice arma de foc, iar altul să o comercializeze. Relevant e ca aceştia să coopereze la realizarea nemijlocită a laturii obiective având la bază unitatea intenţiei. De exemplu, într-o speţă, în acţiunile tuturor făptuitorilor s-a reţinut la calificare lit.b) alin.(2)

art.290 CP RM atunci când trei persoane au realizat nemijlocit fabricarea armei de foc, iar o altă persoană a recurs la acţiuni de păstrare a acesteia [53].

În conjunctura clauzei de impunitate consemnate la alin.(3) art.290 CP RM s-a evocat că aceasta devine aplicabilă indiferent de faptul dacă făptuitorul a săvârşit sau nu vreo infracţiune prin folosirea armei predate benevol. O asemenea condiţie nu este specificată nici explicit, nici implicit în textul alin.(3) art.290 CP RM. Legiuitorul nu leagă liberarea de răspundere penală pentru purtarea, păstrarea etc. ilegală a armei de foc sau a muniţiilor de comportamentul persoanei exprimat în utilizarea acestor obiecte la săvârşirea altor ilegalităţi. Deci, pentru a fi incidentă clauza de impunitate examinată este posibil ca făptuitorul să fi săvârşit un omor intenţionat cu folosirea armei de foc deţinute ilegal şi ulterior predate benevol organului de poliţie. Astfel, conchidem că în cazul predării benevole a armelor de foc şi a muniţiilor persoana este liberată de răspunderea penală în baza art.290 CP RM indiferent de faptul dacă aceasta urmează a fi supusă răspunderii penale pentru comiterea unei alte infracţiuni.

Predarea va fi considerată *benevolă* atunci când făptuitorul merge la organele de drept abilitate şi transmite arma sau muniţiile deţinute ilegal, fără ca organele de drept să cunoască despre faptul deţinerii ilegale a respectivelor entităţi. Caracterul benevol al predării se atestă şi atunci când organele de drept cunosc despre faptul purtării, păstrării etc. ilegale a armelor de foc şi a muniţiilor. Relevant e însă ca făptuitorul să aibă posibilitatea de a deţine în continuare nestingherit respectivele obiecte. Or, cunoaşterea de către poliţie a faptului deţinerii ilegale a unor atare obiecte nu-l privează pe făptuitor de posibilitatea deţinerii perpetue a acestora, fără a fi influenţat din exterior. Tocmai de aceea, într-o atare ipoteză, predarea se va considera benevolă. Deci, pentru aplicarea clauzei de impunitate respective nu contează dacă organele de drept erau sau nu la curent cu faptul purtării, păstrării etc. ilegale a armelor şi muniţiilor. Totodată, este important ca în această ipoteză făptuitorul să nu fi fost nevoit să predea armele de foc sau muniţiile. În caz contrar, predarea nu se va considera benevolă [277, p.26-27].

În opinia noastră, clauza de impunitate în discuţie este inaplicabilă chiar şi în cazul în care făptuitorul are posibilitatea de a deţine nestingherit armele de foc sau muniţiile atunci când domiciliul său este supus percheziţiei. Ipotetic o atare situaţie este posibilă. Este cazul în care făptuitorul a dosit armele sau muniţiile în locuri de negăsit, ceea ce determină imposibilitatea identificării acestora în procesul efectuării percheziţiei. Predarea armelor de foc şi a muniţiilor în atare împrejurări nu poate fi catalogată drept benevolă. Deşi fiind dosite bine aceste obiecte, făptuitorul având posibilitatea deţinerii libere şi în continuare, totuşi este încălcată ordinea legală de predare a acestor bunuri. Or, în corespundere cu Ordinul Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova cu privire la aprobarea Instrucţiunii de recepţionare, examinare tehnică, balistică şi autorizare a armelor şi muniţiilor predate benevol din posesie ilegală, nr.97 din 27

aprilie 2007 [142], pentru predarea benevolă a armei şi a muniţiilor aflate în posesie ilegală persoana trebuie să se prezinte cu arma şi muniţiile la inspectorul autorizări din cadrul comisariatului (*alias* inspectoratului) teritorial de poliţie de la locul de trai, unde se depune cerere de înregistrare, explicaţie referitor la proveniența armei şi a muniţiilor, precum şi cerere de efectuare a examinării balistice. Exemplificativ este următorul fragment dintr-o speţă din practica judiciară, unde a fost reţinută încălcarea procedurii de predare benevolă a armei de foc deţinute ilegal: *inculpatul Ş.P. a continuat să păstreze arma de foc la domiciliul său până la sosirea colaboratorului de poliţie. Respectiv, predarea armei nu poate fi calificată de bunăvoie; or, modul de predare benevolă este reglementat de Instrucţiunea de recepţionare, examinare tehnică, balistică şi autorizare a armelor şi muniţiilor predate benevol din posesie ilegală* [48].

Precizăm că o asemenea ipoteză poate crea probleme de interpretare şi aplicare a clauzei de impunitate de la alin.(3) art.290 CP RM. În acest sens menţionăm că într-o speţă din practica judiciară, contrar celei reliefate mai sus, instanţa a decis că este operabilă clauza de impunitate specificată la alin.(3) art.290 CP RM, deşi a fost ignorată procedura predării benevole a armei de foc şi a muniţiilor deţinute ilegal [68]. În vederea evitării unor astfel de probleme, considerăm necesară completarea alin.(3) art.290 CP RM cu o nouă prevedere, similară celei de la alin.(5) art.217 CP RM, cu următorul conţinut: „Nu poate fi considerată benevolă predarea armelor de foc şi a muniţiilor la ridicarea acestora la reţinerea persoanei, precum şi la efectuarea acţiunilor de urmărire penală pentru depistarea şi ridicarea lor”. Sub aspectul dreptului penal comparat, notabil este faptul că un conţinut identic are clauza de impunitate similară din legislaţiile penale ale unor state străine (de exemplu: art.222 din Codul penal al Federaţiei Ruse, art.287 din Codul penal al Kazahstanului etc.).

Din textul prevederilor Legii nr.130/2012 rezultă fără echivoc că predarea armei de foc sau a muniţiilor trebuie să se facă către organele de poliţie. Predarea altor organe, inclusiv celor de drept care nu constituie organe de poliţie, precum şi altor persoane neîmputernicite să primească armele de foc sau muniţiile transmise, nu poate antrena aplicarea clauzei de impunitate prevăzute la alin.(3) art.290 CP RM. Clauza de impunitate analizată nu va opera nici în situaţia în care arma de foc este abandonată în locul în care a fost comisă infracţiunea cu ajutorul armei deţinute ilegal.

Cu privire la ***latura subiectivă a infracţiunii consemnate la art.290 CP RM*** s-a demonstrat că intenţia făptuitorului trebuie să cuprindă nu doar fapta prejudiciabilă comisă, ci şi entitatea materială asupra căreia se îndreaptă fapta infracţională; or, după cum am arătat *supra*, latura subiectivă cuprinde atitudinea psihică a făptuitorului inclusiv faţă de obiectul material drept semn ce caracterizează obiectul infracţiunii. Aceasta înseamnă că făptuitorul trebuie să conştientizeze că acţionează infracţional asupra unor muniţii ori asupra unei arme de foc (cu

excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă), nu însă asupra unui alt tip de armă sau asupra altor obiecte. Conştientizarea faptului influenţării asupra muniţiei a fost subliniată în următoarea speţă: *I.S. a procurat o grenadă defensivă de model „F1" fără focos şi, ştiind cu certitudine că obiectul dat este muniţie, o păstra ilegal la sine, într-o geantă* [179]. În situaţia în care făptuitorul consideră eronat că sustrage o armă de foc, dar în realitate sustrage o armă care nu este de foc sau un alt obiect asemănător armei de foc, cele comise trebuie încadrate potrivit art.27 şi art.290 CP RM (tentativă la un obiect nul). Aceeaşi soluţie de calificare este valabilă în ipoteza în care făptuitorul consideră eronat că păstrează, poartă, procură, comercializează ilegal o armă de foc sau muniţii.

Conţinutul şi orientarea intenţiei făptuitorului permite delimitarea sustragerii armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) sau a muniţiilor de infracţiunile contra patrimoniului săvârşite prin sustragere. Astfel, în ipoteza sustragerii unei arme de foc, atunci când elementul intelectiv şi cel volitiv al intenţiei făptuitorului nu au cuprins atitudinea şi, respectiv, dorinţa acestuia de a sustrage arma de foc, cele comise trebuie încadrate potrivit conţinutului şi orientării intenţiei. Dacă făptuitorul a vrut să sustragă un bun oarecare, în realitate luând o armă de foc, la încadrare va fi reţinută una dintre normele de incriminare din cadrul Capitolului VI din Partea Specială a Codului penal. Aceasta deoarece intenţia făptuitorului a fost îndreptată spre lezarea patrimoniului persoanei, nu însă spre lezarea securităţii publice. În percepţia făptuitorului obiectul sustras nu este o armă de foc. Intenţia sa este îndreptată spre sustragerea unui bun cu calităţi generale şi nu speciale. Într-o astfel de ipoteză, condamnarea făptuitorului în baza art.290 CP RM ar însemna ignorarea laturii subiective a infracţiunii. Dar, deoarece intenţia făptuitorului nu a fost dusă până la capăt, la calificare se va invoca şi norma de la art.27 CP RM (tentativa).

În situația în care făptuitorul îşi păstrează arma de foc sustrasă pe care eronat a apreciat-o ca fiind un bun având calităţi generale, cele comise trebuie încadrate potrivit regulilor concursului de infracţiuni, şi anume: pentru tentativă la una dintre infracţiunile contra patrimoniului comise prin sustragere (de exemplu, tentativa la furt (în cazul sustragerii ascunse)) şi infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM (cel puţin pentru păstrarea ilegală a armei de foc). Nu este exclus ca ulterior sustragerii eronate a armei de foc, după ce a conştientizat că a sustras de fapt o armă de foc, dar nu un simplu bun, făptuitorul să fi predat benevol arma de foc sustrasă. În aceste condiţii, fiind întrunite condiţiile operării clauzei de impunitate prevăzute la alin.(3) art.290 CP RM, cele comise nu vor cădea suplimentar sub incidenţa art.290 CP RM [281, p.36-37].

Intenţia făptuitorului trebuie să cuprindă calităţile definitorii ale armei de foc. Drept consecinţă, influenţarea criminală asupra unei arme de foc sau asupra unor muniţii cărora le

lipsesc calităţile lor definitorii (în special, funcţionalitatea), atunci când făptuitorul consideră eronat prezenţa acestora, trebuie calificată ca tentativă la infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM (de exemplu, procurarea unei arme de foc nefuncţionale atunci când făptuitorul considera eronat că arma este funcţională). Nu de aceeași părere a fost instanța de judecată în următoarea cauză: *inculpatul C.M. a fost condamnat în baza art.290 CP RM. În fapt, în seara zilei de 28.05.2011, C.M, după ce găsise în pădurea de lângă satul X o sacoșă cu o grenadă de model „F-1"care, în opinia sa, nu era funcţională* (sublinierea ne aparține – *n.a.)…"* [246]. Deși în respectiva speță instanța a constatat că inculpatul eronat a considerat că grenada este nefuncțională, totuși, a decis să-l condamne reținând prezența laturii subiective.

Dacă prin manipularea ilegală cu arme de foc și cu muniții făptuitorul urmărește un scop infracțional (săvârşirea unei infracţiuni prin folosirea acestor obiecte), atunci cele comise trebuie calificate ca: a) infracțiune prevăzută la art.290 CP RM în concurs cu infracțiunea la a cărei comitere a fost folosită arma de foc sau muniţiile (atunci când scopul infracțional a fost realizat) *sau* b) infracțiune prevăzută la art.290 CP RM în concurs cu pregătire (sau, după caz, cu tentativă) la infracțiunea la a cărei comitere urma să fie folosită arma de foc sau muniţiile (în ipoteza în care săvârșirea infracțiunii prin folosirea armei de foc sau a muniţiei nu s-a reuşit din motive independente de voința făptuitorului). În astfel de cazuri, infracțiunea prevăzută la art.290 CP RM apare pe post de infracțiune-mijloc, în timp ce infracțiunea comisă sau care urma să fie comisă prin folosirea armei de foc sau a muniţiilor este considerată infracțiune-scop. Aceste infracțiuni se află în conexitate etiologică. De remarcat că în unele situații (atunci când legea o cere) la calificarea acțiunilor prejudiciabile potrivit normei ce incriminează infracțiunea-scop se va reține semnul calificativ „cu aplicarea armei sau a altor obiecte folosite în calitate de armă". În alte cazuri (atunci când articolul din Partea Specială a Codului penal nu conține un semn calificativ similar) doar în planul individualizării pedepsei penale va avea relevanță faptul săvârșirii infracțiunii cu folosirea armei de foc sau a muniţiilor. În acest sens, în acord cu lit.k) alin.(1) art.77 CP RM, la stabilirea pedepsei se consideră circumstanță agravantă săvârșirea infracțiunii cu folosirea armei sau a muniţiilor [281, p.38].

În planul laturii subiective a infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM s-a decis că termenul „neglijent" are o altă semnificaţie decât cea de atitudine psihică a făptuitorului faţă de fapta săvârşită. Cuvântul „neglijent" nu poate să aibă o dublă semnificaţie: de atitudine psihică a făptuitorului faţă de cele comise şi de păstrare necorespunzătoare a armei de foc sau a muniţiilor. Dacă am admite că cuvântul „neglijent" vizează latura subiectivă, atunci latura obiectivă a infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM ar rămâne fără conţinut. Concluzia la care am ajuns este desprinsă prin interpretarea sistemică a normei de la art.291 CP RM în raport cu alte norme de incriminare. Astfel, în textul art.291 CP RM legiuitorul foloseşte expresia „păstrarea neglijentă",

în timp ce în dispoziţia art.213 CP RM foloseşte sintagma „încălcarea din neglijenţă" sau în dispoziţia alin.(4) art.364 CP RM expresia „neexecutarea ordinului din neglijenţă". La o analiză comparativă atentă constatăm că în cele din urmă două cazuri legiuitorul foloseşte termenul „neglijenţă" cu sensul de atitudine psihică a făptuitorului faţă de fapta comisă. Nu acelaşi lucru se atestă în cazul art.291 CP RM, unde legiuitorul nu utilizează sintagma „păstrarea din neglijenţă". O asemenea abordare legislativă n-ar fi permis o altă interpretare decât cea de atitudine psihică a făptuitorului faţă de cele comise. Dacă am admite că latura subiectivă a păstrării neglijente a armei de foc sau a muniţiilor s-ar exprima în neglijenţă, atunci care ar fi soluţia de calificare în ipoteza în care făptuitorul ar încălca intenţionat regulile de păstrare a armei de foc sau a muniţiilor? S-ar părea că art.361 C.contr. RM este norma aplicabilă. O asemenea soluţie de calificare n-ar rezista criticilor, cel puţin din perspectiva inechităţii create; or, comportamentul neglijent ar cădea sub incidenţa legii penale, în timp ce cel intenţionat (cu mult mai periculos) s-ar înscrie în tiparul legii contravenţionale, ceea ce ar constitui o absurditate [281, p.39].

Prin termenul „neglijent" legiuitorul are în vedere păstrarea necorespunzătoare a armei de foc sau a muniţiilor, comportament faţă de care făptuitorul poate manifesta atât intenţie directă, cât şi neglijenţă. Cuvântul „neglijent" din textul art.291 CP RM creează confuzii vădite la interpretarea şi aplicarea legii penale, motiv pentru care înaintăm propunerea *de lege ferenda* de a fi exclus din dispoziţia normei incriminatoare, precum şi din titulatura articolului. În acelaşi timp, recomandăm ca titulatura art.291 CP RM să aibă următorul conţinut: „Încălcarea regulilor de păstrare a armelor de foc sau a muniţiilor". Acelaşi lucru urmează a fi operat în textul normei de incriminare. Respectiva expresie ar permite deducerea clară a celor două forme ale vinovăţiei pe care făptuitorul ar putea să le manifeste în raport cu fapta prejudiciabilă. Numita expresie este în unison cu cadrul legal conex din Codul contravenţional, care la fel sancţionează fapta de încălcare a regulilor de deţinere a armei individuale şi a muniţiilor aferente. Totuşi, în vederea neadmiterii suprapunerilor celor două norme, *supra* am venit cu recomandarea de a fi transformată componenţa de infracţiune de la art.291 CP RM din formală în materială, urmând ca norma contravenţională să sancţioneze simpla faptă de încălcare a regulilor de păstrare a armei de foc sau a muniţiilor.

De remarcat că legiuitorul în repetate rânduri foloseşte în textul legii penale expresia sus-indicată la descrierea comportamentului ilegal al persoanei. Bunăoară, la art.261 CP RM este stabilită, *inter alia*, răspunderea penală pentru încălcarea regulilor de păstrare (sublinierea ne aparţine – *n.a.*) a informaţiei, dacă această acţiune a contribuit la însuşirea, denaturarea sau la distrugerea informaţiei ori a provocat alte urmări grave. Expresii similare se regăsesc şi în alte norme, gen: alin.(4) art.218, art.293, art.345, alin.(3) art.381 CP RM. De consemnat că din toate

aceste norme rezultă următorul lucru: atitudinea psihică a făptuitorului faţă de fapta prejudiciabilă poate lua atât forma intenţiei, cât şi a imprudenţei. Aceeaşi concluzie este desprinsă din conţinutul art.293 CP RM care, la fel ca şi art.291 CP RM, conţine o componenţă de infracţiune formală.

Propunerea recomandată transpare şi din analiza sistemică a normei de la art.291 CP RM în raport cu cea de la alin.(3) art.381 CP RM, în corespundere cu care este prevăzută răspunderea penală pentru pierderea sau deteriorarea, în urma încălcării regulilor de păstrare (sublinierea ne aparţine – *n.a.*), a armelor, muniţiilor, a mijloacelor de locomoţie, a obiectelor de aprovizionare tehnică sau a unui alt patrimoniu militar, încredinţat spre a fi folosit în timpul serviciului.

Infracţiunea prevăzută la art.291 CP RM poate fi comisă din neglijenţă, fapt rezultat din esenţa normei de incriminare, ci nu din termenul „neglijent" înscris în dispoziţia normei. Mai mult, o atare formă a vinovăţiei este caracteristică infracţiunilor ce presupun încălcarea anumitor reguli.

3.4. Sinteza problematicii tratate şi a rezultatelor obţinute

În cadrul Capitolului III din lucrare am demonstrat că reieşind din esenţa juridică a sustragerii armei de foc sau a muniţiilor, deducem că *obiectul juridic principal* al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM în modalitatea de sustragere a armei de foc sau a muniţiilor nu coincide cu obiectul juridic special al purtării, păstrării, procurării, fabricării, reparării sau comercializării ilegale a muniţiilor sau a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă). Prin sustragerea muniţiilor sau a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) nu se atentează asupra relaţiilor sociale referitoare la operaţiunile legale realizate în privinţa entităţilor numite. Prin sustragerea unor astfel de obiecte sunt lezate relaţiile sociale referitoare la securitatea publică în sfera circulaţiei armelor de foc şi a muniţiilor.

S-a conchis că prin comiterea infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM, atunci când fapta prejudiciabilă ia forma sustragerii armei de foc sau a muniţiilor, în plan secundar se atentează asupra integrităţii corporale, asupra sănătăţii persoanei sau asupra libertăţii psihice a acesteia. Este cazul în care sustragerea este însoţită de aplicarea violenţei nepericuloase sau periculoase pentru viaţa sau sănătatea persoanei ori când este însoţită de ameninţarea cu aplicarea unei asemenea violenţe. Totodată, considerăm că viaţa persoanei nu poate apărea pe post de valoare socială secundară lezată în rezultatul săvârşirii infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM.

S-a arătat că alte arme decât cele de foc pot să apară pe post de obiect material al infracțiunii prevăzute la art.290 CP RM în ipoteza în care făptuitorul are intenția de a le transforma (modifica) în arme de foc, cu condiția că o astfel de posibilitate este una reală.

Păstrarea, purtarea, procurarea, comercializarea unei arme nefuncţionale (atunci când persoana cunoaşte despre acest lucru) nu poate pune în pericol securitatea publică. Tocmai de

aceea nu este pasibilă de încadrare potrivit art.290 CP RM fapta persoanei exprimată în păstrarea, purtarea etc. a unei arme de foc nefuncţionale, adică a unei arme care nu este aptă să arunce alice, un glonţ ori un proiectil prin acţiunea unui combustibil de propulsie.

S-a demonstrat că nu constituie modalităţi faptice ale fabricării: a) modificarea armei de foc sau a muniţiei; b) restabilirea proprietăţilor distructive ale armei de foc sau a muniţiei. La fel, s-a argumentat că comercializarea muniţiilor şi a armei de foc s-a conchis că înstrăinarea numitelor entităţi în baza altor tipuri de tranzacţii ilicite (altele decât vânzarea-cumpărarea), chiar şi în ipoteza celor cu caracter oneros, nu poate fi considerată comercializare. O altă interpretare a termenului „comercializare" nu are decât să neglijeze regula statuată la alin.(2) art.3 CP RM, în acord cu care este interzisă interpretarea extensivă defavorabilă a legii penale.

S-a concluzionat că în sensul art.290 CP RM, sustragerea poate îmbrăca forma unei luări ilegale pe ascuns, a unei luări ilegale deschise, a unei luări ilegale prin înşelăciune sau prin abuz de încredere, a unei luări ilegale a armei de foc şi a muniţiei încredinţate făptuitorului în administrare, precum şi forma luării ilegale cu aplicarea violenţei nepericuloase sau periculoase pentru viaţa sau sănătatea persoanei ori cu ameninţarea aplicării unor asemenea violenţe. În opoziţie, sustragerea armei de foc sau a muniţiilor nu poate lua forma şantajului.

S-a arătat că în condiţiile legislative actuale, aceeaşi faptă de păstrare neglijentă a armei de foc şi a muniţiilor aferente cade atât sub incidenţa legii penale, cât şi a celei contravenţionale. Nu aceeaşi suprapunere se observă în ipoteza păstrării neglijente a muniţiilor neaferente armelor (adică, a muniţiilor cu caracter autonom), situaţie în care de fiece dată aplicabilă este norma de la art.291 CP RM; în ipoteza încălcării regulilor de deţinere a armei individuale care nu se atribuie la categoria armelor de foc aplicabilă este norma de la alin.(1) art.361 C.contr. RM. În vederea înlăturării problemelor de aplicare a normelor sus-indicate se impune transformarea componenţei de infracţiune de la art.291 CP RM din formală în materială.

În conjunctura clauzei de impunitate consemnate la alin.(3) art.290 CP RM s-a evocat că aceasta devine aplicabilă indiferent de faptul dacă făptuitorul a săvârşit sau nu vreo infracţiune prin folosirea armei predate benevol. O asemenea condiţie nu este specificată nici explicit, nici implicit în textul alin.(3) art.290 CP RM.

În planul laturii subiective s-a evocat că intenţia făptuitorului trebuie să cuprindă calităţile definitorii ale armei de foc. Drept consecinţă, influenţarea criminală asupra unei arme de foc sau asupra unor muniţii cărora le lipsesc calităţile lor definitorii (în special, funcţionalitatea), atunci când făptuitorul consideră eronat prezenţa acestora, trebuie calificată ca tentativă la infracţiunea prevăzută la art.290 CP RM.

CONCLUZII ŞI RECOMANDĂRI

Rezultatele obţinute ale prezentei teze de doctorat s-au concretizat în următoarele: 1) au fost determinate particularităţilor definitorii ale obiectului material al infracţiunilor consemnate la art.290 şi 291 CP RM [274, p.48-57; 275, p.50-58]; 2) a fost realizată abordarea teoretico-practică a laturii obiective a infracţiunilor specificate la art.290 şi 291 CP RM [279, p.36-46; 280, p.28-37; 282, p.27-37]; 3) a fost stabilit momentul de consumare a infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM [283[1], p.199-211]; 4) au fost precizate semnele obligatorii subiective inserate în textul normelor incriminatoare supuse analizei [281, p.37-39, 41]; 5) au fost conturate condiţiile în care este operabilă clauza de impunitate înscrisă la alin.(3) art.290 CP RM [277, p.25-29; 283, p.36-39]; 6) a fost realizat un studiu al practicii judiciare în materia infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM [279, p.36-44; 280, p.28-35; 282, p.27-35; 283, p.31-39]; 7) a fost delimitată infracţiunea prevăzută la art.291 CP RM de unele fapte contravenţionale conexe [282, p.29-35]; 8) a fost efectuată analiza comparativă a reglementărilor penale din legislaţiile unor state străine în materia infracţiunilor contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii [276, p.21-25; 278, p.213; 282, p.30, 33-34; 281, p.37-39; 280, p.29-30]; 9) au fost identificate carenţele legislative de care suferă normele incriminatoare consemnate la art.290 şi 291 CP RM [280, p.29-31; 281, p.39-41; 282, p.27-37; 283, p.31-33]; 10) au fost înaintate propuneri *de lege ferenda* menite să îmbunătăţească cadrul legal existent în materia infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM [280, p.29-31; 281, p.39-41; 282, p.27-37; 283, p.31-33; 278, p.213].

În rezultatul cercetării complexe a temei tezei a fost soluţionată ***problema ştiinţifică importantă*** care constă în elaborarea unui cadru conceptual complex cu privire la semnele constitutive ale infracţiunilor contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii în corespundere cu cadrul teoretico-normativ actual, ceea ce a permis identificarea imperfecţiunilor de care suferă normele de incriminare supuse analizei şi, corespunzător, înaintarea unui şir de propuneri menite să îmbunătăţească textul incriminator examinat în vederea prevenirii şi combaterii cât mai eficiente a infracţionalităţii în această sferă.

I. Concluzii:

Problema ştiinţifică importantă a fost demonstrată prin **concluziile** elaborate în baza ipotezei de cercetare, după cum urmează:

1. Prin sustragerea muniţiilor sau a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă) în plan principal nu se atentează asupra relaţiilor sociale referitoare la operaţiunile <u>legale</u> realizate în privinţa entităţilor numite. Reieşind din esenţa juridică a sustragerii armei de foc sau a muniţiilor, rezultă că obiectul juridic special principal al infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM în modalitatea de sustragere a armei de foc sau a

muniţiilor nu coincide cu obiectul juridic special al purtării, păstrării, procurării, fabricării, reparării sau comercializării ilegale a muniţiilor sau a armei de foc (cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă). Prin sustragerea unor astfel de obiecte sunt lezate relaţiile sociale referitoare la securitatea publică în sfera circulaţiei armelor de foc şi a muniţiilor. De fapt, este imposibilă sustragerea în condiţii legale, comparativ cu celelalte acţiuni înscrise în dispoziţia art.290 CP RM, a căror realizare poate avea loc în condiţii de legalitate. Sustragerea, prin esenţă, este o acţiune ilegală. Sustragerea nu poate fi legală şi ilegală. În contrast, purtarea, păstrarea, procurarea, fabricarea, repararea sau comercializarea poate avea loc atât în strictă conformitate cu reglementările legale, cât şi contrar ordinii legale. Acest lucru rezultă, inclusiv, din tehnica legislativă. Termenul „ilegal" din titulatura art.290 CP RM vizează doar purtarea, păstrarea, procurarea, fabricarea, repararea şi comercializarea, nu şi sustragerea muniţiilor sau a armei de foc. Mai mult, în categoria „operaţiunilor cu arme şi muniţii" înscrise în textul Legii nr.130/2012 nu a fost inclusă şi sustragerea unor astfel de obiecte. Deci, sustragerea nu poate fi cu/sau fără autorizaţie. *(A se vedea: Capitolul 3, Subcapitolul 3.1.)*

2. În condiţiile legislative actuale, aceeaşi faptă de păstrare neglijentă a armei de foc şi a muniţiilor aferente cade atât sub incidenţa legii penale, cât şi a celei contravenţionale, suprapunere legislativă ce permite instaurarea liberului arbitru în persoana celui abilitat cu aplicarea legii penale.

Suprapunerea vizează norma de la art.291 CP RM (în modalitatea de păstrare neglijentă a armei de foc sau a muniţiilor) şi cea înscrisă la alin.(1) art.361 C.contr. RM (în modalitatea de încălcare a regulilor de deţinere a armei individuale şi a muniţiilor aferente).

Nu aceeaşi suprapunere se observă în ipoteza păstrării neglijente a muniţiilor neaferente armelor (adică, a muniţiilor cu caracter autonom), situaţie în care de fiece dată aplicabilă este norma de la art.291 CP RM; în ipoteza încălcării regulilor de deţinere a armei individuale care nu se atribuie la categoria armelor de foc aplicabilă este norma de la alin.(1) art.361 C.contr. RM.

În ipoteza păstrării neglijente a armei de foc şi a muniţiilor aferente acesteia, s-ar părea că, sub aspect obiectiv, norma contravenţională diferă de cea penală, avându-se în vedere că legiuitorul foloseşte în textul alin.(1) art.361 C.contr. RM expresia „încălcarea regulilor de deţinere", în timp ce în textul art.291 CP RM utilizează sintagma „păstrarea neglijentă". De fapt, în sensul art.291 CP RM prin păstrare neglijentă a armei de foc şi a muniţiilor trebuie de înţeles încălcarea regulilor de păstrare a acestor obiecte. În ce priveşte termenul „deţinere" cu care se operează în dispoziţia normei de la art.361 C.contr. RM, consemnăm că din punct de vedere gramatical acesta este sinonim cu termenul „păstrare".

Analiza practicii judiciare demonstrează că pentru una şi aceeaşi faptă sunt oferite soluţii diferite. Unii aplică norma contravenţională, în timp ce alţii – norma penală. În rezultatul

studiului am demonstrat că până la o eventuală remaniere legislativă fapta persoanei exprimată în păstrarea neglijentă (necorespunzătoare) a armei de foc sau a muniţiilor aferente trebuie încadrată, de fiece dată, dar nu fragmentar, potrivit alin.(1) art.361 C.contr. RM. O asemenea soluţie de calificare este în unison cu principiile fundamentale ale dreptului penal. Legea penală nu poate fi aplicată atunci când aceeaşi faptă ilegală cade sub incidenţa unei legi mai blânde. *(A se vedea: Capitolul 3, Subcapitolul 3.2.)*

3. Termenul „neglijent" din conţinutul art.291 CP RM vizează latura obiectivă, dar nu cea subiectivă a infracţiunii.

În cadrul cercetării efectuate am adus suficiente argumente că prin termenul „neglijent" legiuitorul are în vedere păstrarea necorespunzătoare a armei de foc sau a muniţiilor: *primo* – cuvântul „neglijent" nu poate să aibă o dublă semnificaţie: de atitudine psihică a făptuitorului faţă de cele comise şi de păstrare necorespunzătoare a armei de foc sau a muniţiilor. Dacă am admite că cuvântul „neglijent" vizează latura subiectivă, atunci latura obiectivă a infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM ar rămâne fără conţinut; *secundo* – concluzia la care am ajuns este desprinsă prin interpretarea sistemică a normei de la art.291 CP RM în raport cu alte norme de incriminare. Astfel, în textul art.291 CP RM legiuitorul foloseşte expresia „păstrarea neglijentă", în timp ce în dispoziţia art.213 CP RM foloseşte sintagma „încălcarea din neglijenţă" sau în dispoziţia alin.(4) art.364 CP RM expresia „neexecutarea ordinului din neglijenţă". La o analiză comparativă atentă constatăm că în cele din urmă două cazuri legiuitorul foloseşte termenul „neglijenţă" cu sensul de atitudine psihică a făptuitorului faţă de fapta comisă. Nu acelaşi lucru se atestă în cazul art.291 CP RM, unde legiuitorul nu utilizează sintagma „păstrarea din neglijenţă". O asemenea abordare legislativă n-ar fi permis o altă interpretare decât cea de atitudine psihică a făptuitorului faţă de cele comise; *tertio* – dacă am admite că latura subiectivă a păstrării neglijente a armei de foc sau a muniţiilor s-ar exprima în neglijenţă, atunci care ar fi soluţia de calificare în ipoteza în care făptuitorul ar încălca intenţionat regulile de păstrare a armei de foc sau a muniţiilor? S-ar părea că art.361 C.contr. RM este norma aplicabilă. O asemenea soluţie de calificare n-ar rezista criticilor, cel puţin din perspectiva inechităţii create; or, comportamentul neglijent ar cădea sub incidenţa legii penale, în timp ce cel intenţionat (cu mult mai periculos) s-ar înscrie în tiparul legii contravenţionale, ceea ce ar constitui o absurditate. *(A se vedea: Capitolul 3, Subcapitolul 3.3.)*

4. Infracţiunea prevăzută la art.291 CP RM (în modalitatea de păstrare neglijentă a armei de foc sau a muniţiilor) poate fi comisă atât din neglijenţă, cât şi cu intenţie directă.

Neglijenţa, drept modalitate a imprudenţei, cu care acţionează făptuitorul la săvârşirea infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM rezultă din esenţa unei asemenea incriminări. Mai mult, o atare formă a vinovăţiei este caracteristică infracţiunilor ce presupun încălcarea anumitor

reguli. Latura subiectivă a infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM atât în modalitatea de păstrare neglijentă (necorespunzătoare), cât şi în cea de transmitere a armei de foc sau a muniţiilor altei persoane se caracterizează prin vinovăţie sub forma intenţiei directe. Transmiterea armei de foc sau a muniţiilor nu poate avea loc cu intenţie indirectă. Intenţia indirectă este incompatibilă cu componenţa formală de infracţiune. De asemenea, din semantismul termenului „transmitere" rezultă că făptuitorul poate manifesta intenţie, dar nu imprudenţă faţă de fapta prejudiciabilă comisă. *(A se vedea: Capitolul 3, Subcapitolul 3.3.)*

Descrierea contribuţiilor personale cu sublinierea semnificaţiei teoretice şi valorii practice a acesteia. *Contribuţiile personale* se exprimă în cercetarea temeinică şi complexă, sub aspect juridico-penal, a faptelor specificate la art.290 şi 291 CP RM în calitate de veritabile infracţiuni contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme de foc şi muniţii.

La contribuţii personale pot fi atribuite: argumentarea oportunităţii de reamplasare a sustragerii armei de foc şi a muniţiilor în cadrul unei norme de incriminare separate; evidenţierea practicii judiciare neuniforme pe marginea încadrării faptei de încălcare a regulilor de păstrare a armei de foc sau a muniţiilor, condiţionată de carenţele legislative de care suferă norma de incriminare de la art.291 CP RM; formularea propunerilor *de lege ferenda* menite să înlăture neajunsurile legislative depistate ce marchează art.291 CP RM; elucidarea semnificaţiei termenului „neglijent" înscris în dispoziţia normei de la art.291 CP RM; demonstrarea faptului că gratuitatea şi scopul de cupiditate sunt trăsături caracteristice oricărei sustrageri, inclusiv sustragerii armei de foc sau a muniţiilor; trasarea raţionamentelor instituirii persoanei juridice în calitate de subiect al infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM etc.

Patrimoniul doctrinar anterior, în materia infracţiunilor contra securităţii publice exprimate în manipulări ilegale cu arme şi muniţii, este relativ suficient. Totuşi, polemici ştiinţifice referitoare la unele sau alte subiecte legate de infracţiunile prevăzute la art.290 şi 291 CP RM continuă să existe. Unele aspecte sunt insuficient tratate, în timp ce altele evitate, fapt ce a determinat orientarea atenţiei spre lichidarea lacunelor ştiinţifice depistate prin acoperirea acestora cu viziuni proprii. În special, insuficient au fost abordate problemele ce vizează vârsta subiectului infracţiunii prevăzute la art.290 CP RM, precum şi inegalităţile create prin stabilirea diferenţiată a vârstei răspunderii penale pentru comiterea infracţiunii prevăzute la alin.(1) art.290 şi la alin.(2) art.290 CP RM; n-au fost elucidate pe deplin raţionamentele instituirii persoanei juridice în calitate de subiect al infracţiunii prevăzute la art.291 CP RM; au fost aduse insuficiente argumente, în corespundere cu cadrul legal naţional, în favoarea reamplasării sustragerii armei de foc sau a muniţiilor în cadrul unei norme incriminatoare separate; sumar a fost elucidată semnificaţia termenului „neglijent" înscris în dispoziţia normei incriminatoare de la art.291 CP RM; într-un volum redus s-a statuat asupra particularităţilor definitorii ale armelor

de foc şi a muniţiilor, precum şi asupra condiţiilor în a căror prezenţă funcţionează clauza de impunitate consemnată la alin.(3) art.290 CP RM etc.

Baza legală şi empirică a studiului este formată din: a) normele incriminatoare prevăzute la art.290 şi 291 CP RM; b) normele din Partea Generală şi Specială a Codului penal relevante aflării conţinutului art.290 şi 291 CP RM reieşind din efectuarea unei interpretări sistematice; c) normele cu caracter extrapenal (normele completatoare); d) practica judiciară în materia infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM; e) reglementările penale ale unor state străine în materia infracţiunilor similare celor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM. *Baza ştiinţifică* a studiului este formată din lucrările autorilor autohtoni, cât şi ai celor din alte state.

Semnificaţia teoretică a tezei. Incontestabil, lucrarea de faţă prezintă valoare teoretică suscitând interes pentru doctrina de specialitate. Din perspectivă teoretică, prezenta teză de doctorat constituie o lucrare cu caracter novator, fiind investigate temeinic şi multiaspectual elementele constitutive ale infracţiunilor consemnate la art.290 şi 291 CP RM, inclusiv prin prisma analizei practicii judiciare. Teza de faţă se înscrie în rândul primelor încercări întreprinse pe terenul doctrinar moldav de a efectua o analiză multilaterală a infracţiunilor nominalizate. Considerent din care suntem ferm convinşi că respectiva lucrare poate constitui un suport ştiinţifico-metodologic solid pentru literatura de specialitate, în special pentru dezvoltarea în continuare a ştiinţei dreptului penal.

Valoarea practică a tezei. Din perspectivă practică, teza de faţă, cu siguranţă, poate înlesni activitatea celor îndrituiţi cu aplicarea legii penale, reprezentând un veritabil suport ştiinţifico-practic. Mai mult, lucrarea comportă importante valenţe teoretico-practice, analizei fiind supuse peste 150 de hotărâri judecătoreşti, care au şi servit drept bază empirică a studiului efectuat. În rezultatul cercetării întreprinse sunt formulate recomandări practice, precum şi propuse diverse soluţii de calificare pentru anumite situaţii problematice.

Date privind aprobarea rezultatelor. Concluziile principale ale lucrării sunt formulate în 10 publicaţii ştiinţifice. Unele viziuni reflectate în teză au fost expuse în cadrul Conferinţei ştiinţifice naţionale cu participare internaţională „Integrare prin cercetare şi inovare” cu prilejul aniversării a 70 de ani de la fondarea Universităţii de Stat din Moldova (Chişinău, 28-29 septembrie 2016).

Indicarea limitelor rezultatelor obţinute, cu stabilirea problemelor rămase nerezolvate. Limitele rezultatelor obţinute se rezumă la: a) efectuarea, preponderentă, a unei investigaţii juridico-penale a infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM, dar, prin realizarea unui studiu comparativ în acord cu legislaţiile penale ale unor state străine; b) analiza empirică a infracţiunilor supuse cercetării, în corespundere cu practica judiciară existentă în Republica Moldova; c) abordarea teoretico-practică a infracţiunilor prevăzute la art.290 şi 291 CP RM, în

strictă concordanţă cu cadrul normativ conex acestor incriminări; d) durata studiilor de doctorat (2014 – prezent).

II. Recomandări

1) Inserarea acţiunilor de „transportare” şi de „modificare a construcţiei armei de foc” în textul art.290 CP RM în calitate de modalităţi normative distincte de exprimare a faptei prejudiciabile.

2) Substituirea termenului „comercializare” din dispoziţia art.290 CP RM, precum şi din titulatura articolului, cu cel de „înstrăinare”.

3) Excluderea expresiei „cu excepţia armei de vânătoare cu ţeavă lisă” din dispoziţia art.290 CP RM.

4) Reamplasarea faptei de fabricare a armei de foc sau a muniţiilor în cadrul unui nou alineat (1^1), instituit la art.290 CP RM.

5) Incriminarea faptei de modificare, falsificare, înlăturare şi distrugere a marcajului armelor de foc, prin amplasarea acesteia în cadrul alin.(1^1) art.290 CP RM.

6) Formarea unui nou articol (290^1 CP RM) cu denumirea „Sustragerea sau extorcarea armei de foc sau a muniţiilor”. Articolul nou-format urmează să cuprindă patru variante-tip şi două variante agravate: alin.(1) – sustragerea armei de foc sau a muniţiilor; alin.(2) – extorcarea armei de foc sau a muniţiilor; alin.(3) – sustragerea sau extorcarea armei de foc sau a muniţiilor săvârşită cu aplicarea violenţei nepericuloase pentru viaţa sau sănătatea persoanei ori cu ameninţarea aplicării unei asemenea violenţe; alin.(4) – sustragerea sau extorcarea armei de foc sau a muniţiilor săvârşită cu aplicarea violenţei periculoase pentru viaţa sau sănătatea persoanei ori cu ameninţarea aplicării unei asemenea violenţe; alin.(5) – acţiunile prevăzute la alin.(1), (2), (3) sau (4) săvârşite: lit.a) de două sau mai multe persoane; lit.b) cu folosirea situaţiei de serviciu; lit.c) prin pătrundere în încăpere, într-un alt loc pentru depozitare sau în locuinţă; alin.(6) – acţiunile prevăzute la alin.(1), (2), (3), (4) sau (5) săvârşite de un grup criminal organizat sau de o organizaţie criminală ori în favoarea acestora.

7) Stabilirea vârstei răspunderii penale de 14 ani pentru comiterea infracţiunii prevăzute la alin.(1) art.290 CP RM şi, corespunzător, pentru săvârşirea infracţiunilor consemnate la alin.(1^1) art.290 şi la art.290^1 CP RM, prin completarea art.21 alin.(2) CP RM cu normele indicate.

8) Completarea alin.(3) art.290 CP RM cu o nouă propoziţie având următorul conţinut: „Nu poate fi considerată benevolă predarea armelor de foc şi a muniţiilor la ridicarea acestora în timpul reţinerii persoanei, precum şi în timpul efectuării acţiunilor de urmărire penală efectuate pentru depistarea şi ridicarea lor”.

9) Înlocuirea conjuncţiei „şi” cu „sau” în titulatura şi în dispoziţia normei de la art.291 CP RM.

10) Excluderea cuvântului „neglijentă” din textul art.291 CP RM.

11) Modificarea titulaturii art.291 CP RM din „Păstrarea neglijentă a armelor de foc şi a muniţiilor” în „Încălcarea regulilor de păstrare a armelor de foc sau a muniţiilor”. Acelaşi lucru urmează a fi efectuat în textul normei de incriminare.

12) Introducerea urmării prejudiciabile în calitate de semn constitutiv al componenţei de infracţiune de la art.291 CP RM, aceasta urmând să ia următoarele forme: a) vătămarea gravă sau medie a sănătăţii, b) decesul persoanei.

13) Instituirea răspunderii penale a persoanei juridice pentru încălcarea regulilor de păstrare a armelor de foc sau a muniţiilor.

Sugestii privind potenţialele direcţii viitoare de cercetare legate de tema abordată: a) elaborarea proiectului unei noi Hotărâri a Plenului Curţii Supreme de Justiţie în cauzele penale privind manipulările ilegale cu arme de foc şi muniţii; b) evaluarea mai complexă a oportunităţii includerii în legea penală a persoanei juridice în calitate de subiect al infracţiunii specificate la art.290 CP RM; 3) etalarea conotaţiilor criminologice ale manipulărilor ilegale cu arme de foc şi muniţii.

Propuneri de utilizare a rezultatelor obţinute în domeniile socio-cultural şi economic: în practica persoanelor abilitate cu aplicarea legii penale (ofiţeri de urmărire penală, procurori, judecători); în activitatea legislativă, având posibilitatea de a contribui la perfecţionarea cadrului incriminator de la art.290 şi 291 CP RM; în procesul de instruire a studenţilor de la facultăţile de drept din instituţiile de învăţământ superior, precum şi a audienţilor din cadrul Institutului Naţional al Justiţiei.

BIBLIOGRAFIE:

A. Surse în limba română

1. AIRAPETEAN, A., IONIŢĂ, D., PRODAN, S., POPOV, R. *Drept penal. Partea Specială: Note de curs. (Ciclul I).* Chişinău, 2013. 350 p. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://www.usem.md/uploads//files/Note_de_curs_drept_ciclul_1/041_-_054_-_Drept_penal__Partea_speciala_I,_II.pdf)
2. BARBĂNEAGRĂ, A., BERLIBA, V., BÂRGĂU, M. et al. *Comentariu la Codul penal al Republicii Moldova*. Chişinău: ARC, 2003. 836 p. ISBN 9975-61-291-1
3. BARBĂNEAGRĂ, A., BERLIBA, V., GURSCHI, C. et al. *Codul penal comentat şi adnotat*. Chişinău: Cartier, 2005. 656 p. ISBN 9975-79-338-X
4. BARBĂNEAGRĂ, A., ALECU, Gh., BERLIBA, V. et al. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu. (Adnotat cu jurisprudenţa CEDO şi a instanţelor naţionale).* Chişinău: Sarmis, 2009. 860 p. ISBN 978-9975-105-20-0
5. BASARAB, M. *Drept penal. Partea Generală. Vol.I*. Iaşi: Chemarea, 1995. 415 p.
6. BĂBĂLĂU, D. *Răspunderea penală pentru practicarea ilegală a activităţii de întreprinzător*. Chişinău: Tipografia Centrală, 2016. 304 p. ISBN 978-9975-53-731-5
7. BERCHEŞAN, V. *Drept penal. Partea Generală*. Craiova: Universitaria, 2007. 346 p. ISBN 973-742-537-5
8. BERLIBA, V., COJOCARU, R. Infracţiunea continuă şi continuată în legea penală a Republicii Moldova. În: *Revista de drept penal*, anul XIII, nr.4, octombrie – decembrie, Bucureşti, 2006, pp.130-142. ISSN 1223–0790
9. BORODAC, A. *Manual de drept penal. Partea Specială*. Chişinău: Tipografia Centrală, 2004. 622 p. ISBN 9975-9788-7-8
10. BOTEZATU, I. *Răspunderea penală pentru escrocherie*. Chişinău: CEP USM, 2010. 302 p. ISBN 978-9975-70-998-9
11. BOTNARENCO, M. *Răspunderea penală pentru hărţuirea sexuală*. Chişinău: Tipografia Centrală, 2016. 284 p. ISBN 978-9975-53-654-7
12. BRÎNZA, L., RENIŢĂ, Gh. Controverse legate de aplicarea în practică a art.291 CP RM. Partea I. În: *Revista Naţională de Drept*, 2016, nr.9, pp.2-12. ISSN 1811-0770
13. BRÎNZA, L., RENIŢĂ, Gh. Controverse legate de aplicarea în practică a art.291 CP RM. Partea II. În: *Revista Naţională de Drept*, 2016, nr.10, pp.14-28. ISSN 1811-0770
14. BRÎNZA, L., RENIŢĂ, Gh. Păstrarea neglijentă a armelor de foc şi a muniţiilor, precum şi transmiterea acestora altor persoane (art.291 CP RM): repere jurisprudenţiale şi propuneri de lege ferenda. În: *Revista ştiinţifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae". Seria „Ştiinţe sociale"*, 2016, nr.8 (98), pp.99-125. ISSN 1814-3199
15. BRÎNZA, S. Raportul dintre noţiunile „patrimoniu" şi „proprietate" în contextul apărării penale. În: *Analele Ştiinţifice ale USM. Seria „Ştiinţe socioumanistice"*, Vol.I. Chişinău: CEP USM, 2003, pp.102-109. ISSN 1857-2588
16. BRÎNZA, S. *Obiectul infracţiunilor contra patrimoniului*. Chişinău: Tipografia Centrală, 2005. 675 p. ISBN 9975-70-414-X
17. BRÎNZA, S. Adoptarea Legii nr.130 din 08.07.2012 privind regimul armelor şi al muniţiilor cu destinaţie civilă: conotaţii de drept penal. În: *Materialele Conferinţei ştiinţifice „Integrare prin cercetare şi inovare" (26-28 septembrie 2013)*. Chişinău: CEP USM, 2013, pp.112-114. ISBN 978-9975-71-414-3
18. BRÎNZA, S. Noţiunea şi semnele sustragerii: aspecte teoretice şi practice. În: *Revista ştiinţifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae". Seria „Ştiinţe sociale"*, 2014, nr.8, pp.46-63. ISSN 1814-3199
19. BRÎNZA S. Observaţii şi sugestii pe marginea unei iniţiative de amendare a unor reglementări privind circulaţia ilegală a armelor şi muniţiilor. În: *XVIII Международная научная конференция «Актуальные научные исследования в современном мире», 26-27*

октября, 2016. Сборник научных трудов. Выпуск 10 (18), часть 3. Переяслав-Хмельницкий, 2016, pp.92-98. ISSN 2524-0986
20. BRÎNZA, S., Ulianovschi X., Stati V. et al. *Drept penal. Partea Specială*. Chișinău: Cartier, 2005. 804 p. ISBN 9975-79-324-X
21. BRÎNZA, S., STATI, V. Săvârşirea infracţiunii de două sau mai multe persoane ca presupusă formă a participaţiei penale: demitizarea unei concepţii compromise. În: *Revista Naţională de Drept*, 2008, nr.4, pp.2-17. ISSN 1811-0770
22. BRÎNZA, S., BOTEZATU, I. Obiectul infracţiunii de escrocherie (art.190 CP RM). În: *Revista ştiinţifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae*", 2009, nr.8(28), pp.81-92. ISSN 1814-3199
23. BRÎNZA, S., STATI, V. *Drept penal. Partea Specială. Vol.I*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. 1062 p. ISBN 978-9975-53-029-3
24. BRÎNZA, S., STATI, V. *Drept penal. Partea Specială. Vol.II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. 1322 p. ISBN 978-9975-53-034-7
25. BRÎNZA, S., STATI, V., BOTEZATU, I. Despre necesitatea renunțării la concepția actuală de interpretare a noțiunii „daune în proporții considerabile", utilizată în legea penală a Republicii Moldova. În: *Revista Națională de Drept*, 2012, nr.6. ISSN 1811-0770
26. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol.I*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1328 p. ISBN 978-9975-53-469-7
27. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol.II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p. ISBN 978-9975-53-470-3
28. BRÎNZA, S., STATI, V. Protecţia penală a patrimoniului cultural din perspectiva amendamentelor operate prin Legea nr.75/2016. În: *Revista ştiinţifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae*", 2016, nr.3(93), pp.12-25. ISSN 1814-3199
29. BULAI, C. *Manual de drept penal. Partea Generală*. Bucureşti: ALL, 1997. 647 p. ISBN 973-9229-74-3
30. CEBOTAR, V. Actualitatea, importanța și aspectul juridic al asigurării regimului de arme și muniții în Republica Moldova de către Poliția Ordine Publică – probleme și căi de soluționare. În: *Probleme actuale de prevenire și combatere a criminalității. Anuar științific. Ediția a VI-a*. Chișinău, 2006, pp.36-41. ISBN 978-9975-935-93-7
31. Codul penal, adoptat de Sovietul Suprem al RSSM la 24.03.1961. În: *Вештиле Советулуй Супрем ал РССМ*, 1961, № 10.
32. Codul penal, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii* Moldova, 2002, nr.128-129, republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2009, nr.72-74.
33. Codul civil, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2002, nr.82-86.
34. Codul de procedură penală, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 14.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2003, nr.104-110.
35. Codul contravenţional, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2009, nr.3-6.
36. Codul penal al României în redacţia din 2009. În: *Monitorul Oficial al României*, 2009, nr.510.
37. *Comentariul Codului civil al Republicii Moldova* / Sub red. ANTOHI, L., BAIEŞ, S., BĂIEŞU, A. et al. Chișinău: ARC, 2005. 816 p. ISBN: 9975-61-406-X
38. COPEŢCHI, St. Subiectul infracţiunii de atragere a minorilor la activitate criminală sau determinarea lor la săvârşirea unor fapte imorale. În: *Revista Naţională de Drept*, 2014, nr.2, pp.86-92. ISSN 1811-0770
39. COPEŢCHI, St. Algoritmul aplicării art.208 CP RM în ipoteza instigării minorilor la săvârşirea infracţiunilor. În: *Revista Naţională de Drept*, 2014, nr.4, pp.77-83. ISSN 1811-0770

40. COPEȚCHI, St. *Răspunderea penală pentru atragerea minorilor la activitate criminală sau determinarea lor la săvârşirea unor fapte imorale*. Chişinău: Foxtrot, 2014. 346 p. ISBN 978-9975- 120-41-8
41. COPEȚCHI, St., HADÎRCA, Ig. *Calificarea infracţiunilor: note de curs*. Chişinău: Tipografia Centrală, 2015. 352 p. ISBN 978-9975-53-547-2
42. COPEȚCHI, St. Rolul clasificării semnelor componenţei de infracţiune la calificarea infracţiunii. În: *Revista Naţională de Drept*, 2015, nr.8, pp.33-39. ISSN 1811-0770
43. COSTACHI, Gh., IACUB, I. Reflecţii asupra securităţii juridice în statul de drept. În: *Legea şi Viaţa,* mai 2015, pp.4-9. ISSN 1810-309X
44. CRIJANOVSCHI, S. *Aspecte teoretice şi practice ale infracţiunii de şantaj*. Chişinău: CEP USM, 2012. 275 p. ISBN 978-9975-71-096-1
45. DAN, E., ŞULEA, C., CERNEA, V. et. al. Infracțiunea de nerespectare a regimului armelor și al munițiilor. În: *Academica Science Journal*, 2012, nr.1(1), pp.90-96. ISSN: 2285-8814
46. Decizia Colegiului penal al Curţii de Apel Bălți din 06 aprilie 2016. Dosarul nr.1a-428/2016. [citat: 16.11.2016] Disponibil: http://cab.instante.justice.md
47. Decizia Colegiului penal al Curţii de Apel Cahul din 28 februarie 2013. Dosarul nr.05-1r-10-11012013. [citat: 25.11.2016] Disponibil: http://cach.instante.justice.md
48. Decizia Colegiului penal al Curţii de Apel Cahul din 13 iunie 2013. Dosarul nr.05-1r-112-04022013. [citat: 25.11.2016] Disponibil: http://cach.instante.justice.md
49. Decizia Colegiului penal al Curţii de Apel Chişinău din 22 mai 2014. Dosarul nr.1a-988/2014. [citat: 16.11.2016] Disponibil: http://cac.instante.justice.md
50. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 06 noiembrie 2015. Dosarul nr.1a-1155/15. [citat: 09.08.2016] Disponibil: http://cac.instante.justice.md
51. Decizia Colegiului penal al Curţii de Apel Chişinău din 17 noiembrie 2015. Dosarul nr.1a-1099/2015. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://cac.instante.justice.md
52. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 08 februarie 2016. Dosarul nr.1a-525/15. [citat: 09.08.2016] Disponibil: http://cac.instante.justice.md
53. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 29 mai 2013. Dosarul nr.1ra-577/2013. [citat: 05.09.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/db_col_penal.php
54. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 29 mai 2013. Dosarul nr.1ra-595/13. [citat: 05.09.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/db_col_penal.php
55. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 24 octombrie 2013. Dosarul nr.4-1re-216/13. [citat: 16.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=716
56. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 18 decembrie 2013. Dosarul nr.1ra-1227/2013. [citat: 16.11.2016] Disponibil: http://csj.md
57. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 13 februarie 2014. Dosarul nr.4-1re-87/2014. [citat: 19.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/db_col_penal.php
58. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 19 februarie 2014. Dosarul nr.1ra-327/2014. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=1500
59. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 06 mai 2014. Dosarul nr.1ra-124/2014. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=2141
60. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 28 mai 2014. Dosarul nr.1ra-775/2014. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=2323
61. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 01 iulie 2014. Dosarul nr.1ra-841/2014. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/db_col_penal.php
62. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 17 septembrie 2014. Dosarul nr.1ra-1374/2014. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=2910

63. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 29 octombrie 2014. Dosarul nr.1ra-1535/2014. [citat: 05.09.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/db_col_penal.php
64. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 29 octombrie 2014. Dosarul nr.1ra-1605/14. [citat: 16.11.2016] Disponibil: http://csj.md
65. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 19 noiembrie 2014. Dosarul nr.1ra-1698/2014. [citat: 16.11.2016] Disponibil: http://csj.md
66. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 10 februarie 2015. Dosarul nr.1ra-19/2015. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=3764
67. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 26 mai 2015. Dosarul nr.1ra-295/2015. [citat: 05.10.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=4394
68. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 16 iunie 2015. Dosarul nr.1ra-518/2014. [citat: 25.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=4522
69. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 17 iunie 2015. Dosarul nr.1ra-606/2015. [citat: 05.09.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/db_col_penal.php
70. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 30 iunie 2015. Dosarul nr.1ra-779/2015. [citat: 16.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=4497
71. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 15 iulie 2015. Dosarul nr.1ra-776/2015. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=4645
72. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 09 februarie 2016. Dosarul nr.1ra-314/2016. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=5729
73. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 24 februarie 2016. Dosarul nr.1ra-56/2016. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=5827
74. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 20 martie 2016. Dosarul nr.1ra-396/2016. [citat: 16.11.2016] Disponibil: http://csj.md
75. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 08 iunie 2016. Dosarul nr.1ra-1050/16. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=6498
76. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 13 septembrie 2016. Dosarul nr.1ra-931/2016. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=7233
77. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 14 septembrie 2016. Dosarul nr.1ra-1174/2016. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=7132
78. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 20 septembrie 2016. Dosarul nr.1ra-1300/2016. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=7231
79. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 29 septembrie 2016. Dosarul nr.4-1re-183/16. [citat: 16.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=1102
80. Decizia Colegiului penal al Curţii Supreme de Justiţie din 18 octombrie 2016. Dosarul nr.1ra-1427/2016. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=7455
81. *Dicţionar Explicativ al Limbii Române*. Bucureşti: Univers enciclopedic, 1996.

82. *Dicţionar Explicativ al Limbii Române* / Sub redacţia COTEANU, I., SECHE, L., SECHE, M. Bucureşti: Univers enciclopedic, 1998. 1192 p. ISBN 978-606-8358-20-8
83. *Directiva Consiliului Uniunii Europene privind controlul achiziţionării şi deţinerii de arme*, nr.91/477/CEE din 18 iunie 1991. [citat: 20.09.2016] Disponibil: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A31991L0477
84. DOBRINOIU, V., NISTOREANU, Gh., PASCU, I. et al. *Drept penal. Partea Generală*. Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică, 1992.
85. DOBRINOIU, V., CONEA, N. *Drept penal. Partea Specială. Vol.II*. Bucureşti: Lumina Lex, 2002. 420 p.
86. DOLEA, I. *Probele în procesul penal: Îndrumar pentru avocaţi*. Chişinău: Tipografia Sirius, 2016. 55 p. ISBN 978-9975-57-202-6.
87. DONGOROZ, V., IOSIF, F., KAHANE, S. et al. *Explicaţii teoretice ale Codului penal român. Partea Specială. Vol.IV*. Bucureşti: ALL Beck, 2003. 936 p. ISBN 973-27-0994-4
88. DUMNEANU, L. *Analiza juridico-penală şi criminologică a terorismului*. Chişinău: CEP USM, 2004. 168 p. ISBN: 9975-70-387-9
89. *E.K. versus Turcia* (CEDH, 07 februarie 2002). [citat: 06.11.2016] Disponibil: http://hudoc.echr.coe.int
90. EŞANU, A. Viziune critică asupra semnelor estimative ce desemnează urmările prejudiciabile ale infracţiunilor prevăzute la art.237 şi art.238 CP RM. În: *Materialele Conferinţei ştiinţifice internaţionale cu genericul „Rolul ştiinţei şi educaţiei în implementarea Acordului de Asociere la Uniunea Europeană”*. Chişinău, 2015. ISBN 978-973-116-404-5
91. EŞANU, A. Fapte de corupţie incriminate de legea penală lipsite de importanţă. În: *Materialele Conferinţei ştiinţifice naţionale cu participare internaţională „Integrare prin cercetare şi inovare”* cu prilejul aniversării a 70 de ani de la fondarea Universităţii de Stat din Moldova *(Chişinău, 28-29 septembrie 2016)*. Seria „Ştiinţe socioumanistice”. Vol.I. Chişinău: CEP USM, 2016, pp.87-90. ISBN 978-9975-71-815-8.
92. GIURGIU, N. *Legea penală şi infracţiunea (doctrină, legislaţie, practică judiciară)*. Iaşi: Gama, 1996. 448 p. ISBN 973-96339-0-0.
93. GLADCHI, Gh., GLAVAN, B. Perfecţionarea măsurilor încurajatoare prevăzute de legea penală a RM în combaterea criminalităţii transnaţionale. În: *Materialele Conferinţei ştiinţifico-practice internaţionale „Cooperarea internaţională a organelor de drept în prevenirea şi combaterea criminalităţii transnaţionale”, 5-6 noiembrie 2009*, pp.131-138.
94. GRAMA, M. Aspecte generale ale iresponsabilităţii în dreptul penal. În: *Revista ştiinţifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”,* 2007, nr.3, pp.129-133. ISSN 1814-3199
95. GRAMA, M., BOTNARU, S., ŞAVGA, A. et al. *Drept penal. Partea Generală. Vol.I*. Tipografia Centrală: Chişinău, 2012. 328 p. ISBN 978-9975-53-083-5
96. GRAMA, M., BOTNARU, S., ŞAVGA, A. et al. *Drept penal. Partea Generală. Vol.II*. Tipografia Centrală: Chişinău, 2016. 336 p. ISBN 978-9975-53-612-7
97. GUREV, D. *Răspunderea penală pentru infracţiunea de răpire a unei persoane*: Teză de doctor în drept. Chişinău, 2016. 204 p.
98. GUŢULEAC, V., COMARNIŢCAIA, E. *Conţinutul constitutiv al contravenţiei*, p.95-107. [citat: 08.12.2016] Disponibil: http://ulim.md/digilib/assets/files/Reviste%202/DREPT%20PUBLIC%20.pdf
99. HADÎRCA, Ig. *Răspunderea penală pentru infracţiunile săvârşite în sfera circulaţiei substanţelor narcotice, psihotrope, a analoagelor şi precursorilor acestora*. Chişinău: CEP USM, 2009. 281 p. ISBN: 978-9975-70-718-3
100. HADÎRCA, Ig., COPEŢCHI, St. Calificarea infracţiunilor în cazul concurenţei dintre o normă generală şi una specială. În: *Revista Naţională de Drept*, 2015, nr.11, pp.31-37. ISSN 1811-0770
101. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la aprobarea Concepţiei Sistemului informaţional automatizat „Registrul de stat al armelor”, nr.634 din 06.06.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr.86-89.

102. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la desfăşurarea comerţului cu amănuntul, nr.931 din 08.12.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr.222-226.
103. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Regulamentului cu privire la regimul armelor şi al muniţiilor cu destinaţie civilă, nr.293 din 23.04.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr.104-109.
104. Hotărârea Judecătoriei Căuşeni din 26 mai 2016. Dosar nr.4-152/16. [citat: 31.10.2016] Disponibil: http://www.jcs.instante.justice.md
105. Hotărârea Judecătoriei Căuşeni din 21 iunie 2016. Dosar nr.4-205/16. [citat: 31.10.2016] Disponibil: http://www.jcs.instante.justice.md
106. Hotărârea Judecătoriei Căuşeni din 21 iulie 2016. Dosar nr.4-256/16. [citat: 31.10.2016] Disponibil: http://www.jcs.instante.justice.md
107. Hotărârea Judecătoriei Căuşeni din 17 august 2016. Dosar nr.4-336/16. [citat: 31.10.2016] Disponibil: http://www.jcs.instante.justice.md
108. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre purtarea (portul), păstrarea (deținerea), transportarea, fabricarea, comercializarea ilegală, sustragerea armelor de foc, a muniţiilor sau a substanţelor explozive, păstrarea neglijentă a armelor de foc şi a muniţiilor", nr.31 din 09.11.1998. În: *Culegere de hotărâri explicative*. Chișinău, 2002.
109. Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor", nr.23 din 28.06.2004. În: *Buletinul Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova*, 2004, nr.8. [citat: 15.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=37
110. Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre şantaj" nr.16 din 07.11.2005. În: *Buletinul Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova*, 2006, nr.4. [citat: 15.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_ hot_expl.php?id=11
111. Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism", nr.4 din 19.06.2006. În: *Buletinul Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova*, 2007, nr.1. [citat: 15.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=20
112. Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în cauzele referitoare la contrabandă, eschivarea de la achitarea plăţilor vamale şi contravenţiile vamale", nr.5 din 24.12.2010. [citat: 15.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl. php?id=26
113. Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară de aplicare a legislaţiei penale ce reglementează circulaţia substanţelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor şi a precursorilor", nr.2 din 26.12.2011. [citat: 26.10.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=136
114. Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracţiunile săvârşite prin omor (art.145-148 CP RM)", nr.11 din 24.12.2012. [citat: 15.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=44
115. Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova „Cu privire la aplicarea legislaţiei referitoare la răspunderea penală pentru infracţiunile de corupţie", nr.11 din 22.12.2014. [citat: 26.10.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=195
116. Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie a Republicii Moldova pentru modificarea şi completarea Hotărârii Plenului Curţii Supreme de Justiţie nr.23 din 28.06.2004 „Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor", nr.12 din 22.12.2014. [citat: 15.11.2016] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=196

117. IVAŞCU, S. Aspecte teoretice şi practice privind regimul armelor şi muniţiilor. În: *Dreptul*, 2006, nr.2, pp.168-173. ISSN 1018-0435
118. *Kokkinakis versus Grecia* (CEDH, 25 mai 1993). [citat: 31.10.2016] Disponibil: http://hudoc.echr.coe.int
119. Legea privind ocrotirea monumentelor, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 22.06.1993. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr.1, republicată în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr.15–17.
120. Legea cu privire la arme, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 18.05.1994. În: *Monitorul Oficial al Republici*, 1994, nr.4 (actualmente abrogată).
121. Legea cu privire la securitatea statului, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 31.10.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1997, nr.10-11.
122. Legea privind reglementarea prin licenţiere a activităţii de întreprinzător, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 30.07.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr.26-28 (actualmente abrogată).
123. Legea cu privire la actele normative, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 22.10.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.7-17.
124. Legea pentru modificarea şi completarea Codului penal al Republicii Moldova, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 18.12.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.41-44.
125. Legea cu privire la comerţul interior, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 23.09.2010. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.206-209.
126. Legea privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 22.07.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2011, nr.170-175.
127. Legea privind activitatea specială de investigaţii, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 29.03.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr.113-118.
128. Legea privind regimul armelor și al muniţiilor cu destinaţie civilă, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 08.06.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr.222-227.
128[1]. Legea pentru ratificarea Tratatului de la New York privind comerţul cu arme (02 aprilie 2013), adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 28.05.2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr.161-165.
129. Legea pentru modificarea şi completarea unor acte legislative, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 21.04.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.128-133.
130. Legea pentru modificarea şi completarea unor acte legislative în domeniul reglementării prin autorizare a activităţii de întreprinzător, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 22.07.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.265-276.
131. LOGHIN, O., TOADER, T. *Drept penal român. Partea Specială. Ediţia a IV-a*. Bucureşti: Şansa, 2001. 736 p. ISBN 973-9167-92-6
132. MACARI, I. *Dreptul penal al Republicii Moldova. Partea Specială*. Chişinău: CE USM, 2003. 509 p. ISBN 9975-70-247-3
133. MANEA, V. *Răspunderea penală pentru acţiunile care dezorganizează activitatea penitenciarelor*. Chişinău: CEP USM, 2010. 292 p. ISBN 978-9975-70-956-9.
134. MITRACHE, C., MITRACHE, C. *Drept penal român. Partea Generală*. Bucureşti: Universul juridic, 2014. 525 p.
135. MITRACHE, C., STĂNOIU, R.M., MOLNAR, I. et al. *Noul Cod penal comentat*. Bucureşti: All Beck, 2006. 580 p.
136. MÎŢU, S. Obiectul material al infracţiunii. În: *Materialele Conferinţei internaţionale ştiinţifico-practice „Reafirmarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale la 60 de ani ai Declaraţiei Universale a Drepturilor Omului”,* Chişinău, 2009, pp.244-246.

137. NISTOREANU, Gh., DOBRINOIU, V., BOROI, A. et al. *Drept penal. Partea Specială*. Bucureşti: Europa Nova, 1999. 547 p.
138. NISTOREANU, Gh., BOROI, A. *Drept penal. Partea Specială. Ediţia a II-a*. Bucureşti: C.H. Beck, 2003. 592 p.
139. *Nota informativă la Proiectul Legii privind regimul armelor şi muniţiilor cu destinaţie civilă*. [citat: 05.09.2016] Disponibil: http://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/language/ro-RO/Default.aspx
140. *Notă informativă privind activitatea de supraveghere a circulaţiei armamentului în perioada a 12 luni ale anului 2017*. [citat: 10.02.2018] Disponibil: http://politia.md/sites/default/files/nota_informativa_pe_perioada_anului_2017_a_ssca_a_dal_a_dgsp-1.pdf
141. *Notă informativă privind activitatea de supraveghere a circulaţiei armamentului în perioada a 12 luni ale anului 2018*. [citat: 11.04.2019] Disponibil: http://politia.md/sites/default/files/nota_informativa_pe_perioada_12.pdf
142. Ordinul Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova cu privire la aprobarea Instrucţiunii de recepţionare, examinare tehnică, balistică şi autorizare a armelor şi muniţiilor predate benevol din posesie ilegală, nr.97 din 27 aprilie 2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr.64-66.
143. PASAT, O. *Analiza juridico-penală a infracţiunilor vamale conform legislaţiei Republicii Moldova şi a României.* Chişinău: Tipografia Centrală, 2016. 284 p. ISBN 978-9975-53-673-8
144. PASCU, I., LAZĂR, V. *Drept penal. Partea Specială. Infracţiuni prevăzute în Codul penal român*. Bucureşti: Lumina Lex, 2003. 704 p. ISBN 973-588-634-0
145. PAVLIUC, G. *Răspunderea penală pentru ameninţarea sau violenţa săvârşită asupra unei persoane cu funcţie de răspundere sau a unei persoane care îşi îndeplineşte datoria obştească.* Chişinău: CEP USM, 2015. 278 p. ISBN 978-9975-71-726-7
146. PĂVĂLEANU, V. *Drept penal special. Curs universitar (conform noului Cod penal).* Bucureşti: Universul Juridic, 2014. 508 p. ISBN 978-606-673-287-1 343(498)
147. POPOV, R. *Subiectul infracţiunilor prevăzute în Capitolele XV şi XVI din Partea Specială a Codului penal*. Chişinău: CEP USM, 2012. 315 p. ISBN 978-9975-71-307-8
148. PÎNZARI, A., CEBOTAR, V. Aspecte social-psihologice în realizarea legii Republicii Moldova privind controlul asupra armelor individuale. În: *Probleme actuale de prevenire şi combatere a criminalităţii. Anuar ştiinţific. Ediţia a VI-a*. Chişinău, 2006, pp.209-211. ISBN 978-9975-935-93-7
149. *Proiect de lege pentru modificarea şi completarea unor acte legislative*. [citat: 17.09.2016] Disponibil: http://www.cna.md/sites/default/files/rapoarte_expertiza/pr.legemodif.actearmemunitii.mai_.pdf
150. *Proiect de lege pentru modificarea şi completarea unor acte legislative*. [citat: 17.09.2016] Disponibil: http://cna.md/sites/default/files/rapoarte_expertiza/671_m_pr.arme_actual.pdf
151. *Protocolul nr.7 al Convenţiei europene pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale*. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_RON.pdf
152. *Protocolul împotriva producerii ilicite şi traficului cu arme de foc, cu părţi componente şi cu muniţie, adiţional la Convenţia Organizaţiei Naţiunilor Unite împotriva criminalităţii organizate transnaţionale*, adoptat la New York la 31 mai 2001 [citat: 20.10.2016] Disponibil: https://lege5.ro/Gratuit/gm2diojr/protocolul-impotriva-fabricarii-si-traficului-ilegale-de-arme-de-foc-piese-si-componente-ale-acestora-precum-si-de-munitii-aditional-la-conventia-natiunilor-unite-impotriva-criminalitatii-transnationa
153. REŞETNICOV, A. Obiectul material al infracţiunii şi mijlocul de săvârşire a infracţiunii: criterii de delimitare. În: *Revista Naţională de Drept*, 2007, nr.6, pp.17-22. ISSN 1811-0770

154. REŞETNICOV, A. Natura juridică a produsului infracţiunii. În: *Revista ştiinţifică a USM „Studia Universitatis". Seria „Ştiinţe sociale",* 2007, nr.6 (06), p.185-191. ISSN 1814-3199
155. SELEVESTRU, I. *Răspunderea penală pentru delapidarea averii străine*. Chişinău: CEP USM, 2015. 311 p. ISBN 978-9975-71-698-7
156. Sentinţa Judecătoriei Anenii Noi din 22 octombrie 2015. Dosarul nr.1-294/2015. [citat: 09.08.2016] Disponibil: http://www.jan.instante.justice.md
157. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 06 iunie 2012. Dosarul nr.1-378/2012. [citat: 09.08.2016] Disponibil: http://www.jbt.instante.justice.md
158. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 10 octombrie 2012. Dosarul nr.1-621/2012. [citat: 06.11.2016] Disponibil: http://www.jbt.instante.justice.md
159. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 28 iunie 2013. Dosarul nr.1-284/2013. [citat: 10.11.2016] Disponibil: http://www.jbt.instante.justice.md
160. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 19 februarie 2014. Dosarul nr.1-71/14. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jbt.instante.justice.md
161. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 21 martie 2014. Dosarul nr.1-460/13. [citat: 21.10.2016] Disponibil: http://www.jbt.instante.justice.md/
162. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 13 mai 2014. Dosarul nr.1-152/14. [citat: 25.11.2016] Disponibil: http://www.jbt.instante.justice.md
163. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 26 iunie 2014. Dosarul nr.1-696/13. [citat: 06.11.2016] Disponibil: http://www.jbt.instante.justice.md
164. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 23 septembrie 2014. Dosarul nr.1-537/14. [citat: 25.11.2016] Disponibil: http://www.jbt.instante.justice.md
165. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 31 octombrie 2014. Dosarul nr.1-482/14. [citat: 25.11.2016] Disponibil: http://www.jbt.instante.justice.md
166. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 05 decembrie 2014. Dosarul nr.1-555/2014. [citat: 23.10.2016] Disponibil: http://www.jbt.instante.justice.md
167. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 27 ianuarie 2015. Dosarul nr.1-750/14. [citat: 25.11.2016] Disponibil: http://www.jbt.instante.justice.md
168. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 03 februarie 2015. Dosarul nr.1-760/14. [citat: 22.10.2016] Disponibil: http://www.jbu.instante.justice.md
169. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 24 februarie 2015. Dosarul nr.1-23/2015. [citat: 23.10.2016] Disponibil: http://www.jbt.instante.justice.md
170. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 29 iulie 2015. Dosarul nr.1-270/15. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jbt.instante.justice.md
171. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 11 decembrie 2015. Dosarul nr.1-366/15. [citat: 25.11.2016] Disponibil: http://www.jbt.instante.justice.md
172. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 16 decembrie 2015. Dosarul nr.1-395/2015. [citat: 06.11.2016] Disponibil: http://www.jbt.instante.justice.md
173. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 18 decembrie 2015. Dosarul nr.1-579/15. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://www.jbt.instante.justice.md
174. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 26 februarie 2016. Dosarul nr.1-669/15. [citat: 25.11.2016] Disponibil: http://www.jbt.instante.justice.md
175. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 20 iulie 2016. Dosarul nr.1-335/16. [citat: 25.11.2016] Disponibil: http://www.jbt.instante.justice.md
176. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 04 august 2016. Dosarul nr.1-686/2015. [citat: 25.11.2016] Disponibil: http://www.jbt.instante.justice.md
177. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 18 octombrie 2016. Dosarul nr.1-380/16. [citat: 25.11.2016] Disponibil: http://www.jbt.instante.justice.md
177[1]. Sentinţa Judecătoriei Botanica, mun. Chişinău, din 22 iunie 2017. Dosarul nr.1-115/2017 [citat: 19.04.2019] Disponibil: https://jc.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php

178. Sentința Judecătoriei Bălți din 15 iulie 2010. Dosarul nr.1-497/10. [citat: 05.10.2016] Disponibil: http://www.jbl.instante.justice.md
179. Sentința Judecătoriei Bălți din 25 iunie 2012. Dosarul nr.1-523/2012. [citat: 16.11.2016] Disponibil: http://www.jbl.instante.justice.md
180. Sentința Judecătoriei Bălți din 26 decembrie 2012. Dosarul nr.1-386/12. [citat: 10.10.2016] Disponibil: http://www.jbl.instante.justice.md
181. Sentința Judecătoriei Bălți din 01 martie 2015. Dosarul nr.1-162/2015. [citat: 10.10.2016] Disponibil: http://www.jbl.instante.justice.md
182. Sentința Judecătoriei Bălți din 17 august 2015. Dosarul nr.1-301/2015. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jbl.instante.justice.md
183. Sentința Judecătoriei Bălți din 22 februarie 2016. Dosarul nr.1-18/2016. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jbl.instante.justice.md
184. Sentința Judecătoriei Briceni din 02 iunie 2015. Dosarul nr.1-41/15. [citat: 26.09.2016] Disponibil: http://www.jbr.instante.justice.md
185. Sentința Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, din 03 iunie 2014. Dosarul nr.1-785/2014. [citat: 22.10.2016] Disponibil: http://www.jbu.instante.justice.md
186. Sentința Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, din 22 octombrie 2014. Dosarul nr.1-896/14. [citat: 05.11.2016] Disponibil: http://www.jbu.instante.justice.md
187. Sentința Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, din 19 decembrie 2014. Dosarul nr.1-1370/2014. [citat: 16.11.2016] Disponibil: http://www.jbu.instante.justice.md
188. Sentința Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, din 20 ianuarie 2015. Dosarul nr.1-594/15. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jbu.instante.justice.md
189. Sentința Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, din 11 septembrie 2015. Dosarul nr.1-1192/15. [citat: 21.10.2016] Disponibil: http://www.jbu.instante.justice.md
190. Sentința Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, din 05 aprilie 2016. Dosarul nr.1-465/2016. [citat: 16.11.2016] Disponibil: http://www.jbu.instante.justice.md
191. Sentința Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, din 26 iulie 2016. Dosarul nr.1-1030/2016. [citat: 21.10.2016] Disponibil: http://www.jbu.instante.justice.md
192. Sentința Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău, din 19 octombrie 2016. Dosarul nr.1-1326/2016. [citat: 26.11.2016] Disponibil: http://www.jbu.instante.justice.md
193. Sentința Judecătoriei Cahul din 04 martie 2013. Dosarul nr.1-55/2013. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jch.instante.justice.md
194. Sentința Judecătoriei Cahul din 03 aprilie 2013. Dosarul nr.1-244/2013. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jch.instante.justice.md
195. Sentința Judecătoriei Cahul din 30 aprilie 2013. Dosarul nr.1-47/13. [citat: 10.10.2016] Disponibil: http://www.jch.instante.justice.md
196. Sentința Judecătoriei Cahul din 13 iulie 2015. Dosarul nr.1-144/2015. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jch.instante.justice.md
197. Sentința Judecătoriei Călărași din 26 aprilie 2010. Dosarul nr.1-79/2010. [citat: 06.11.2016] Disponibil: http://www.jcl.instante.justice.md
198. Sentința Judecătoriei Călărași din 20 august 2014. Dosarul nr.1-248/2014. [citat: 05.11.2016] Disponibil: http://www.jcl.instante.justice.md
199. Sentința Judecătoriei Căușeni din 27 februarie 2014. Dosarul nr.1-722/2013. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jcs.instante.justice.md
200. Sentința Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, din 03 decembrie 2015. Dosarul nr.1-374/15. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://www.jcn.instante.justice.md
200[1]. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, din 13 februarie 2019. Dosarul nr.1-747/2018. [citat: 19.04.2019] Disponibil: https://jc.instante.justice.md/apps/pdf _generator/base64/create_pdf.php
200[2]. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, din 18 martie 2019. Dosarul nr.1-468/2018. [citat: 19.04.2019] Disponibil: https://jc.instante.justice.md/apps/pdf _generator/base64/create_pdf.php

200[3]. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, din 11 aprilie 2019. Dosarul nr.1-802/2018. [citat: 19.04.2019] Disponibil: https://jc.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php
200[4]. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Central, din 12 aprilie 2018. Dosarul nr.1-26/2017. [citat: 19.04.2019] Disponibil: https://jc.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php
200[5]. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Central, din 05 decembrie 2018. Dosarul nr.1-720/2018. [citat: 19.04.2019] Disponibil: https://jc.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php
200[6]. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, din 06 februarie 2017. Dosarul nr.1-637/2017. [citat: 19.04.2019] Disponibil: https://jc.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php
200[7]. Sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, din 04 ianuarie 2018. Dosarul nr.1-1206/2017. [citat: 19.04.2019] Disponibil: https://jc.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php
201. Sentința Judecătoriei Cimișlia 30 septembrie 2010. Dosarul nr.1-43/2010. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jcm.instante.justice.md
202. Sentința Judecătoriei Cimișlia din 01 aprilie 2015. Dosarul nr.1-189/14. [citat: 07.11.2016] Disponibil: http://www.jcm.instante.justice.md
203. Sentința Judecătoriei Cimișlia din 24 decembrie 2015. Dosarul nr.1-198/15. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://www.jcm.instante.justice.md
204. Sentința Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău, din 01 decembrie 2010. Dosarul nr.1-483/2010. [citat: 16.11.2016] Disponibil: http://www.jci.instante.justice.md
205. Sentința Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău, din 03 octombrie 2011. Dosarul nr.1-480/2011. [citat: 05.11.2016] Disponibil: http://www.jci.instante.justice.md
206. Sentința Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău, din 03 octombrie 2011. Dosarul nr.1-491/2011. [citat: 05.11.2016] Disponibil: http://www.jci.instante.justice.md
207. Sentința Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău, din 18 octombrie 2011. Dosarul nr.1-452/2011. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jci.instante.justice.md
208. Sentința Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău, din 24 noiembrie 2011. Dosarul nr.1-399/2011. [citat: 05.11.2016] Disponibil: http://www.jci.instante.justice.md
209. Sentința Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău, din 29 noiembrie 2011. Dosarul nr.1-531/2011. [citat: 07.11.2016] Disponibil: http://www.jci.instante.justice.md
210. Sentința Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău, din 19 decembrie 2012. Dosarul nr.1-557/12. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jci.instante.justice.md
211. Sentința Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău, din 15 martie 2013. Dosarul nr.1-18/2013. [citat: 22.10.2016] Disponibil: http://www.jci.instante.justice.md
212. Sentința Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău, din 09 decembrie 2015. Dosarul nr.1-412/2015. [citat: 21.10.2016] Disponibil: http://www.jci.instante.justice.md
213. Sentința Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău, din 3 martie 2016. Dosarul nr.1-397/15. [citat: 29.11.2016] Disponibil: http://www.jci.instante.justice.md
214. Sentința Judecătoriei Criuleni din 06 mai 2011. Dosarul nr.1-77/11. [citat: 06.11.2016] Disponibil: http://www.jcr.instante.justice.md
215. Sentința Judecătoriei Criuleni din 12 septembrie 2014. Dosarul nr.1-259/2014. [citat: 21.10.2016] Disponibil: http://www.jcr.instante.justice.md
216. Sentința Judecătoriei Criuleni din 16 decembrie 2014. Dosarul nr.1-339/2014. [citat: 21.10.2016] Disponibil: http://www.jcr.instante.justice.md
217. Sentința Judecătoriei Criuleni din 22 iunie 2015. Dosarul nr.1-183/2015. [citat: 21.10.2016] Disponibil: http://www.jcr.instante.justice.md
218. Sentința Judecătoriei Dubăsari din 07 martie 2012. Dosarul nr.1-28/12. [citat: 16.11.2016] Disponibil: http://www.jdb.instante.justice.md

219. Sentința Judecătoriei Dubăsari din 15 iunie 2015. Dosarul nr.1-31/15. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://www.jdb.instante.justice.md
220. Sentința Judecătoriei Edineț din 22 decembrie 2014. Dosarul nr.1-153/14. [citat: 25.08.2016] Disponibil: http://www.jed.instante.justice.md
221. Sentința Judecătoriei Edineț din 10 februarie 2015. Dosarul nr.1-11/15. [citat: 10.10.2016] Disponibil: http://www.jed.instante.justice.md
222. Sentința Judecătoriei Fălești din 18 martie 2016. Dosarul nr.1-57/16. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://www.jfl.instante.justice.md
223. Sentința Judecătoriei Ialoveni din 21 decembrie 2011. Dosarul nr.1-321/2011. [citat: 26.09.2016] Disponibil: http://www.jil.instante.justice.md
224. Sentința Judecătoriei Ialoveni din 25 aprilie 2012. Dosarul nr.1-231/2012. [citat: 09.08.2016] Disponibil: http://www.jil.instante.justice.md
225. Sentința Judecătoriei Ialoveni din 23 iulie 2015. Dosarul nr.1-315/2015. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jil.instante.justice.md
226. Sentința Judecătoriei Ialoveni din 02 martie 2016. Dosarul nr.1-167/16. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jil.instante.justice.md
227. Sentința Judecătoriei Nisporeni din 16 decembrie 2014. Dosarul nr.1-195/14. [citat: 16.11.2016] Disponibil: http://www.jnd.instante.justice.md
228. Sentința Judecătoriei Nisporeni din 04 septembrie 2015. Dosarul nr.1-129/2015. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://www.jnd.instante.justice.md
229. Sentința Judecătoriei Ocnița din 21 mai 2014. Dosarul nr.1-31/14. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.joc.instante.justice.md
230. Sentința Judecătoriei Ocnița din 25 noiembrie 2015. Dosarul nr.1-131/15. [citat: 07.11.2016] Disponibil: http://www.joc.instante.justice.md
231. Sentința Judecătoriei Ocnița din 04 decembrie 2015. Dosarul nr.1-93/14. [citat: 06.11.2016] Disponibil: http://www.joc.instante.justice.md
232. Sentința Judecătoriei Ocnița din 24 decembrie 2015. Dosarul nr.1-137/15. [citat: 07.11.2016] Disponibil: http://www.joc.instante.justice.md
233. Sentința Judecătoriei Orhei din 12 martie 2016. Dosarul nr.1-376/2015. [citat: 29.11.2016] Disponibil: http://www.jor.instante.justice.md
234. Sentința Judecătoriei Orhei din 25 aprilie 2016. Dosarul nr.1-113/2016. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://www.jor.instante.justice.md
235. Sentința Judecătoriei Râșcani din 09 decembrie 2010. Dosarul nr.1-128/2010. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jrsc.instante.justice.md
236. Sentința Judecătoriei Râșcani din 09 ianuarie 2012. Dosarul nr.1a-29/12. [citat: 07.09.2016] Disponibil: http://www.jrsr.instante.justice.md
237. Sentința Judecătoriei Râșcani din 29 octombrie 2012. Dosarul nr.1-143/2012. [citat: 10.10.2016] Disponibil: http://www.jrsr.instante.justice.md
238. Sentința Judecătoriei Râșcani din 24 mai 2013. Dosarul nr.1-92/2013. [citat: 16.11.2016] Disponibil: http://www.jrsr.instante.justice.md
239. Sentința Judecătoriei Râșcani din 01 iulie 2013. Dosarul nr.1-43/13. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://www.jrsr.instante.justice.md
240. Sentința Judecătoriei Râșcani din 09 iulie 2013. Dosarul nr.1-28/2013. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jrsc.instante.justice.md
241. Sentința Judecătoriei Râșcani din 23 ianuarie 2014. Dosarul nr.1-94/2014. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jrsc.instante.justice.md
242. Sentința Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău, din 08 mai 2012. Dosarul nr.1-1249/12. [citat: 24.10.2016] Disponibil: http://www.jrsc.instante.justice.md
243. Sentința Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău, din 30 martie 2015. Dosarul nr.1-392/2015. [citat: 23.10.2016] Disponibil: http://www.jrsc.instante.justice.md
244. Sentința Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău, din 25 iunie 2015. Dosarul nr.1-714/15. [citat: 07.11.2016] Disponibil: http://www.jrsc.instante.justice.md

245. Sentința Judecătoriei Rezina din 26 iulie 2010. Dosarul nr.1-45/2010. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jrz.instante.justice.md
246. Sentința Judecătoriei Rezina din 15 august 2011. Dosarul nr.1-46/11. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://www.jrz.instante.justice.md
247. Sentința Judecătoriei Rezina din 03 iunie 2015. Dosarul nr.1-91/2015. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jrz.instante.justice.md
248. Sentința Judecătoriei Rezina din 27 noiembrie 2015. Dosarul nr.1-203/2015. [citat: 16.11.2016] Disponibil: http://www.jrz.instante.justice.md
249. Sentința Judecătoriei Rezina din 29 decembrie 2015. Dosarul nr.1-239/2015. [citat: 25.10.2016] Disponibil: http://www.jrz.instante.justice.md
250. Sentința Judecătoriei Sângerei din 14 iunie 2016. Dosarul nr.1-217/16. [citat: 16.11.2016] Disponibil: http://www.jsg.instante.justice.md
251. Sentința Judecătoriei Soroca din 13 decembrie 2012. Dosarul nr.1-283/12. [citat: 22.11.2016] Disponibil: http://www.jsr.instante.justice.md
252. Sentința Judecătoriei Soroca din 21 decembrie 2012. Dosarul nr.1-291/12. [citat: 08.08.2016] Disponibil: http://www.jsr.instante.justice.md
253. Sentința Judecătoriei Soroca din 21 martie 2013. Dosarul nr.1-27/13. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jsr.instante.justice.md
254. Sentința Judecătoriei Soroca din 30 aprilie 2013. Dosarul nr.1-290/2012. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://www.jsr.instante.justice.md
255. Sentința Judecătoriei Soroca din 30 decembrie 2013. Dosarul nr.1-206/13. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://www.jsr.instante.justice.md
256. Sentința Judecătoriei Soroca din 22 decembrie 2014. Dosarul nr.1-292/2014. [citat: 07.11.2016] Disponibil: http://www.jsr.instante.justice.md
257. Sentința Judecătoriei Soroca din 22 ianuarie 2016. Dosarul nr.1-403/15. [citat: 06.11.2016] Disponibil: http://www.jsr.instante.justice.md
258. Sentința Judecătoriei Soroca din 22 februarie 2016. Dosarul nr.1-15/2016. [citat: 05.11.2016] Disponibil: http://www.jsr.instante.justice.md
259. Sentința Judecătoriei Soroca din 20 aprilie 2016. Dosarul nr.1-84/2016. [citat: 05.11.2016] Disponibil: http://www.jsr.instante.justice.md
260. Sentința Judecătoriei Strășeni din 29 iulie 2014. Dosarul nr.1-266/14. [citat: 18.08.2016] Disponibil: http://www.jst.instante.justice.md
261. Sentința Judecătoriei Strășeni din 18 decembrie 2015. Dosarul nr.1-334/2015. [citat: 25.08.2016] Disponibil: http://www.jst.instante.justice.md
262. Sentința Judecătoriei Ștefan-Vodă din 28 aprilie 2011. Dosarul nr.1-122/2011. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jsv.instante.justice.md
263. Sentința Judecătoriei Ștefan-Vodă din 20 februarie 2013. Dosarul nr.1-326/2012. [citat: 16.11.2016] Disponibil: http://www.jsv.instante.justice.md
264. Sentința Judecătoriei Ștefan-Vodă din 15 mai 2013. Dosarul nr.1-54/13. [citat: 06.11.2016] Disponibil: http://www.jsv.instante.justice.md
265. Sentința Judecătoriei Ștefan-Vodă din 29 mai 2013. Dosarul nr.1-46/13. [citat: 25.08.2016] Disponibil: http://www.jsv.instante.justice.md
266. Sentința Judecătoriei Ștefan-Vodă din 19 mai 2016. Dosarul nr.1-74/2016. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jsv.instante.justice.md
267. Sentința Judecătoriei Telenești din 19 decembrie 2014. Dosarul nr.1-205/2014. [citat: 22.10.2016] Disponibil: http://www.jtl.instante.justice.md
268. Sentința Judecătoriei Telenești din 29 octombrie 2015. Dosarul nr.1-50/2015. [citat: 07.11.2016] Disponibil: http://www.jtl.instante.justice.md
269. Sentința Judecătoriei Telenești din 16 noiembrie 2015. Dosarul nr.1-87/2015. [citat: 07.11.2016] Disponibil: http://www.jtl.instante.justice.md
270. Sentința Judecătoriei Telenești din 15 ianuarie 2016. Dosarul nr.1-41/16. [citat: 16.11.2016] Disponibil: http://www.jtl.instante.justice.md

271. Sentința Judecătoriei Telenești din 26 aprilie 2016. Dosarul nr.1-25/16. [citat: 10.11.2016] Disponibil: http://www.jtl.instante.justice.md
272. Sentința Judecătoriei Ungheni din 14 decembrie 2015. Dosarul nr.1-243/2015. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://www.jun.instante.justice.md
273. Sentința Judecătoriei Ungheni din 09 februarie 2016. Dosarul nr.1-411/2015. [citat: 12.10.2016] Disponibil: http://www.jun.instante.justice.md
274. **SERBINOV, A**. Obiectul material al infracțiunilor prevăzute la art.290 și 291 CP RM. Partea I. În: *Revista Națională de Drept*, 2016, nr.9, pp.48-57. ISSN 1811-0770
275. **SERBINOV, A**. Obiectul material al infracțiunilor prevăzute la art.290 și 291 CP RM. Partea II. În: *Revista Națională de Drept*, 2016, nr.10, pp.50-58. ISSN 1811-0770
276. **SERBINOV, A**. Infracțiunea prevăzută la art.290 CP RM: analiză comparativă cu prevederile similare din legislația penală a Federației Ruse. În: *Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”* cu prilejul aniversării a 70 de ani de la fondarea Universității de Stat din Moldova *(Chișinău, 28-29 septembrie 2016). Seria „Științe socioumanistice*". *Vol.I.* Chișinău: CEP USM, 2016, pp.21-25. ISBN 978-9975-71-815-8.
277. **SERBINOV, A.** Reflecții privind clauza de impunitate prevăzută la alin.(3) art.290 CP RM. În: *Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”* cu prilejul aniversării a 70 de ani de la fondarea Universității de Stat din Moldova *(Chișinău, 28-29 septembrie 2016). Seria „Științe socioumanistice”. Vol.I.* Chișinău: CEP USM, 2016, pp.25-29. ISBN 978-9975-71-815-8.
278. **SERBINOV, A**. Obiectul juridic al infracțiunilor prevăzute la art.290 și 291 CP RM. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”,* 2016, nr.8(98), pp.207-218. ISSN 1814-3199
279. **SERBINOV, A.** Purtarea, păstrarea, procurarea ilegală a armei de foc sau a muniților: modalități normative de exprimare a faptei prejudiciabile prevăzute la art.290 CP RM. În: *Revista Națională de Drept*, 2017, nr.1, pp.36-46. ISSN 1811-0770
280. **SERBINOV, A.** Fabricarea, repararea, comercializarea ilegală a armei de foc sau a muniților, precum și sustragerea lor: modalități normative de exprimare a ilicitului penal prevăzut la art.290 CP RM. În: *Revista Națională de Drept*, 2017, nr.2, pp.28-37. ISSN 1811-0770
281. **SERBINOV, A.** Latura subiectivă a infracțiunilor prevăzute la art.290 și 291 CP RM. În: *Revista Națională de Drept*, 2017, nr.3, pp.35-43. ISSN 1811-0770
282. **SERBINOV, A.** Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la art.291 CP RM: aspecte teoretice și practice. În: *Revista Națională de Drept*, 2017, nr.4, pp.27-37. ISSN 1811-0770
283. **SERBINOV, A.** Subiectul infracțiunilor prevăzute la art.290 și 291 CP RM. În: Revista Națională de Drept, 2017, nr.5, pp.31-41. ISSN 1811-0770
283[1] **SERBINOV, A.** *Răspunderea penală pentru infracțiunile contra securității publice exprimate în manipulări ilegale cu arme și muniții.* Chișinău: Tipografia Centrală, 2017. 348 p. ISBN 978-9975-53-871-8
284. STATI, V. Infracțiunea de contrabandă în legislația penală a Republicii Moldova și a României: analiză juridică comparativă. În: *Revista de Științe Penale*, 2006, Anuar, anul II, pp.160-171. ISSN 1812-3392
285. STATI, V. *Infracțiuni economice: Note de curs*. Chișinău: CEP USM, 2014. 529 p. ISBN 978-9975-71-520-1
286. STATI, V. Infracțiuni săvârșite în sfera activității economice externe (art.248 și 249 CP RM): studiu de drept penal. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”,* 2014, nr.8(78), pp.124-141. ISSN 1814-3199
287. STATI, V. Observații critice referitoare la modificările și completările operate la 22.12.2004 în Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor”, nr.23 din 28.06.2004. În: *Revista Națională de Drept*, 2015, nr.2, pp.2-18. ISSN 1811-0770

288. STATI, V. Dece nu este necesară calificarea suplimentară în ipoteza aplicării alin.(2) sau alin.(3) art.248 din Codul penal? În: *Materialele Conferinţei ştiinţifice naţionale cu participare internaţională „Integrare prin cercetare şi inovare”* cu prilejul aniversării a 70 de ani de la fondarea Universităţii de Stat din Moldova *(Chişinău, 28-29 septembrie 2016). Seria „Ştiinţe socioumanistice”. Vol.II.* Chişinău: CEP USM, 2016, pp.10-13. ISBN 978-9975-71-815-8.
289. STATI, V. *Infracţiuni economice: Note de curs. Ediţia a 2-a, revăzută şi actualizată*. Chişinău: CEP USM, 2016. 622 p. ISBN 978-9975-71-807-3
290. STOIAN, A.I. Infracţiunea continuată (prelungită) şi infracţiunea continuă succesivă în dreptul penal. În: *Legea şi Viaţa*, octombrie 2012, pp.45-49. ISSN 1810-309X
291. STREATEANU, F., MOROŞANU, *R. Instituţii şi infracţiuni în noul Cod penal. Manual pentru uzul formatorilor SNG*. Bucureşti, 2010. 359 p.
292. ŢURCAN, I. Unele aspecte privind semnele obiective ale infracţiunii de corupere pasivă. În: *Revista ştiinţifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”,* 2009, nr.8(28), pp.167-175. ISSN 1814-3199
293. ULIANOVSCHI, X., ULIANOVSCHI, Gh., BUCATARI, V. *Dreptul Militar în Republica Moldova*. Chişinău: Prut Internaţional, 2003. ISBN: 9975-69-476-4
294. VIDAICU, M. et al. *Expertiza judiciară: îndrumar pentru avocaţi*. Chişinău: Tipografia Sirius, 2015. 140 p. ISBN 978-9975-57-196-8.
295. VINTILĂ, Gh. *Criminalistică*. Craiova: Themis, 2001. 612 p. ISBN 973-85196-2-4.

B. Surse în limba rusă

296. АЛТЫНБАЕВА, Л.М. Возрастная вменяемость субъекта преступления. В: *Вестник Омской юридической академии*, 2014, №3(24), сс.56-59. ISNN 2306-1340
297. АНТОНОВ, А.Г. Освобождение от уголовной ответственности при совершении деяний, связанных с незаконным оборотом оружия, его основных частей, боеприпасов, взрывчатых веществ или взрывных устройств (ст. 222 и 223 УК РФ). В: *Вестник Томского Государственного Университета*, 2008, №313, сс.107-109. ISSN 2311-2387 (Online), ISSN 1998-8613 (Print).
298. БАГРОВА, О.Л. *Уголовная ответственность за хищение либо вымогательство оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2004. 24 с.
299. БАРАНОВ, А.Д. *Уголовная ответственность за неосторожные преступления в сфере оборота огнестрельного оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Ростов-на-Дону, 2004. 27 с.
300. БАШИЛОВ, В.В. *Борьба с организованными формами преступного оборота огнестрельного оружия, его основных частей, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств*: Уголовно-правовой и криминологический аспекты: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2000. 22 с.
301. БЕЛИК, Ю.С. Проблемные вопросы определения объективных признаков незаконного оборота оружия (ст.222 УК РФ). В: *Вестник Уральского финансово-юридического института*, 2016, №1(3), сс.4-7. ISNN 2312-5640
302. БИКЕЕВ, И.И. *Ответственность за незаконный оборот огнестрельного оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных* устройств: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Самара, 2000. 20 с.
303. БИКЕЕВ, И.И. Постановление Пленума Верховного Суда РФ от 12 марта 2002 г. №5 «О судебной практике по делам о хищении, вымогательстве и незаконном обороте оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств» с учетом

изменений и дополнений: реализованное и невоплощенное. В: *Актуальные проблемы экономики и права*, 2008, №2, сс.108-110. ISNN 1993-047X
304. БИКЕЕВб И.И. *Ответственность за преступления против общественной безопасности, связанные с незаконным обращением с материальными объектами повышенной опасности*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук. Москва, 2009. 34 с.
305. БОРРОВИНСКИЙ, С. Уголовная ответственность за небрежное хранение огнестрельного оружия или боевых припасов в законодательстве постсоветских стран. În: *Legea şi Viaţa*, decembrie 2013, p.22-26. ISSN 1810-309X
306. БЫЧКОВ, В.В. Предметы вооружения как предметы преступлений, образующих криминальный оборот оружия. В: *Сборник научно-практических трудов*, 2015, №2, сс.37-42.
307. ВДОВИН, А.Н. Особенности преступлений в сфере незаконного оборота оружия: методико-криминалистические аспекты (на материалах приграничных регионов Сибирского федерального округа). В: *Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики*. 2014, №3(41), сс.27-30. ISSN 1997-292X
308. ВДОВИН, А.Н. *Особенности методики расследования и поддержания государственного обвинения по уголовным делам о преступлениях, связанных с незаконным оборотом оружия и боеприпасов (по материалам приграничных регионов Сибирского федерального округа):* Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Новосибирск, 2015. 245 с.
309. ВИНОКУРОВ, В.Н. Предмет преступления и предмет совершения преступления как признаки объекта и объективной стороны состава преступления. В: *Российский следователь*, 2008, №13, сс.4-6. ISSN 1812-3783
310. ВОЛОТОВА, Е.О. *Прикосновенность к преступлению: понятие, виды, ответственность*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Москва, 2011. 28 с.
311. ГАМИДОВА, Н.В. Общая характеристика хищений оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств. В: *Общество и право*, 2007, №4(18), сс.126-129. ISSN 1727-4125
312. ГЕРАСИМОВА, Е.В. *Предмет хищения в Российском уголовном праве*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2006. 26 с.
313. ГРИГОРАШ, Р. *Совершение преступления совместно с лицом, не достигшим возраста уголовной ответственности*, p.173-180. [citat: 17.10.2016] Disponibil: http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/1544/1/173-180Conf.%20econ.%202013.PDF
314. ГРИГОРЯНЦ, С.А. *Факторы, детерминирующие незаконный оборот оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств*. [citat: 15.10.2016] Disponibil: http://www.journal-nio.com/index.php?option=com_ content&view= article&id =286&Itemid=83
315. ГРИГОРЯН, Т.Л. *Противодействие незаконному обороту оружия: уголовно-правовой и криминологический аспекты*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Санкт-Петербург, 2005. 22 с.
316. ГЫРЛА, Л.Г., ТАБАРЧА, Ю.М. *Уголовное право Республики Молдова. Часть Особенная. Том II*. Кишинэу: Cartdidact, 2010. 592 с. ISBN 978-9975-4158-2-8
317. ДЕМЕНТЬЕВ, О.М., КОПЫЛОВА, О.П. *Проблемы возраста уголовной ответственности*. Тамбов: ГОУ ВПО ТГТУ, 2010. 80 с. ISBN 978-5-8265-0917-3
318. ДЕРБОК, З.Г. *Специальные виды хищения и вымогательства: проблемы криминализации и перспективы оптимизации их законодательного описания*:

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Краснодар, 2014. 236 с.
319. ДИКАЕВ, С.У. *Незаконные приобретение, передача, сбыт, хранение, перевозка или ношение оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств: учебное пособие*. Уфа, 1998. 54 с. ISBN 5-7247-0175-8
320. ДИРЮТИН, И.В. Проблемы борьбы с незаконным оборотом огнестрельного оружия. В: *Вестник Удмуртского университета*, 2010, №2-4, сс.96-103. ISSN: 2413-2446 (Online), 2412-9593 (Print)
321. ДРОЖЖИНА, Е.А. *Общественная безопасность как объект преступления*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2015. 27 с.
322. ДУБОНОСОВ, Е.С., СКОРОПУПОВ, Ю.И. К вопросу о криминологической характеристике незаконного оборота оружия. В: *Известия Тульского государственного университета,* 2015, №4-2, сс.33-41. ISSN 2071-6184.
323. ЕЖРВ, А.А. *Уголовная ответственность за нарушение правил хранения оружия*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Моква, 2007. 24 с.
324. ЗАГАЙНОВА, Ю.В. *Уголовно-правовая и криминологическая характеристика незаконного оборота оружия: По материалам Восточно-Сибирского региона*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Иркутск, 2007. 28 с.
325. ЗАГАЙНОВАб Ю.В. К вопросу о понятии незаконного оборота оружия. В: *Вестник Восточно-Сибирского института МВД России*, 2012, №3 (62), сс.36-41. ISSN 2312-3184
326. ЗАДОЯН, А.А. Уголовная ответственность за небрежное хранение огнестрельного оружия. В: *Актуальные проблемы российского права*, 2011, №3, сс.179-192. ISSN: 1994-1471
327. ЗАДОЯН, А.А. Понятие оружие и его виды. В: *LEX RUSSICA (Научные труды МГЮА)*, 2011, №6, сс.1155-1173. ISSN: 1729-5920
328. ЗАЙЦЕВА, Е.В. *Уголовно-правовые средства противодействия незаконному обороту оружия и его применению при совершении преступлений*: Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Омск, 2014. 214 с.
329. *Закон об уголовном праве Израиля*. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://crimpravo.ru/codecs/izr/2.pdf
330. *Закон Российской Федерации об оружии*. [citat: 02.09.2016] Disponibil: http://docs.cntd.ru/document/9034380
331. ИВАНОВ, В.Д. Уголовно-правовое понятие провокации преступления и ее правовые последствия. В: *Научные труды*, Том 2, 2003, сс.453-457.
332. ИЖАЕВА, Ш.М., САВЕЛЬЕВ, Р.В. *Бандитизм в системе преступлений против общественной безопасности и общественного порядка*. Пятигорск: Рекламно-информационное агентство, 2009. 58 с. ISBN 978-5-89314-219-8
333. КАРАХАНОВ, А.Н. *Уголовная ответственность за незаконные действия с оружием, предусмотренные статьей 222 УК РФ*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2002. 24 с.
334. КАЦ, Е.А. *Уголовная ответственность за незаконные приобретение, передачу, сбыт, хранение, перевозку или ношение оружия, его основных частей, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Красноярск, 2005. 25 с.
335. КИМ, Е.П., КОСТЕНКО, К.А. К вопросу о некоторых особенностях освобождения от уголовной ответственности на основании примечаний к соответствующим статьям Особенной части УК РФ. В: *Российский следователь*, 2014, №17, сс.17-22. ISSN 1812-3783

336. КОМИССАРОВ, В.С. *Терроризм, бандитизм, захват заложника и другие тяжкие преступления против общественной безопасность по новому УК РФ.* Москва: Кросна-Лекс, 1997. 159 с.
337. КОМИССАРОВ, В.С. *Преступления, нарушающие общие правила безопасности (понятие, система, общая характеристика):* Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук. Москва, 1997. 364 с.
338. *Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации* / Под ред. МОЗЯКОВА, В.В. Москва: Экзамен, 2004. 912 с. ISBN 5-94692-698-5
339. *Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации* / Под ред. ЛЕБЕДЕВА, В.М., ИГНАТОВА, А.Н., КРАСИКОВА, Ю.А. Москва: Норма, 2005. 896 с.
340. КОКИН, Д.М. *Некорыстный оборот оружия: уголовно-правовая и криминологическая характеристика*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Санкт-Петербург, 2015. 24 с.
340[1]. КОРКИН, А.В., ХАРЛАМОВА, А.А. Некоторые вопросы ответственности за незаконный оборот холодного оружия. В: *Вестник Уральского юридического института МВД России*, 2017, №4, сс.51-56. ISNN 2312-5640
341. КОРЕЦКИЙ, Д. Классификационные признаки и виды вооруженных преступлений. В: *Уголовное право*, 2000, №4, сс.37-40. ISSN: 2071-5870
342. КОРЕЦКИЙ, Д. Оружие как элемент уголовно-правовой характеристики преступления. В: *Уголовное право*, 2003, №3, сс.33-35. ISSN: 2071-5870
343. КОРЕЦКИЙ, Д., СОЛОНИЦКАЯ, Э. Оборот оружия: понятие, виды, содержание. В: *Закон и право,* 2004, №2, сс.52-57. ISSN: 2073-3313
344. КОРЕЦКИЙ, Д., СОЛОНИЦКАЯ, Э. *Оружие и его незаконный оборот*. Санкт-Петербург: Юридический Центр Пресс, 2006. 258 с. ISBN: 978-5-4487-0329-4.
345. КРАВЦОВ, А.И. *Незаконные действия с оружием: Теоретические аспекты и проблемы законодательного описания их составов: на материалах практики судов Саратовской области*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Краснодар, 2007. 24 с.
346. *Криминалистика для государственных обвинителей: учебник* / Под ред. КОЗУСЕВА, А.Ф., ИСАЕНКО, В.Н., КУСТОВА, А.В. Москва: Норма-Инфра, 2015. 480 с. ISBN 978-5-91768-278-5
347. КРЫЛОВА, Е.С. Дифференциация уголовной ответственности за незаконные приобретение, передачу, сбыт, хранение, перевозку или ношение оружия, его основных частей, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств с учетом предмета преступления. В: *Вестник Казанского юридического института МВД России*, 2012, №2(8), сс.32. ISSN 2227-1171
348. КУДАШОВ, В.Н. К вопросу о предмете преступления, предусмотренного ч.1 ст.222 УК РФ. В: *Бизнес в законе*, 2006, №3-4, сс.97-102. ISSN 1816-921X (print) 2310-7030 (online).
349. КУДАШОВ, В.Н. Системный подход в совершенствовании уголовно-правовых норм об ответственности за незаконный оборот оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств. В: *Пробелы в российском законодательстве. Юридический журнал*, 2014, №1, сс.383-384. ISSN 2072-3164
350. КУЗНЕЦОВА, И.А., КУЗНЕЦОВ, А.В. О возрастных критериях уголовной ответственности несовершеннолетнего. В: *Вестник Омской юридической академии*, 2012, №2 (19), сс.115-118. ISNN 2306-1340
351. *Курс российского уголовного права. Особенная часть* / Под ред. КУДРЯВЦЕВА, В.Н., НАУМОВА, А.В. Москва: Спарк, 2002. 1040 с. ISBN 5-88914-188-0.
352. КУРСАНОВА, А.С. Дифференциация уголовной ответственности за незаконный оборот оружия на примере ст.ст. 222, 223 УК РФ. В: *Законность и правопорядок в современном обществе*, 2013, №13, сс.264-268. ISBN 978-5-9908410-9-3.

353. ЛЮБАВИНА, М.А. *Субъект преступления: учебное пособие*. Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский юридический институт (филиал) Академии Генеральной прокуратуры Российской Федерации, 2014. 60 с.
354. МАЛКОВ, В.Д. *Хищение огнестрельного оружия, боевых припасов и взрывчатых веществ*. Москва, 1971. 76 с.
355. МАТЫШЕВСКИЙ, П.С. *Ответственность за преступления против общественной безопасности, общественного порядка и здоровия населения*. Москва: Юридическая литература, 1964. 158 с.
356. МУСАЕВ, М.М. Уголовная ответственность за незаконное изготовление оружия. В: *Следователь*, 2004, №1 (69), сс.8-10.
357. МУСАЕВ, М.М. Уголовная ответственность и наказание за незаконное изготовление оружия: исторический опыт и современные реалии. В: *Пробелы в российском законодательстве*, 2013, №5, сс.155-159. ISSN 2072-3164 (print). ISSN 2310-7049 (online).
358. НАУМОВ, А.В. *Российское уголовное право. Курс лекций. В двух томах. Т.2. Особенная часть*. Москва: Юридическая литература. 2004. 832 с.
359. *Новое уголовное право России. Учебное пособие* / Под ред. КУЗНЕЦОВОЙ, Н.Ф. Москва, 1996. 391 с. ISBN 978-5-238-01739-6
360. ОБРАЖИЕВ, К.В. Решение Верховного Суда РФ о применении примечаний к ст.222 и 223 УК РФ: досадная ошибка или опасный прецедент? В: *Российский следователь*, 2014, №4, сс.22-24. ISSN 1812-3783
361. ОМИГОВ, В., КУДАШОВ, В. Квалификация хищения огнестрельного оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств. В: *Уголовное право*, 2007, №6, сс.35-37. ISSN: 2071-5870
362. ПЕТРОВА, И.А. Предмет преступления в системе преступлений, связанных с незаконным оборотом оружия: спорные вопросы квалификации. В: *Материалы II Российского Конгресса уголовного права 31 мая – 1 июня 2007 „Системность в уголовном праве*", сс.310-312.
363. ПЛЕСКАЧЕВСКИЙ, В.М. *Оружие в криминалистике. Понятие и классификация*. Москва, 2001. 343 с. ISBN 978-5-00094-073-0
364. ПОЛОВОВА, Л.В. К вопросу о хранении огнестрельного оружия. В: *Юрист*, 2002, №4, сс.27-30. ISSN 1812-3929.
365. ПОПОВ, В.Л., ШИГЕЕВ, В.Б., КУЗНЕЦОВ, Л.Е. *Судебно-медицинская баллистика*. Санкт-Петербург: Гиппократ, 2002. 656 с. ISBN 5-8232-0242-3
366. *Постановление Пленума Верховного Суда Республики Узбекистан „О судебной практике по делам о незаконном владении оружием*", 1996, №3. [citat: 19.09.2016] Disponibil: http://lex.uz/pages/getpage.aspx?lact_id=1441583
367. *Постановление Пленума Верховного Суда Российской Федераций „О судебной практике по делам о хищении, вымогательстве и незаконном обороте оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств*", №5 от 12 марта 2002 г. [citat: 10.10.2016] Disponibil: http://xn--b1azaj.xn--p1ai/2002/postanovlenie-plenuma-vs-rf/PPVS-2002.PDF/N05-ot-12.03.2002.pdf
368. *Преступления против общественной безопасности: теория и практика применения уголовного законодательства* / Под ред. СТЕПЕНКО, В.Е. Хабаровск: Тихоокеан, 2015. 257 с. ISBN 5-94856-234-4
369. ПРОНЬКИНА, Е.А. *Ответственность за преступления, характеризующиеся признаком вооруженности:* Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Нижний Новгород, 2003. 27 с.
370. РАГУЛИН, И.Ю. Организационные аспекты формирования типичных моделей механизмов преступлений в сфере незаконного оборота оружия и боеприпасов. В: *Научный журнал КубГАУ*, 2015, №113(09), сс.1-50. ISSN: 1990-4665.

371. РАРОГ, А.И. *Настольная книга судьи по квалификации преступлений*. Москва: Проспект, 2006. 224 с. ISBN 978-5-482-01922-1
372. РИБАЧУК, В.І. *Кримінально-правові та кримінологічні аспекти боротьби з незаконними діяннями при поводженні зі зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Одеса, 2001. 21 с.
373. РОБАК, В.А. Незаконне поводження з вогнепальною зброєю. В: *Часопис Київського університету права*, 2013, №2, сс.294-296. ISSN 2219-5521
374. РОГАТЫХ, Л.Ф. *Незаконный оборот оружия.* Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский юридический институт Генеральной прокуратуры РФ, 1998. 40 с. ISBN 5–89094–063–5
375. РУСТАМБАЕВ, М.Х. *Уголовное право Республики Узбекистан. Особенная часть*. Ташкент: Мир экономики и права, 2002. 528 с. ISBN 978-985-427-812-4
376. САВЕЛЬЕВ, Д. Легализовать ответственность за групповой способ совершения преступления. В: *Российская юстиция*, 2001, №12, сс.48-50. ISSN 0131-6761
377. СЕВРЮКОВ, А.П. *Хищение имущества: криминологические и уголовно-правовые аспекты*. Москва: Экзамен, 2004. 350 с. ISBN. 5-94692-784-1.
378. СИВЦОВА, Л.И. *Небрежное хранение огнестрельного оружия: Уголовно-правовые и криминологические аспекты*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва. 2002. 22 с.
379. СИВЦОВА, Л.И. Ответственность за небрежное хранение огнестрельного оружия: анализ действующего законодательства. В: *Российский следователь*, 2003, №9, сс.18-21. ISSN 1812-3783
380. СКОРОПУПОВ, Ю.И. *Уголовно-правовые и криминологические вопросы борьбы с незаконными приобретением, передачей, сбытом, хранением, перевозкой или ношением оружия, его основных частей, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств:* Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Рязань, 2003. 24 с.
381. СКОРОПУПОВ, Ю.И. Проблемы квалификации преступлений, предусмотренных ст.222 УК РФ. В: *Известия Тульского государственного университета. Экономические и юридические науки*, 2015, №3-2, сс.191-205. ISSN 2071-6184.
382. СОКОЛОВ, А.Ф. *Преступления в сфере оборота оружия, ст. 222, 223 УК РФ: Проблемы юридической техники и дифференциации ответственности*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Ижевск, 2002. 18 с.
383. СОЛОНИЦКАЯ, Э.В. *Криминологическая характеристика незаконного оборота оружия и меры борьбы с ним*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Ростов на Дону, 2004. 26 с.
384. СОШИНА, Л.А. Криминологическая характеристика лиц, совершивших преступления в сфере незаконного оборота оружия. В: *Сибирский юридический вестник*, 2008, №1(40), сс.60-64. ISSN 2071-8136 (печатная версия). ISSN 2071-8144 (онлайн версия)
385. СТЕПОВОЙ, Р.А. К вопросу о понятии и юридических признаках гражданского и служебного оружия. В: *Бизнес в законе*, 2012, №2, сс.172-175. ISSN 1816-921X (print) 2310-7030 (online)
386. СУХАЧЕВ, И.Ю. О соотношении понятий „общественный порядок” и „общественная безопасность”. В: *Вестник Восточно-Сибирского института МВД России*, 2009, №4 (51), сс.8-12. ISSN 2312-3184
387. ТАРАСЕНКО, Г.В. Добровольность как обязательный признак освобождения от уголовной ответственности. В: *Общество и право*, 2015, №2(52), сс.97-101. ISSN 1727-4125
388. ТИХИЙ, В.П. *Ответственность за преступления против общественной безопасности: учебное пособие.* Харьков: Юридический институт, 1984. 68 с.

389. ТОРОЗОВА, Е.А. Уголовная ответственность за незаконный оборот оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ и взрывных устройств: проблемы систематизации правового регулирования. В: *Общество и право*, 2012, №3 (40), сс.168-171. ISSN 1727-4125
390. ТОРОПЫГИН, О.Ю. *Уголовная ответственность за незаконное изготовление, приобретение, сбыт или ношение газового холодного оружия*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Москва, 2003. 22 с.
391. *Уголовный кодекс Азербайджанской Республики* / Под ред. РАГИМОВА, И.М. Санкт-Петербург: Юридический Центр Пресс, 2001. 325 с.
392. *Уголовный кодекс Китайской Народной Республики* / Под ред. КОРОБЕЕВА, А.И., ВИЧИКОВА, Д.В. Санкт-Петербург: Юридический Центр Пресс, 2001. 303 с.
393. *Уголовный кодекс Республики Армении*. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://www.parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=1349&lang=rus
394. *Уголовный кодекс Республики Беларусь*. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://xn----ctbcgfviccvibf9bq8k.xn--90ais/
395. *Уголовный кодекс Республики Казахстан*. [citat: 20.10.2016] Disponibil: https://zakon.uchet.kz/view/111389/
396. *Уголовный кодекс Республики Таджикистан*. [citat: 19.11.2016] Disponibil: http://www.wipo.int/wipolex/ru/text.jsp?file_id=237375#_Toc435091919
397. Уголовный кодекс Российской Федерации: Закон Российской Федерации №63-ФЗ от 13 июня 1996 г., принят Государственной Думой 24 мая 1996 г., одобрен Советом Федерации 5 июня 1996 г., введен в силу с 1 января 1997 г. В: *Собрание Законодательства Российской Федерации*, 1996, №25.
398. *Уголовный Кодекс Туркменистана*. [citat: 20.10.2016] Disponibil: https://www.unodc.org/tldb/pdf/TurkmenistanCriminalCode_Russian.pdf
399. *Уголовный кодекс Украины: Научно-практический комментарий* / Под ред. СТРЕЛЬЦОВА, Е.Л. Харьков: Одиссей, 2008. 871 с. ISBN 978-966-633-611-1.
400. *Уголовное право. Особенная часть* / Под ред. КОЗАЧЕНКО, И.Я., НЕЗНАМОВА, З.А., НОВОСЕЛОВА, Г.П. Москва: НОРМА-ИНФРА, 2001. 960 с. ISBN 5-89123-510-0
401. *Уголовное право. Особенная часть* / Под ред. ГАУХМАНА, Л.Д., МАКСИМОВА, С.В. Москва: ЭКСМО, 2005. 704 с. ISBN 5-699-12031-9
402. *Уголовное право России. Общая часть* / Под ред. ИГНАТОВА, А.Н., КРАСИКОВА Ю.А. Москва: НОРМА, 2005. 592 с. ISBN 978-5-94201-542-8
403. *Уголовное право России. Общая часть* / Под ред. СУНДУРОВА, Ф.Р., ТАРХАНОВА И.А. Москва: Статут, 2009. 751 с. ISBN 978-5-8354-0573-2
404. *Уголовное право России. Общая и Особенная части: Учебник* / Под ред. ГЛАДКИХ, В.И. Москва: Новосибирский государственный университет, 2015. 614 с.
405. УСТИНОВА, Т.Д. *Уголовная ответственность за бандитизм*. Москва: Интел-Синтез, 1997. 181 с. ISBN 5-87057-095-6
406. ФЕДОНКИНА, А.А. Категория возрастной незрелости в юридическом контексте. В: *Психологическая наука и образование*, 2014, №.3, сс.41-50. ISSN 1814-2052
407. ЧЕСНОКОВ, М.В. К понятию специального субъекта преступления. В: *„Общество: политика, экономика, право”*, 2016, №4, сс.1-3. ISSN 2071-9701 (print), 2223-6392 (online)
408. ЧУЧАЕВ, А.И., ГРАЧЕВА, Ю.В., ЗАДОЯН, А.А. *Преступления против общественной безопасности: учебно-практическое пособие*. Москва: Проспект, 2010.
409. ШЕЛКОВНИКОВА, Е. Правовой режим оружия и особенности его законодательного регулирования. В: *Закон и право,* 2003, №7, сс.37-40. ISSN: 2073-3313
410. ШЕСЛЕР, А.В., СМИРНОВ, И.О. Характеристика объекта как элемента состава преступления, предусмотренного статьей 208 Уголовного кодекса Российской

Федерации. В: *Юридическая наука и правоохранительная практика*, 2013, №3(25), сс.61-67. ISSN 1998-6963
411. ШИРКИН, А.И. *Уголовно-правовые и криминологические аспекты противодействия незаконному обороту оружия в Российской Федерации*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Казань, 2008. 24 с.
412. ШМИДТ, А.А. Логические ошибки законодательства об оружии: взгляд правоприменителя. В: *Юридическая наука и правоохранительная практика*, 2014, №3(29), сс.133-137. ISSN 1998-6963

C. Surse în alte limbi

413. *California Penal Code*. [citat: 19.11.2016] Disponibil: http://law.justia.com/codes/california/2005/pen.html
414. *Codice penale italiano*. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://www.davite.it/leggi%20per%20sito/Codici/Codice%20penale.pdf
415. *Codigo penal del Estado de Mexico*. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://www.diputados.gob.mx/LeyesBiblio/pdf/9_180716.pdf
416. *Código Penal de El Salvador*. [citat: 19.11.2016] Disponibil: https://www.oas.org/dil/esp/Codigo_Penal_El_Salvador.pdf
417. *Codigo penal de la Nacion Argentina*. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://servicios.infoleg.gob.ar/infolegInternet/anexos/15000-19999/16546/texact.htm
418. *Criminal Code of Denmark*. [citat: 19.11.2016] Disponibil: http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes
419. *Criminal Code of Georgia*. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes
420. *Criminal Code of the Federation of Bosnia and Herzegovina*. [citat: 19.11.2016] Disponibil: http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes
421. *Criminal Code of Finland*. [citat: 19.11.2016] Disponibil: http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1889/en18890039.pdf
422. *Criminal Code of Lithuania*. [citat: 19.11.2016] Disponibil: http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes
423. *Criminal Code of the French Republic*. [citat: 19.11.2016] Disponibil: http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes
424. *Criminal Code of the Kingdom of Spain*. [citat: 19.11.2016] Disponibil: http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes
425. *Criminal Code of the Philippines*. [citat: 19.11.2016] Disponibil: https://www.doj.gov.ph/files/ccc/Criminal_Code_September-2014(draft).pdf
426. *Criminal Code of the Republic of Albania*. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes
427. *Criminal Code of the Republic of Austria*. [citat: 19.11.2016] Disponibil: http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes
428. *Criminal Code of the Republic of Estonia*. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes
429. *Criminal Code of the Republic of Hungary*. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes
430. *Criminal Law of the Republic of Latvia*. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes
431. *Criminal Code of the Republic of Poland*. [citat: 19.11.2016] Disponibil: http://www.legislationline.org
432. *Criminal Code of the Republic of Serbia*. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes
433. *Criminal Code of the Republic of Slovenia*. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes

434. *Criminal Code of the Slovak Republic*. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes
435. *Criminal Code of the Swiss Confederation*. [citat: 20.11.2016] Disponibil: http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes
436. *New York State Penal Code*. [citat: 19.11.2016] Disponibil: http://ypdcrime.com/penal.law/article265.htm#p265.13
437. *Texas penal Code*. [citat: 20.10.2016] Disponibil: http://www.statutes.legis.state.tx.us/?link=PE
438. *Kazneni Zakon Republike Hrvatske*. [citat: 19.11.2016] Disponibil: http://www.vsrh.hr/easyweb.asp?pcpid=366
439. *Кривичен законик на Република Македонија*. [citat: 19.11.2016] Disponibil: http://www.pravda.gov.mk/documents/KRIVICEN%20ZAKONIK%20precisten%20%20tekst.pdf
440. Кримінальний кодекс України. В: *Відомості Верховної Ради України*, 2001, № 25-26.
441. *Trestní zákoník České Republice*. [citat: 19.11.2016] Disponibil: http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40

DECLARAŢIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări şi realizări ştiinţifice. Conştientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecinţele în conformitate cu legislaţia în vigoare.

Serbinov Angela

_____

25 aprilie 2019

CV-ul AUTORULUI

Nume şi prenume: SERBINOV Angela

Cetăţenia: Republica Moldova

Studii:

2008-2012 – studii la Facultatea de Drept a USM, finalizate cu conferirea titlului de licențiat în drept, specializarea Drept civil şi procesual civil.

2012-2014 – audient la Institutul Național de Justiție, candidat la funcția de judecător.

2012-2014 – studii la Facultatea de Drept a USM, ciclul de master, finalizate cu conferirea titlului de master în drept.

2014-prezent – doctorandă USM, specialitatea 554.01 – Drept penal și execuțional penal.

Activitate profesională:

2014-2016 – asistent judiciar, Colegiul civil, comercial şi contencios administrativ, Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova.

2016-prezent – jurist S.A. „Moldovagaz", Secția asigurare juridică și relații coorporative, Direcția Juridică.

Domeniul de interes ştiinţific: Partea Specială a Dreptului penal

Participări la manifestări ştiinţifice internaţionale: Conferința internațională francofonă a doctoranzilor în drept penal cu tema „Protecția penală a drepturilor și libertăților fundamentale", ediția a II–a (Iași, 5–8 noiembrie 2015); Conferinţa ştiinţifică cu participare internaţională „Integrare prin cercetare şi inovare" cu prilejul aniversării a 70 de ani de la fondarea Universităţii de Stat din Moldova (Chişinău, 28-29 septembrie 2016); Conferința internațională francofonă a doctoranzilor în drept penal cu tema „Prevenirea și combaterea terorismului prin norme de drept penal", ediția a III–a (Iași, 14-17 decembrie 2016).

Lucrări ştiinţifice publicate: 11 publicaţii ştiinţifice

Cunoaşterea limbilor străine: rusa, engleza – scris/citit/vorbit – nivelul C2 (fluent); germana scris/citit/vorbit – nivelul A1 (elementar)

Date de contact:

telefon: (+373) 079562649

e-mail: angela.serbinov@yahoo.com